

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija

LETNO POROČILO 2021

Poročilo pripravila: **Ilinka Todorovski**

Statistika, oblikovanje: **Eva Semič**

Jezikovni pregled: **Mojca Blažej Cirej**

Ljubljana, februar 2022

KAZALO

UVOD	5
ODZIVI: ŠTEVILO, TRENDI IN POSEBNOSTI.....	6
KRONOLOŠKI PREGLED	13
PREGLED PO ENOTAH	20
TV SLOVENIJA.....	21
1. INFORMATIVNI PROGRAM.....	22
2. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	26
3. RAZVEDRILNI PROGRAM	29
4. ŠPORTNI PROGRAM	31
5. PROGRAM PLUS	35
6. TV KOPER IN TV MARIBOR	40
7. TELEVIZIJA SPLOŠNO	41
RADIO SLOVENIJA	51
1. PRVI	52
2. VAL 202.....	56
3. RADIO SPLOŠNO	59
MMC.....	60
1. NOVINARSKE VSEBINE	61
2. UPORABNIŠKE VSEBINE	63
3. STORITVE.....	65
PROGRAMI ZA NARODNOSTNI SKUPNOSTI.....	67
RTV SLOVENIJA.....	68
4. JEZIKOVNA IN GOVORNA KULTURA.....	70
5. DOSTOPNOST	72
6. OGLAŠEVANJE.....	74
7. TEHNIČNE ZADEVE	77
8. SPLOŠNO: VSE O JAVNEM MEDIJU.....	79
PREGLED PO VSEBINI (standardi, merila, načela).....	82
POHVALE VSEBINAM (ilustrativen izbor).....	107

IZZIVI EPIDEMIJE.....	112
VODNIK PO PRIPOROČILIH.....	124
DELOVANJE VARUHINJE.....	130
1. DIALOG Z USTVARJALCI RTV-VSEBIN.....	130
2. ODNOSI Z VODSTVOM RTV	131
3. SODELOVANJE S PROGRAMSKIM SVETOM RTV.....	132
4. PROGRAMSKI ODBORI.....	135
5. SVET DELAVCEV.....	136
6. STIKI Z OBČINSTVOM, JAVNO DELOVANJE.....	136
7. PISARNA VARUHINJE, STATUS IN DELOVNI POGOJI.....	138
ZAKLJUČEK IN POVZETEK PETLETNEGA MANDATA	141

UVOD

Leto 2021 je bilo v odzivih občinstva videti kot zelo dolg in skoraj neskončen **podaljšek prvega epidemičnega leta 2020**. V ospredju so bile vsebine, ki so se dotikale covida in epidemioloških ukrepov, le da se je politični polarizaciji, ko se občinstvo samoopredeljuje za desne in leve ali vladne in opozicijske, pridružila **nova polarizacija, in sicer delitev na t. i. cepilce in proticepilce**. Javni medij je z vztrajanjem, da je treba v razpravah vselej slediti strokovni argumentaciji, postal predvsem tarča kritik tistih, ki cepljenju nasprotujejo ali so do njega zadržani.

Leto 2021 je bilo prejšnjemu podobno tudi po tem, da so bili odzivi čustveni, tudi napadalni in sovražni, kot bi se besednjak prelil z družbenih omrežij ali objav vplivnežev in strankarskih medijev. Takšni odzivi velikokrat niso imeli ničesar opraviti z osnovnim bontonom komuniciranja. In tudi niso prispevali k resni razpravi o vrednotah javnega medija.

Nasilni protesti zaradi širjenja pogoja PCT (preboleli, cepljeni, testirani) so na nek način tudi potrdili dejanske **slabosti medijskega spremljanja nove stvarnosti**: ob poročanju o t. i. cepilcih in proticepilcih so uredništva prezrla stisko tistih, ki niso a priori na eni ali drugi strani, so pa zbegani in jih skrbi ne le glede zdravja, ampak tudi glede kratenja osebnih svoboščin.

Odzivov je bilo manj kot l. 2021, a še vedno **več od dolgotrajnega povprečja**. V prvem letu varuhovega delovanja jih je bilo 275, lani **2317**.

V razpoloženju občinstva so se odražali izstopajoči družbeni pojavi l. 2021 – covidna nastrojenost in utrujenost ter poglobljanje političnega razdora v pričakovanju naslednjih volitev. Odzive pa so poganjale tudi novice z medijskega prizorišča: o kadrovske spremembah in zamenjavah na RTV in o načrtovanih radikalnih posegih v TV-shemo. Če k temu prištejemo še ponavljajoče se zmotne trditve o potratnosti javnega medija in pojav novih oblik pritiska na uredništva (npr. Ukomovi sezname), lahko govorimo o tisti eksplozivni mešanici, zaradi katere je bilo o odzivih občinstva komaj še mogoče strokovno razpravljati; razprava o standardih, merilih in etiki ter vlogi, poslanstvu in nalogah javnega medija se je le s težavo ločevala od politizacije in politiziranja v najširšem pomenu besede.

Nauk l. 2021 bi moral biti, da je to ločnico treba obraniti. Skrajni čas je tudi za spoznanje, da zaupanje in podpora občinstva nista samoumevna, da se kakovost ne presoja na podlagi osebnih preferenc, da si zvestobe občinstva ni mogoče kupiti s poljubnim kopiranjem posameznih rešitev drugih javnih medijev in da bo RTV Slovenija kot povezovalni družbeni steber obstala le, če bodo izboljšave izpeljane postopno, preudarno in strokovno.

Ilinka Todorovski

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija

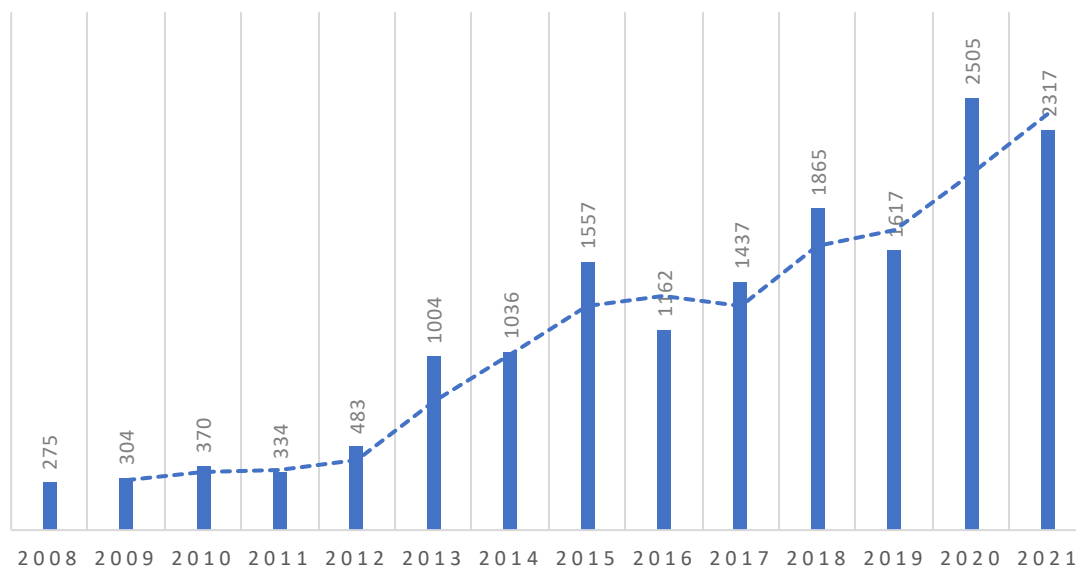
ODZIVI: ŠTEVILO, TRENDI IN POSEBNOSTI

Varuhinja je v letu 2021 prejela **2317** odzivov. To je za dobro desetino manj kot leto prej, ko je bil z 2505 odzivi postavljen rekord v dosedanjem delovanju instituta varuha pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija. Po vsebini so – podobno kot leto prej – izstopali odzivi na epidemijo covid-19 in povezane ukrepe za zajezitev širjenja okužb ter odzivi na poročanje o političnem dogajanju v Sloveniji.

ŠTEVILO ODZIVOV

Gledalci, poslušalci, bralci in uporabniki so varuhu v celotni zgodovini tega instituta med letoma 2008 in 2021 poslali skupaj **16.266** odzivov, kar je v povprečju 1162 na leto.

2008-2021: ŠTEVILO ODZIVOV

► Varuhinja Ilinka Todorovski je v petletnem mandatu, med letoma 2017 in 2021, prejela 9741 sporočil občinstva, kar je za tretjino več kot prva varuha, Miša Molk in Lado Ambrožič, v celotnem prejšnjem obdobju skupaj.

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
275	304	370	334	483	1004	1036	1557	1162	1437	1865	1617	2505	2317

Številčni rekord je bil postavljen l. 2020, v prvem epidemičnem letu, ko je prispelo skupaj 2505 odzivov.

PREJETI, OBRAVNAVANI IN ZAVRŽENI ODZIVI

Odziv je **vsako posamično pismo, e-sporočilo ali klic v novi zadevi**, k temu se ne prištevajo dopolnitve odziva, odgovori na odgovor ali nadaljnje dopisovanje v isti zadevi. Teh je bilo tudi v l. 2021 nekajkrat več, kot je samo število odzivov.

Če je bil posamezen odziv sestavljen iz več vsebinskih delov in je zahteval ločeno obravnavo, se je kot odziv štel vsak del posebej. Takšni primeri so bili redkost.

► Varuhinja je obravnavala **2017** odzivov, zavrгла pa jih je 300, kar je 13 odstotkov. Ta delež je nekoliko večji od povprečja. Zavržena so bila nepodpisana, žaljiva, vulgarna in nerazumljiva sporočila. V l. 2021 so bila takšna predvsem sporočila, ki so se nanašala na poročanje o covidu in cepljenju ter političnih razmerah v državi.

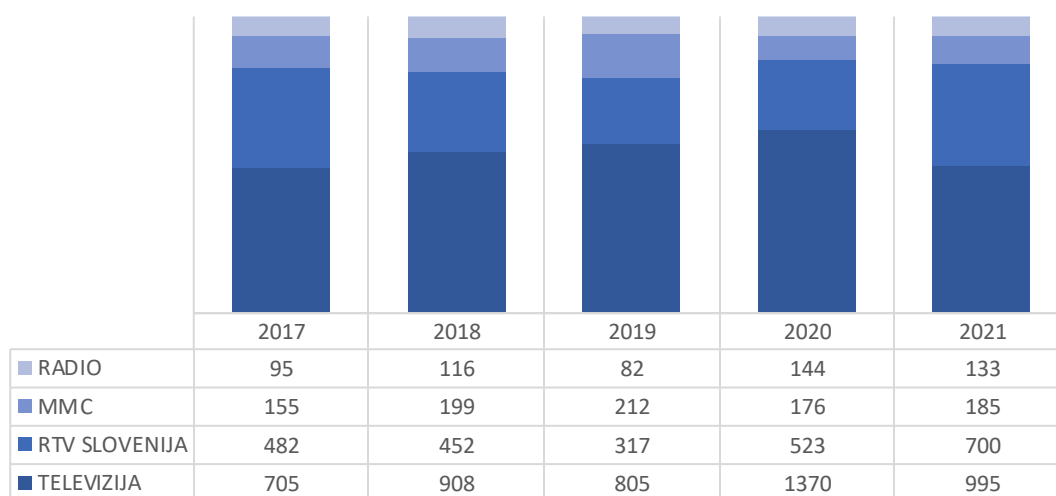
Obravnava odziva pomeni, da so pošiljatelji prejeli odgovor s podatkom, pojasnilom ali odgovorom pristojnih. V primeru ugotovljenih kršitev ali v odgovorih na odzive, ki so bili po naravi pritožba, je varuhinja zapisala tudi mnenje in priporočilo.

Tudi l. 2021 je bilo nekaj »stalnih dopisovalcev«, ki so sporočali svoje mnenje o programih in storitvah, nekaj je bilo primerov verižnega pošiljanja istih besedil, veliko pa sporočil, ki so bila poslana na več naslovov. Varuhinja jih je prebrala in statistično vodila kot odzive, ki so ji bili poslani v vednost, v skupinskem dopisovanju pa ni sodelovala.

ODZIVI PO ENOTAH

V razmerjih se je nadaljeval dolgoletni trend: med enotami se največ odzivov nanaša na televizijo, sledita MMC in radio. Seštevek ostalih odzivov, povezanih z RTV Slovenija, je tudi lani zasedal drugo mesto, vendar jih je bilo po številu bistveno več kot prejšnja leta.

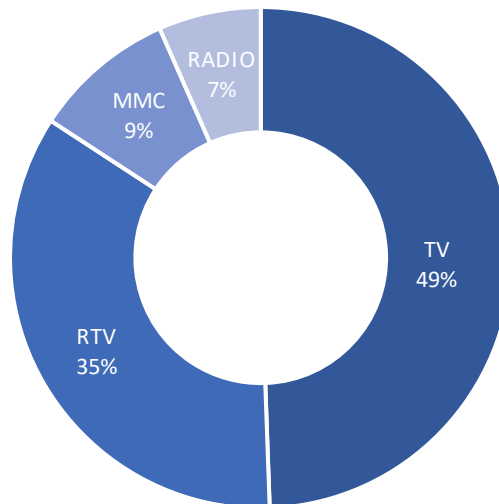
2017–2021: ODZIVI PO ENOTAH

PREMIKI V LETU 2021

Med **2017** obravnavanimi odzivi se jih je slaba polovica nanašala na vsebine javne televizije, in sicer **995**. To je bistveno manj kot v prvem epidemičnem letu, ko jih je bilo **1370**. Tako se je obseg odzivanja na TV-produkcijo vrnil v predkoronski okvir.

2021: ODZIVI PO ENOTAH

► V odzive na javni medijski servis v celoti – bilo jih je **700** – so vštetni odzivi glede slovenskega jezika, dostopnosti, tehničnih zadev, RTV-prispevka, objav na družbenih omrežjih in drugih skupnih ali splošnih tematik, ki ne zadevajo posameznega uredništva ali medija, temveč RTV v celoti. **25-odstotno povečanje** glede na leto prej (523) je posledica odzivov, povezanih s cepljenjem in vladnimi ukrepi.

Odzivov na vsebino in storitve MMC je bilo **185**, kar je nekaj več kot leto prej (176), na vsebine Radia Slovenija pa jih je bilo **133**, kar je nekaj manj kot v l. 2021 (144).

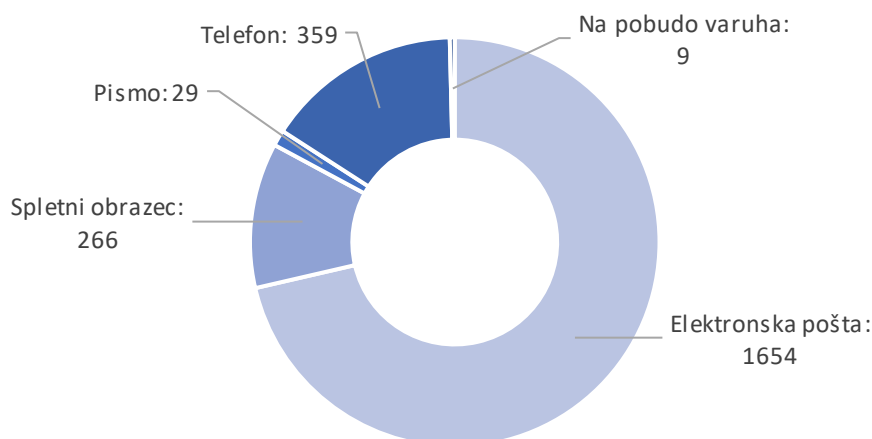
Manj je bilo tudi odzivov na programe za italijansko in madžarsko narodnostno skupnost. Bili so le štirje.

NAČIN ODDAJE ODZIVA

Način podajanja odzivov je bil standarden: z naskokom jih je največ prispelo po elektronski poti. Sporočil prek e-pošte ali spletnega obrazca je bilo skupaj kar 83 odstotkov, sledili so telefonski klici s 16 odstotki, najmanj – pravzaprav le za vzorec, 1 odstotek – pa je bilo klasičnih pisem.

V statistiko o načinu oddaje so vštetni tudi odzivi, ki so bili v obravnavi zavrjnjeni; grafični prikaz je v absolutnih številkah.

2021: NAČIN ODDAJE ODZIVA

Vsak način oddaje odziva ima tudi svoje značilnosti: **po telefonu** pokličejo predvsem tisti gledalci, poslušalci in bralci RTV-vsebin, ki iščejo možnost, da nekomu povedo, kaj si mislijo o neki oddaji ali storitvi. Običajno pokličejo takoj, ko vsebino vidijo, slišijo ali preberejo, in jih nekaj zmoti ali pa jim je izrazito všeč. Klic izkoristijo za izražanje mnenja o medijih, politiki, družbenih razmerah in tudi za stresanje jeze in nejevolje zaradi zadev, ki nimajo ničesar opraviti z medijem. Klici so običajno najbolj čustveni.

Po telefonu in s **klasičnimi pismi** se praviloma odziva starejše občinstvo. Veliko pisem je nepodpisanih, zato jih varuhinja vodi kot zavrjena.

Po **e-pošti** in prek e-obrazca pridejo odzivi, ki jih generacijsko ni mogoče opredeliti, nanašajo se na vse medije in različne storitve, po vsebini pa so lahko mnenje, vprašanje, pripomba, pobuda, pohvala ali pritožba. Sovražna in žaljiva sporočila praviloma prispejo po e-poti.

Zaradi nadaljevanja velikega števila odzivov se je varuhinja le izjemoma odločila za obravnavo programske vsebine ali storitve **na lastno pobudo**, le devetkrat.

Tudi dopisov, ki jih je prejela **prek Programskega sveta**, je bilo malo. Tudi ti so všteti med odzive, ki prispejo prek e-pošte. Med njimi so po javni odmevnosti izstopale t. i. Ukomove analize, tabele s sprotnimi opazkami uslužbencev vladnega Urada za komuniciranje o domnevno pristranskem poročanju RTV Slovenija o vladni dejavnosti. (⇒ [Ukomov seznam, NOVEMBER, str. 57](#), ⇒ [Ukomov seznam, drugič, DECEMBER, str. 31](#)).

UKOMOVE ANALIZE

Varuhinja ni bila naslovnica teh »analiz«, zato je kratko mnenje predstavila šele potem, ko sta se do njih opredelila direktor Radia Slovenija **Mirko Štular** in v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**.

► Iz varuhinjinega **MNENJA**, predstavljenega na seji Komisije PS za informativne vsebine (17. decembra 2021) in na plenarni seji Programskega sveta (20. decembra 2021):

.... zapisanemu v odzivu g. Štularja in g. Janežič Ambrožič nimam česa dodati. Kot boste lahko prebrali, je v teh odzivih nedvoumno zapisano tudi, da je tak način spremljanja novinarskega dela javnega medija nesprejemljiv in da ga je mogoče razumeti **kot obliko nedovoljenega pritiska na novinarje in urednike, ki jo je treba zavrniti.**

V razpravi sem pojasnila, da Ukomove Excel tabele, ki sem jo imela priložnost prebrati, **ni mogoče imenovati analiza ali jo obravnavati kot analizo, saj vsebuje zabeležke vladnega urada, ne pa argumentirane odzive glede konkretnih programskih vsebin.** delovanje paralizirala ([⇒ Ukomov seznam, drugič, DECEMBER, str. 31](#)).

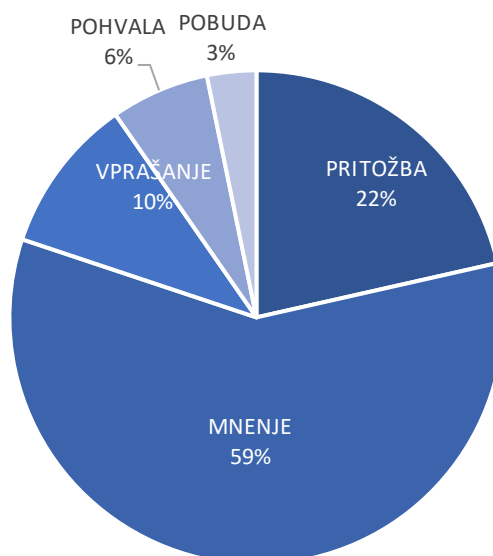
Poudarila sem, da se varuhu lahko pritoži vsak, tudi Ukom, da so to v preteklosti storili tudi že npr. poslanska skupina SDS, stranka SNS, služba za komuniciranje Ministrstva za izobraževanje ter številne interesne skupine in nevladne organizacije. Vsak ima pravico do temeljite obravnave in odgovora. **Pričakuje pa se, da je iz odziva jasno razvidno, kaj je predmet pritožbe oz. kakšen je očitek programski vsebini.**

Menila sem, da bi bilo nekoristno, če bi varuh na podlagi neke Excel tabele podrobno analiziral vsako omenjeno programsko vsebino, predvsem pa bi takšna obravnava Excel tabel, ki bi morebiti tudi v prihodnje prihajale na varuhov naslov, lahko varuhovo delovanje paralizirala ([⇒ Ukomov seznam, drugič, DECEMBER, str. 31](#)).

OD PRITOŽB DO POHVAL

Tudi v I. 2021 je varuhinja prejela različne vrste odzivov: na eni strani pritožbe, na drugi pohvale, vmes pa kritična mnenja, vprašanja, poizvedbe in pobude. Od vrste odziva je odvisen način obravnave.

2021: VRSTA ODZIVOV

Pritožbe so tisti odzivi, ki se nanašajo na konkretno programsko vsebino (storitev), v katerih pritožnik nedvoumno navede, kaj je predmet njegovega odziva, kaj je očitana kršitev oz. nad čim se pritožuje. V teh primerih varuhinja pridobi odziv odgovornega za vsebino ali storitev, preuči zadevo, napiše mnenje in v primeru kršitve, nedoslednosti ali napake tudi priporočilo.

Ko gre za bolj odmevne zadeve, ki vzbujajo najširšo pozornost in lahko pomenijo najhujše kršitve standardov in meril, sestavi **poročilo**, ki vsebuje uvod, opis zadeve, poudarke iz odzivov, odgovore pristojnih, varuhinjino analizo, mnenje/mnenja in priporočilo/priporočila. Z ugotovitvami seznanijo vse vpletene in vse pritožnike.

Pripombe, s katerimi občinstvo opozori na posamezne nedoslednosti ali manjše, vendar moteče napake, ki se ponavljajo, varuhinja občasno izkoristi za analizo nekega problema in priporočilo pristojnim, da poiščejo sistemsko rešitev.

Na **vprašanja in poizvedbe** je varuhinja s sodelavkama skušala odgovoriti čim bolj konkretno in v najkrajšem času. Običajno je šlo za uporabne in koristne informacije o vsebinah, sporedih, naslovih itd.

Pobude in pohvale so vselej posredovane na pravi naslov.

Varuhinja se ne strinja, da varuh ni pristojen za prejemanje pohval; po njenem mnenju je tudi iz pozitivnih odzivov mogoče izluščiti upravičena pričakovanja občinstva, oz. kaj občinstvo razume kot kakovostno ponudbo javnega medijskega servisa. Pobude in pohvale so posredovane na pravi naslov – praviloma odgovornim urednikom in vodjem posameznih enot.

Mnenjska sporočila so običajno napisana tako, da pošiljatelj niti ne pričakuje odgovora. Z njimi občinstvo sporoča, kaj v ponudbi RTV Slovenija ni dobro in prav, česa si želi in kaj bi moralo biti drugačno, kot je. Varuhinja je vsem odgovorila – bodisi s splošnim pojasnilom ali razjasnitvijo neke dileme, bodisi tako, da je posredovala konkretno pojasnilo uredništva. V mnenjskih polemikah varuhinja ni sodelovala.

► Tudi v l. 2021 je varuhinja s **splošnimi pojasnili** skušala pomagati pri razumevanju medijskih zakonitosti, razločevanju informacij in dezinformacij ter skoraj na dnevni ravni tudi odpravljanju zablod o javnem mediju:

- da javni medij ni državni medij, da ne odgovarja vladi in da se ne financira z denarjem davkoplačevalcev, ampak večinsko z RTV-prispevkom in marketinškimi prihodki,
- da imajo uredniki ne le pravico, ampak tudi dolžnost, da urejajo (izbirajo) programske vsebine, moderatorji spletnih komentarjev pa ne le pravico, ampak tudi dolžnost, da moderirajo uporabniške objave na rtvslo.si,
- da TV Slovenija ni plačljiva televizija in da se RTV-prispevek ne plačuje kot naročnina za gledanje posamezne TV-oddaje ali poslušanje posameznega radijskega programa ali branje posamezne spletne novice ali uporabo posamezne RTV-storitve, temveč kot prispevek za celotno ponudbo javnega medijskega servisa,
- da je RTV-prispevek oblika javnega sofinanciranja javne medijske ponudbe in da večino javnih radiotelevizij v Evropi in svetu z neko obliko prispevka sofinancira javnost,
- da niti komercialni televizijski programi niso »zastonj«, saj se zanje »prispeva« s plačevanjem operaterjem za televizijsko ponudbo (internetno, kabelsko ...),
- da so oglasi in TV-prodaja v javnem mediju dovoljeni in da so marketinški prihodki bistveni za delovanje javnega medija, zlasti glede na okoliščino, da se RTV-prispevek ni povišal že od l. 2011,
- da RTV Slovenija ni le TV Slovenija.

Leto 2021 je bilo glede širjenja mitologije in izmišljij o javnem mediju, ki ga podžigajo vplivneži na družbenih omrežjih, tudi politični, še eno izgubljeno leto.

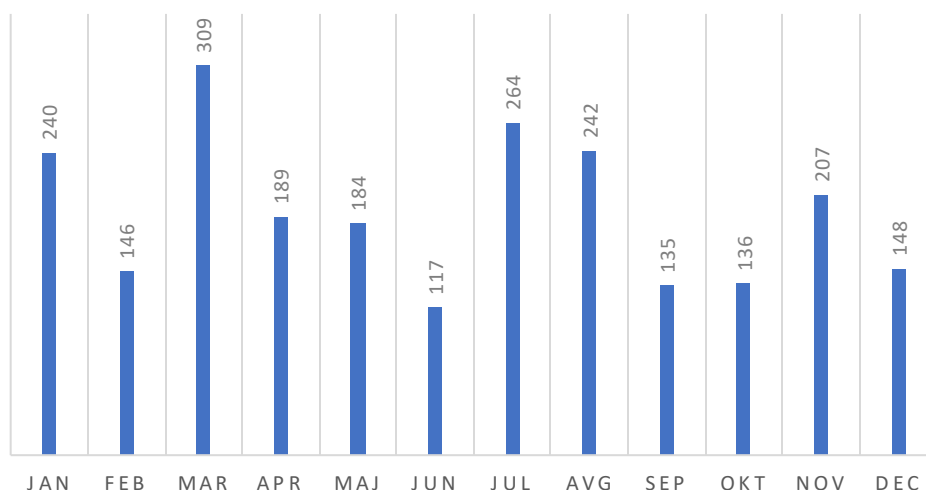
KRONOLOŠKI PREGLED

Največ odzivov je prispelo marca, in sicer **309**. K številki so prispevala verižna pisma, povezana s cepljenjem oz. pomanjkanjem cepiv, cepilno gnečo in cepilnimi seznamami ter napovedjo aprilske ustavitve življenja.

Drugi vrhunec je prišel poleti, julija (264) in avgusta (242) z uvajanjem elektronskih covidnih potrdil, pritiski za večjo precepljenost, širjenjem različice delta, napovedjo jesenskih zaostritev pogoja PCT.

Novembrsko povečanje (207) je zrcalilo tudi covidno dogajanje (prihod omikrona, razprave o obveznem cepljenju), za večje število odzivov pa so bile zaslužne predvsem razprave o načrtovanih spremembah v TV-ponudbi in TV-shemi v I. 2022.

2021: ŠTEVILO ODZIVOV PO MESECIH

Družbene razmere in okoliščine so pomembno vplivale na mesečno število odzivov, vendar pa je bilo gibanje pripada odvisno tudi od posameznih programskih vsebin, ki so vzbujale posebno pozornost občinstva.

JANUAR

JANUAR	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC
240	146	309	189	184	117	264	242	135	136	207	148

Začetek novega leta je zaznamovalo veliko število odzivov. Ponovoletnega zatišja ni bilo.

Glede epidemije so bila v ospredju vprašanja o ukrepih za zajezitev okužb, nabavi hitrih testov in cepiv, vključevanju mnenj dela stroke, ki je kritičen do testiranja in cepljenja, ter nazornih prikazov cepljenja in odvzemov brisov.

Varuhinja je odgovorne urednike televizijskih programov vnovič pozvala k bolj zadržani uporabi posnetkov zdravstvenih posegov. Ob pritožbah nad oddajo Zrcalo tedna in uporabo besede »lunatiki« je napisala mnenje in priporočilo za argumentirano in omikano izražanje

kritičnih mnenj. Na pristojne je naslovila pismo s predlogi, kako prispevati k razumljivosti govorjenih televizijskih vsebin, ki se je z uporabo zaščitnih mask poslabšala.

Gledalci so ponovno spraševali o merilih pri vabljenju gostov v studio TV Slovenija in o programski shemi ob prenosih športnih dogodkov, radijski poslušalci so spet opominjali na okrnjene vremenske podatke na Prvem in komentatorske vloške voditeljev na Valu 202, uporabniki pa so se še bolj kot sicer pritoževali nad moderiranjem komentarjev pod članki na rtv slo.si.

FEBRUAR

JAN	FEBRUAR	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC
240	146	309	189	184	117	264	242	135	136	207	148

Natančnost v navajanju finančnih podatkov, preiščena izbira gostov za strokovno in tankočutno razpravo o spolnem nasilju ter skrb za takšno zvočno podobo radijskih in televizijskih programov, ki zagotavlja razumljivost, so bile tri februarske teme v ospredju varuhinjinih obravnav, o katerih je napisala tudi mnenje oz. priporočila.

Odzive so še naprej sprožale vsebine o epidemiji, bilo je tudi nekaj komentarjev na Emo oz. izbor slovenske pesmi za pesem Evrovizije, pod drobnogledom je bil tudi medij, ki so ga v veliki meri zasenčile digitalne platforme – Teletekst RTV Slovenija.

Ob obravnavi odziva glede TV-napovednikov za nadaljevanko Primeri inšpektorja Vrenka je v pravni pisarni preverila status Estetskih in etičnih meril RTV Slovenija, ki vsebujejo navodila glede predvajanja programskih vsebin, ki vključujejo prizore nasilja ali seksualnosti. Napovedala je, da bo na podlagi pravnega mnenja predlagala posodobitev tega kodeksa.

MAREC

JAN	FEB	MAREC	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC
240	146	309	189	184	117	264	242	135	136	207	148

K velikemu številu marčnih odzivov so prispevala verižna pisma, povezana s poročanjem o cepljenju in cepivih. Varuhinja je spomnila na smernice za poročanje o javnozdravstvenih temah, ki novinarje spodbujajo, da v imenu občinstva poiščejo odgovore na različne dileme.

Radijski poslušalci so se kritično odzivali na marčne spremembe v zvočni podobi, glasbeni opremi, dolžini, vsebini in terminu informativnih oddaj.

Med odzivi na televizijske vsebine je varuhinja podrobneje obravnavala pritožbe na tri zadeve, in sicer glede uvoda v oddajo Dobro jutro, v katerem je voditeljica govorila o gregorjevem in čivkanju, glede oddaje Intervju, ki je vsebovala izjavo, s katero je gost poimensko obremenil tretjo osebo, in glede poročanja o poslančevi diplomski nalogi v Dnevniku. V teh zadevah je napisala mnenja in priporočila.

APRIL

JAN	FEB	MAR	APRIL	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC
240	146	309	189	184	117	264	242	135	136	207	148

Največ odzivov je bilo na TV-prenos pogrebne slovesnosti britanskega princa Filipa.

Spet je bilo več kritičnih sporočil, povezanih s poročanjem o različnih vidikih epidemije.

Gledalca je zanimalo, zakaj v oddajo Dobro jutro, ki po zasnovi ni aktualno-informativna, vabijo ministre (in ali bodo tudi opozicijo).

Gledalki sta opozorili na neustrezno spolno sestavo pogovornih omizij. V teh zadevah je varuhinja napisala mnenje.

Več kot običajno je bilo odzivov na izbor besed v poročevalski zvrsti in vprašanj glede pravilne rabe slovenskega jezika v TV-programih.

Gledalca, ki Odmeve spremljata z RTV-aplikacijo bralca za slepe, t. i. govorno sintezo, sta opozorila na izjavi v tujem jeziku, ki nista bili opremljeni z zvočnimi podnapisi. Varuhinja je pristojne pozvala k pripravi navodil, da bi preprečili ponovitev napake, ki nastane v procesu priprave oddaj.

MAJ

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC
240	146	309	189	184	117	264	242	135	136	207	148

Maja so izstopali so očitki o cenzuri zaradi neobjavljenega TV-prispevka, izrekanju osebnih mnenj v t. i. radijski mnenjski intervenciji, pristranskosti v poročanju o izraelsko-palestinskem sporu ter vlogi voditelja in urednika v uresničevanju zasnove nedeljske večer ne pogovorne TV-oddaje.

Varuhinja v obravnavanih primerih ni ugotovila neposrednih kršitev programskih standardov oz. poklicnih meril in etičnih načel, opozorila pa je na več pomanjkljivosti in nedoslednosti, mdr. v verigi uredniškega odločanja, upoštevanju ločnice med voditeljskimi intervencami in komentarjem, uporabi jasnega poročevalskega jezika, uresničevanju zasnove pogovorne oddaje, podajanju zgodovinskega ozadja v poročanju o dolgotrajnih in zapletenih mednarodnih sporih ter sledljivosti sprememb v spletnih novicah.

Spet je bilo nekaj več odzivov na oddajo Dobro jutro. Zgostili so se tudi odzivi glede epidemije, predvsem poročanja o cepivih in cepljenju.

JUNIJ

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUNIJ	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC
240	146	309	189	184	117	264	242	135	136	207	148

Junija je bilo število odzivov prvič po letu in pol spet primerljivo z mesečnim povprečjem v predkoronskih časih: bilo jih je 117, kar je skoraj pol manj kot junija lani (208). Največ je bilo mnenjskih odzivov, nanašali pa so se na širok spekter programskih, žanrskih in etičnih dilem (natančnost, kontekst, komentiranje/poročanje, vodenje oddaje, izbor govorcev, spregled dogodka, jezikovne izbire itd.); na vprašanja občinstva so odgovarjali avtorji programskih vsebin, uredniki in varuhinja.

Spet je bilo nekaj več kritik zaradi oglasnih prekinitev v TV-programih.

Gledalec je opozoril na zakonsko opredelitev parlamentarnega programa (TV SLO3), po kateri morajo imeti parlamentarne vsebine prednost pred ostalimi. Pravno tolmačenje je prispevalo vodstvo RTV Slovenija.

JULIJ

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JULIJ	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC
240	146	309	189	184	117	264	242	135	136	207	148

Za poletni mesec, ko je navadno manj odzivov javnosti, je bil julij 2021 nadpovprečen.

Odzivov je bilo 264, med njimi veliko verižnih pisem in sporočil z mnenji in povezavami, ki se nanašajo na epidemijo, ukrepe in zlasti cepljenje in cepiva.

Več poslušalcev je spraševalo, zakaj oddaja Nedeljski gost Vala 202, v kateri je tekla beseda o uradni medicini, zdravnikih, farmacevtih, zdravilih in pandemiji, ni dostopna na spletu.

Varuhinja je o vsebini oddaje in ukrepu uredništva napisala poročilo z mnenjem in priporočili. Med drugim je vsem programskim ustvarjalcem RTV Slovenija vnovič priporočila, naj se seznanijo s priporočilom za poročanje o javnem zdravju. Varuhinja meni, da je uredniška odločitev, da vsebina ni spletno arhivirana oz. dostopna v digitalnem okolju, pravilna.

Varuhinja se je podrobneje seznanila z neprimerno glasbeno vsebino Vala 202 na državni praznik, 26. junija, ter odzivi uredništva in vodstva Radia Slovenija.

Odzivi na televizijske vsebine so se zgostili glede športnih prenosov domačih dogodkov, kolesarske dirke in olimpijskih iger (spregled, komentiranje, oglasne prekinitve) ter podnaslavljanja in prevajanja informativnih vsebin.

Varuhinja je podrobno pojasnjevala pravila glede TV-soočanja pred referendumom o Zakonu o vodah in preverila, zakaj je uredništvo Parlamentarnega programa predvajalo posnetek strankarskega shoda in v analizi opozorila na neskladje s prakso in merili.

AVGUST

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVGUST	SEP	OKT	NOV	DEC
240	146	309	189	184	117	264	242	135	136	207	148

Med avgustovskimi odzivi so po številčnosti, več sto jih je bilo, prevladovali odzivi glede domnevnih sprememb TV-sheme, o katerih so gledalci brali na družbenih omrežjih, spletu in v tisku. Največ gledalcev je pozvalo k ohranitvi oddaj Zvezdana in Studio City. Varuhinja je pritožnikom posredovala pojasnilo generalnega direktorja RTV Slovenija Andreja Graha Whatmougha, da bodo oddaje še naprej predvajane v enakem obsegu in v ustaljenih terminih.

Zelo odmevne so bile olimpijske igre v Tokiu. Največ odzivov so prispevali gledalci z vprašanji in mnenji o sporedu in komentiranju TV-prenosov. Varuhinja je napisala mnenje glede seksističnega komentiranja ženskih atletskih disciplin.

Ob oddaji Intervju, v kateri je gostoval ustanovitelj zavoda Iskreni, je varuhinja pripravila daljše poročilo z mnenji in priporočilom ter povzetkom dosedanjih ugotovitev glede žanra intervju.

V obravnavah spletnih člankov na MMC, povezanih z epidemijo covid-19, je uredništvo spomnila na pomen odgovornega, celovitega, poglobljenega in natančnega informiranja o javnozdravstvenih vsebinah.

Kot iztočnico za razpravo o enakomerni regionalni pokritosti Slovenije v programih RTV je v sodelovanju z uredništvoma TV Koper-Capodistria in TV Maribor pripravila analizo – na primeru oddaje Ljudje in zemlja.

SEPTEMBER

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEPTEMBER	OKT	NOV	DEC
240	146	309	189	184	117	264	242	135	136	207	148

Septembra je bilo spet bistveno več odzivov, povezanih z epidemijo, predvsem glede cepljenja, pogoja PCT in protestov.

Več kritik se je nanašalo na Tarčo o cepljenju (9. september), več pohval pa na Vroči mikrofoni Vala 202 o pogoju PC za državno upravo (28. september). Varuhinja je razmišljanje o odgovornosti javnega medija, bistvenih pomanjkljivostih, upravičenih pričakovanjih občinstva, o razdrobljenih informacijah in smernicah, ki bi lahko pomagale novinarjem in uredništvom, strnila v skupno poročilo (Pogovorimo se o covidu in vlogi RTV).

Več odzivov se je nanašalo na nastop notranjega ministra v Odmevih in Tarči; občinstvo je poudarjalo pomen spoštovanja kulture javnega dialoga v javnem mediju.

Varuhinja je obravnavala tudi pritožbo zaradi predvajanja TV-oddaje, ki je bila pred petimi leti predmet popravka po Zakonu o medijih, a v ponovitvi ni bila ustrezno označena ali

dopolnjena. Predlagala je ukrepe za sledljivost popravkov in preprečitev ponovitve napake. Glede označevanja in arhiviranja takšnih oddaj je zaprosila za pravno mnenje.

Ob zaporedju tвитov zaposlenega na RTV Slovenija, na katere je bila opozorjena, je v notranji korespondenci obsodila spletno obračunavanje, spomnila na škodo, ki jo takšne objave povzročijo ugledu RTV Slovenija ter pozvala k spoštovanju Smernic za nastopanje na družbenih omrežjih in digitalnih platformah.

OKTOBER

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKTOBER	NOV	DEC
240	146	309	189	184	117	264	242	135	136	207	148

Oktober so bili odzivi razpršeni, poleg vsebin o epidemiji, cepljenju, ukrepih in protestih so zanimanje sprožala še poročila o posameznih dogodkih, mdr. vrhu EU – Zahodni Balkan, srečanju predsednikov Slovenije in Italije ter Pohodu za življenje oz. shodu za svobodno odločanje o rojstvu otrok.

Med odzivi na TV-vsebine je varuhinja podrobneje obravnavala pritožbo Zdravniške zbornice zaradi oddaje Intervju, v kateri je gost izrekel laično mnenje o uporabi cepiv, ki ni skladno z znanstvenimi dognanji. Varuhinja meni, da je bilo iz pogovornega konteksta razvidno, da mnenje ni bilo izrečeno kot medicinski nasvet ali strokovno stališče, da pa bi bilo primerno, če bi voditeljica intervenirala zaradi odmika od teme pogovora.

Glede označevanja in arhiviranja programskih vsebin, ki so bile ob premiernem predvajanju popravljene po Zakonu o medijih, je varuhinja pridobila pravno mnenje in tako končala zadevo iz meseca septembra (Pričevalci, ponovljeni brez popravka po Zakonu o medijih).

Več bralcev spletnih novic se je pritožilo glede napak in spodrseljajev v člankih na MMC.

Nadpovprečno veliko je bilo odzivov na jezikovno kulturo; lektorji so odgovorili na zanimive dileme glede športnega žargona ter branja kratic, logotipov in ločil.

V odgovorih na odzive glede glasbene ponudbe v radijskih programih je varuhinji odslej v pomoč analiza, ki so jo pripravili na Radiu Slovenija.

NOVEMBER

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOVEMBER	DEC
240	146	309	189	184	117	264	242	135	136	207	148

Po številu odzivov so izstopale pripombe, kritike in pozivi glede predloga Programsko-produkcijskega načrta za leto 2022, ki je bil na seji Programskega sveta 29. novembra tudi potrjen.

Več gledalcev se je kritično odzvalo na oddajo Z Mišo, v kateri je gostovala dramska igralka Mia Skrbinac. Pritožniki so menili, da je voditeljica z vprašanjem o gostjini spolni identiteti posegla na nedotakljivo polje intimnega. Varuhinja je napisala mnenje in priporočilo.

Tarča o samotestiranju učencev, grafični zapis v rubriki Top5 Studia City ter poročilo v Odmevih o t. i. skotopičnem sindromu so še tri programske vsebine, ki jih je varuhinja podrobneje obravnavala.

Občinstvo je prejelo tudi natančna pojasnila glede uporabe izrazov prebežnik in migrant, merjenja gledanosti TV-oddaj in podnaslovljenih oddaj v slovenščini, ki bi lahko bile v pomoč tudi starejšemu občinstvu s pešajočim sluhom.

DECEMBER

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DECEMBER
240	146	309	189	184	117	264	242	135	136	207	148

Glavnina decembrskih odzivov se je kot običajno nanašala na televizijske vsebine. Izstopali sta dve zadevi, in sicer pritožbe glede domnevne cenzure v Dnevniku 8. decembra in glede bistveno različnega poteka pogovorov s predsednikom vlade in predstavniki opozicije, ki sta bila zaporedoma objavljena 29. decembra. O obeh je varuhinja napisala mnenje in priporočilo.

Več gledalcev je poslalo predloge, mnenja in vprašanja v zvezi s televizijsko ponudbo tujega igranega programa.

Nekaj več je bilo tudi odzivov, povezanih z uporabo zborne slovenščine.

Ob robu pritožbe zaradi strašljivih prizorov v vladnih oglasih za promocijo cepljenja je varuhinja spomnila na pravila predvajanja v časovnih pasovih, primernih za otroke, in na pravilnik o tem, ki ga je treba uskladiti z zakonodajo.

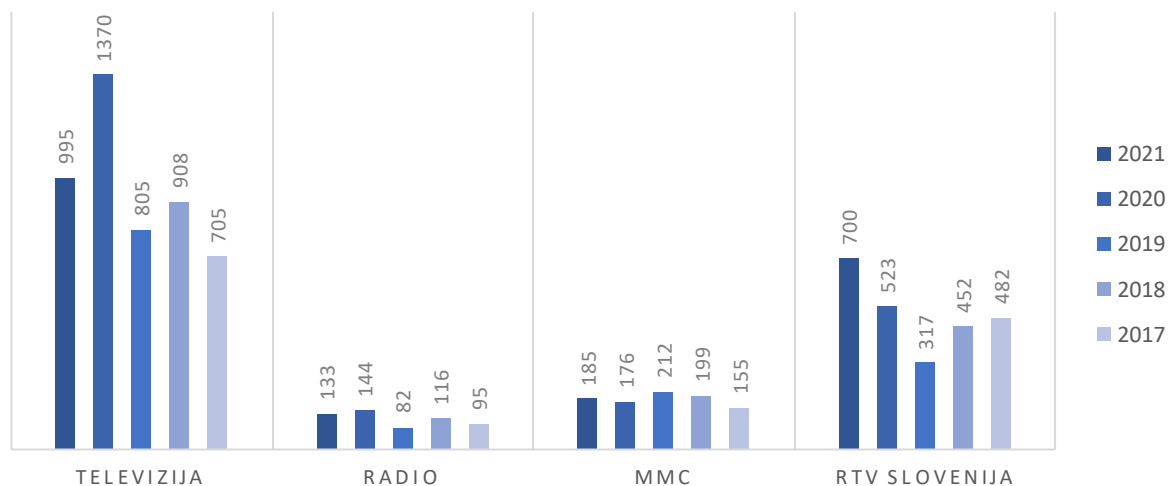
PREGLED PO ENOTAH

Nadaljeval se je dolgoletni trend odzivanja na posamezne enote RTV Slovenija. Največ jih je bilo na vsebine in ponudbo TV Slovenija, ki v očeh občinstva ohranja vlogo najmočnejšega medija, saj informacije in druge vsebine posreduje sočasno z besedilom in sliko, omogočeno je gledanje v živo po spletu, posameznih vsebin pa v opremi spletnih novic ali kot AV na zahtevo (RTV 4D oz. RTV365), ki kroži tudi po družbenih omrežjih.

Bistveni razliki od leta prej sta zmanjšanje odzivov na TV-ponudbo in povečanje odzivov na vsebine, dejavnosti in storitve, ki zadevajo javni medij kot celoto.

Odzivov na TV Slovenija je bilo **za dobro četrtno manj**, odzivov na RTV Slovenija pa **za tretjino več kot l. 2020**.

2017–2021 ODZIVI PO ENOTAH

Odzivi, ki se statistično uvrščajo pod RTV Slovenija, obravnavajo vprašanja, ki so skupna vsem enotam, storitve, ki nastajajo v sodelovanju med več enotami – pod okriljem Zavoda, ali delovanje, financiranje in ustroj RTV. Tipičen primer je dostopnost medijskih vsebin in storitev za gluho in naglušno občinstvo.

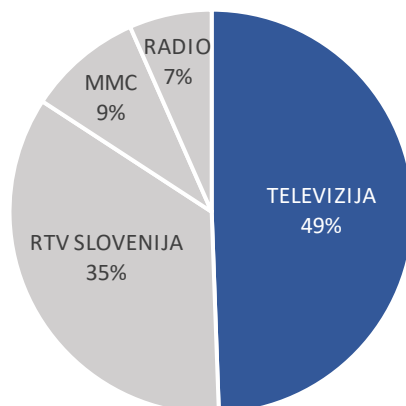
► V tej skupini je bilo sicer posebej veliko mnenjskih odzivov z zatrjevanjem, da je **RTV Slovenija pristranska. Zatrjevanja so bila diametralno nasprotna, saj so jo označevali bodisi kot vladno trobilo, predvsem v promociji cepljenja, ali kot podaljšano roko opozicije, petkovih kolesarskih protestov in nasprotnikov cepljenja**. Sporočila so imela referendumski naboj: za ali proti RTV Slovenija in za ali proti RTV-prispevku.

Tretje mesto v tej statistični razdelitvi ohranja MMC (z novinarskimi in uporabniškimi vsebinami ter medijskimi storitvami).

Najmanj je bilo odzivov na radijsko ponudbo oz. programe.

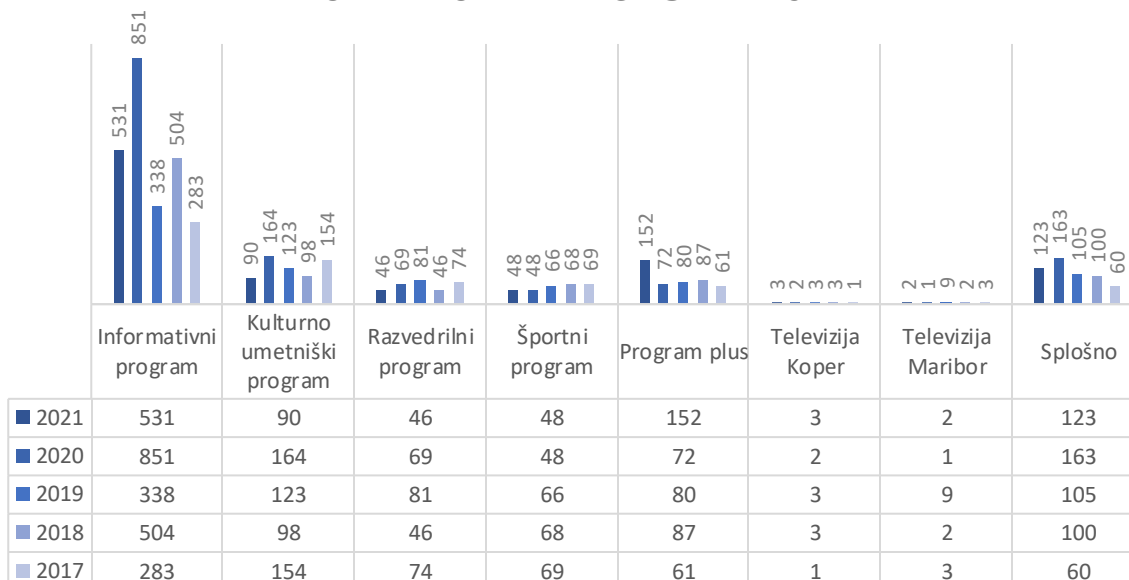
TV SLOVENIJA

Največ odzivov je varuhinja prejela na vsebine javne televizije, skupaj **995** ali **49 odstotkov**. To je po številu bistveno manj kot leto prej, ko jih je bilo 1379, v deležu pa primerljivo s prejšnjimi leti.

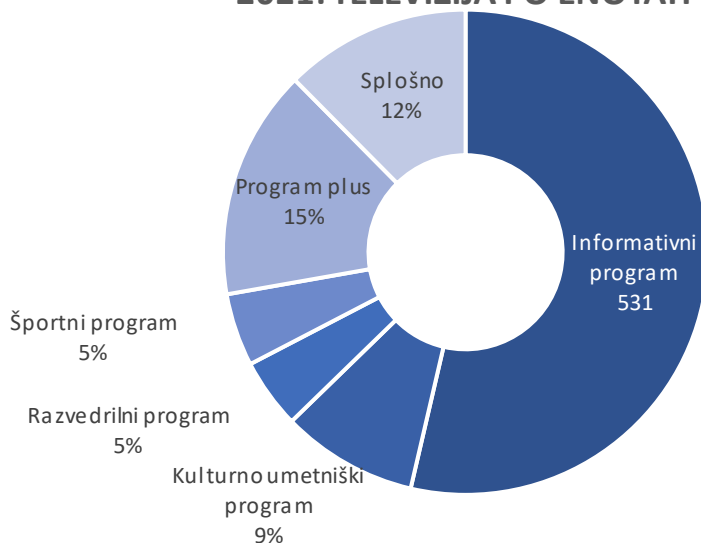
Znotraj te enote je bilo v primerjavi z letom 2021 več pomembnih sprememb: **podvojilo se je število odzivov na Program plus**, bistveno zmanjšalo število odzivov na Kulturno-umetniški program (za 58 odstotkov), pomembno pa tudi za Informativni program (za 38 odstotkov) in Razvedrilni program (za tretjino).

2017–2021: TV SLOVENIJA

Nekaj manj je bilo tudi odzivov na splošne televizijske zadeve, kamor se statistično prištevajo sporočila glede TV-ponudbe, sheme, sporedov, ponovitev, gledanosti. Povsem enako število odzivov je prispelo na Športni program. Regionalni programi niso vzbujali pozornosti; število odzivov je bilo statistično zanemarljivo.

2021: TELEVIZIJA PO ENOTAH

Med televizijskimi enotami se je največ odzivov tradicionalno nanašalo na Informativni program; kljub manjšemu številu odzivov v primerjavi z letom prej jih je bilo v deležu več kot polovica.

Odzivi na produkcijo televizijskih vsebin so v tem poročilu uvrščeni v poglavje RTV Slovenija – tehnične zadeve. Odzivi na obseg in umestitev oglasov pa v poglavje RTV Slovenija – oglasi.

1. INFORMATIVNI PROGRAM

Leta 2021 je varuhinja prejela **531** odzivov na vsebine Informativnega programa, največ med vsemi enotami RTV Slovenija. Bilo pa jih je bistveno manj kot leto prej (851); s tem se je število odzivov na televizijske informativne vsebine približalo predkoronskim časom.

Po vsebini so še vedno prevladovali odzivi na epidemiološke in politične razmere, posebej če sta se v programski vsebini tematiki križali. Veliko je bilo mnenjskih odzivov – odklonilnih in pohvalnih – na ravnanje vlade oz. opozicije. V odzive sta se preslikavala splošna družbena pojava: politizacija nepolitičnih zadev in nestrpna razprava o praktično vsaki temi.

Pritožbe in kritike lahko po vsebini razvrstimo v naslednje skupine:

- ▶ **natančnost v navajanju in razlagi podatkov** (⇒ Deset let od finančnega zloma Mariborske škofije, drugič, FEBRUAR, str. 9; ⇒ Kateri podatki držijo?, MAREC, str. 8; ⇒ Zadeva poslančeva diploma/opravičilo, MAREC, str. 8; ⇒ O avtorjih arhitekturnih projektov, OKTOBER, str. 11; ⇒ Nenatančno vprašanje, SEPTEMBER, str. 14);
- ▶ **nepristranskost in celovitost v posameznem prispevku in oddaji** (⇒ Poslanska vprašanja in besedni spopad, JANUAR, str. 16; ⇒ Pohod za življenje/shod za svobodno odločanje, OKTOBER, str. 15; ⇒ Predsednik vlade v Glasgowu in Višnji Gori, NOVEMBER, str. 5);
- ▶ **izbor gostov in sestava pogovornih omizij** (⇒ Gosta v oddaji Politčno s Tanjo Gobec, JANUAR, str. 17; ⇒ Kdo sme nastopati v oddajah javnega medija?, MAREC, str. 4; ⇒ Neustrezna spolna sestava pogovornih omizij, APRIL, str. 4; ⇒ Neuravnoteženo o protestih?, SEPTEMBER, str. 15; ⇒ Ko si študijski gost jemlje besedo, NOVEMBER, str. 14);
- ▶ **vodenje pogovornih oddaj** (⇒ Odmevne januarske Tarče, JANUAR, str. 5; ⇒ Vodenje majskih Tarč, MAJ, str. 7; ⇒ O vodenju intervjujev s predsednikom vlade in opozicijo, JUNIJ, str. 8; ⇒ Odmevi in vprašanja

o navzkrižju interesov, JULIJ, str. 9; ⇒ Ali voditelj sme komentirati?, AVGUST, str. 10; ⇒ Tarča: o zasnovi, vodenju, posameznih oddajah, SEPTEMBER, str. 4; ⇒ Kako poročati in polemizirati o protestih, OKTOBER, str. 4; ⇒ Vodenje: različne oddaje, NOVEMBER, str. 13; ⇒ Pogovora s predsednikom vlade in opozicijo, DECEMBER, str. 6);

- ▶ **sogovorniki, ki izrečejo kontroverzna stališča** (⇒ Oddaja s sporno vsebino: objaviti ali ne objaviti?, MAREC, str. 6; ⇒ Kritično o oddaji Intervju, 9. maja, MAJ, str. 7; ⇒ Zadeva Intervju/Vovk, AVGUST, str. 6; ⇒ Zadeva Intervju/Laična izjava o zdravju, OKTOBER, str. 9);
- ▶ **spregled vsebin** (⇒ Nič o letalskem mitingu, AVGUST, str. 5; ⇒ Zakaj nič o protestih, 3. septembra; SEPTEMBER, str. 14; ⇒ Zakaj niste poročali o smrti akademika?, NOVEMBER, str. 22; ⇒ Veliko o Notranjski, premalo o Celju, DECEMBER, str. 12);
- ▶ **spoštovanje pravil žanra (komentar, intervju, satira)** (⇒ Zrcalo tedna: o cepljenju in lunatikih, JANUAR, str. 4; ⇒ Več odzivov na oddajo Intervju, JANUAR, str. 11; ⇒ O komentarju v oddaji Utrip, APRIL, str. 8; ⇒ Ločnica med duhovitostjo in zasmehovanjem, NOVEMBER, str. 22; ⇒ Komentar v Utripu, NOVEMBER, str. 16. ⇒ Slovenija v letu 2021, DECEMBER, str. 9);
- ▶ **ločnica med javnim/zasebnim/intimnim** (⇒ Pogovor/razkritje o zasebnosti, NOVEMBER, str. 7);
- ▶ **cenzura, nedovoljen poseg v novinarsko vsebino** (⇒ Neobjavljen pogovor/očitek cenzure, MAJ, str. 6; ⇒ Zadeva/Izrezana izjava Dnevnik, DECEMBER, str. 5);
- ▶ **referendumska kampanja** (⇒ Referendum 2021, JULIJ, str. 6);
- ▶ **zasnova parlamentarnega programa** (⇒ Parlamentarni program za parlamentarno dogajanje, JUNIJ, str. 14; ⇒ Govor prvaka SDS na TV SLO 3, JULIJ, str. 10; ⇒ Kaj sodi na TV SLO3 in zakaj ne bi imeli še TV SLO4, AVGUST, str. 31).

Izbor izstopajočih odzivov in obravnav v povezavi s spoštovanjem Programskih standardov ter Poklicnih meril in načel novinarske etike je v **Pregledu po vsebini**. Poudarki iz odzivov in ugotovitev glede vsebin o epidemiji so v posebnem poglavju **Izzivi epidemije**.

V nadaljevanju sta predstavljeni specifični zadevi Informativnega programa TV Slovenija, in sicer odzivi na referendumsko TV-soočenje ter zasnovo Parlamentarnega programa.

Referendumska pravila (vedno malo drugače)

Referendumska kampanja o Zakonu o vodah (julij 2021) je odprla dve bistveni vprašanji:

- kako državljane informirati o argumentih za in proti, da bodo lahko odgovorno sodelovali v izrekanju,
- kako bo javna televizija organizirala soočenje med organizatorji kampanje (⇒ Referendum 2021, julij, str. 6).

Primeri odzivov:

»V začetnem delu oddaje je voditeljica povedala, da vlada ne sme sodelovati v soočenju. Nato je razložila, kaj piše v zakonu, potem pa kar 15 minut pustila, da si je minister Vizjak delal reklamo. Kaj je delal minister Vizjak v oddaji? Prozorno, ponižujoče in nedopustno, kar si je dovolila voditeljica. Druga manipulacija je bila s predstavniki neopredeljenih. Kaj bi naj zagovarjali neopredeljeni v soočenju? Glede na slišano, so to bili navadna trobila vlade.«

»Zakaj se ministru, ki je podpornik zakona ni štel čas k podpornikom zakona? In ali je to uravnoteženo? Torej ali ne bi bilo bolj uravnoteženo če bi pobudnik referenduma imel prav tako možnost predstavitve pogledov pred formalnim soočenjem? So toraj vse živali enake ampak ene živali so bolj enake od drugih tudi na RTV? Vlada je pravitako delovala

propagandno, ni predstavili objektivnih informacij, še več lagala je, pa tudi RTV jih ni predstavil, ampak so jih bili primorani nasprotniki referendumu (kot je npr. kršitve prava pri sprejemanju zakona). Ali je to korektno? Ali so bile kršene pravice gledalk in gledalcev? Je to RTV, ki ga zaslužimo?»

Poudarki iz **varuhinjin**ega mnenja:

- ▶ Menim, da so programski ustvarjalci svoje delo opravili v okviru omejitev, ki jih javnemu mediju nalaga zakonodaja. Menim tudi, da so bile te okoliščine v oddaji ustrezno pojasnjene, kakor tudi, da je občinstvo lahko pridobilo – vsaj v grobem in v jasnih obrisih – vpogled v ključne argumente ZA in PROTI. Kot varuhinja si želim, da bi bilo pravila mogoče razkleniti do te mere, da bi lahko izpeljali tudi poglobljena, vsebinska soočenja med zagovorniki obeh strani, saj je v oddajah, v katerih sodelujejo vsi predstavniki organizatorjev kampanje, nemogoče izpeljati pravo soočenje, ampak le nanizati ključne informacije v skopo odmerjenem času.
- ▶ Model je bil nekoliko drugačen kot doslej, in sicer zaradi odločbe ustavnega sodišča po referendumu o drugem tiru I. 2017, da vlada ne more biti organizator kampanje in zato – če poenostavim – tudi ne more biti obravnavana kot zagovornica/nasprotnica zakona.
- ▶ Tehnično gledano, po ministrovem nastopu nobena stran (organizatorji kampanje ZA ali PROTI) ni bila privilegirana, sodelujoči so imeli na voljo enako minutažo, res pa je, da je bilo zagovornikov izbire PROTI bistveno več, kar pomeni, da so imeli posamezniki za nastop na voljo manj časa kot tisti zagovorniki izbire ZA, ki jih je bilo bistveno manj. So pa gledalci iz tega dobili tudi jasno predstavo, kateri argument oz. izbira ima v soočenju več zagovornikov.
- ▶ Čeprav so za tokratno spremljanje referendumske kampanje na RTV Slovenija zaradi odločitve ustavnega sodišča veljala nekoliko drugačna pravila, je smiselno dodati, da je tudi dosedanja ureditev odpirala veliko dilem. Nekaj jih je zapisanih v analizi, ki sem jo objavila v Poročilu za [NOVEMBER 2018](#), str. 64–71.
- ▶ V omenjeni analizi sem zapisala, da bi si moral javni medij prizadevati za bolj pregledno predstavitev argumentov ZA oz. PROTI, saj je bil tudi prejšnji model daleč od idealnega.

Parlamentarni program in neparlamentarne vsebine

Več odzivov je sprožila objava govora prvaka SDS na strankarskem dogodku na Parlamentarnem programu (TV SLO3), 27. julija.

»TV Slovenija ni strankarski medij, na katerem bi integralno predvajali strankarske govore tj. politično propagando katere koli stranke, temveč je javni medij, zavezan k profesionalnem in nepristranskem novinarskem poročanju o vseh političnih strankah. Predvajanje politične propagande posamezne politične stranke v programih javne televizije zunaj obdobja in pravil, ki veljajo za volilne kampanje, je v nasprotju s poklicnimi merili in standardi, verjetno tudi v nasprotju z zakonodajo.

Hkrati v tem primeru gre tudi za sum kršitve zakonskih določil o namenu Tretjega programa TV Slovenija. Ta program ni namenjen predvajanju integralnih govorov na shodih političnih strank, temveč »neposrednim prenosom sej Državnega zbora Republike Slovenije in njegovih delovnih teles ter predvajanju posnetkov teh sej, kadar neposredni prenos ni mogoč, in celovitemu informiranju javnosti tudi o vsem drugem parlamentarnem dogajanju, vključno s sejami Državnega sveta Republike Slovenije, mednarodnimi aktivnostmi parlamenta, posveti v organizaciji Državnega zbora Republike Slovenije oziroma njegovih delovnih telesih ali Državnega sveta Republike Slovenije in drugimi aktivnostmi, povezanimi z uresničevanjem ustavnih pristojnosti slovenskega parlamenta.«

Poudarki iz **varuhinjinine** obravnave:

- Menim, da se v tem primeru uredništvo ne more sklicevati na merilo, po katerem predsednik vlade tudi kot predsednik stranke izreka »stvari, ki so pomembne za življenje vseh državljanov«, saj so v predvajanem govoru prevladovala strankarska sporočila.
- V tem primeru ne gre za nadaljevanje prakse, saj uredništvo ne predvaja strankarskih govorov (npr. junijski kongres Desus), prav tako ni podatkov, da bi uredništvo tako ravnalo s strankarskimi govori predsednikov vlad v preteklosti. Poklicna merila in načela novinarske etike v tč. [4.2](#) Prispevki o političnih strankah izrecno terjajo, da mora RTV Slovenija v spremljanju strankarskega življenja uporabljati »**enak odnos do vseh parlamentarnih strank**«. Načelo verodostojnosti (tč. [1.4](#)) pa javnemu mediju ndr. nalaga, da se izogiba ravnanjem, ki bi jih bilo mogoče razumeti kot solidariziranje ali podporo eni izmed strank ali skupin strank.
- Glede **zasnove** Parlamentarnega programa (TV SLO3) je treba izhajati iz Zakona o RTV Slovenija, po katerem je ta program namenjen parlamentarnih vsebinam ([ZRTVS-1](#), čl. 3, druga alineja). Takšen Parlamentarni program je opisan tudi v Programsko-produkcijskem načrtu. V [PPN 2021](#) (str. 30 in 31) so poleg prenosov sej Državnega zbora, Državnega sveta, parlamentarnih teles in Evropskega parlamenta izrecno napovedani le še »povzetki, pogovori, informacije«, glede oddaj pa »dva pogovora na teden o temah, povezanih z delom slovenskega in Evropskega parlamenta«.
- V praksi se v parlamentarni program (TV SLO3) umeščajo še različne ponovitve, dnevnoinformativne oddaje s tolmačenjem za gluhe in – v času epidemije – tiskovne konference vlade, in sicer praviloma takrat, ko ni prenosov.
- Na pritožbo gledalca, ker je bil zaradi vladne tiskovne konference prekinjen prenos seje parlamentarne komisije, je vodstvo Zavoda izrecno zapisalo, da za takšno prekinitvev ni bilo podlage (⇒ [Govor prvaka SDS na TV SLO3, JULIJ, str. 10](#)).

Generalni direktor RTV Slovenija **Andrej Grah Whatmough**:

»Vodstvo RTV Slovenija ugotavlja, da za prekinitvev neposrednega prenosa Komisije za nadzor javnih financ Državnega zbora dne 3. junija 2021 ni bilo zakonske podlage. Za

napako, ki smo jo storili, se opravičujemo in vam sporočamo, da bomo zavzeli vse ustrezne ukrepe, da se takšni neljubi dogodki ne bodo ponovili.« (⇒ [Parlamentarni program za parlamentarno dogajanje, JUNIJ, str. 14](#)).

2. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Odzivov na Kulturno-umetniški program je bilo v letu 2021 **90**, kar je najmanj v zadnjih letih in bistveno manj kot l. 2020, ko jih je bilo **164**.

Programske vsebine uredništev oddaj o kulturi, glasbenih in baletnih oddaj, izobraževalnih oddaj ter otroških in mladinskih oddaj so bile glede na odzive praktično nevidne, razen z občasnimi pohvalami. Nekaj teh primerov je vključenih v poglavje **RTV Pohvale**. Odzivi, povezani s standardi, merili in etiko, so uvrščeni v poglavje **Odzivi po vsebini**.

Večino odzivov bi lahko razvrstili v tri skupine; v vseh primerih gre za vsebine, ki jih pripravljajo v uredništvih igranega, dokumentarnega in tujega programa ter verskih oddaj:

- ▶ izbor in umestitev igranih in dokumentarnih filmov oz. nadaljevanj (⇒ [Dolžina dokumentarnega filma, JANUAR, str. 20](#); ⇒ [Film tedna, nezadovoljni z izborom, FEBRUAR, str. 13](#); ⇒ [Zakaj ne predvajate starejših razvedrilnih serij, JULIJ, str. 12](#); ⇒ [Koliko filmov je dovolj filmov, AVGUST, str. 14](#); ⇒ [Nadaljevanke, dokumentarci: vprašanja in pobude, NOVEMBER, str. 25](#));
- ▶ verski program – bogoslužja (⇒ [Kako bo s prenosi bogoslužij v prihodnje, JANUAR, str. 21](#); ⇒ [O prenosu bogoslužij, MAJ, str. 14](#); ⇒ [Zakaj prenos posvetitve novega škofa?, SEPTEMBER, str. 24](#)).

Sledi nekaj primerov odzivov in korespondenc z občinstvom.

Igrane in dokumentarne TV-vsebine

O ponudbi: »Filmov je absolutno premalo. Ob sredah kot film tedna lahko pohvalim raznolik izbor, različnih produkcij in da ni štance iz Hollywooda. Vsak dan bi moral biti vsaj en film. Dobro bi bilo, če bi bil vsaj kakšen v tednu sinhroniziran kot imajo to povsod v EU.« (⇒ [Koliko filmov je dovolj filmov?, AVGUST, str. 14](#)).

Podatki o predvajani filmski produkciji na TV SLO1 in TV SLO2 v letu 2020:

(pripravil odgovorni urednik Kulturnega in umetniškega programa **Andraž Pöschl**):

- 40 izobraževalno-dokumentarnih filmov (25 min; od tega cca 28 lastna produkcija, ostalo razpis in licenčni odkupi) – Uredništvo izobraževalnih oddaj.
- Uredništvo dokumentarnih oddaj je v tem letu premierno predvajalo 63 dokumentarnih filmov in oddaj (zajeti sta tudi dokumentarno-pogovorni oddaji Spomini in Pričevalci), ki so nastali v lastni produkciji oz. smo 3 odkupili prek javnega razpisa (9. člen Zakona o RTVS). Poleg tega smo v tem uredništvu objavili še 5 celovečernih dokumentarnih filmov, pri katerih smo koprodukcijsko sodelovali prek javnega razpisa po 17. členu Zakona o SFC. Predvajali smo tudi 18 filmov, za katere smo odkupili licenčne pravice (filmi slovenskih neodvisnih producentov), pa tudi 13 oddaj, ki so nastale na podlagi koprodukcijskih sodelovanj znotraj EBU. Skupaj torej 99 oddaj.
- Lastne produkcije otroških in mladinskih igranih filmov žal nimamo, smo pa na to področje zelo pozorni pri oblikovanju razpisa po 17. členu Zakona o SFC. Tako smo v

letu 2020 (večkrat) predvajali uspešnico Gajin svet, prek omenjenega razpisa pa smo predvajali tudi 9 animiranih projektov. Kar zadeva licenčne odkupe: predvajali smo 82 epizod tujih serij (igranih) in 416 epizod v slovenščino sinhroniziranih tujih risank. V letu 2021 smo celo povečali predvajanje risank in tujih serij, saj smo po potrebi uvedli dodatne bloke za otroke, ki so ostali doma, še posebej pa smo okrepili termine v času počitnic in praznikov.

- Uredništvo igranih oddaj je v letu 2020 premierno predvajalo 5 celovečernih igranih koprodukcijskih filmov (po 17. členu Zakona o SFC), večji del nadaljevanke Jezero (lastna produkcija, 6 delov) in 8 delov V imenu ljudstva (razpis, 9. člen Zakona o RTVS). Predvajali smo tudi 15 projektov kratkih filmov in TV iger študentov AGRFT in 3 dele gledaliških predstav.
- Uredništvo tujih oddaj pa je v letu 2020 s pregledi ponudb, analizami in odkupi licenc poskrbelo za to, da so naši gledalci lahko videli skupaj 198 premiernih predvajanj dokumentarnih oddaj in serij, 179 kinematografskih filmov, 262 igranih nadaljevanek in nanizank in 3 TV filme. Skupaj torej 642 tujih dokumentarnih in igranih filmov, serij in nanizank.
- Okvirno 10 dokumentarnih filmov so predvajali tudi v Uredništvu glasbenih in baletih oddaj.«

Dodatno pojasnilo **varuhinje**:

»Glede sinhronizacije pojasnujem, da se Slovenija praktično od nastanka televizije uvršča med države, ki televizijske (in tudi filmske) vsebine podnaslavlja in ne sinhronizira. To je tudi večinska praksa v Evropi. Prednosti je veliko, od ohranjanja vsebinskega izvornika do integralnega podajanja vsebin, kar pomeni, da igralci igrajo in govorijo, medtem ko pri sinhronizaciji njihove glasove posnemajo drugi govorci. Izjema glede sinhronizacije so tudi pri nas otroški filmi.«

O izboru/različici: »Glede na to, da je izvirni dokumentarni film v Cankarjevemu domu trajal 81 min, me zanima zakaj je na vaši televiziji trajal le 55 min? Film sem si namreč ogledala tudi v Cankarjevemu domu.« ([⇒ Dolžina dokumentarnega filma, JANUAR, str. 20](#))

Urednica tujega programa **Neli Vozelj Aberšek**:

»Drži. Predvajali smo krajšo verzijo dokumentarnega filma Čolite. V zadnjih letih se dokumentarci pogosto producirajo v več dolžinah oziroma več različicah. Celovečerni filmi so večinoma namenjeni festivalskemu in kino-prikazovanju, manj televizijam. Tu največkrat predvajamo krajše različice, saj smo odvisni od programskih slotov, ki so časovno omejeni. Na TV Slovenija imamo sicer že nekaj let tudi termin za prikazovanje celovečernih dokumentarcev (NED, 22.30, TV SLO1), a se zaradi pozne ure pri filmih, ki so primerni za zgodnejše predvajanje, odločimo za te.

Da je bila naša odločitev prava, priča tudi podatek o gledanosti filma Čolite – dosegel je skoraj 120.000 gledalcev – v večernem terminu pa bi jih po izkušnjah več kot polovico manj.«

Mnenje o predvajalnem terminu: »Nisem še videla tako odličnega filma o življenju žensk na vseh koncih te naše globalizirane vasi, ki ji rečemo Svet - Ženska, ženske. Vendar sem žalostna, da se je odgovorni urednik odločil za tako pozno uro predvajanja, ki najbrž ustreza samo nam, upokojemcem. Danes je ponovitev na 2. programu RTV, a spet sredi noči. Zakaj tako? Če v prime time lahko spremljamo razne krvave zgodbe, tudi spremljanje nekaterih sicer zelo pretresljivih pripovedi žensk najbrž ne bi škodilo, prej bi morda ozavestilo kakega gledalca, gledalko, ki morda še dvomi v pomen in namen 8. marca v 21. stoletju.« (⇒ [Odlični filmi in serije, a neprimerne ure, MAREC, str. 9](#))

O bogoslužjih (preveč, premalo)

Premalo: »Kaj se je zgodilo, da 9. maja ni bilo prenosa Svete maše? Prosim vas, posredujte prošnjo pristojnim, da bi bil prenos Svete maše še naprej ob nedeljah ob 10h na TV SLO 1.« (⇒ [O prenosu bogoslužij, MAJ, str. 14](#))

Urednik uredništva verskih oddaj **Vid Stanovnik:**

»S sproščanjem ukrepov smo na TVS prešli na ustaljeni, mesečni ritem prenosov bogoslužij. Bomo pa imeli v maju še dva prenosa:

- 23. 5., na binškošni praznik, prenašamo slovesno bogoslužje iz župnije Šentjur pri Celju,
- 30. 5. pa bo TVS izredno, neposredno prenašala posvetitev in umestitev novega celjskega škofa na SLO2 ob 15:00.

Prav tako bo TVS izredno, neposredno prenašala sv. mašo ob srečanju bolnikov in invalidov na Brezjah, 19. 6. 2021.«

Preveč: »Prejšnjo nedeljo se je v slovenski cerkvi v Novem mestu zgodil za Cerkev najbrž pomemben dogodek. Na RTV ste nas o njem ves dan obveščali in "nadlegovali". Še celo ceremonijo ste prenašali na prvem programu. Kot bi bil to najpomembnejši dogodek v Sloveniji. Briga mene, kdo je v NM škof. Menim, da je taka stvar za na 3. program, kjer si jo lahko ogledujejo verniki in tisti, ki jih to zanima, ostalih 70% gledalcev pa Cerkev nervira in razburja. Ne vem, zakaj bi morala jaz zaradi Cerkve ugašati televizor. Končno je po naši ustavi Cerkev ločena od države in naj tako bo tudi na naši RTV. (⇒ [Zakaj prenos posvetitve novega škofa?, SEPTEMBER, str. 24](#))

Urednik **Vid Stanovnik** o praksi in PPN:

»TV Slovenija ob imenovanju škofa ordinarija po dosednji praksi prenaša slovesnost posvečenja. Tako smo 30. 5. 2021 neposredno prenašali posvečenje celjskega škofa Maksimilijana Matjaža, 26. 4. 2015 posvečenje mariborskega nadškofa Alojza Cvikla, 23. 11. 2014 posvečenje ljubljanskega nadškofa Stanislava Zoreta.

V Uredništvu verskih oddaj smo v letu 2021 pripravljali oddaje v skladu s sprejetim PPN. Razlike v realizaciji so povezane z razglašeno epidemijo covid-19 v prvi polovici leta. Takrat je TV SLO v obdobju januar–maj vsak teden neposredno prenašala mašo iz mariborske stolnice. Realizirali smo 23 prenosov nedeljskih in prazničnih bogoslužij

(načrtovanih je bilo 8). Poleg tega smo v letu 2021 izvedli tri dodatne neposredne prenose bogoslužij: 19. 6. 2021 prenos s Srečanja bolnikov in invalidov na Brezjah; 30. 5. 2021 prenos posvetitve škofa Maksimiljana Matjaža; 26. 9. 2021 prenos posvetitve škofa Andreja Sajeta.«

3. RAZVEDRILNI PROGRAM

Odzivov na Razvedrilni program je bilo **46**, kar je precej manj kot leto prej, ko jih je bilo **69**. Tako malo jih je bilo nazadnje l. 2018. Odzivi so se večinoma nanašali na:

- ▶ pravila in izvedbo kvizov Vem! in Joker (⇒ Pravila kviza Joker, JANUAR, str. 21; ⇒ Kako sodelovati v igri Joker doma?, FEBRUAR, str. 15; ⇒ Neprimerna opazka voditelja, JULIJ, str. 14);
- ▶ glasbeno produkcijo (⇒ Izbor popevke za Evrosong (angleščina in pravila), FEBRUAR str. 14; ⇒ O zasnovi letošnje Poletne noči, JUNIJ, str. 12; ⇒ Slovenska popevka in ostali festivali, SEPTEMBER, str. 25).

Za razliko od prejšnjih let praktično ni bilo odzivov na satiro in humor oz. na prestopanje meje med duhovitim in vulgarnim/nespoštljivim.

Sledita primer korespondence o kvizu Joker in uredniško pojasnilo glede glasbenih festivalov.

Glasbeni festivali

»Nacionalka bi morala biti steber in motor te glasbe, a je letos postala njen eksekutor. Z Emo, MMS in zdaj s Popevko. Kdo so odgovorni ljudje? Kdo se odloča? To je preseglo vse meje. Na popevki popolnoma neumestno vodenje, žaljivo, nerazumljiv tekst, omaluzavajoče. Sprašujem, ali je res v ekipi organizatorjev popevke menedžerka (ene od izvajalk)? Ki je vedela koliko glasov je treba za zmago?« (⇒ Slovenska popevka in ostali festivali, SEPTEMBER, str. 25)

Vanja Vardjan, odgovorni urednik Razvedrilnega programa, pojasnilo:

»Razvedrilni program TV SLO v okviru svojih programskih dejavnosti sodeluje ali organizira tri festivale tako imenovane zabavne glasbe, gre za festivale EMA, Popevka in Melodije morja in sonca. Oblika sodelovanje RP TV SLO pri teh treh festivalih:

- Pri EMI je RP TV SLO izključni organizator in izvajalec projekta.
- Pri Popevki RP TV SLO izpelje festival v sodelovanju z glasbeno produkcijo RTV Slovenija, pri čemer je vloga RP TV SLO izključno televizijska, vloga Glasbene produkcije pa glasbena.
- Na Melodijah morja in sonca je RP TV SLO zadolžen samo za prenos festivala.

Ob tem izpostavljamo, da RP TV SLO pri festivalih Popevka in EMA predlaga člane obeh komisij, ki jih, če se s predlogi strinja, potrdi generalni direktor RTV Slovenija.

Na Popevki so od notranjih predstavnikov člani komisij predstavniki Glasbene produkcije, Prvega programa Radia Slovenija in ZKP, ta zadnji zato, ker pripravi glasbeno izdajo skladb s festivala. RP TV SLO večinoma imenuje le enega svojega predstavnika, ki skrbi tudi za to, da so izbrane skladbe in izvajalci zanimivi gledalstvu TV Slovenija. A njihov glas

je vedno manjšinski. Nepisano pravilo je tudi, da sta eden ali dva člana komisij tudi zmagovalec/-ka (izvajalec, avtor) preteklega festivala. Festivala Popevka leta 2015 ni bilo.

Na EMI RP TV SLO predlaga člane komisij, pri čemer je eden od kriterijev pretekli uspehi na Emi, Evroviziji ter kakovost, priljubljenost in ugled na slovenski glasbeni sceni. V komisije imenujemo tudi predstavnike naših notranjih programov ali služb, ki delujejo na področju glasbe (Val 202, Prvi program RAS, ZKP), program velikokrat tudi imenuje lastnega predstavnika v komisije (ne pa zmeraj), saj je EMA glasbeno-televizijski spektakl. Torej celo na festivalu EMA, ki ga v celoti organizira in izpelje RP TV SLO, naš program nima večinske vloge pri odločanju komisij.

Na MMS RP TV SLO imenuje v sedemčlansko predseleksijsko komisijo le enega predstavnika, enako velja za strokovno komisijo na festivalu. Torej je vpliv RP TV SLO na izide tega festivala manjšinski.

Na to, kako glasujejo ob spremljanju vseh treh festivalov po telefonu gledalci, v RP TV SLO nimamo vpliva.«

O kvizih

»Že večkrat sem v oddaji Joker opazil, da se v delu Super Joker tekmovalcem neupravičeno podarja jokerje. ... Iz pravil se meni zdi zelo jasno, da ima sotekmovalec natanko 60 sekund časa, da odgovori na 10 vprašanj in niti sekunde več. Če bi bilo dovolj, da je 10. vprašanje postavljeno, a ne odgovorjeno, potem ne moremo govoriti o določenem času, saj nekdo za odgovor porabi sekundo, drugi dve, tretji tri. V eni od oddaj so si ustvarjalci dovolili jokerja podariti celo na devet pravih odgovorov. Morda se ta praksa na prvi pogled zdi kot usluga tekmovalcu, a na drugi pogled postane jasno, da smo s tem posredno oškodovani vsi ostali tekmovalci.«

Mario Galunič, urednik in voditelj oddaje Joker:

»Res je, pravila pravijo, da mora tekmovalec v 60 sekundah odgovoriti na 10 vprašanj, če želi dobiti dva jokerja v igri Superjoker. Toda v praksi je tako, da voditelj v primeru, ko tekmovalec v predvidenem času prebere oz. zastavi vprašanje, sotekmovalec pa nanj odgovori takoj po izteku časa, ta odgovor prizna, če je seveda s tem tekmovalec dobil jokerja (prvega ali drugega). To velja za vse tekmovalce in tako je voditelj ravnal že od začetka kviza. Doslej zato ni bilo pripomb. S tem ni bil nihče oškodovan in vsi tekmovalci so bili v enakopravnem položaju. Seveda pa ne pride v poštev, da bi voditelj tekmovalcu olajšal pot do pravih odgovorov, ko gre za običajna vprašanja. Žal teh dveh situacij ni mogoče povezati ali enačiti. Brez dvoma pa je ustvarjalcem kviza Joker v največjem interesu, da so vsi tekmovalci v enakem položaju in vselej smo naredili vse, da je tako tudi bilo.« (⇒ [Pravila kviza Joker, JANUAR, str. 21](#))

4. ŠPORTNI PROGRAM

Odzivov na Športni program je bilo **48**, enako kot leto prej. Kritike so bile standardne:

- ▶ prenosi: komentiranje in preklapljanje med prizorišči (⇒ Športni prenosi in programska shema, JANUAR, str. 22; ⇒ Komentiranje olimpijskih iger, JULIJ, str. 17; ⇒ Komentiranje OI, AVGUST, str. 20; ⇒ Seksizem in komentiranje OI, AVGUST, str. 22; ⇒ Preklapljanje med prizorišči; AVGUST, str. 19; ⇒ Komentiranje paraolimpijskih iger; AVGUST, str. 24);
- ▶ razlike v obravnavi različnih športov (⇒ Nič o mladih kajakaših v Tacnu?, JULIJ, str. 15; ⇒ Kaj pa košarkarsko tekmovanje ABA liga 2, OKTOBER, str. 21);
- ▶ nacionalni interes v športu (česa TV Slovenija ne prenaša in zakaj) (⇒ Pomembne nogometne tekme sodijo na javno televizijo!, AVGUST, str. 25; ⇒ Znova brez prenosa Dirke po Španiji, OKTOBER, str. 19; ⇒ Zakaj ni prenosa tekem košarkarske reprezentance, NOVEMBER, str. 28).

Obravnava očitkov glede seksizma v komentiranju je vključena v **Pregled po vsebini**.

Sledijo primeri specifičnih odzivov na Športni program.

O prenosih (komentiranje, preklapljanje)

Komentiranje tekem na OI, primera: »K pisanju me je pa pripravilo to, da komentator zaključne slovesnosti dvakrat ni znal izgovoriti imena Čusovitina, ki je precej splošno znano in mnogokrat omenjeno. Eden mnogih spodrslijajev! Upam, da lahko RTV nekaj ukrene in pošlje, predvsem fante, »v šolo« oziroma doseže, da bodo pred posameznim prenosom opravili primeren študij dogodka.« (⇒ Komentiranje OI, AVGUST, str. 20)

Odgovor **varuhinje:**

»Menim, da so konkretna opozorila lahko koristna in da občinstvo z njimi tudi dokazuje, da javnemu mediju ne odpušča niti lapsusov, kaj šele večjih zdrsov. Ne morem pa se strinjati, da bi bilo mogoče vsem radijskim in televizijskim komentatorjem (ki so samo med olimpijskimi igrami iz dneva v dan v živo izgovarjali na desetine bolj ali manj znanih osebnih in krajevnih imen) kar povprek očitati bednost, neizobraženost ali nepripravljenost, kar razberem iz vašega sporočila. Pojasnjam, da se poročevalci in komentatorji javnega medija temeljito pripravljajo na velike športne in druge dogodke, o izgovorjavi tujih imen se poučijo in posvetujejo vnaprej, jezikovni svetovalci pa jim tudi sproti pomagajo reševati dileme. Ali je mogoče povsem izkoreniniti napake? Menim, da se je v programih, ki potekajo v živo, brez natančnih scenarijev in v katerih novinarji in gostje prosto govorijo, temu cilju mogoče približati, težko pa ga je doseči. Morda vas bo zanimalo, kako o tem razmišlja jezikoslovec Kozma Ahačič – če boste prisluhnili pogovoru z njim, boste slišali, kaj meni o sproščenem govoru v javnem mediju: <https://4d.rtv slo.si/arhiv/jezikovni-pogovori/174722644>.«

»Med komentiranjem atletskega dogajanja na olimpijskih igrah v Tokiu je bil komentator povedal, da prebivalci Japonske "ne spoštujejo tako zelo intenzivno naše kulture". Izrečeno se ni navezovalo na nič konkretnega, razumljeno je bilo kot splošno stanje odnosa japonske

kulture do zahodne. Menim, da je bila izjava neutemeljeno nestrpna do druge kulture.« (⇒ [Komentiranje olimpijskih iger, JULIJ, str. 17](#))

Odgovorni urednik Športnega programa TV Slovenija **Gregor Peternel**:

»Lahko zatrdim, da reporter ni imel namere vzbujati/netiti nestrpnosti.«

Dodatno pojasnilo **varuhinje**:

»Povsem razumem, da novinarji v živem, prostem govoru, ko sledijo dogajanju na prizorišču, ne morejo vselej podrobneje pojasniti oz. utemeljiti povedanega, oz. da je izrečeno včasih samo mašilo, denimo ob čakanju na razplet športnega tekmovanja. Vsekakor pa tudi za športne komentatorje velja, da se morajo izogibati stereotipom katere koli vrste, od spolnih do rasnih ali kulturnih. Pravzaprav bi si želela, da bi novinarji javnega medija sodelovali v razbijanju stereotipov. Menim, da bo ob koncu olimpijskih iger priložnost za podrobnejšo razpravo o teh pričakovanjih.«

Športni prenosi in programska shema: »Ni bilo prenosa 2. vožnje veleslaloma iz Adelbodna. In tudi kasneje ni bilo posnetka. Zakaj?« (⇒ [Športni prenosi in programska shema, JANUAR, str. 22](#))

Pojasnilo odgovornega urednika Športnega programa **Gregorja Peternela**:

»V drugi vožnji smo prenašali samo najboljših 6 tekmovalcev iz prve vožnje, saj je istočasno potekala tekma svetovnega pokala v smučarskih tekih, kjer se je Anamarija Lampič borila za zmago. Po njenem izpadu v polfinalu smo se vklopili na veleslalom.«

Preklapljanje med prizorišči: »... 1.8. ste prekinili prenos atletike na OI, ko se je šlo za uvrstitev Tine Šutej v finale skoka ob palici pa še finale meta diska za ženske je bil v teku. Preklopili ste na badminton, pa bi lahko počakali tistih 20 minut. Prav tako bi lahko več uporabljali tehniko slika ob sliki, ko je več dogajanja hkrati. 3.8. je ob 2.45 na olimpijskih nastopila naša tekačica na 400 m Anite Horvat, a TV Slovenija ni bila sposobna 1 minute vklopa na atletiko, raje smo gledali reklame! To je bilo 15 minut pred košarkarsko tekmo Slovenija – Nemčija. Sramotno in nespoštljivo do naše športnice! Rad bi odgovor zakaj takšna odločitev.« (⇒ [Preklapljanje med prizorišči; AVGUST, str. 19](#))

Odgovorni urednik **Gregor Peternel**:

(1. 8.) »Preklop smo izvedli, ker je bilo tekmovanje odloženo. Tina Šutej je bila v času našega slovesa že uvrščena naprej, saj je v prvo preskočila višino, zaradi močno razmočenega terena in vremenskih razmer realno ni bilo pričakovati, da bi jo prehitelo 12 tekmovalk, ki so višino prej podirale. Tudi pri metu diska je bilo metališče mokro in so imele tekmovalke pri izmetu velike težave, tako da tudi ni bilo pričakovati sprememb pri rezultatih. Atletika se je zaradi dežja močno zavlekla, pokazati smo želeli še tudi druge vsebine in ker smo presodili, da je tekmovanje na atletskem stadionu končano, smo se odločili, da gledalcem ponudimo še druge vsebine z olimpijskih iger.«

(3. 8.) »Imeli smo zaplet z organizatorji in s prostorom, namenjenim za poročanje novinarjev (mešana cona) v košarkarski dvorani, kjer je bilo predvideno uvodno oglašanje, za kar so se nam pozneje opravičili in zaradi tega uvod v tekmo ni bil predvajan v živo, pač pa posnet vnaprej in to nam je onemogočalo prehod na drugo prizorišče. Ob tem, da so bili na programu načrtovani tudi oglasi, ki so morali biti predvajani.«

O pomembnosti vseh športov

»Vsi vemo, da se svetovna prvenstva organizirajo zgolj vsakih nekaj let in da takšen dogodek gostimo v naši mali deželi, prav tako ni vsakdanja stvar. Naj vas obvestim, da je prejšnji teden, med 6. in 11. julijem, po brzicah v Tacnu svojo tekmovalnost, timski duh in mladostno grajenje samozavesti, medkulturno sodelovanje in srečevanje ter izmenjavo izžarevalo več kot 300 mladih iz kar 34 držav celega sveta, vključno s 25 mladimi slovenskimi reprezentanti. (...) Sprašujem vas, kakšni so vaši kriteriji za poročanje o dogodkih in ali razmišljate o tem, kaj bi bilo potrebno, da bi se spremenili v smeri, da bi državljani dobivali več pozitivnih informacij, ki prispevajo h kohezivni in razvojno naravnani družbi in ne zgolj k pogrevanju afer, zgodovine, prepиров in političnih bojev?« (⇒ [Nič o mladih kajakaših v Tacnu?](#), JULIJ, str. 15)

Pojasnilo uredništva **Športnega programa**:

»V informativnih oddajah smo o svetovnem prvenstvu v Tacnu poročali dvakrat; povedali smo, da na Savi poteka svetovno prvenstvo in da so se začele posamične tekme ter nato ob največjem slovenskem uspehu, bronasti medalji Jana Ločnikarja. Pri tekmovanjih mlajših kategorij sledimo kriteriju, da poročamo o osvojenih kolajnah slovenskih športnikov na mladinskih svetovnih in evropskih prvenstvih.

Glede na to, da je bilo svetovno prvenstvo v Sloveniji, bi lahko morda res poiskali zgodbo za prispevek, vendar TV Slovenija podporo kajakaškemu športu tako na divjih kot tudi mirnih vodah kaže s prenosi tekem svetovnega pokala, evropskih in svetovnih prvenstev ter olimpijskih iger in rednim poročanjem o dogajanju v naši reprezentanci v informativnih oddajah. Zato, ker si slovenski kajakaški šport to s svojim delovanjem, v katerega sodi tudi tako rekoč vsakoletna organizacija velikih tekmovanj mlajših kategorij v spustu in slalomu, predvsem pa z vsemi uspehi, tudi zasluži. Vendarle govorimo o enem od največkrat z medaljo nagrajenih slovenskih športov, od danes tudi z zlato olimpijsko medaljo.«

O nacionalnem interesu

Dirka po Španiji: »Po lanskem slavju Primoža na Vuelti ste imeli dovolj časa, da uredite pravice za prenos tekem našega, sedaj zlatega olimpijca Primoža Rogliča. Pa zopet ni bilo Vuelt, kljub milijonom evrov, ki jih "prisilno pokasirate" od nas vseh, ne glede na to, ali se s tem strinjamo ali ne. Tudi včeraj je slavil Primož na prestižni tekmi, pa smo zopet ostali brez prenosa. Kdaj boste končno začeli delati in prenašati dogodke, ki so Sloveniji v ponos? En kup

balasta prenašate, tisto, kar pa nas povzdiguje v svetu, pa ignorirate. Žal.« (⇒ [Znova brez prenosa Dirke po Španiji, OKTOBER, str. 19](#))

Športni vrhunci I. 2021, za katere si je TV Slovenija uspela zagotoviti pravice (pripravil odgovorni urednik Športnega programa TV Slovenija **Gregor Peternel**)

- SP v alpskem smučanju
- SP v nordijskem smučanju
- SP v biatlonu
- Kolesarska dirka po Sloveniji
- Kolesarska dirka po Franciji
- Olimpijske igre Tokio
- SP v kolesarstvu
- SP v rokometu za dekleta
- SP v rokometu za moške ...

Prenose smo zagotovili z razpoložljivimi sredstvi, namenjenimi športnim prenosom. Zajeli smo širok spekter različnih športov in z izjemo EP v nogometu in odbojki prenašali vsa največja športna tekmovanja. Če bi imeli na razpolago več sredstev, pa bi z največjim zadovoljstvom prenašali tudi Vuelto.«

Dodatno pojasnilo **varuhinje**:

»Prenosi športnih dogodkov so povezani s pravicami, za njihov nakup pa so potrebna finančna sredstva. V zadnjem letu so se športne pravice v povprečju podražile za 20 odstotkov, medtem ko prihodki javnega medija ostajajo enaki. Kot veste, se RTV-prispevek ni spremenil že od leta 2012. Navajati število zaposlenih, ne da bi ob tem upoštevali, da je le manjši del tega števila zaposlen na TV Slovenija, je nekorektno, saj je RTV Slovenija še kaj drugega, kot samo televizija. Informacije o [javnem medijskem servisu](#), o [programski ponudbi](#) in tudi o [delovanju zavoda, zaposlenih in porabi sredstev](#), zbranih z RTV-prispevkom, so javno dostopne in le en klik oddaljene za tiste, ki jih to res zanima.«

Tekme košarkarske reprezentance: »Ne razumem po kakšni prioriteti RTV kupuje prenose, če ne moremo gledati košarkaških tekem naše reprezentance, ki je še vedno evropski prvak in 4. z OI. Menim da bi kvalifikacijske tekme s Hrvaško in Švedsko morala prenaša. Prenaša pa vsako tekmo 40 let favoriziranega smučanja, tudi ob sušnih letih naših športnikov. Pred 40 leti je bilo smučanje nacionalni šport, ker smo si ga skoraj vsi lahko privoščili. Danes je to le še šport za elito. Po zadnjih uspehih in Dončič bomo je košarka verjetno najpopularnejši slovenski ekipni šport in temu bi morala RTV tudi slediti, še posebej, ker ji novo vodstvo očita nizko gledanost.« (⇒ [Zakaj ni prenosa tekem košarkarske reprezentance, NOVEMBER, str. 28](#))

Odgovorni urednik **Gregor Peternel**:

»Zavzemamo se za prenose tekem vseh slovenskih reprezentanc in naših športnikov na največjih tekmovanjih. A podobne cilje imajo tudi konkurenčne televizije. Košarka

najpopularnejši šport v Sloveniji? Da, ko se ta igra na olimpijskih igrah, sicer pa gledalci kažejo veliko več zanimanja za zimske športe, ki so najbolj gledane športne vsebine v Sloveniji.«

Pomembne nogometne tekme sodijo na TV Slovenija: »Veliko nas ljubiteljev športa smo zelo užaljeni in oškodovani, z prenosom nogometnih tekem državne reprezentance, 1 lige in v nogometnih ligah. Pravtako tudi drugih športnih prenosov, ki jih vi ne prenašate. Z vsem obžalovanjem ugotavljamo, da je nogomet na nacionalni RTV SLOVENIJA popolnoma ustavljen in praktično že skoraj ukinjen. (...) To kar se grejo na NZS. Da popolnoma odrežejo skoraj vse prenose na RTV Slovenija, ki je nacionalna televizija v naši državi. Da RTV Slovenijo tako onemogočijo prenosov nogometnih tekem je prava sramota za NZS in RTV Slovenija. Nas državljanov Slovenije je skoraj 70 % prikrajšano za prenose nogometnih tekem v Sloveniji.« (⇒ Pomembne nogometne tekme sodijo na javno televizijo!, AVGUST, str. 25)

Odziv odgovornega urednika **Gregorja Peternela:**

»TV Slovenija se je potegovala za pravice Slovenske nogometne lige kot tudi za kvalifikacijske tekme slovenske reprezentance za svetovno prvenstvo. Naša ponudba je temeljila na ceni iz prejšnjega obdobja in oceni realne vrednosti pravic, ponudnik pa je izbral tistega, ki je ponudil največ.

Ker razpolagamo s sredstvi naših gledalcev, si ne moremo privoščiti, da bi pravice preplačali. Pričakovanja gledalcev so široka, nerazumni finančni vložki v določene vsebine lahko pa hitro ogrozijo številne druge prenose. Ravnati moramo gospodarno. Podatki o gledanosti kažejo, da nogomet ni edina vsebina, ki gledalce zanima. Vsekakor si bomo prizadevali, da v prihodnje pridobimo tudi nogometne prenose.«

5. PROGRAM PLUS

Število odzivov na Program plus se je podvojilo; bilo jih je **152**, leto prej **72**. K takšnemu skoku je prispevala jesenska novica o nameravani ukinitvi oddaje Zvezdana. Opazno manj je bilo komentarjev na oddajo Dobro jutro, ki je običajno sprožila največ odzivov – tako pohval kot graj.

Po vsebini so se odzivi nanašali na praktično vso produkcijo tega programa. Večino je mogoče strniti v naslednje skupine:

- ▶ Dobro jutro: gostje, vodenje, česa je preveč (⇒ Preveč mode v oddaji Dobro jutro, JANUAR, str. 24; ⇒ Modna rubrika v oddaji Dobro jutro, MAREC, str. 9; ⇒ Čivkanje v oddaji Dobro jutro, MAREC, str. 10; ⇒ Ali v oddaji Dobro jutro lahko nastopajo ministri?, APRIL, str. 16; ⇒ Dobro jutro: preveč trivialno?, DECEMBER, str. 16);
- ▶ Zadnja beseda, o poteku oddaje (⇒ Zadnja beseda – kritika in pohvala, JANUAR, str. 23; ⇒ Zadnja beseda: kdo ima več besede?, MAJ, str. 17);
- ▶ prenos zadnjega prinčevega slovesa (⇒ Prenos pogrebne slovesnosti britanskega princa, APRIL, str. 11);
- ▶ nove in stare oddaje (⇒ Karaoke bar, je to kakovostno razvedrilo?, AVGUST, str. 27; ⇒ »Ukinitve« oddaj (Zvezdana, Studio City), AVGUST, str. 14).

Odzivi glede domnevne ukinitve oddaje Zvezdana z jesensko shemo so uvrščeni v poglavje **Televizija splošno**, vsebinski dilemi glede gostovanja politikov in politiziranja sta vključeni v poglavje **Pregled po vsebini oz. Izzivi epidemije**.

Dobro jutro

Preveč mode: »Redno gledam oddajo Dobro jutro v glavnem sem zadovoljna s temami, tudi pohvalila sem ga. Ljubico, ki je zelo prisrčna. Moti pa me oddaja o modi s ga. Ano in ga. Flego, ali se vam zdi da taka oddaja sodi v širšo populacijo, ob ekonomski in socialni krizi ki jo preživljamo sedaj? To 'pres...' oprostite izrazu, modernih in dragih oblačil, ki si jih lahko privoščijo manj kot peščica ljudi, kakšen je potem smisel oz. domet tega početja v oddaji?« (⇒ [Modna rubrika v oddaji Dobro jutro, MAREC, str. 9](#))

Odgovor odgovornega urednika Programa Plus **Roka Smoleja**:

»Oddaja Dobro jutro je mozaična oddaja, enkrat bolj, drugič manj uspešno poskušamo krmariti med najrazličnejšimi vsebinami, ki ibravnavajo naše vsakdanje življenje, pri čemer imamo vedno v mislih najširši krog gledalcev, naš cilj pa je čim večja pestrost vsebin. Vsebine o modi oz. kulturi oblačenja sicer sodijo v t. i. »lifestyle« vsebine vseh sodobnih televizijskih programov, kot tja sodijo tudi kuhanje, vrt, telovadba, nasveti o zdravem življenjskem slogu in podobno. Pri tem se nam zdi pomembno poudariti, da modnim vsebinam v okviru oddaje Dobro jutro namenimo približno 30 minut neto na teden, kar je tudi edini programski čas, ki je namenjen tovrstnim vsebinam v okviru TV Slovenija, saj specializirane oddaje o modi ni na sporedu. Razumemo seveda, da nekaterih gledalcev kultura oblačenja ne zanima, prav tako kot npr. vrtni nasveti ne zanimajo tistih, ki nimajo svojega vrta, koga drugega moti kuhanje itd.

Naša usmeritev je, da se modnih vsebin lotevamo svetovalno, da osveščamo o kulturi oblačenja, da gostimo tudi slovenske modne oblikovalce in dajemo priložnost za predstavitve mladim modnim ustvarjalcem, ki so se v teh času znašli v nezavidljivem položaju. V prvi vrsti pa nas zanima uporabna moda, uporabni nasveti, ki jih lahko uporabimo v vsakdanjem življenju (barvne kombinacije oblačil, različni kroji za različne postave, bonton oblačenja itd.), seveda se občasno dotaknemo tudi visoke mode, ki predstavlja navdih za modo, ki jo potem opazujemo in nosimo na ulici.

Analiza gledanosti kaže, da v modnih minutah gledalcev ne izgubljam in gledanost modnega bloka ne odstopa od gledanosti ostalih delov oddaje. V uredništvu pa nas vedno znova preseneča odziv gledalcev, saj ustvarjalci prejemajo veliko elektronskih sporočil in celo pisem, v katerih (pretežno) gledalke sprašujejo za nasvete o oblačenju, odgovore na njihova vprašanja pa redno vključujemo tudi v oddajo.«

O nastopih stalnih sodelavcev, primera

»Voditeljica rubrike o prehrani kar ne neha govoriti in vse ve in zajame 80 % vsega časa. Sploh ne pusti do besede drugim. Ženske , gospodinje, gostiteljice, ki vse to pripravijo, pa ne morejo povedati, kaj so pripravile in kako.« (⇒ O (so)voditeljih in gostih Dobrega jutra, MAJ, str. 15)

Iz odgovora odgovornega urednika **Roka Smoleja**.

»To ni kuharska rubrika, ampak je svetovalna rubrika o prehranski vrednosti posameznih živil. Gospa Merljak v rubriki ne nastopa kot voditelj ali novinar, temveč kot gost-strokovnjak, saj je po izobrazbi univerzitetna diplomirana inženirka živilske tehnologije. Zato je pričakovano in tako predvideva tudi scenarij, da ima največ besede prav ona.

Seveda bi takšno rubriko lahko delali tudi v studiu, voditelj bi se s strokovnjakom na kavču lahko pogovarjal o tem, zakaj je dobro uživati – na primer – špinačo. Ker menimo, da bi šlo pri takšnem pogovoru za precej preživeto in neatraktivno televizijsko obliko, se povezujemo z različnimi društvi, ki iz sestavine, o kateri svetujemo, pripravijo različne jedi. Bistveno je, da nam te jedi predstavijo, ne pa da govorijo o celotnem postopku priprave, ki ga tudi ne moremo prikazati. Vsekakor pa je naloga gospe Merljak, da njene intervencije niso vsiljive, ampak čim bolj »naravne«, kar pa ji očitno večkrat ne uspe.«

»Stalna gostja v torkovi rubriki o dogajanju na sodiščih si vzame zalet in oddrda stavek dokler ji ne zmanjka zraku, brez ločil in brez presledkov med besedami, tako da težko razumeš njene besede, ki pa je v tem njenem primeru ena sama beseda. ... Če bi govorila počasneje, bi tudi njena štajerščina ne bila tako moteča in bi bilo njeno poročanje bolj razumljivo.« (⇒ O (so)voditeljih in gostih Dobrega jutra, MAJ, str. 15)

Odgovor **Roka Smoleja**, odgovornega urednika Programa plus:

»Dr. Damijana Žišt je penologinja in naša novinarska kolegica, specializirana za področje črne kronike, ki v medijih že dolgo in pogosto nastopa. Po gledalkini pritožbi smo še enkrat pogledali posnetke in ugotovili, da artikulacija in fluentnost govora dr. Žišt ne odstopata bistveno od govora ostalih gostov v oddaji. To je tudi edina pritožba, ki smo jo v zvezi s tem prejeli. Morda dr. Žišt na trenutke res govori nekoliko hitreje, a še vedno popolnoma razumljivo.«

Zadnja beseda: kdo ima več besede?

»Všeč ni je oddaja zadnja beseda, vendar me zelo moti, da voditeljica vedno da največ besede g. Kresal, kar je bilo vidno tudi v zadnji oddaji, bilo bi lepo da imajo vse komentatorke enako možnost da izrazijo svoje mnenje ampak sploh ne pridejo do besede. Da bo pravično za vse prosim, da voditeljico opozorite, saj si želimo slišati komentarje tudi ostalih v enakem

obsegu, saj je le to lahko relevantna zadnja beseda oziroma komentar!« (⇒ [Zadnja beseda: kdo ima več besede?](#), MAJ, str. 17)

Iz odgovora **Roka Smoleja**, odgovornega urednika:

»Že zdaj smo pozorni, da pri vsaki temi vsaka od komentatorik pride do besede. Res pa je, da so komentatorke tudi glede na svoje znanje in zanimanja različno naklonjene različnim temam. Pri temah, ki se dotikajo njihovega strokovnega znanja (na primer pravo, psihologija), dovolimo in pričakujemo, da ima več besede komentatorica, ki se na določeno področje tudi ožje strokovno spozna.

Seveda je odvisno tudi od samih komentatorik, koliko besede si želijo vzeti oziroma ali imajo o določeni temi sploh še replike in ali so pripravljene iti v soočenje argumentov. Pri določeni temi tako več komentira ena komentatorica, pri naslednji druga in menimo, da se v celotni oddaji čas komentiranja posameznih komentatorik približno uravnoteži.«

Prenos žalne slovesnosti (komentiranje, pieteta, šov)

»Pozdravljam odločitev, da se je Televizija Slovenija odločila prenašati slovesnost, tudi to, da se je odločila prenos pospremiti s komentarjem. Žal pa ta vsebinsko in po žanru niti slučajno ni bil na mestu. Televizija Slovenija je iz pogrebne slovesnosti, zavedno ali ne, napravila zabavni, po vsebini pa zelo neokusen šov komentatorik. Namesto, da bi gledali pietetni prenos pogrebne slovesnosti, smo bili gledalci primorani poslušati zabavljaške in ekscentrične samohvale ene od komentatorik, predvsem pa na več mestih napačne informacije. (...) Če pustimo ob strani neprestano izgovarjanje imen in nazivov v angleškem jeziku, kar je v zagato spravljal drugo komentatorico, ki se je očitno edina zavedala, da je v prenosu na slovenski televiziji in je dolžna imena in nazive govoriti v slovenskem jeziku, je ga. Vetrih kot komentatorica, ki tudi sama ni vedela, če prav prevaja ali izgovarja nazive (saj se je o tem glasno spraševala kar med prenosom), kar tako, mimogrede natresla še nekaj nepravilnih informacij. Najbolj očitna je bila, kje bo pokojnik ležal po pogrebni slovesnosti.«

(⇒ [Prenos pogrebne slovesnosti britanskega princa](#), APRIL, str. 11)

Poudarek iz odziva odgovornega urednika **Roka Smoleja**:

»Občinstvo ima ob prenosu takšnih dogodkov očitno zelo različna pričakovanja o tem, na kakšen način naj bi se komentatorji lotili prenosa. Vsaj del prenosa na TV SLO2 si je sicer v sobotnem popoldanskem terminu ogledalo kar 234.300 različnih gledalcev, kar je dober rezultat.

Mojca Mavec je dolgoletna novinarka in voditeljica Televizije Slovenija, v preteklosti tudi že komentatorica različnih televizijskih dogodkov, avtorica popotniških oddaj, svetovljanka, ki obvlada več tujih jezikov, v zadnjem času pa se je še posebej specializirala kot zvočna opisovalka različnih televizijskih oddaj, namenjenih slepim in slabovidnim, kar pomeni, da je večča komentiranja, tudi prenosov v živo.

Njena gostja je bila Polona Vetrih, dolgoletna članica najprepoznavnejšega in najuglednejšega igralskega ansambla osrednjega dramskega gledališča v Sloveniji.

Gospa Vetrih je ena redkih Slovenk, ki je študirala na londonski kraljevi Akademiji za

glasbeno in dramsko umetnost (LAMDA), kjer so jo ob podelitvi diplome razglasili za najbolj nadarjeno učenko te šole.«

Poudarki iz **varuhinjinega** poročila:

- Pri tehtanju, kako gledalcem vsebinsko približati dogodek, je imelo vodstvo TV Slovenija na voljo dve možnosti: ali simultano prevajanje prenosa, ki je običajno rezervirano za formalne dogodke, saj je teža na natančnem prevodu govornih besed, ali komentiranje prenosa, ki je v vsebinsko-jezikovnem smislu morda manj natančno, vendar pa z opisovanjem poteka dogodka in dodajanjem vsebinskih poudarkov prenos obogati, saj občinstvu približa tudi kulturni in družbeni kontekst.
- Menim, da je bila odločitev o komentiranem prenosu ustrezna. Takšna praksa je bila večkrat preizkušena pri različnih mednarodnih dogodkih, ki potekajo v tujem jeziku (nazadnje npr. inavguracija ameriškega predsednika).
- Ne glede na to, ali gre za komentiranje prenosov ali drug program v živo, pa se razlikuje tudi stopnja občutljivosti glede kulture govora in jezikovnih nerodnosti v programih javnega medija. Kot varuhinja si želim čim manj odstopanj od zborne izreke, saj menim, da je javni medij tudi steber govornega jezika, ki bistveno prispeva k ohranjanju, normiranju in razvoju slovenščine.
- Menim da je bil prenos – kljub posameznim slabšim jezikovnim ali komentatorskim rešitvam oz. izvedbenim pomanjkljivostim – kakovosten in da je občinstvu omogočil dostojno spremljanje zadnjega slovesa britanskega princa Filipa.
- Omenjam podatek, da je v zvezi s spremljanjem prinčeve smrti BBC prejel rekordnih 109 tisoč pritožb: po nekaj sto se jih je nanašalo na neprimerno oblačilo voditelja v jutranjem programu, uporabo neprimerne metafore za odnos med kraljico in princem in neprimerno navajanje negativnih vidikov v prinčevem in memoriamu, večina pa na odločitev vodstva te medijske hiše, da so zaradi smrti v kraljevi družini korenito spremenili program in ga skoraj v celoti podredili žalovanju.«

Poletno presenečenje: Karaoke bar

»Ob kratkem ogledu oddaje sem se skoraj zjokal, da RTV leta 2021 prikazuje oddaje na nivoju zgodnjih let 90 preteklega stoletja. Posledice bodo še nadaljno upadanje gledanja RTV programa, tudi kvalitetnega saj bomo gladko malo SLO TV počasi pozabili klikniti..... Ohranite nam pravico do kvalitetnih oddaj na 'naši nacionalki'.« ([⇒ Karaoke bar: je to kakovostno razvedrilo?](#), AVGUST, str. 27)

Odgovorni urednik Programa plus, **Rok Smolej**:

»Karaoke bar je zasnovan kot rubrika v poletnem jutranjem programu. Sledili smo željam gledalcem, ki so si po stalnih novicah o epidemiji in ukrepih zaželeli več lahkotnejših in zabavnih vsebin. Odločili smo se, da bomo v prav vsako jutranjo oddajo med poletjem vključili po eno slovensko poletno glasbeno uspešnico. Seveda bi to lahko storili tako, da bi vrteli stare videospote ali pa da bi v oddajo povabili

slovenske glasbenike, jih napovedali, z njimi malo pokramljali, potem pa bi oni zapeli pesem. To bi bilo enostavno in takšnih formatov oddaj je na ekranih veliko.

Zato smo se raje odločili za format karaok, ki se nam je zdel bolj atraktiven, na nek način tudi nostalgичen; torej da se običajni ljudje različnih generacij preizkusijo v petju slovenskih uspešnic. (...) Bistvo formata karaok je zabava, veselje do petja, pogum za javni nastop. Ne gre za elitno pevsko tekmovanje, se pa v oddajah vedno odkrijejo tudi pevski talenti. (...) Glede podobe oddaje so karaoke nekaj, kar imamo v zavesti kot fenomen iz 90. let, zato je bila podoba Karaoke bara namerno karikirana in »retro«. Pa tudi sicer menimo, da format karaok ne prenese niti ne potrebuje glamurozne in bleščeče scenografije, kakršne si seveda niti ne bi mogli privoščiti.

V zvezi z gledanostjo pojasnujemo: v soboto, 7. avgusta, ko so na TV SLO2 še tekle olimpijske vsebine, je bila oddaja Karaoke bar najbolj gledana oddaja na TV SLO1, boljšo gledanost sta dosegla le Vreme in Dnevnikov izbor, ki pa nista oddaji, ampak krajši rubriki oz. dela druge oddaje. Karaoke bar je tisto soboto v svojem terminu dosegel tudi višjo gledanost od gledanosti največje konkurenčne televizije. Naslednji dve soboti pa je bila oddaja Karaoke bar edina oddaja s TV SLO2, ki se je v ciljni skupini 18–49 let sploh uvrstila na lestvico najbolj gledanih oddaj dneva.«

Varuhinja je želela preveriti zasnovo oddaje, predvajane v osrednjem TV-času, vendar je v Programsko-produkcijskem načrtu ni našla.

6. TV KOPER IN TV MARIBOR

Odzivov na regionalne TV-programe je tradicionalno malo, tudi l. 2021 so se nanašali izključno na vsebine, ki so bile predvajane na TV Slovenija.

Na vsebine, ustvarjene v okviru **TV Koper**, so bili **3** odzivi (leto prej **2**), na vsebine **TV Maribor 2** odziva (leto prej **1**).

Glede na pogoste pripombe občinstva, da so v programih TV Slovenija posamezni deli Slovenije pokriti povsem neenakomerno (premalo zastopana naj bi bila predvsem Bela krajina in Celje), je varuhinja v sodelovanju z obema uredništvoma pripravila kratko analizo oddaje, ki ju pripravljata obe uredništvi skupaj in je zasnovana kot vseslovenska.

Prezrti deli Slovenije? Primer oddaje *Ljudje in zemlja*, AVGUST, str. 33

Gledalci so v zvezi s tedensko oddajo **Ljudje in zemlja**, ki jo izmenjaje pripravljajo v uredništvih TV-programov Maribor in Koper, občasno sporočali, da v njej ne vidijo belokranjskega, ribniškega ali gorenjskega kmeta. Varuhinja je preverila zasnovo te oddaje v PPN 2021 ter uredništvi prosila za podatke, kako so od 1. januarja 2020 do julija 2021 v oddaji vključevali tudi dogajanje izven svojega regionalnega območja. Zanimale so jo predvsem oddaje, v katerih je bil predstavljen kmetovalec, predelovalec, primer dobre prakse itd. iz gorenjske in dolenske regije (in znotraj nje iz Bele krajine).

Branko Vrabec, urednik oddaje Ljudje in zemlja, TV Koper:

»Tudi sam velikokrat slišim po terenu, kako so nekateri deli Slovenije glede kmetijstva na našem programu zapostavljeni. A kaj dosti pri tem ne morem pomagati. Mi namreč pokrivamo Primorsko, kar pomeni, Istro, Kras, Brkine, Goriško z Brdi in bovški/tolminski konec. Idrijskega skorajda ni, pa bi ga morali mi pokrivati, a ni dovolj kapacitet. Zadnje čase mi tu pomaga Barbara Renčof, ki je lani naredila en prispevek s Cerkljanskega, letos enega z Mašuna in iz Cerknega. In to je vse, kar smo imeli v koprski oddaji LIZ glede dopisnikov TVS. Ostalo delamo sami. Največ jaz, Sabina Francek, Mojca Dumančič in Miloš Batistuta. Z območij, ki jih omenjaš (Bela Krajina, Dolenjska, Gorenjska), ni bilo v oddaji LIZ iz koprskega studia v zadnjih petih letih niti enega prispevka. Sem pa za vsak prispevek, ki ga dobim od dopisnikov (predvsem od Mojce Dumančič in občasno od Barbare Renčof), zelo zelo hvaležen.«

Odgovorni urednik regionalnega programa TV Maribor **Tomaž Karat** je pojasnil, da se mariborska ekipa oddaje Ljudje in zemlja trudi za kakovostno pokrivanje kmetijstva ne le po tehni uredniški presoji, ampak tudi po teritorialnem načelu. Ob tem je opomnil, da obdobje analiz zaradi epidemije koronavirusne bolezni in ukrepov, ki so jo spremljali, ni reprezentativno. Uredništvo oddaje je pripravilo poročilo o objavah, iz katerega je razvidno, da so v letu 2021 pripravili prispevke s sogovorniki z Gorenjske in Dolenjske, prispevek iz Bele krajine pa so nazadnje objavili pred epidemijo.

Varuhinjske ugotovitve:

- Gledalci oddaje niso imeli priložnosti za enakomeren vpogled v stanje kmetijske panoge v različnih delih Slovenije.
- Težava je že v ureditvi, ki koprsko in mariborsko uredništvo v snovanju in izvedbi oddaje »samooemejuje« na podrobnejše spremljanje kmetijske panoge predvsem na slovenskem zahodu in vzhodu, v širšem območju obeh regionalnih studiev.
- Takšni pregledi – čeprav so parcialni – imajo lahko uporabno vrednost, če programski ustvarjalci – na ravni uredništev, programov, posameznih medijev oz. RTV Slovenija celoti – iz njih izluščijo pomanjkljivosti in priložnosti ter se o njih pogovorijo in poskusijo najti rešitve za njihovo odpravo.
- Podatki iz tega primera so lahko v oporo vsem, ki sodelujejo v pripravi PPN 2022.

7. TELEVIZIJA SPLOŠNO

V letu 2020 je bilo več odzivov, ki so se nanašali na televizijsko ponudbo v najširšem pomenu besede. Bilo jih je **163** (leto prej 105).

Nadaljeval se je trend izenačevanja RTV Slovenija in TV Slovenija, pri čemer se oba naziva – za javni medij kot celoto (RTV Slovenija) in za televizijo (TV Slovenija) uporabljata kot sopomenka.

Ko gre za TV-produkcijo, so prevladovale kritike, mnenja in vprašanja, ki jih lahko razdelimo v naslednje skupine:

- ▶ sporedi, ponovitve, »prazne vsebine« (⇒ Razlike med sporedom in programom, JANUAR, str. 25; ⇒ Nočni program na TV Slovenija, JANUAR, str. 26; ⇒ Same ponovitve, FEBRUAR, str. 16; ⇒ Štiri ure napovednikov ..., MAREC, str. 13; ⇒ Spored in dejanski program, MAJ, str. 21);
- ▶ oglasne prekinitve, TV-prodaja (⇒ Zamude v programu in oglasne prekinitve, NOVEMBER, str. 31; ⇒ Oglaševanje in športni prenosi, MAREC, str. 26; ⇒ Neprimerna vsebina oglasov?, SEPTEMBER, str. 41; ⇒ Delež oglasov v TV-programu, ⇒ NOVEMBER; str. 49);
- ▶ otroci pred zasloni (⇒ Film tedna: nezadovoljni z izborom, FEBRUAR, str. 13; ⇒ O napovednikih in otrocih, FEBRUAR, str. 19; ⇒ Zakaj je serija označena kot neprimerna za otroke? APRIL, str. 9; ⇒ Strašljivi prizori v vladni promociji cepljenja, DECEMBER, str. 27).
- ▶ posegi v TV-shemo, načrtovane spremembe; PPN (⇒ »Ukinitve« oddaj (Zvezdana, Studio City), AVGUST, str. 29);
- ▶ razni izzivi, pojasnila in dileme (⇒ Kaj sodi na TV SLO3 in zakaj ne bi imeli še TV SLO4, AVGUST, str. 31; ⇒ Pričevalci, objavljeni brez popravka po Zakonu o medijih, SEPTEMBER, str. 22; ⇒ Kako se meri gledanost? NOVEMBER, str. 56).

Odzivi glede oglasov so tematsko vključeni v poglavje RTV Slovenija, ostali primeri so predstavljeni v nadaljevanju.

Zelo moteče: ponovitve, nočni napovedniki, zamude

Ponovitve: »Kako je mogoče, da je vsak petek in sobota na TV2, že popoldan, nato pa še ves večer, vse kar se predvaja ena sama ponovitev. Pa kar pogledjva ta petek: od 17.50, pa vse do poznih večernih ur, so vse oddaje ponovitev. Najbolj pa me žalosti, da so ponovitve tudi filmi in to v petek in soboto. Ker spremljam vaš program, se mi te ponovitve dva dni v vikendu res zdijo nesprejemljive. Prepričana sem, da v času vikenda, ni primerno dva dni vrteti filme, ki smo jih že videli, poleg tega pa je včasih tudi sedmi pečat film, ki ga ponavljate. Isto se dogaja tudi z nadaljevankami. Razumem, da oddaje, filme in nadaljevanke ponavljate poleti, sedaj pa se s tem ne morem strinjati. Želim si ogledati oddaje in filme, ki jih še niste predvajali.« (⇒ Same ponovitve!, FEBRUAR, str. 16)

Odgovor direktorice TV Slovenija **Natalije Gorščak:**

»Kot tudi sami opazate, RTV-prispevek ni namenjen ne samo televiziji (TV SLO1, 2 in 3), temveč tudi dvema regionalnima kanaloma TV Maribor in TV Koper-Capodistria, manjšinskima programoma za madžarsko in italijansko skupnost, osmim radijskim postajam (Radio Prvi, Val 2020, Ars, Radio Koper, Radio Capodistria, Radio Maribor, Radio SI, MMR), spletnemu portalu rtslo.si, založbi kakovostne glasbe, našemu simfoničnemu orkestru in Big bendu ter dvema zboroma. TV Slovenija od RTV-prispevka dobi le dobro tretjino sredstev, kar nikakor ne zadostuje za njeno delovanje, v zadnjih treh letih pa je TV SLO znotraj sistema RTV SLO izgubila dobrih 1,5 milijona €, kar bi zadostovalo za premierni program na TV SLO2. Glede na to, da smo toliko denarja izgubili, smo se pač odpovedali tistemu, čemur se lahko, tujemu programu in premiernim oddajam na TV SLO2, ki so nastajale v Programu plus, katerega proračun smo najbolj oklestili. Tako smo z drugega na prvi program prenesli podjetniško oddajo Prava ideja, s katero bomo začeli sredi marca pod novim imenom v ponedeljkovem popoldnevu, odrekli smo se seriji oddaj Od blizu ob sredah,

petkovim večernim pogovorom in razen dokumentarnih vsem premieram tujega programa na TV SLO2. Ko smo Programskemu svetu predložili programsko shemo, iz katere je bilo jasno videti, da so na TV SLO2, ko športa, ki je premieren, ni na sporedu, pretežno ponovitve, tega, žal, ni nihče problematiziral.

V upanju, da bodo TV SLO ponovno dodeljena sredstva, da bomo lahko poleg športa s premierami zapolnili tudi program na TV SLO2, bomo pripravili shemo za leto 2022.«

Nočni napovedniki: »Že dalj časa me muči, da bi nekomu odgovornemu za program RTV Slo izrazil svoje mnenje o Napovedniku programov, v sporedu se to imenuje "Napovedujemo". Z oddajo pričnete ob cca 2:00 ponoči, dnevno, in paket vrtite do **onemoglosti** vse do prve jutranje oddaje, ki pa je zopet ponovitev oddaj preteklega dne, običajno paket Odmevov. Napovedi programa pokrivajo celoten teden v naprej, dan za dnem. dan za dnem, eno in isto. /.../ Lepo vas prosim, dajte narediti analizo smiselnosti tega početja, medijski prostor je postal izredno širok, možnosti, kje pridobiti informacije veliko, spored programov za posamezne TV programe preberemo na številnih portalih ...« (⇒ [Nočni program na TV Slovenija, JANUAR, str. 26](#))

Odgovor direktorice TV Slovenija **Natalije Gorščak:**

»Z veseljem bi vam ponudili širok izbor ponovitvenih filmov in serij, starejših oddaj, vendar se pri tem pojavi nekaj težav, ki so naslednje:

- sredstev za nakup pravic in odkup avtorskih pravic nimamo,
- ponovitve, ki jih kupimo, karseda smotrno porazdelimo po programu, v katerem pričakujemo največ gledalcev, to pa ni nočni čas, ko je pred ekrani izjemno malo gledalcev,
- vsako podaljšanje programa s ponovitvami informativnih oddaj nam podaljša predvjalni čas in s tem kvoto obvezno predpisane slovenske neodvisne produkcije, ki je ne moremo kupiti in si zato podaljševanja programa ne moremo privoščiti.

Napovednike smo namesto info-kanala umestili v program na TV SLO1, ker imamo na TV SLO2 info-kanal in menimo, da je podvajanje vsebin nesmiselno. V prihodnje načrtujemo tudi prikaz sporeda in daljše odlomke iz oddaj in vsebin, seveda pa se zavedamo, da bi zagotovo bilo najbolje imeti tudi ponoči programske vsebine.«

Zamujanje: »Neskončno me moti vaša netočnost. Naj pojasnim. Če, smo v zadnjih 50 letih tehnološko precej napredovali bi pričakoval, da vaša hiša v smislu časovne točnosti to spoštuje. Osebnost si ne morem privoščiti, da pridem v službo 5 minut kasneje. Tudi na gledališko predstavo ni ravno zaželeno prihajati sredi predstave. Že otroke učimo, da je šolski zvonec pričetek pouka. V nasprotnem primeru dobi učenec neopravičeno uro. Pa naj bo dosti primerjav kje vse je točnost pomembna in menim, da bi jo morala končno privzeti tudi vaša RTV. Če so lahko Odmevi, dnevnik, Jutranja kronika in še nekaj vaših oddaj točno ob času, ki ga napovedujete bi bilo pošteno, da tako ravnate z vsemi prispevki in oddajami. Zakaj potem takem RTV spored? Razumem, da morate v program spraviti reklamne oglase

vendar naj bodo postavljeni tako , da bo vaš napovednik (RTV spored) pil vodo.« (⇒ [Zamude v programu in oglasne prekinitve, NOVEMBER, str. 31](#))

Odgovor v. d. direktorja Televizije Slovenija **Valentina Areha**:

»Glede netočnosti oddaj se strinjam z gledalcem in se opravičujem za zamujanja posameznih oddaj, ki so na sporedu pozneje, kot je bilo predvideno. To je zadeva, ki jo resno obravnavamo in ustvarjalce oddaj nenehno opozarjamo, naj se držijo predvidenih dolžin oddaj.«

(Ne)primerno za otroke?

O filmskem izboru (⇒ [Film tedna: nezadovoljni z izborom, FEBRUAR, str. 13](#))

»Film Polstestri, 24. februarja, res ni vreden ogleda in vi to dovolite prav v času šol. počitnic, ko to gledajo tudi otroci in mladi, grozen prikaz samih grdih dejanj in kletev, pa še veliko nerazumevanja ,kajenja itd! Ne čudimo se potem nasilju na ulicah in v družinah, saj ga javno podpirate!«

Odgovorni urednik Kulturno-umetniškega programa **Andraž Pöschl**:

»Film Polsestra je drama z občasnimi komičnimi trenutki in z jezikom, ki ni izmišljen. Je realističen, ponekod tudi grob in verjamemo, da je ta del avtorske linije lahko zmotil posamezne gledalce (prejeli smo sicer samo eno kritiko). Film smo prav zaradi jezika v skladu z zakonodajo tako grafično kot zvočno označili z oznako +12 in s tem opozorili gledalce, da film ni primeren za mlajše od 12 leta. Film je sicer prejel tudi nagrado vesna za najboljšo glavno žensko vlogo in bil uvrščen v uradni tekmovalni program znamenitega festivala Karlovi Vari.«

O igrani nadaljevanki (⇒ [Zakaj je serija označena kot neprimerna za otroke? APRIL, str. 9](#))

»Hvala, ker ste nam omogočili ponovni ogled serije Severna obzorja. Redno jo spremljam, a mi nikakor ni jasno, čemu je potrebno opozorilo o neprimernosti za mlajše otroke. Sama imam odrasle otroke, a sem kot učiteljica še vedno v stiku z mlajšimi. Zato mislim, da poznam nedolžne dušice otrok, nikakor pa v Severnih obzorjih ne vidim nobenih neprimernih vsebin, ki bi jim lahko škodovala. Ravno nasprotno: Severna obzorja so ena redkih serij, kjer lahko vidijo z rahlim humorjem obarvane zgodbe iz življenja junakov v povezani skupnosti, ki spoštuje različnost in pristnost njenih prebivalcev. Brez nasilja in brez prikazov spolnosti. Zato vas prosim, da pristojne povprašate, ali bi mogoče ponovno razmislili o smiselnosti opozorila na začetku vsakokratnega predvajanja odlične serije Severna obzorja.« (⇒

Direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak**:

»Nadaljevanko Severna obzorja smo označili z oznako VS (vodstvo staršev), saj nas k temu obvezuje Splošni akt o zaščiti otrok in mladoletnikov v televizijskih programih in

avdiovizualnih medijskih storitvah na zahtevo. Ta v 6. členu določa, da so programske vsebine, pri katerih se priporoča vodstvo staršev ali skrbniških oseb, programske vsebine, ki so primerne za vse starostne skupine gledalcev, vendar vsebujejo posamezne prizore, ki lahko vznemirijo otroke do 12. leta ali so jim nerazumljive brez vodstva odraslih oseb.

Zanje so značilni redki, kratki, neintenzivni in diskretni prizori elementov iz drugega odstavka 3. člena tega splošnega akta, brez prikazovanja podrobnosti, spolnosti in uporabe drog ali zlorabe drugih zdravju nevarnih snovi. V njih se lahko pojavi(jo):

- a) blagi in redki prizori nasilja ali trpljenja;
- b) redki prizori nevarnega vedenja, ki bi ga otroci lahko posnemali;
- c) redki, kratki in neintenzivni grozljivi ali strašljivi prizori, zvoki ali učinki;
- d) redki in kratki prizori uporabe tobačnih izdelkov ali alkohola, ki ne spodbujajo k uživanju ali uporabi teh snovi;
- e) blag neprimeren jezik;
- f) redki prizori golote brez konteksta spolnosti; Uradni list Republike Slovenije št. 84 / 14. 10. 2013 / stran 9315;
- g) redki in diskretni namigi na spolno aktivnost;
- h) s kontekstom upravičeni redki in kratki prizori diskriminacije, ki lahko vključujejo občasne elemente nasilja le, če so ti prikazani v izobraževalnem ali zgodovinskem kontekstu.

Pri tem vas moramo opozoriti, da je lahko blag neprimeren prizor prisoten le v eni epizodi, oznako pa zaradi tega dobi nadaljevanka v celoti, čeprav v drugih epizodah ni spornih ali nerazumljivih prizorov. Oznaka serije je samo priporočilo, nikakor pa ne navodilo.«

O napovednikih za igrane vsebine (⇒ O napovednikih in otrocih, FEBRUAR, str. 19)

»Zaskrbljena mamica me je zaradi svojega desetletnega sina opozorila, da RTVS ne upošteva vsebinskih časovnih omejitev glede neprimernih vsebin za otroke pri reklamnih sporočilih. Konkretno gre za napovednike za nadaljevanko Inšpektor Vrenko, ki se pogosto predvajajo skozi cel dan in so seveda v skladu z žanrom AV dela- kriminalna serija- grozljivi, torej za otroke neprimerni. Mamica mi je zaupala, da njen sin ni edini, ki noče več gledati TVS zaradi strahu pred temi oglasi, ki mu vzbujajo nelagodje.

Pri tem sem se spomnila določil ZAVMS, ki omejujejo predvajanje AV vsebin, ki niso primerne za otroke na čas po 21.00 uri. Če me spomin ne vara, v Zakonu ni nikjer navedeno, da to ne velja za reklamna sporočila oz. oglase oz. napovednike.

Predlagam, da posnamete dve vrsti oglasnih sporočil za serijo: milejšo in bolj grozljivo za po 21. uri.«

Vodja službe za promocijo in podobo TV-programov **Doris Vozny Potočki**:

»Ponovno sem pregledala vseh osem napovednikov za nadaljevanko Primeri inšpektorja Vrenka. Dva splošna in šest napovednikov za posamezne dele. Že ob pripravi napovednikov smo zelo pazili, da ne bi izpostavljali nasilnih prizorov in eksplicitnih prikazov žrtev zločina. Žanr serije pa je kriminalističen in zato so vse tri zgodbe v šestih delih napete in dramatične. V napovednikih se vsebina primerov odraža tako, da smo z montažnimi poudarki in glasbo, ki naredi vzdušje, ustvarili občutek napetosti. Ob zavedanju, da nasilni prizori niso primerni za oglaševanje v času, ko so pred televizijo tudi mlajši gledalci, smo se izognili vsej krvi in nasilju. Napetost, ki je za kriminalistično zgodbo značilna, pa je seveda ostala. Menim, da v promoviranju slovenske nadaljevanke Primeri inšpektorja Vrenka nismo prestopili mere dobrega okusa, smo pa uporabili dovolj jasna izrazna sredstva in s tem opozorili, za kakšen žanr nadaljevanke gre.«

Poudarki iz **varuhinje** obravnave.

- [Estetska in etična merila](#) RTV Slovenija podrobno opredeljujejo pravila za zaščito najmlajšega občinstva pred pretirano nasilnimi in seksualiziranimi prizori, ki bi pri otrocih lahko vzbujali nelagodje, strah in tesnobo ne le zaradi vsebine, ampak tudi z zvočnimi efekti in glasbo.
- Za občutljivo mlajše občinstvo bi morda lahko bila moteča zgostitev filmske realnosti v kratek spot, bliskovito nizanje prizorov z dramatično glasbeno opremo, ki ustvarjajo napetost. To bi pogojno lahko povezali z omejitvami iz 4. člena Estetskih in etičnih meril, če bi šlo za uporabo strašljivih prizorov. A v napovednike so uvrščeni predvsem prizori gibanja preiskovalcev, njihovi obrazi in dialogi, brez prikazov žrtev, storilcev, nasilja, groze, trpljenja.
- Ob robu obravnave je varuhinja v pravni pisarni RTV Slovenija preverila, kakšen je status prej omenjenega kodeksa. Odgovor: gre za veljaven interni dokument, ki pa je zaradi poznejših sprememb zakonodaje neposredno uporaben samo v delu, ki je v skladu z veljavno zakonodajo.
- Varuhinja je vodstvu RTV Slovenija priporočila, da sproži ustrezne postopke za posodobitev tega kodeksa in njegovo usklajitev s spremembami zakonodaje.

Dokumentarec o covidu (⇒ O ustrezni označbi dokumentarne oddaje, SEPTEMBER, str. 21)

»Zakaj dokumentarni film »Covid-19, zgodbe prebolevnikov« (TV SLO1, 24. 9.) ni imel opozorilne oznake, da naj otroci predvajano vsebino pogledajo s starši ali skrbniki?«

- ▶ Po posvetovanju glede meril za označevanje je **varuhinja** uredništvu predlagala, da se dokumentarec, ki vsebuje nazorne prizore težko bolnih in umirajočih, opremi z oznako NST (primerno za vse otroke z nadzorom staršev). V pristojnem uredništvu (KUP) so zagotovili, da bodo vsebino ob ponovnem predvajanju ustrezno označili.

Zakaj bi ukinjali oddaje, ki jih imajo gledalci radi?

Avgusta je prispelo čez sto odzivov glede jesenskih sprememb TV-sheme, o čemer so poročali mediji. Največ gledalcev je pozvalo k ohranitvi Zvezdane in Studio City. (⇒ »Ukinitve« oddaj Zvezdana, Studio City, AVGUST, str. 29)

»Nasprotujem nameram, da bo Studio City redkeje na sporedu! Ena redkih inovativnih, progresivnih, zanimivih oddaj, ki so vredne gleda. Predstavlja drugačen pogled na politiko, kulturo in družbo. Tega je treba več, ne manj. Nadomestitev z več narodno-zabavnih oddaj ni prava rešitev. Gledanost ni najpomembnejša za nacionalno tv, pač pa je bistvena kakovost ter raznolikost programa. Še dodaten termin narodno zabavnih vsebin ni nič novega. Mogoče je rešitev več različnih voditeljev ali razširitev nabora tem za Studio City.« (M. J.)

»Želimo, da oddaja ZVEZDANA ostane, ker je najboljša oddaja! Nas uči, spodbuja in nam dviga kvaliteto življenja.« (K. B.)

»Pišem vam, ker me je novica, da bo snemanje oddaja Zvezdana prekinjeno, močno pretresla in užalostila. Naj povem, da je to ena redkih oddaj, ki jo redno spremljam in jo celo delim ter ogled priporočam znancem, prijateljem. Teme pogovornih oddaj so življenjske, navdihujoče, kar pa v teh časih gledalci še toliko bolj potrebujemo in si želimo. Voditeljica je srčna, iskrena in vsakič znova preseneti s svojo preprostostjo in zrelostjo. Ne razumem povoda za vašo odločitev, vendar upam, da boste o posledicah še enkrat premislili. Menim, da nisem edina gledalka rtv, ki je ob tej novici razočarana nad vodstvom vaše hiše.« (Z. S.)

Pojasnilo generalnega direktorja RTV Slovenija **Andreja Graha Whatmougha**:

»V javnosti se je v preteklih dneh pojavil dokument interne narave. Poudarjamo, da je bil dokument pripravljen izključno za notranje potrebe in naj bi bil izhodišče za razpravo o morebitnih jesenskih prilagoditvah programske sheme. Predloga sprememb interno nismo uskladili in jesenske programske spremembe tako niso prišle dlje od izhodišč. Televizija Slovenija bo tako do konca leta izvrševala sprejeti programsko-produkcijski načrt in programske sheme za leto 2021, ki jih je programski svet RTV Slovenija potrdil konec lanskega leta. Oddaje, kot so Zvezdana, Zadnja beseda in Studio City bodo torej še naprej predvajane v ustaljenih terminih. Predlog nikoli ni vključeval ukinitve Tarče.«

Splošno pojasnilo **varuhinje** glede spreminjanja PPN:

»Kot ste lahko prebrali, letošnji programsko-produkcijski načrt (PPN) ostaja nespremenjen. Jeseni bo stekel nov krog usklajevanj za nov PPN na vseh ravneh RTV Slovenija, dokument pa bo naposled – v imenu javnosti potrjeval Programski svet.

Kot varuhinja nimam pristojnosti glede programske sheme (moje naloge so predvsem spremljanje spoštovanja programskih standardov, poklicnih meril in etičnih načel), vendar pa vsako leto iz odzivov občinstva izluščim nekaj priporočil, ki jih posredujem programskim ustvarjalcem, snovalcem PPN in Programskemu svetu.

V razpravah vselej opozarjam, da je pred vsako bistveno spremembo treba imeti pred očmi občinstvo oz. ustaljene gledalske, poslušalske in bralske navade. Zato svarim pred ad hoc, prenagljenimi in radikalnimi posegi v sheme, npr. premik s programa na program, nove urnike, krajšanje oddaj, krnitev vsebin, ukinjanje oddaj itd. Zavedam se, da so spremembe sestavni del medijske produkcije in da si jih želi tudi občinstvo – pač glede na osebne preference, želje, okus in zanimanja, generacijsko pripadnost itd. Menim tudi, da morajo imeti v oblikovanju programske ponudbe – pri kateri je resnično potrebno upoštevati veliko različnih dejavnikov, od denarja do časovnih, kadrovskih, avtorskih omejitev – glavno besedo strokovno podkovani programski ustvarjalci.

Kot varuhinja sem sicer doslej le enkrat izrecno nasprotovala posegu v shemo, in sicer ob zamenjavi zaporedja Kulture in Športa po Odmevih (konec I. 2017, začetek I. 2018), saj sem menila, da se je vodstvo neupravičeno sklicevalo na načelo gledanosti (namesto na načelo javnega interesa in poslanstva javnega medija) in da pri načrtovanju tega posega v shemo ni upoštevalo vsebinskih argumentov pristojnega uredništva in zainteresirane javnosti. Takrat se je po štirih mesecih shema vrnila v prvotno zaporedje (Odmevi, Kultura, Šport).«

Kdo meri gledanost in kako?

»Zanima me, kako merite gledanost informativnega programa? Štejete tudi tiste, ki redno gledamo oddaje v časovnem zamiku ali preko spleta, redno vsak dan! Neposredni ogled programa ni smislen, ker nas prevečkrat posiljujete s propagandnimi vložki, ki jih je gotovo blizu 30% programa. V saj zdi se tako. Sicer me pa grabi strah in jeza ob opazovanju razgradnje še poslednjih sledov normalnosti v naši državi in medijskem prostoru.« ([⇒ Kako se meri gledanost, NOVEMBER, str. 56](#))

Barbara Zemljič, vodja Programskega kontrolinga TV Slovenija:

»Pošiljam opis merjenja gledanosti in spodaj še podatke o deležu oglaševanja. Predstavljeni so podatki o oglaševalskih deležih, ki jih poročamo na letni ravni (izvajanje dejavnosti in uresničevanju programske zasnove) AKOS-u. Naloga AKOS-a je med drugim tudi nadzorovanje spoštovanja pravil o oglaševanju v radijskih in TV programih.

Merjenje gledanosti vseh vsebin na televizijskih ekranih za nas in za celoten slovenski trg opravlja podjetje AGB Nielsen. Ta s pomočjo telemetrije (elektronsko merjenje gledanosti) dnevno spremlja gledanost na panelnem vzorcu 450 gospodinjstev (vzorec 1.300–1.450 posameznikov, starih več kot 4 leta). Panel reprezentativno predstavlja strukturo slovenske populacije glede na najbolj pomembne demografske, geografske in druge značilnosti populacije, prepoznane v bazični raziskavi. Rezultat merjenja je matrika podatkov, ki jih sestavljajo minutne gledanosti vseh programov po vseh merjenih skupinah. Merjene so torej vse vsebine na televizijskih ekranih, tudi v časovnem zamiku, v razvoju pa je tudi sistem merjenja, s pomočjo katerega bomo lahko spremljali gledanost vsebin prek spletnih strani (tako prek računalnikov kot tudi

tablic in telefonov). Več o posameznih korakih merjenja, definicijah lahko najdemo na njihovi spletni strani (AGB Nielsen).

Ocena gledalca o deležu oglaševalskih vsebin je res daleč od dejanskih vrednosti, saj RTV Slovenija pri oglaševanju omejuje Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah. Deleži oglaševalskih vsebin v dnevnem oddajnem času so za leto 2020 naslednji: TV S1 6,0 %, TV S2 2,4 % in TV S3 0,0 %.

O popravljanju popravkov (Pričevalci)

Julija 2021 je bila vnovič predvajana oddaja Pričevalci iz l. 2016, glede katere sta pritožnika, omenjena v tej oddaji, ob premiernem predvajanju zahtevala in dosegla objavo popravka po Zakonu o medijih (Zmed).

»Ne razumeva zakaj je bila ta sporna oddaja ponovno predvajana, neresnična dejstva sva podrobno opisala v takratnem zahtevku za popravilo, dogajanje so podrobno opisali tudi zgodovinarji, novinarji in celo vaši novinarji.«

Odgovorni urednik **Andraž Pöschl** je pojasnil, da oddaja v računalniškem sistemu ni bila ustrezno označena. Napovedal je, da bodo popravek objavili tudi tokrat, in sicer pred naslednjo oddajo Pričevalci, 7. septembra. Naknadno se je odločil, da je bil popravek objavljen po oddaji. (⇒ Pričevalci objavljeni brez popravka po Zakonu o medijih, SEPTEMBER, str. 22)

Varuhinjski ukrepi – povzetek:

- Varuh nima pristojnost glede popravkov po Zmed, lahko pa predlaga ukrepe v okviru svojih pristojnosti, zlasti rešitve, ki bi preprečile ponovitve spodrslijavej.
- V korespondenci z uredništvom in vodjem MMC **Anžetom Ančimerjem** je uredila, da je bil popravek primerno umeščen med druge spletne video vsebine s popravki po Zmed.
- Preverila je, kakšna pravila veljajo glede označevanja oddaj v internem informacijskem sistemu oz. glede sledljivosti popravkov. Vodja Službe za programsko načrtovanje, koordinacijo in predvajanje TV programov **Miša Vrbec** je izdala navodila, da se bodo ti podatki odslej ustrezno vnašali v sistem.
- Sprožila je **interno razpravo** s televizijskimi odgovornimi uredniki o tem, kako naj se v prihodnje ravna v primerih, ko bi želeli ponoviti neko programsko vsebino, ki je bila predmet popravka po Zmedu – kako jo v takšnih primerih označiti oz. kako poseči v izvirnik in v imenu transparentnosti zagotoviti, da bo razvidno, kakšna je razlika med prvotno in ev. dopolnjeno ali spremenjeno vsebino.
- Glede označevanj in ponovnih objav vsebin, ki so bile predmet popravka po Zmedu, je pridobila pravno mnenje.

Poudarki iz **varuhinjskega** mnenja o etični in poklicni ustreznosti ravnanj:

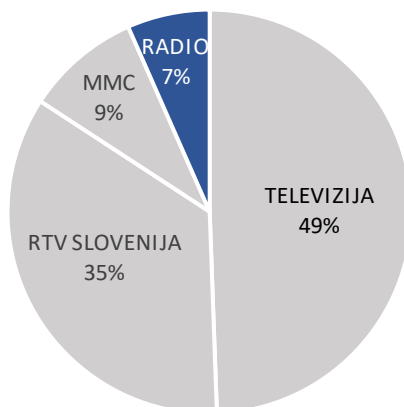
- Menim, da se je s ponovitvijo oddaje v izvorni obliki, ne da bi bil njen sestavni del tudi popravek, ki je bil objavljen po premiernem predvajanju oddaje, po mojem mnenju

zgodila velika etična in poklicna napaka. Zaradi nje sta morala prizadeta, ki sta enkrat že demantirala neresnična dejstva v oddaji, to storiti še enkrat. Gledalci ponovljene oddaje pa so bili brez tega popravka deležni okrnjene vsebine in prikrajšani za celovito predstavitev teme.

- Odgovorni urednik je ustrezno pojasnil zaplet in njegovo opravičilo je na mestu. Glede popravka menim, da bi bila z vidika pritožnikov in gledalcev vsebinsko pravilnejša odločitev, če bi ga predvajali pred prvo naslednjo oddajo Pričevalci, saj se z umestitvijo na začetek ali na konec neke oddaje ustvari pomembna razlika v poudarku in vidnosti. Ob tem je treba upoštevati tudi, da je uredništvo s predvajanjem popravka objektivno popravljalo svojo napako. Obžalujem, ker je urednik napovedano odločitev spremenil.
- Kot varuhinja bom novinarje in urednike še naprej spodbujala k natančnosti in preverjanju dejstev ter jih opozorila tudi na smisel in pomen popravkov – tako za prizadete kot za občinstvo v celoti.

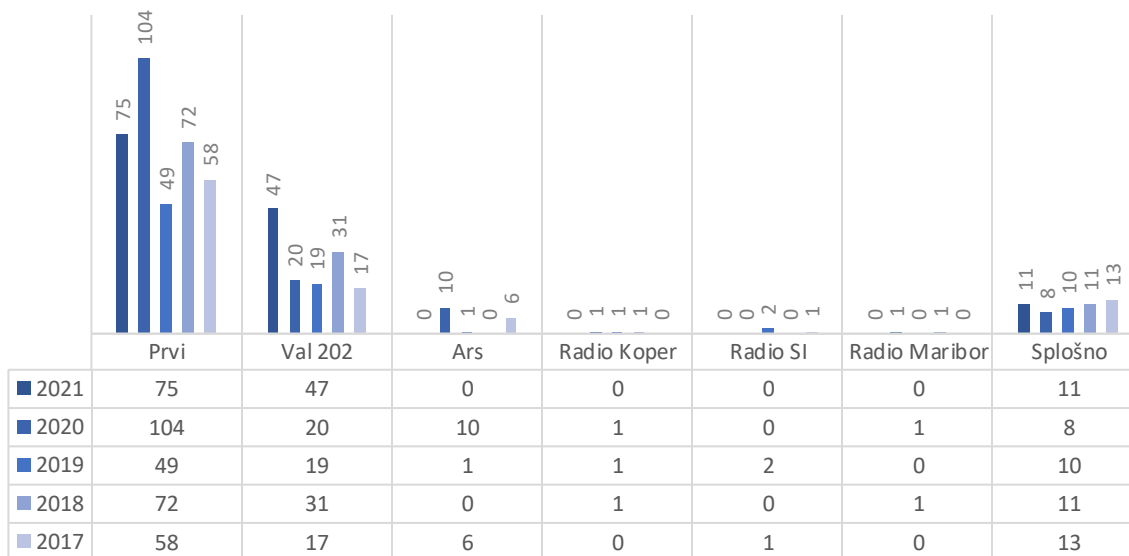
RADIO SLOVENIJA

Leta 2020 je varuhinja na vsebine javnega radia prejela **133** odzivov, kar je več od dolgoletnega povprečja, vendar manj kot leto prej, ko je bil s **144** odzivi postavljen rekord v zgodovini varuhovega delovanja. Prevladovali so odzivi na govorni program, tradicionalno veliko jih je bilo tudi na glasbeno ponudbo. V deležu se na radijsko produkcijo nanaša 7 odstotkov vseh obravnavanih odzivov.

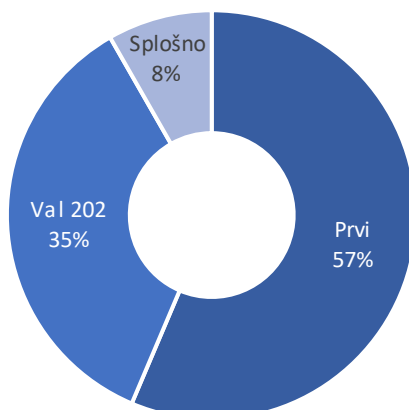
Odzivov na program Prvega je bilo bistveno manj kot l. 2021, več kot podvojilo pa se je število odzivov na program Vala 202. Na vsebine ostalih radijskih programov (Ars, Radio Koper, Radio Maribor, RSi) ni prispel noben odziv.

2021: RADIO SLOVENIJA

Število splošnih odzivov, ki se nanašajo predvsem na shemo ali radijsko produkcijo kot celoto, je bilo primerljivo s prejšnjimi leti.

2021: RADIO PO ENOTAH

1. PRVI

Odzivov na vsebine Prvega programa Radia Slovenija je bilo bistveno manj kot l. 2021: bilo jih je 75, leto prej 104. Razdelimo jih lahko v tri skupine:

- ▶ vsebinske pripombe na informativne oddaje (⇒ Jutranji koledar: Dražgoška bitka, JANUAR, str. 29; ⇒ O razstavi in pravici do splava, MAREC, str. 18; ⇒ Studio ob 17-ih: gosti in pravica do besede, MAREC, str. 19; ⇒ Ulična in javnomnenjska anketa ter izbor govorcev, APRIL, str. 22; ⇒ O STA na svetovni dan svobode tiska, MAJ, str. 22);
- ▶ odzivi na spremembe programske sheme (⇒ Ponovno o (okrnjenem) vremenu, JANUAR, str. 30; ⇒ Prenovljene informativne oddaje, MAREC, str. 15);
- ▶ pritožbe nad predvajano glasbo (⇒ Glasbena ponudba na Prvem; MAREC, str. 20; ⇒ Glasba 25. maja, MAJ, str. 24; ⇒ Kaj pa narodno-zabavna in zborovska glasba?, JUNIJ, str. 17; ⇒ Kako uredniki izbirajo glasbo?, OKTOBER, str. 25; ⇒ Prelivanje in krajšanje skladb, NOVEMBER, str. 34).

Za razliko od leta prej praktično ni bilo odzivov na vsebine o epidemiji. Izstopajoče zadeve, povezane s spoštovanjem poklicnih standardov, so vključene v poglavje **Pregled po vsebini**.

V nadaljevanju so primeri odzivov na spremembe v shemi in glasbeni izbor.

Posegi v ustaljene poslušalske navade

Napovedovanje vremena: »V imenu celinskih morjeplovcev Vas prosim, da posredujete vremenarjem našo prošnjo naj ne izpuščajo podatkov o hitrosti vetra v Portorožu, kar se pogosto dogaja, saj je od hitrosti vetra odvisno tudi valovanje morja. Močan veter in visoko valovanje pa največkrat odloča ali gremo na morje ali ne.«

»Na Prvem programu radia Slovenija ne objavljate podatkov za Dolenje pri Ajdovščini. Mislila sem, da Arso ne meri več temperature in vetra. Pred kratnik je bil v svetovalnem servisu gost meteorolog, zato sem mu poslala vprašanje, zakaj ne pošiljajo več podatkov za to postajo. Odgovoril mi je, da redno objavljajo te podatke vsake tri ure in da je radio tisti, ki ne objavlja teh podatkov.« (⇒ Ponovno o (okrnjenem) vremenu, JANUAR, str. 30)

Odgovorni urednik Prvega **Danijel Poslek**:

»S spremenjenim režimom branja vremenskih temperatur smo nekatere kraje umaknili s spiska. Pri posredovanju podatkov zasledujemo celovit pregled vremenskih podatkov po državi in vse druge pomembnejše kraje ali posebnosti (večja mesta, letališča, gorske postaje itd.). Tudi zato so odpadli nekateri kraji, med katerimi je manjša oddaljenost. Zavedamo se, da je pestrost podatkov tudi na teh manjših razdaljah zelo velika, a posredovanje prav vseh podatkov po uredniški oceni ni smiselna.«

Prenova informativnih oddaj, 1. marca: »Spreminjanje časa pričetka radijskega dnevnika je absurdna. To je grob poseg, v programsko shemo, za vse poslušalce. Novice o tem nisem mogel zaslediti niti na portalu rtvslo, kar je milo rečeno slabo, da niso morali zadostno poročati in pripraviti poslušalcev na spremembe. Novico sem pobrskal in na neki drugi strani prebral, da so po skrbnem premisleku prestavili na ta čas. Mislim da premislek ni bil ne tehten ne skrben.«

»Sprememba nas je v družini neprijetno presenetila in razočarala. Neprijetno presenetila, ker ste s tem zmotili ste rutine, ki so tekle več generacij in so bile malodane vgrajene v narodno tkivo. Družine, ki nimamo TV-ja, smo se ravnale po tem času. (...) Razočarani pa smo, ker se je sprememba zgodila, morda se motim, brez ankete in posvetovanja s poslušalci, ali bi raje imeli Radijski dnevnik ob 19h ali ob 18:30. (...) Radio je stil življenja. Je orientacija skozi naš vsak dan. Vkolikor napravite odklon od ustaljene rutine naroda samega na neko čudno liho uro medtem, niste nič pripomogli k poslušanosti radia, kvečjemu naredili več škode kot koristi. Prosim za razumevanje in vrnite nam termin radijskega dnevnika nazaj na 19:00.«

(⇒ [Prenovljene informativne oddaje, MAREC, str. 15](#))

Odgovorni urednik **Danijel Poslek**:

»Premik ure smo skrbno načrtovali približno leto in pol. Pred uvedbo te spremembe smo učinke temeljito predebatirali tako na ravni programov kot vodstva radia. Podrobno smo analizirali podatke o poslušanosti informativnih oddaj v različnih terminih (podatki Mediane in Radiometrije), analizirali smo prakse tujih primerljivih medijev (švedski radio, bavarski radio itd.), pregledali ugotovitve EBU. Na podlagi tega smo se odločili za spremembo, ki res nekoliko posega v poslušalske navade, a obenem krepi doseg osrednje večerne informativne oddaje.«

»Poslušam prvi program radia. Zelo, zelo me moti, ker se je zamenjal aviso - napovednik poročil oz kronike ob 7h, 13h, 19h. Ne vem, zakaj je potrebno zamenjati melodijo, ki jo leta nosimo v ušesih. Apeliram na pristojnega urednika, naj vrne "staro" melodijo.« (⇒ [Prenovljene informativne oddaje, MAREC, str. 15](#))

Pomočnica direktorja **Nataša Zanuttini**:

»Verjamem, da nas včasih spremembe ne navdušujejo in zmotijo naša ustaljena pričakovanja. Vendar pa je razlogov, da smo prenovili zvočno podobo, kar precej. Projekta smo se lotili natančno, ocenili z vseh ravni, izpeljali javno povabilo za avtorsko glasbo, ki odraža kredibilnost informativnih oddaj nacionalnega radia, in ne nazadnje, sledili zahtevam sodobnega medijskega okolja. Potrudili smo se tudi, da smo v novi zvočni podobi ohranili nekaj elementov stare podobe. Po odzivih, ki jih prejemo, pa lahko potrdim, da smo ubrali pravo pot in informativne oddaje opremili s sodobno zvočno podobo, ki pa v sebi nosi nekaj konservativnosti.«

Varuhinja o poseganju v ustaljene poslušalske navade:

»Direktor Radia Slovenija Mirko Štular in pristojni urednik sta načrtovano spremembo napovedala v PPN za I. 2021 in o njej vnaprej seznanila tudi Programski svet RTV Slovenija, ki v imenu javnosti sodeluje v snovanju programske podobe in ponudbe javnega medija.

Kot varuhinja se v te razprave vključujem le posredno, in sicer tako, da vselej vnaprej opozorim na pomen ustaljenih poslušalskih (gledalskih in uporabniških) navad ter posvarim pred prenaženimi ali nepremišljenimi spremembami, ki bi posegle v te navade in odvrčale zvesto občinstvo. Tako sem ravnala tudi v tem primeru.

Nikakor pa ne bi bilo primerno, če bi a priori nasprotovala posodobitvam, ki so del medijskega razvoja in tudi prilagajanja spremenjenim življenjskim navadam in željam (novega) občinstva.

Verjamem, da bodo pristojni analizirali učinke in pri tem upoštevali tudi odzive – tako pohvale kot kritike.«

Analiza po prvem mesecu prenove (poudarki)

Iz poročila direktorja Radia Slovenija **Mirka Štularja**

- Oddaja Radijski dnevnik je bila edina v shemi informativnih oddaj, ki je kazala negativni trend poslušnosti.
- Analizirali smo tudi prakse tujih medijskih hiš, mnoge so svoje sheme informativne radijske sheme že prilagodile dejstvu, da čas po 18. uri postaja izraziti televizijski prime-time, radio pa se z informacijami ozira predvsem po občinstvu na poti.
- Radijski dnevnik je kljub polurnemu premiku še vedno dovolj oddaljen od oddaje Dogodki in odmevi, da pridobi poslušalce, ki so zgodnje dnevno-informativne oddaje zamudili oz. zadržijo celodnevne poslušalce radia. Predvsem pa je pol ure prej ob radiu večje število poslušalcev, kot jih je ob 19. uri, tako je logično pričakovati, da bo poslušnost Radijskega dnevnika višja, kot je bila do pred kratkim.
- Premik termina Radijskega dnevnika na zgodnejši čas je treba pogledati tudi v širšem kontekstu spremljanja medijev. 19. ura je namreč že tradicionalno za številne Slovence rezervirana za spremljanje dnevno-informativnih vsebin na televiziji.

- Da bi premik oddaje in s tem vpliv na navade poslušalk in poslušalcev minil s čim manj pretresi, smo to spremembo zelo načrtno obravnavali že od vsega začetka.
- Vse spremembe smo načrtovali skrbno in ob zavedanju, da lahko tudi najmanjša sprememba v programski shemi zmoti navade, ustaljenost, ritem pri delu poslušalcev in sproži nestrinjanje. Vendar so spremembe del razvoja, prilagajanja in posodabljanja. Prepričani smo, da bo tudi to spremembo javnost kmalu sprejela v celoti. Dosedanji odzivi nam to potrjujejo. (⇒ [Prenovljene informativne oddaje, drugič, APRIL, str. 21](#))

O glasbenem izboru

Domača glasba: »... v eni uri ni bilo slovenske pesmi, naj vam povem en primer, bilo je v nedeljo 15 do 12 ure ko sem se vračal z avtom domov so vrteli tri hrvaške pesmi eno za drugo ,hotel sem vreči radio skozi okno vam povem .Od zdaj se redko sliši slovenska kot bi bila na recept ,narodne tudi ni ne dobrih popevk .Zdaj poslušam na prvem samo poročila ,vreme družga nimaš kaj ,poglejte zjutraj 10 min čez 5 uro vrtijo na današnji dan in tam spet sami tujci a nimamo slovenskega pevca ki bi se rodil na tisti dan ,potem ob pol osmih ima Anja spet tujo glasbo ,razen četrтков večer je še ostal, slišal sem že izgovore da nimamo dovolj svoje ali da ni kvalitetna to ni res.Vedeti je tudi treba tuja glasba ni del naše kulture niti ne razumem ,potem so tu še starejši naj poslušajo ta hrup ,sam sem se s težkim srcem poslovil od prvega in si našel drugi radio s slovensko glasbo.« (⇒ [Glasbena ponudba na Prvem; MAREC, str. 20](#))

Primer odgovora odgovornega urednika Prvega **Danijela Posleka:**

»V zadnjem obdobju smo sistematično okrepili prisotnost narodno-zabavne glasbe na Prvem programu. Tako jo umeščamo tudi v najbolj poslušan jutranji termin, kot prepozna poslušalec pa je najbolj prisotna ob četrтковih večerih. Po želji jo vrtimo tudi v nedeljskem dopoldnevu, ko je te želje nagovarjala Ljerka Belak, in pozneje v čestitkah in pozdravih. Izbor glasbe v teh je izključno po željah in izboru poslušalk in poslušalcev.

Naredili smo tudi primerjavo med zvrstmi glasbe, ki jo predvajamo v našem programu, in delež narodno-zabavne glasbe v ničemer ne odstopa navzdol.

Spomnim naj tudi na poseben projekt, ko smo lani vse junijske nedelje posvetili tej zvrsti glasbe in pripravili javne dogodke po vsej državi. Enako želimo tudi letos, a to je odvisno od epidemičnih razmer.«

Glasba zjutraj: »Želel sem vam napisati par besed o vplivu glasbe, predvsem divje rokerske na vpliv vedenja človeške psihe v jutranjih urah, pa ste me zjutraj prehiteli z odlično oddajo Možgani na dlani kot vpliv na obnašanje in čustvovanje ob poslušanju le te. Izjemno dobro je bilo poudarjeno prav to, kar sem vam želel napisati, tako, da je bolje, če vas zanima, da si sami poslušate to oddajo z dne 2.12.21. Ampak glej ga zlomka! Ko je odzvenel zadnji ton

oddaje, ja takoj zatem »zajecala« solo kitara in rokovski trenutek nekaj minut pred osmo, je bil spet v starih okvirjih. (⇒ [Glasba jutraj, DECEMBER, str. 20](#))

Glasbena urednica Prvega **Simona Moličnik**:

»Z Vami se popolnoma strinjam. Kot muzikologinja tudi sama čas posvečam psihologiji glasbe, sociologiji glasbe, zgodovinskosti glasbe in vse to prispeva k argumentaciji odločitev glasbenega uredništva znotraj ostalih članov uredniškega kolegija Prvega programa. Različni profili sooblikujemo vsebine Prvega programa, glasbeno uredništvo je le eno od mnogih in pogosto pri svojih odločitvah tudi preglašeno. Glasbeni okusi pa so – kot vemo – zelo različni. Glasbene izbore različnih programskih pasov pripravljajo glasbeni uredniki, ki do neke mere seveda upoštevajo tudi želje urednikov programskih pasov in voditeljev.

Želim poudariti, da veliko človeških faktorjev vpliva na glasbene izbore – tu smo tudi že pri psihologiji glasbe – in vsekakor velja, da moramo vašemu razmišljanju in ideji posvetiti več pozornosti.

Z veseljem jo bomo. Nacionalni radijski medij je tu predvsem zato, da je drugačen in da ponudi tisto najboljše, kar zmore, hkrati pa seveda sooblikuje slovenski glasbeni in tudi ostali svet.«

► **Glasba na Radiu Slovenija: analiza o raznovrstnosti ponudbe**

Kot odgovor na kritike in polemike, ki temeljijo na vtisih in občutkih občinstva, ki ne spremlja celotne radijske ponudbe, so na Radiu Slovenija jeseni pripravili analizo raznovrstnosti na vseh programih (⇒ [Glasba na Radiu Slovenija: analiza o raznolikosti ponudbe, OKTOBER, str. 30](#)).

2. VAL 202

V tem radijskem programu se je število odzivov v primerjavi z letom prej podvojilo (skok z 20 na 47 odzivov) predvsem zaradi pritožb na intervju z zanikovalcem epidemije in pohval na pogovor z vodjo strokovne svetovalne skupine. Tudi v I. 2021 je bilo precej odzivov na vodenja programa oz. izrekanje osebnih mnenj voditeljev.

Odzive bi lahko razdelili v naslednje skupine:

- vsebine o covidu (⇒ [Zadeva Nedeljski gost/poklicni standardi, JULIJ, str. 23](#); ⇒ [Covid-19: pohvaljen Vroči mikrofoni, SEPTEMBER, str. 31](#));
- komentiranje in mnenjske intervence (⇒ [Voditelj komentatorski vložek – sovražni govor, JANUAR, str. 31](#); ⇒ [Mnenjske intervence jutranjih voditeljev, APRIL, str. 24](#); ⇒ [Petkova centrifuga in komentar, JUNIJ, str. 18](#); ⇒ [Globalna vas: namesto o Kitajski o Sloveniji, SEPTEMBER, str. 32](#));
- glasba: besedila skladb (⇒ [Preklinjanje v skladbah na valovih Vala 202, JANUAR, str. 32](#); ⇒ [Protest zaradi predvajane skladbe, JULIJ, str. 20](#));
- spremenjena shema tudi na Valu (⇒ [Prenovljene informativne oddaje, tretjič, MAJ, str. 25](#)).

Izstopajoče zadeve, povezane z epidemijo oz. spoštovanjem poklicnih standardov (pravila žanrov), so tematsko vključene v poglavju **Izzivi epidemije in Pregled po vsebini**.

V nadaljevanju sta primera korespondenc in obravnava odzivov glede glasbenega izbora in sprememb, ki so se s prenovo radijskih informativnih oddaj 1. marca odrazile tudi na programu Vala 202.

Ko glasba razburi zaradi besedila

Preklinjanje: "Vidim, da Vam res ni mar za "zdrav" nacionalni radio. Poslušajte pesem Ali Ena, danes ob 12.55, na Val 202, pred informativno oddajo ob 13. Besede "prasica, zajebali in kurac" so res primerne ob tem času?!" (⇒ [Preklinjanje v skladbah na valovih Vala 202, JANUAR, str. 32](#))

Odziv odgovornega urednika **Nejca Jemca**:

»Drži, skladbo smo predvajali. Resda bi jo lahko umestili v poznejši termin, menim pa, da predvajanje v dnevnem programskem pasu ni nesprejemljivo. Izven terminov, predvsem večernih, ki jih namenjamo žanrsko specifični glasbi, tovrstne glasbe ne predvajamo pogosto. Jo pa občasno, saj želimo poslušalcem posredovati čim bolj celovito podobo predvsem relevantnega sodobnega glasbenega ustvarjanja. Pri odločitvah o sprejemljivem – poleg normativnega okvira in glasbene uredniške politike – upoštevamo tudi kontekst besedila. Raba kletvice v besedilu torej sama po sebi ni zadosten razlog, da posamične skladbe ne bi predvajali v kateremkoli delu dneva. Besede v omenjeni skladbi so res zaznamovane, menim pa, da jih gre razumeti kot del značilnosti žanra, nikakor pa, sodeč iz sobesedila, niso v funkciji osebnega žaljenja, širjenja sovraštva ipd. Občasna umestitev v dnevni program se mi torej zdi sprejemljiva – skladba tudi ni bila predvajana v najbolj poslušanem jutranjem ali popoldanskem voznem pasu, ko so ob starših poslušalci tudi otroci – bi pa lahko skladbo v programu ustrezneje napovedali.«

Politiziranje: »V dnevih, ko smo državljanke in državljani v Sloveniji, kakor tudi naši slovenski rojaki v zamejstvu in širom po svetu s številnimi kulturnimi slovesnostmi proslavljali in se hvaležno veselili 30 letnice državnosti, samostojnosti demokratične pluralne Domovine Slovenije, ki je postala enakopraven član družine evropskih narodov in držav, je JAVNI nacionalni radio na Valu 202 v soboto 26.06. ob 13.56 uri in v nedeljo 27.06. ob 21.39 uri predvajal .. skladbo: Nikolovski Feat, Jadranka Juras...OPERACIJA JURIŠ! (⇒ [Protest zaradi predvajane skladbe, JULIJ, str. 20](#))

Ugotovitve **varuhinje** (poudarki):

- Poslušala sem skladbo, pregledala sorodne zadeve in poiskala mednarodne vzporednice (npr. »izrekanje neizrekljivega« v protestni glasbi v britanskem javnem mediju: BBC & God Save the Queen).
- Menim, da sta urednik Vala 202 **Nejc Jemec** in direktor RA Slovenija **Mirko Štular** pravilno ugotovila, da je šlo za napačno presojo, saj predvajana skladba ne izpolnjuje kakovostnih meril, predvajanje pa tudi ni bilo ustrezno kontekstualizirano.
- V programih RTV Slovenija mora biti prostor tudi za protestne pesmi in družbeno angažirano poezijo ter nasploh ostro, bridko, brezkompromisno kritiko

nesprejemljivih družbenih pojavov in deviacij. Vendar brez politiziranja ali solidariziranja s političnimi strankami, organizacijami ali skupinami pritiska, predvsem pa s spoštovanjem splošno sprejemljivega v javni razpravi in upoštevanjem družbenih vrednot, dobrega okusa in kulture dialoga. Javni medij mora varovati strogo ločnico med kritiko, sovražnostjo, smešenjem in vulgarnostjo. Predvajana skladba teh meril ne dosega.

- Iz Programskih standardov RTV Slovenija pa so za razumevanje omejitev posebej pomembne zaveze, po katerih javni medij v programih zagotavlja različna mnenja in stališča ter spoštuje različnost, ob spoštovanju razlik pa si prizadeva ustvarjati tudi soglasje o temeljnih vprašanih slovenske družbe. Tudi Programski standardi ne dopuščajo izražanja, ki ni v skladu s splošnimi družbenimi normami – žalitev, smešenja in drugih oblik poseganja v integriteto ljudi.

O prenovi tudi poslušalci Vala

»Zakaj je Radijski dnevnik premaknjen na 18:30 ? Ob premiku ure bo to skoraj "sredi dneva ". Na Valu 202 ni več Zrcala dneva ob 22h. Zakaj? Ob sobotah zjutraj ni več novic na pol ure. Zakaj? Zrcalo dneva (1. program) je v povprečju krajše za cca 5 min kot prej (1. novica - konec vremenske napovedi). In to tudi med tednom ko naj bi bilo novic in komentarjev nanje dovolj oziroma enako kot prej. Včasih se zdi kot da se govorcu, ki bere novice, nekam mudi... Kot popolni laik : osebno se mi zdi spremenjen glasbeni uvod (avizo) v poročila " prenežen ", ne pritegne toliko pozornosti kot prej (npr. v avtu), prehodi z novic na šport, vreme so skoraj nezaznavni.....« (⇒ [Prenovljene informativne oddaje, tretjič, MAJ, str. 25](#))

»Ne razumem, posebej če pogledam RTV in RA program dnevno v celoti se kar nekaj oddaj podvaja. 40 let mi ni bilo potrebno prekljapljati med programi, danes pa če želim poslušati Zrcalo dneva ob 22h pa moram?« (⇒ [Spremembe programske sheme, AVGUST, str. 35](#))

Odgovorni urednika Vala 202 **Nejc Jemec**:

»Radijski dnevnik je prestavljen v termin, ko je pred radijskimi sprejemniki več poslušalcev. Prestavitev je torej posledica navad poslušalcev, sočasno pa skušamo v shemah programov Radia Slovenija zagotoviti večjo kontinuiteto, boljšo razporejenost informativnih vsebin. Obenem s Televizijo Slovenija, tudi delom RTV Slovenija, informativnih oddaj ne podvajamo več v istem terminu.

Na Valu 202 Zrcala dneva res ni več, je pa v istem terminu omenjena informativna oddaja na Prvem programu Radia Slovenija. Na ta način poslušalcem javnega radia namesto identične ponudbe na različnih frekvencah ponujamo izbiro. Tako se lahko ob 22.00 odločijo za informativno oddajo na Prvem ali pa za glasbeni izbor na Valu 202, v tem terminu večkrat tudi za športne prenose. Poslušalci, ki jim informativne vsebine niso blizu, so se pred spremembo lahko odločili edino za prestavitev na program izven mreže javnega radia.

Glede hitrosti branja novic smo avtorjem že prenesli povratne informacije. Menim, da se je glede na začetno obdobje izvedba izboljšala.

Razumem pomisleke glede zvočne podobe, deloma jim lahko tudi pritrdim. Prav zato smo z avtorjem prenovljene zvočne podobe še vedno v stikih, proces izboljšav pa še ni končan.«

3. RADIO SPLOŠNO

Splošnih odzivov, ki se nanašajo na radijsko ponudbo, vključno s podkasti in spletnim arhivom, je bilo 11, kar je primerljivo s prejšnjimi leti. V nadaljevanju sta primera korespondence.

Staro in novo, arhivi in podkasti

Arhivsko gradivo: »Z veseljem ob nedeljah zjutraj prisluhnem radijski igri za otroke. Prosim, če lahko preverite, ali še imate v radijskem arhivu presunljivo igro za mladino SREBRNI GLAS. Iz mladih let se spominjam se, da je šlo za deklice (menda) iz naših krajev s čudovitim glasom. Ko je v deželo vdrl sovražnik, so deklico hoteli prisiliti, da bi jim zapela, a tega iz žalosti nad trpinčeno domovino ni hotela. Zaradi nepokorščine je morala umreti.« (⇒ [Je ena najstarejših radijskih iger za otroke še v arhivu?](#), MAREC, str. 21)

Alen Jelen, urednik Uredništva igranega programa:

»V našem radijskem arhivu še vedno hranimo eno naših najstarejših ohranjenih radijskih iger za otroke Srebrni glas. Za radio je bila posneta leta 1953. Po kitajski ljudski pravljici jo je spisala Margareta Sengalovič, zrežirala pa Vesna Stranič. In res je: govori o boju za svobodo. Mirno poljedelsko deželo, v kateri živi revna deklica Srebrni glas, napade surovi vladar Han in deklica se žrtvuje za svobodo svojega ljudstva. Glasbo za igro je napisal Bojan Adamič, pesmi deklice poje Sonja Hočevnar, vladarja Hana pa igra Edvard Gregorin. Ob omenjenih so nastopili še: Majda Potokar, Helena Erjavec, Vika Gril, Mila Kačič, Vera Pantič, Jurij Souček, Stane Česnik, Jože Zupan, Slavo Švajger in Dušan Škedl.

Prošnjo spoštovane poslušalke bom posredoval redaktorju junijskih radijskih iger in mu predlagal, da igro posluša in jo kot rariteto in radijsko dragocenost uvrsti v nedeljski program. Majski program je že pripravljen in obeta se nam zanimiva igra za otroke v nadaljevanjih.«

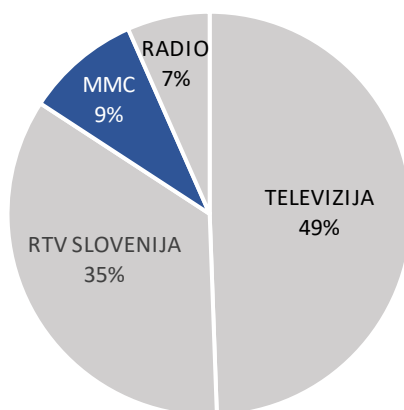
Podkasti: Velik dobrega je na Radiu Slovenija, ampak tole je pa res vrhunsko. Edino škoda je, da se v podcastu zadnje čase režejo ven glasbeni posnetki. Za vse ostale nočne obiske je to dobro, ker je pač neka naključna glasba, pri teh pogovorih z Lucijo pa je glasba vezana neposredno na gosta in bi bilo fino, če se pusti notri.« (⇒ [Zakaj podkasti brez glasbe](#), DECEMBER, str. 20)

Odgovorni urednik Prvega **Danijel Poslek**:

»Glasbeni posnetki iz podkastov se režejo zaradi avtorskih pravic. Druge možnosti, kot je ta, da se podkasti objavijo brez glasbenih posnetkov, žal ni.«

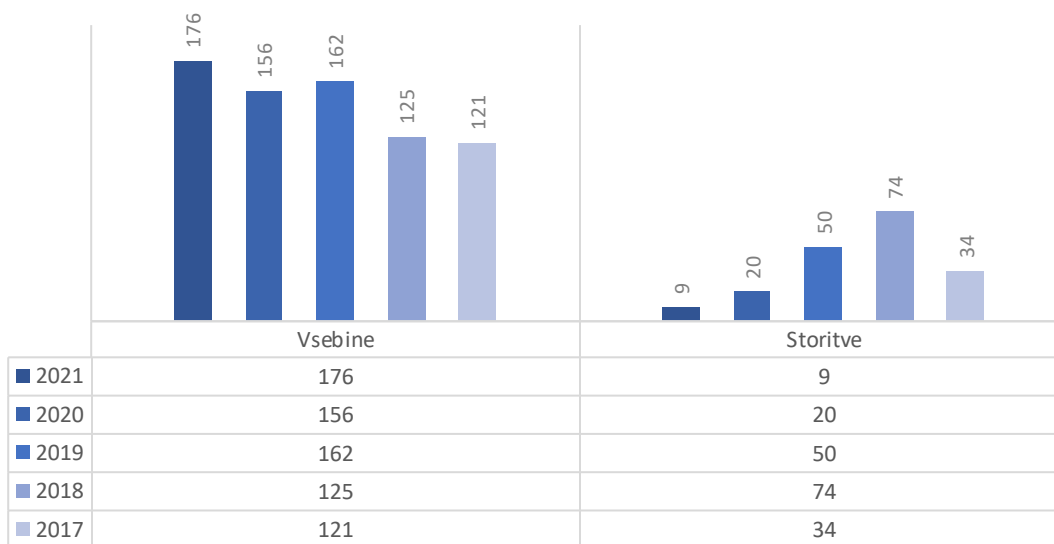
MMC

Na vsebine in storitve Multimedijskega centra (MMC) je prispelo **185** odzivov, kar je le 9 več kot leto prej.

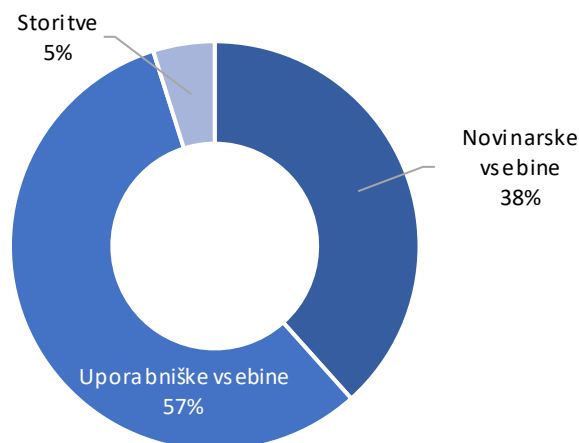
Število odzivov na storitve se je prepolovilo, odzivov na vsebine pa je bilo precej več kot leto prej. Med vsebine sodijo novinarski članki na rtslo.si in teletekstu, ki nastanejo pod okriljem Uredništva za nove medije, in uporabniške objave oz. komentarji, ki jih uredništvo moderira.

2017–2021: MMC

Odzivov na storitve MMC je bilo največ v letih 2018 in 2019, ko se je vodstvo odločilo za ad hoc prehod na obvezno registracijo za dostopanje do vsebin. V letu 2021 jih je bilo najmanj v zadnjih petih letih.

2021: MMC PO VRSTI ODZIVA

Znotraj odzivov na vsebine se jih je 71 nanašalo na novinarske članke, 105 pa na uporabniške vsebine (komentarje pod članki, bloge). Razmerje med skupinami je enako kot leto prej.

Pod okriljem MMC deluje Služba za podnaslavljanje; odzivi na to storitev za gluho in naglušno ter slepo in slabovidno občinstvo se statistično štejejo v **Dostopnost vsebin**.

1. NOVINARSKÉ VSEBINE

Odzivi na novinarske članke (skupaj jih je bilo 71) so se večinoma nanašali na spletne objave, le izjemoma na teletekst. Razvrstimo jih lahko v štiri skupine:

- ▶ **poročanje o covidu** (⇒ Ko zdravstveno trditev izreka pravni strokovnjak, AVGUST, str. 37; ⇒ Neažuriran podportal »Koronavirus«, AVGUST, str. 39; ⇒ Pomanjkljiv članek o epidemičnih razmerah na Islandiji, AVGUST, str. 39; ⇒ Poročanje o epidemiji v Indiji, NOVEMBER, str. 41);
- ▶ **natančnost, celovitost, izbor vsebin** (⇒ Poročanje o Zavodu Iskreni, JANUAR, str. 36; ⇒ Milan Kučan praznuje, vendar brez omembe na MMC, JANUAR, str. 35; ⇒ Od treh nastopajočih povzeta le dva, JANUAR, str. 34; ⇒ Zakaj niso poročali o izboru za Inženirko leta?, JANUAR, str. 37; ⇒ (Ne)pristransko o izraelsko-palestinskem sporu (splet), MAJ, str. 27; ⇒ Kaj pa ženska odbojka?, AVGUST, str. 42; ⇒ Članki pred prazniki, DECEMBER, str. 23);
- ▶ **slikovna oprema člankov** (⇒ Neprimerne fotografije ponesrečenega smučarja, MAREC, str. 24; ⇒ Neprimerna fotografija ministra?, SEPTEMBER, str. 34; ⇒ Neprimerna simbolična fotografija, OKTOBER, str. 33; ⇒ O (žaljivi) slikovni opremi spletnega članka, NOVEMBER, str. 38);
- ▶ **neažurnost, zatipki na teletekstu** (⇒ Teletekst: o neažurnosti in napakah, FEBRUAR, str. 23; ⇒ Teletekst: površnosti in napake, MAJ, str. 33).

Izstopajoče zadeve, povezane s spoštovanjem poklicnih standardov, so vključene v poglavje **Pregled po vsebini**; odzivi, povezani s poročanjem o covidu, so v poglavju o **Izzivih epidemije**.

V nadaljevanju so primeri specifičnih odzivov na vsebine, ki jih pripravlja Uredništvo novih medijev.

»Novica je opremljena s povsem neprimerno fotografijo ministra. Minister je fotografiran v trenutku, ko gleda nazaj in ni bil pripravljen na fotografiranje. S človeškega vidika je žaljivo, da se uporabi takšna fotografija, s stališča RTV pa povsem neprofesionalno. Ne verjamem, da RTV nima nobene bolj profesionalno posnete fotografije notranjega ministra. Prosim za pojasnilo, zakaj se je takšna fotografija uporabila v novici, saj tudi kraj nastanka fotografije (Brdo) ni povezan s krajem, ki ga novica omenja ([Evropski parlament](#)). (⇒ [Neprimerna fotografija ministra?](#), [SEPTEMBER](#), str. 34)

Odgovor urednice Uredništva za nove medije **Kaje Jakopič**:

»Fotografija, ki se uporabniku zdi neprimerna, je fotografija priznane foto agencije Bobo, na katero smo naročeni. Objavili so jo na svojem spletnem servisu in jo ponudili svojim naročnikom. Sklepamo lahko torej, da je v skladu z vsemi profesionalnimi standardi, ki veljajo za področje fotografije. Kolegi so to fotografijo uporabili zato, ker je bila v tistem trenutku edina dostopna za objavo, na kateri je bil slovenski notranji minister in znak našega predsedovanja, kar vse skupaj tudi vizualno »ilustrira« vsebino novice, v kateri je bila fotografija objavljena. Fotografij s samega dogodka v trenutku objave ni bila na voljo.

Zelo pogosto se zgodi, da so fotografije z dogodka na voljo precej pozneje kot informacija, ki jo povzamemo v članku. V tem primeru je bilo tako, zato se potem, novico vizualno opremi s »simbolično« fotografijo. Tudi sicer so objave fotografij na straneh EU in Slo predsedovanja objavljene z zamudo, zato uporabljamo fotografije foto agencij, na katere smo naročeni.«

Iz dodatnega pojasnila **varuhinje**:

- Težko bi se strinjala, da bi bila fotografija sama po sebi neprimerna ali žaljiva, saj je bila posneta na javnem kraju, z ministrovo vednostjo, njen avtor pa je tudi eden največjih in najbolj nagrajevanih slovenskih poklicnih fotoreporterjev.
- Povsem pa se strinjam, da je izbor slikovnega gradiva tudi stvar vsakokratnega konteksta, oz. da vsaka fotografija ni primerna za vsako priložnost. Fotografski objektiv je v konkretnem primeru ministra ujel v izrazito neformalni pozi in ne v času ministrskega nastopa ali uradnega dela kakšnega od srečanj, povezanega s predsedovanjem – pa najsi bo na Brdu ali v Bruslju ali kje drugje.
- Uredništvu predlagam, da vsaj v času slovenskega predsedovanja poskusi najti rešitev za hitrejše pridobivanje slikovnega gradiva EP oz. EU, in da si za namene simbolične ali ilustrativne uporabe gradiva ustvari ustrezen fotografski arhiv – če to dopuščajo avtorske pravice EP oz. slovenskega predsedovanja.
- Uporabo arhivskega gradiva v simbolni/ilustrativni namen sicer opredeljujejo Poklicna merila in načela novinarske etike RTV Slovenija v tč. 9.10.1 in odsvetujejo takšno uporabo gradiv, ki bi lahko prispevala k zmedi ali napačnemu razumevanju. Določilo se sicer primarno nanaša na TV-posnetke oz. TV-produkcijo, vendar menim,

da je kot smernica uporabno tudi za izbor oz. označevanje fotografskega gradiva v opremi spletnih objav.«

Teletekst: neažurno, z napakami

»Prosil bi vas, če lahko poskrbite za hitrejšo ažurnost mmc-teletexta, saj je kar nekaj urednikov.. zglede naj jim bo avstrijski txt, pri nas pa novica zvečer, naslednje jutro, in isti dan ob 10 dop še vedno isto..v dobi komunikacijske tehnologije? p.s. pa tudi podstrani bi lahko hitreje preklapljali, npr. teniška tabela?« (⇒ [Teletekst: o neažurnosti in napakah, FEBRUAR, str. 23](#))

Odgovor **varuhinje**:

»Pojasnjujem, da teletekst nima posebnega uredništva, ampak se za objavo v tem mediju predelajo (večinoma skrajšajo) novice, pripravljene za splet, v uredništvu za nove medije.

Kot opazim, so spletne in digitalne storitve že v veliki meri spodrinile teletekst – srečujem se z uporabniki, ki teletexta sploh ne poznajo več in ga tudi ne znajo uporabljati (saj vse najdejo na telefončkih in drugih pametnih napravah).

Nedolgo nazaj sem prebrala uredniški komentar v Delu, kjer so teletekst omenili kot relikv preteklosti, za katerega se po nepotrebnem trati javni denar. Sama menim, da ima ta medij še kar precej uporabnikov. Menim tudi, da mora RTV, dokler to storitev ponuja, tudi skrbeti za njeno kakovost.«

2. UPORABNIŠKE VSEBINE

Odzivov na uporabniške vsebine je bilo več kot leto prej; njihovo število se je z **90** povzpelo na **105**. Po vsebini so odpirali standardne dileme komentiranja, aktualni so bili tudi blogi:

- ▶ zakaj je moderator odstranil nek komentar (ali ga ni), kakšna je vloga moderatorjev, ali je sploh dovoljeno omejevati pravico do komentiranja (⇒ [O moderiranju komentarjev; JANUAR, str. 39; Neprimerno uporabniško ime, JANUAR, str. 39; ⇒ Mnenja ali orkestrirana propaganda?, APRIL, str. 27; ⇒ Komentiranja na spletnem mestu rtvslo.si, SEPTEMBER, str. 36](#));
- ▶ usoda blogosfere (⇒ [Moderiranje blogosfere in širjenje dezinformacij, AVGUST, str. 44; ⇒ Ugašanje portala Moj splet, AVGUST, str. 42; ⇒ Ugašanje portala Moj splet, drugič, SEPTEMBER, str. 36](#)).

Sledi nekaj primerov korespondence oz. pojasnil.

O komentiranju in moderiranju

»Nekajkrat sem že prosila, da vendar zaprite komentiranje dogodkov črne kronike. Primer poskusa zastrupitve pa se danes spet lahko komentira na MMC, RTV SLO. Veliko nas je, ki prizadeti poznamo in kako sta zaščiteni? Si sploh lahko predstavljate, kaj preživljata? In kako je še posebej zavarovan otrok? Je res potrebno, da o tragedijah drugih moramo povedati svoje mnenje? Malo več sočutja in srčne kulture, prosim!« (⇒ [Uporabniški komentarji, FEBRUAR, str. 23](#))

Kaja Jakopič, urednica Uredništva za nove medije:

»Novica je na predmoderaciji, kar pri novicah o sojenjih tudi sicer uporabljamo v zvezi s komentiranjem. Na črni kroniki niso vse novice zaklenjene, novice o sojenjih in drugih postopkih (preiskave) so na predmoderaciji, ostale pa so zaklenjene. V primeru te novice seveda komentar ne bi smel biti objavljen, bom preverila, zakaj je do tega prišlo. Komentar je že tudi umaknjen.«

»Zakaj se ekipi MMC kot boljša zdi trenutna nastavitev da so privzeto vsi komentarji na strani razvrščeni pod "priporočeni", namesto kronološko, po času. Nastavitev naj bi se po prvi spremembi shranila v piškotek, vendar jaz le-te že dolgo časa po vsakem zaprtju brskalnika vestno brišem, saj je to del dobre prakse. Skratka, trenutno so vsi komentarji nastavljeni tako da se najprej prebere tisto kar je vseč največjemu krogu ljudi, kar sila redko ustreza čemu pametnemu. Prav tako je težko slediti diskusiji med komentarji saj je vse pomešano.« (⇒ [Razvrščanje komentarjev: kronološko/po priporočilih, APRIL, str. 28](#))

Odgovor urednice uredništva novih medijev **Kaje Jakopič**:

»Priporočena nastavitev je privzeta zato, da si uporabniki lahko najprej ogledajo tiste komentarje, ki jih priporočijo tudi drugi bralci. Sami pa si lahko potem izberejo eno izmed nastavitev po času, ki potem velja za vse ostale novice.

Težava pri tem uporabniku je, kar tudi sam piše, da si vsakič pobriše piškotke. To pomeni, da vsakič, ko se vrne, spet vidi privzeto nastavitev. Možnost izbire nastavitve, ki bo potem veljala pri vseh novicah, seveda ima, le piškotkov ne sme brisati. Tudi če jih, sta vsakič za drug predogled potrebna le dva klika.«

»Smatram, da z moji komentarji, ki so sicer usmerjeni proti bivšemu režimu in proti nespoštovanju koronskih ukrepov, nepravilno brišejo, ali niso objavljeni. Razumem, da je potrebno spoštovati pravila komentiranja in obnašanja, a če v mojih komentarjih ni psovka, če ne navajam imen, če ne gre za sovražni govor (tukaj je led zelo tanek) potem ne vidim razloga za cenzuro. Ko navajam, da je bil komunističen režim slab in v Sloveniji ni prišlo do razvoja do katerega bi lahko prišlo, da smo bili Slovenci prikrajšani za mnoge dobrine in bi bilo potrebno ob osamosvojitvi poklicati določene ljudi na odgovornost in jih pozvati, da se opravičijo s čimer bi dosegli spravo in se danes ne bi ukvarjali z levimi in desnimi, potem je razvidno, da ne gre za sovražni govor, ampak dejstva in za osebno mnenje s katerim ne žalim nikogar.«

Urednica **Kaja Jakopič**:

»Novica "Po vrnitvi z maturantskega izleta v Španiji med dolenjskimi dijaki več kot 50 okužb" se ukvarja s temo koronavirusa. Vsebina komentarja: "Poleg tega vemo, kaj pomeni maturantski izlet, da gre v bistvu za eno samo pijančevanje in je ena velika promocija alkoholizma" je izven teme tega prispevka.

Za ostale komentarje, ki jih sicer ne navaja, ampak samo omenja na splošno, pa bi lahko rekli, da gre večinoma za pisanje izven teme. Ali je komentar v okviru teme, je tudi kriterij pri presoji. Pogosto nekateri uporabniki to spregledajo, čeprav je napisan komentar lahko povsem korekten.«

Varuhinja je pritožnikom predlagala branje Zakona o medijih, uporabniškega kodeksa ter pogostih vprašanj in odgovorov. Pojasnila je, da nima vloge nadmoderatorja. V primerih nesporazumov med uporabnikom in moderatorjem je konkretno zadevo preverila, če je uporabnik sporočil svoje uporabniško ime in predložil dotedanjo komunikacijo z moderatorji.

Vodja MMC Anže Ančimer in urednica Kaja Jakopič sta jo sproti seznanjala z izboljšavami (npr. lažji dostop do kodeksa, pogosta vprašanja in odgovori ter obrazec za stik z moderatorji) ter postopnim prehajanjem k predmoderaciji komentarjev v vseh aktualnih temah.

Zbogom, blogosfera

Poleti je vodja MMC **Anže Ančimer** napovedal postopno ugašanje portala Moj splet, na katerem so uporabniki objavljali svoje bloge:

»V zadnjem desetletju je na spletu nastalo tako rekoč neomejeno število sorodnih storitev, zato je večina uporabnikov že prenehala uporabljati Moj splet. Zaradi stroškov, ki so povezani z vzdrževanjem, administracijo strojne in programske opreme ter storitev, ni več rentabilna in se postopoma ukinja že zadnji dve leti.

Portal Moj splet je bil v svojem času inovativen, napreden, uporabnikom je omogočal marsikaj: od nalaganja video, avdio in slikovnih vsebin do pisanja blogov ... Ker ste uporabniki ta portal soustvarjali, pripravljamo tehnološko rešitev, ki bo vsem aktivnim uporabnikom omogočila prenos naloženih vsebin: blogov in slik. Uporabniki bodo s tem seznanjeni na spletni strani, pravočasno jih bomo obvestili po e-pošti, kjer bo pripeta tudi povezava za dostop do prenosa uporabnikovih vsebin.

Glede možnosti ponujanja podobne storitve v prihodnosti pa bomo na MMC naredili dodatno analizo objav, stroškov in opravili tudi notranjo razpravo v vodstvu RTV Slovenija.«

Odločitev o ukinitvi portala so sporočili 23. avgusta, blogosfero pa dokončno ugasnili 30. septembra. Do konca leta je bil uporabnikom omogočen izvoz blogov in slik. Do 6. oktobra je povezavo zahtevalo 15 uporabnikov. Varuhinja je prejela nekaj sporočil razočaranih blogerjev, v zvezi s postopkom prenosa podatkov pa nobenega odziva.

3. STORITVE

Glede spletnih storitev je prispelo le 9 odzivov (leto prej 20). V vseh primerih je šlo za vprašanja servisne narave oz. prošnje za pomoč pri težavah z uporabo mobilne RTV aplikacije in aplikacije za pametne televizorje, registracijo za ogled vsebin na tujem in prekinjanja pri

gledanju vsebin v živo prek mobilnih naprav. Varuhinja je uporabnikom svetovala, da se povežejo z MMC in težave rešujejo brez posrednika. Vodja MMC **Anže Ančimer** je varuhinjo sproti seznanjal z rešitvami in novostmi, mdr. z uvedbo portala RTV365 in postopnim ukinjanjem RTV 4D.

PROGRAMI ZA NARODNOSTNI SKUPNOSTI

Odzivov na programske vsebine za italijansko in madžarsko narodnostno skupnost je tradicionalno malo, v letu 2021 pa jih je bilo še manj kot običajno: v povezavi z MMR le eden (⇒ [Komentar ali poklicna sodba?](#), JANUAR, str. 33), glede RA in TV Capodistria pa dva, oba o tem, zakaj je na kanalu TV Koper celodnevni program v italijanščini, ki ni preveden v slovenščino. Povzetek pojasnila je v nadaljevanju.

Kdor ne razume italijansko, programa ne more spremljati

»Zakaj oddaje italijanskega programa niso podnaslovljene s slovenskimi podnapisi tako kot oddaje madžarskega programa?« (⇒ [Zakaj italijanski TV-program samo v italijanščini](#), FEBRUAR, str. 26)

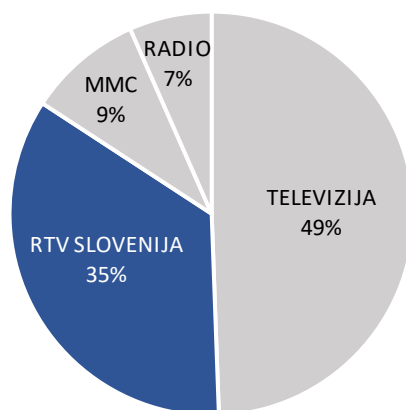
»Zanima me, zakaj na TV Koper, po tolikih letih obstoja, še vedno ni podnapisov v slovenščini. Zelo se razburjamo, če kakšna sosednja država ukine ali ne prizna dvojezičnih napisov, na področju TV Koper pa se nas najbrž to ne tiče. Na tem kanalu so zanimive oddaje in je velika škoda in krivica, da nimajo slovenskih podnapisov. Zanima me, če lahko na tem področju nastane kakšen napredek.« (⇒ [Zakaj ni podnapisov?](#), JULIJ, str. 28)

Poudarki iz odgovora, ki ga je pomagal pripraviti **Antonio Rocco**, pomočnik generalnega direktorja RTV Slovenija za vsebine, namenjene avtohtoni italijanski narodni skupnosti:

- Najprej krajše pojasnilo: TV Koper-Capodistria ima zgodovinski status posebnega TV-kanala za italijansko narodnostno skupnost, kjer je dovoljeno predvajati program v jeziku narodne skupnosti. Če bi se te vsebine predvajale na nacionalnih programih (TV SLO1, TV SLO2 ali TV SLO3), bi morale biti po zakonu prevedene in predvajane v slovenščini.
- Daljše pojasnilo pa je, da RTV Slovenija pripravlja in oddaja radijske in televizijske programe za avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost, kot je to določeno v [Zakonu o RTV Slovenija](#) (posebno v 1., 3., 4., 8., 21., 23. in 30. členu). Pri tem so pravice obeh narodnih skupnosti natančno opredeljene v [Ustavi Republike Slovenije](#) (posebno v 61., 62. in 64. členu).
- Več informacij o ustavnopravnem položaju italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji, ki ga je pripravil Urad za narodnosti RS, je dostopen tudi [na povezavi](#). Gre za uresničevanje pravice narodnih skupnosti do informiranja v maternem jeziku.
- G. Rocco je ob tem sporočil, da se bodo v uredništvu TV-programa za italijansko narodnost potrudili podnasloviti nekaj oddaj in jih ponuditi v predvajanje na programih nacionalne televizije.
- Varuhinja večkrat spomni na zavezo iz Poklicnih meril in načel novinarske etike, tč. 11.1, da bi morali biti prispevki o življenju narodnostih in etničnih manjšin tudi skrb osrednjih programov in oddaj RTV Slovenija. Zato upa, da se bo napoved o TV-vsebinah, prevedenih v slovenščino, lahko uresničila v čim večjem obsegu.

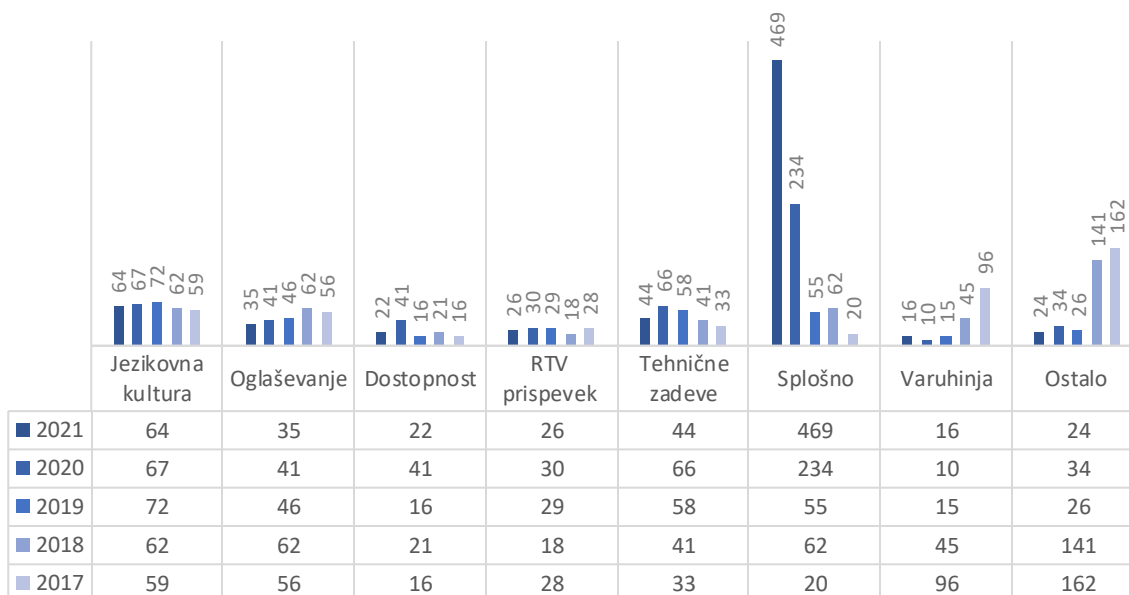
RTV SLOVENIJA

V letu 2020 se je število odzivov, ki se nanašajo na poslanstvo, ustroj, delovanje in financiranje medijskega servisa, povzpelo na **700**, kar je največ v zadnjih petih letih in bistveno več kot v letu prej, ko jih je bilo **523**. V deležu je to dobra tretjina vseh odzivov, ki so prispeli na varuhov naslov.

Spet je bil največji skok opazen v statistični kategoriji Splošno, kamor se uvrščajo mnenja poslušalcev, gledalcev, bralcev in uporabnikov o vsem, kar so povezovali z RTV Slovenija.

2017–2021: RTV SLOVENIJA

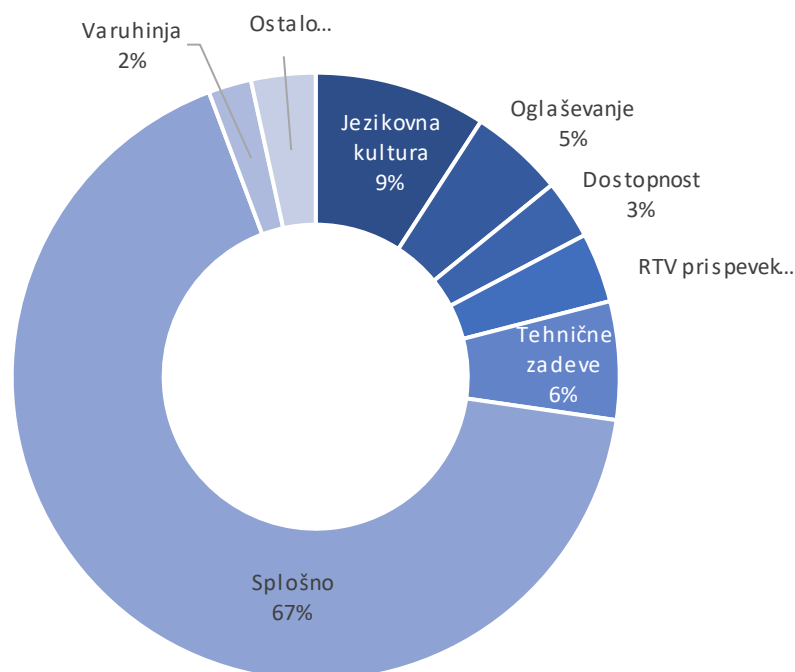
Največ jih je bilo – enako kot v l. 2020 – povezanih z vlogo medija v epidemiji. Razlika je v tem, da se je občinstvo v prvem epidemičnem letu odzivalo na zelo konkretne programske vsebine, medtem ko so v letu 2021 prevladovali splošni odzivi, ki so RTV v celoti (in ne posameznim programom, medijem, oddajam, vsebinam) pripisovali pristransko vlogo glede

cepljenja in pogojev PCT, nekritično propagiranje vladnih ukrepov in slepo sledenje navodilom strokovne skupine. Prihajala so tudi pisma neformalnih skupin, ki so nasprotovale cepljenju in uradnim medicinskim pogledom. Nekaj je bilo tudi verižnih pisem.

Med odzivi v tej skupini so tudi mnenjska sporočila glede kadrovske spremembe na RTV Slovenija, odnosi z vlado in načrtovanjem PPN 2022.

Statistično so se v preteklosti ločeno vodili odzivi RTV razno in RTV splošno. V prvo skupino so se uvrščala razpršena sporočila, povezana z RTV produkcijo in vsebinsko ponudbo, v drugo pa sporočila, v katerih so bila zapisana oz. izrečena mnenja o RTV Slovenija kot mediju v celoti. Ti odzivi so v shematskem pregledu tokrat združeni.

2021: RTV PO VSEBINI ODZIVOV

Število odzivov po statističnih skupinah Jezikovna in govorna kultura, Oglaševanje, Dostopnost, RTV-prispevek, Tehnične zadeve in Varuhinja je bilo primerljivo s prejšnjimi leti.

Glede RTV-prispevka so se sporočila (skupaj **26**) večinoma nanašala na konkretne zadeve, zato jih je varuhinja odstopila pristojni Službi za RTV-prispevek ali pa je pošiljateljem posredovala vse potrebne stike in povezave. Mnenjska sporočila o smislu plačevanja tega prispevka oz. o tem, da gre za »prisilno plačevanje nečesa, česar ne gledamo in ne poslušamo in ne potrebujemo«, so statistično vodena v skupini RTV splošno.

Sporočila varuhinji (skupaj **16**) so bila mnenjska, z ocenami njenega delovanja. Največ jih je prispelo konec leta, ob izteku varuhinjinega mandata.

V nadaljevanju je pregled odzivov v ostalih skupinah.

4. JEZIKOVNA IN GOVORNA KULTURA

Odzivov občinstva na jezikovno in govorno kulturo je bilo **64**, le malo manj kot leto prej (67), po vsebini pa so si bili podobni. Posebnost je bila povečana občutljivost na jezikovni seksizem. Odzive lahko razdelimo v naslednje skupine:

- ▶ **jezikovne napake, lapsusi** (⇒ Jezikovna napaka v oglasu, JANUAR, str. 43; ⇒ Na terenu z »našimi«/»svojimi« kamerami, APRIL, str. 33; ⇒ Jezikovni zdrsi, sproščena govorica, tujke, MAJ, str. 34; ⇒ Jezikovne napake v spletnih člankih, JUNIJ, str. 20; ⇒ Jezikovne napake v dokumentarnem filmu, SEPTEMBER, str. 37; ⇒ Napake, površnosti, DECEMBER, str. 26),
- ▶ **govorna kultura poklicnih govorcev in gostov** (⇒ Jezikovna kultura športnih komentatorjev, JANUAR, str. 42; ⇒ Ljubljansščina v TV-programih, OKTOBER str. 42; ⇒ Sproščeno ali nižjepogovorno?, OKTOBER, str. 43; ⇒ Počasneje!, DECEMBER, str. 25),
- ▶ **jezikovni seksizem** (⇒ Konservativna in seksistična narava jezika na RTV, JANUAR, str. 41; ⇒ Seksistično naslavljanje voditeljic, MAREC, str. 25; ⇒ Ženski priimki v svojilni obliki, JULIJ, str. 29; ⇒ Neprimerno naslavljanje novinark, NOVEMBER, str. 43),
- ▶ **prevodi tujih izrazov ali vsebin** (⇒ Kadavri – nespoštljivo?, JANUAR, str. 41; ⇒ Balkan v plamenih: napaka v prevodu, AVGUST, str. 17; ⇒ Neprevedena pesem ob koncu filma, AVGUST, str. 17; Najdite že slovensko besedo za podcast, NOVEMBER, str. 47; ⇒ Izraz »hešteg«, DECEMBER, str. 24);
- ▶ **jezikoslovne dileme/terminologija** (⇒ Človek, oseba, pieteta; AVGUST, str. 49; ⇒ Izgovorjava imena Resni.ca, OKTOBER, str. 42; ⇒ O uporabi izrazov prebežnik in migrant, NOVEMBER, str. 45).

Varuhinji je pri pripravi odgovorov pomagala neformalna lektorska koordinacija RTV Slovenija. V nadaljevanju je nekaj primerov dilem.

O novih besedah

»Gledam današnji vikend paket in zelo me moti ker voditelj zelo pogosto uporablja tujko - herštek, sicer vmes večkrat pojasnjuje, da je to po slovensko ključnik, ki pa tudi nič ne pove in nima nobene zveze z temo pogovora. ... Vikend paket gledajo cele družine in zelo težko je pojasniti vnukom, kaj ta beseda pomeni.« (⇒ Izraz »hešteg«, DECEMBER, str. 24)

Iz odgovora **varuhinje**:

»Voditelj v oddaji Vikend paket navaja angleško besedo »hashtag« in slovensko »ključnik«, z njo pa gledalce vabi, naj vsebino, o kateri je pravkar tekla beseda, komentirajo in jo še naprej spremljajo prek družbenih omrežij. Ključnik, hashtag ali hêšteg namreč pomeni oznako lojtra [#] skupaj z vsaj eno ključno besedo takoj za njo, ki se vpiše na družbenih omrežjih, z njo pa se priključijo in razvrstijo vsebine, povezane z označeno temo. Izraz se na družbenih omrežjih pojavlja od leta 2007.

Gledalcem, ki ne uporabljajo družbenih omrežij (Facebook, Twitter, Instagram itd.), ta beseda ne pomeni kaj dosti ali sploh nič, ne glede na to, ali voditelj reče ključnik, hashtag ali hêšteg, saj se o vsebini, omenjeni po televiziji, ne bodo pogovarjali po omenjenih družbenih omrežjih. Po drugi strani pa so takšna povabila sestavni del komunikacije z mlajšim občinstvom, ki si življenja brez družbenih omrežij ne predstavlja.

Uredništva javnega medija imajo v današnjih časih izjemno težko nalogo, da hkrati, torej v istih radijskih in televizijskih oddajah, nagovarjajo pripadnike različnih

generacij, ki medijskih svet razumejo popolnoma različno. To je tudi sicer značilnost družbene komunikacije danes. Kot zagotovo opazite, se tudi politiki velikokrat odločijo, da raje govorijo po Twitterju (tudi z uporabo hashtagov), kot da bi pred državljane stopili po klasični poti, tako da bi spregovorili v kamere in mikrofone.«

Jezikovni seksizem

»Strahotno me moti, da si nekateri politiki, predvsem g. Hojs, dovolijo naslavljati spostovane novinarke po imenu. Taksno ponizevanje, ki se vse bolj prevesa v mizoginijo, se pojavlja vse pogosteje. Pricakujem, da vodstvo RTV ukrepa in zasciti svoje zenske sodelavke in ne dovoli taksnega naslavljanja.« (⇒ [Neprimerno naslavljanje novinark](#), NOVEMBER, str. 43)

Varuhinja je odgovorila:

»Ne bi se mogla bolj strinjati z vami, da gre za povsem neprimerno in seksistično naslavljanje programskih ustvarjalk RTV Slovenija. Teža izgovorjene besede je seveda na tistem, ki jo izgovori, obžalovanja vredno pa je, če se seksizmi pogoltnejo in odmolčijo, s čimer se omogoča njihova normalizacija prek etra javnega medija. Na to večkrat opozarjam. Tudi vaš odziv sem izkoristila za opozorilo glede nesprejemljivosti takšnega ravnanja. V. d. direktorja TV Slovenija Valentina Areha in v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija Manico J. Ambrožič sem spomnila na [resolucijo EU o enakosti spolov v medijskem sektorju](#) ter [smernice za spolno občutljivo rabo jezika](#), ki se vse prevečkrat pohodijo tudi v javnem mediju, kljub osveščevalni vlogi, ki jo ima pri tem ta isti medij (gl. npr.: <https://val202.rtvlo.si/2021/03/jezikanje-spolno-vkljucujoca-raba-jezika-1-del/>). Predlagala sem jima, da programskim ustvarjalkam svetujeta pričakovano ravnanje v takšnih primerih. Iskreno upam, da se bo to tudi zgodilo.«

(Ne)ustrezen prevod?

»Ob gledanju oddaje o Borisu Pahorju, so me zmotili prevodi. Trupla žrtev navajajo kot KADAVRE. Mene so učili, da so KADAVRI živalska trupla, TRUPLA pa so ostanki pokojnih ljudi. Lepo bi bilo, da bi se RTV SLO v imenu prevajalcev opravičila gledalcem in predvsem sorodnikom žrtev umrlih v teh taboriščih.« (⇒ [Kadavri – nespoštljivo?](#), JANUAR, str. 41)

Barbara Müller, vodja oddelka za prevajanje in lektoriranje TV Slovenija:

»Koncentracijska taborišča v gledalcih vedno vzbudijo močna čustva, toda glede rabe izraza *kadaver* gledalec nima prav. Ni šlo za prevajalsko napako, temveč za zavestno odločitev za strokovno rabo znanstvene besede v kontekstu kvaziznanstvenega pristopa nacistov. Prevajalka je z njo hotela poudariti odnos nacistov do njihovih žrtev in vso grozo tistega časa. Pisatelj Boris Pahor se v Nekropoli ne izogiba skrajno nazornim opisom tedanjih grozot (npr. *krdelo napol nagih bitij, trop dresiranih psov, ...*). Kontekst:

Znanstveno so jih hoteli dokumentirati, kot da gre za skupino živali, ki bodo kmalu izumrle. Načrtovane priprave okostij takrat niso mogli uresničiti, ker niso imeli stroja za maceracijo. Zato so morali kadavre shraniti. Shranili so jih v kadi, kjer so ostali do osvoboditve.

Enako kot je v slovenščini *kadaver* knjižni in znanstveni izraz za mrtvo telo oziroma (<https://www.fran.si/iskanje?View=1&Query=kadAVER>: knjiž. *mrtvo telo, truplo*: povsod so ležali človeški in živalski kadavri / slabš. zanj je svet samo še gnijoč kadaver ♦ med., vet. secirati kadaver), tudi v nemščini izvorno uporabljeni izraz *die Leiche* pomeni telo/truplo umrlega ali mrtvo žival (<https://www.duden.de/suchen/dudenonline/leiche>: 1a. Körper eines Toten, Gestorbenen; 1b. totes Tier, Tierleiche)«

Jezikovne izbire

»Zanima me, zakaj ob tragicnih novicah uporabljate besedo 'clovek', npr. V nesreči je umrl en clovek. Ali nimate nobenega občutka za pieteto, empatijo, spostovanje, ferplej in se kaj bi se naslo?« (⇒ Človek, oseba, pieteta, AVGUST, str. 49)

Saša Grčman, vodja neformalne lektorske koordinacije RTV Slovenija:

»Pri poročanju o prometnih nesrečah skušamo novico o nesreči, sploh pa s smrtnim izidom, podati spoštljivo do umrlega. In ker pogosto ne vemo, za koga gre (voznika, sopotnika, člana posadke, moškega, žensko, morda otroka), uporabimo nevtralno besedo clovek. Beseda clovek po mojem mnenju ni suhoparno poimenovanje brez pietete do umrlega. Nasprotno. V tem vidim celo spoštovanje. Definicija človeka v SSKJ2 je, da gre za bitje, ki je sposobno misliti in govoriti. Upala bi si trditi, da gre v nekaterih kontekstih pri osebi za uradniško, nečustveno, brezosebno oznako. Vsi poznamo primere »kosilo za dve osebi«, »avto je registriran za pet oseb«, »šotor za 2–3 osebe« in tako naprej. Verjetno po tem principu delujejo tudi organizacije, ki prve sporočajo o nesrečah.

Kot rečeno, SSKJ2 človeka definira takole:

1. bitje, ki je sposobno misliti in govoriti: clovek in narava; clovek se rodi, umrje;

Osebo pa:

1. človeški posameznik ne glede na spol: omeniti moram še dve osebi; (obakrat podčrtala Saša Grčman)

Morda je samo moj občutek, ampak se mi zdi, da je clovek bolj človeški od osebe. Mislim, da se pri poročanju o takšnih nesrečah izkazuje večje spoštovanje z izrazom clovek. Tako tudi ravnamo na RTV. Verjamem in vem, da je za marsikoga lahko nasprotno, zato se uredništva različnih medijev odločajo različno.«

5. DOSTOPNOST

Sporočil glede dostopnosti vsebin je bilo bistveno manj kot leto prej (padec z 41 na 22). Še vedno so imeli veliko težav s spremljanjem vsebin gluhi in naglušni gledalci, zlasti pri

spremljanju oddaj v živo, ki niso podnaslovljene, in pri razumevanju govorcev, ki so uporabljali maske (več o tem v poglavju **Izzivi epidemije**).

Odzive lahko razdelimo glede na tehniko za prilagoditev dostopnosti:

- ▶ **zvočni podnapisi** (⇒ [Katere TV-oddaje so sploh podnaslovljene?](#), JANUAR, str. 46; [Podnaslovite oddajo Odkrito!](#), OKTOBER, str. 45; ⇒ [Pobuda Srebrne niti glede dostopnosti](#), NOVEMBER, str. 49; ⇒ [Nerazumljivo! Hočemo podnapise!](#), DECEMBER, str. 29),
- ▶ **zvočni podnapisi** (⇒ [Zakaj govorna sinteza ne deluje?](#), APRIL, str. 35; ⇒ [Pohvaljeni zvočni podnapisi](#), AVGUST, str. 52).

Najbolj izpostavljeno je bilo vprašanje podnaslavljanja slovenskih TV-vsebin (prek spleta ali teleteksta), ki je lahko koristen pripomoček za veliko širši krog občinstva, zlasti starejše gledalce, ki jim peša sluh, vendar ta storitev ni dovolj popularizirana.

Še vedno je največja težava sprotno oz. samodejno zapisovanje govorne slovenščine. V zvezi s tem je bil l. 2021 narejen bistven korak naprej s pilotnim projektom, ki je stekel po podpisu protokola med RTV Slovenija, Ministrstvom za kulturo in Fakulteto za računalništvo in matematiko (glej: (⇒ [Prvi korak k samodejnemu podnaslavljanju](#), SEPTEMBER, 42).

Kaj sploh se podnaslavlja?

»... kot oseba z omejenimi slušnimi zmožnostmi mi ne preostane drugega, da vas vljudno prosim za podnapise pri oddaji Odkrito objavljena 28.9.2021.« (⇒ [Podnaslovite oddajo Odkrito!](#), OKTOBER, str. 45)

Vodja MMC **Anže Ančimer**:

»Oddaja je podnaslovljena. Oddajo Odkrito smo sicer začeli podnaslavlјati marca letos in do 1. oktobra skupaj podnaslovili več kot 12 tisoč TV-oddaj. Med njimi so: risanke, vreme, poročila, Odmevi, Dnevnik, Ambienti, Studio City, Pričevalci, kviz Joker, Kaj dogaja, TV Tednik, Z Mišo, Male sive celice, Infodrom, Avtomobilnost, Koda, Zvezdana, Utrip, Ugriznimo znanost, ...«

Zaplet z e-bralcem (govorna sinteza)

»Med gledanjem oddaje Odmevi na 1. Programu TV Slovenija sem želel slišati avtentično mnenje dveh predstavnikov EME o cepivu Astrazeneca, na katerega smo čakali že več dni, potem ko je bila njegova uporaba ustavljena, zaradi hujših reakcij nanj s pojavljanjem krvnih strdkov. Doživel pa sem šok! Podnapisov pod njunima izjavama ni nihče prebral! Potem ko je bil prispevek že mimo, sva z ženo preverila ali sem na svojem televizorju imel vključen vspreodni zvočni kanal ali ne in ugotovila, da sem ga imel!

TV Slovenija očitno ni zagotovila dostopnosti prispevka gledalcem, ki ne morejo brati podnapisov. (⇒ [Zakaj govorna sinteza ne deluje?](#), APRIL, str. 35)

Ugotovitve in epilog po varuhinjinem **posredovanju**:

Po raziskovanju zadeve in poizvedovanju pri Mateji Vodeb, vodji Službe za dostopnost programov, projektnemu inženirju Bernardu Vrhu, ki je sodeloval pri razvoju e-bralca na RTV Slovenija, in Zvezdanu Martiču, pomočniku direktorice TV Slovenija za tehnične zadeve, se je izkazalo, da se napaka zgodi, če se v neki dnevnoinformativni oddaji uporabi izjava, ki je bila že prej podnaslovljena, saj teh podnapisov (t. i. vžgani podnapisi) e-bralec ne prepozna. Varuhinja je vsem vpletenim predlagala, da se povežejo in najdejo ustrezno rešitev oz. da se programske sodelavce seznanijo s posledicami objave izjav z vžganimi podnapisi.

Zakaj ne vemo za podnaslovljene oddaje?

»Starejši si želimo da bi bili tudi slovenski filmi, nadaljevanke in druge oddaje podnaslovljene v slovenskem jeziku, saj je veliko starejših, ki težko spremljajo včasih slabo razumljivo slovensko govornico (tudi naglušnost, slab tonski zapis).« (⇒ [Pobuda Srebrne niti glede dostopnosti](#), NOVEMBER, str. 49)

Poudarki iz **varuhinjinega** pojasnila:

- Večina oddaj je že na voljo s podnapisi. Gledalci si jih pri gledanju po televiziji lahko vključijo prek teleteksta, pri gledanju prek spletnega arhiva pa z uporabo tipke CC. Več o tem najdete na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/dostopno/o-tehniki-podnapisov/506556>
- Šibka točka so oddaje, ki potekajo v živo, saj v Sloveniji ne premoremo naprave za sprotno zapisovanje govora. Dobra novica je, da se glede tega nekaj premika in da je stekel prvi pilotni projekt: <https://www.rtv slo.si/varuh/aktualno/samodejno-podnaslavljanje-zacetek-pilotnega-projekta/597284>
- Storitev zelo dobro poznajo v organizacijah gluhih in naglušnih, ki svoje člane sproti obveščajo o pomembnih informacijah, zelo slabo pa ostalo občinstvo.
- Povsem neinformirani in nemočni so gledalci, ki se srečujejo s starostnim pešanjem sluha. Ko mi pišejo, da je glasbena podlaga premočna, da šumi krnijo razumljivost, da bi si želeli podnapise za oddaje, ki jih spremljajo ..., jim vselej predlagam vklop teh podnapisov. Vsi po vrsti so presenečeni, da to sploh obstaja. Ko storitev spoznajo in se je navadijo, so presrečni.
- Ni dovolj, da se občasno o tem kje kaj objavi ali napiše. Dejstvo je, da se RTV-prispevek plačuje tudi za to ponudbo javnega medijskega servisa, ki pa je očem številnih povsem skrita. Vse pristojne – službo za dostopnost in vodstvo RTV Slovenija – bom vnovič spodbudila k populariziranju storitev za gluhe in naglušne, slepe in slabovidne med starejšimi, ki jim peštata sluh in vid.

6. OGLAŠEVANJE

Občinstvo je najbolj kritično do oglasov, ki grobo prekinejo program, do pogostih oglasnih prekinitev in daljših oglasnih blokov, zlasti TV-prodaje. Zmotijo jih tudi napake, nelogičnosti in zavajajoči podatki v oglasnih sporočilih. Takšnih odzivov je bilo 35, kar je manj kot leto

prej, ko jih je bilo 41. Posebnost je, da so se odzivi nanašali tudi na radijske oglase in ne samo na televizijske.

Občinstvu, ki je poudarjalo, da je oglasov preveč, je varuhinja posredovala povezave na zakone in Akosove odločbe. Na zatrjevanja, da ima RTV Slovenija več kot preveč denarja od RTV-prispevka, je posredovala povezave na finančna poročila in finančne načrte. Tistim, ki so trdili, da z RTV-prispevkom plačujejo za program brez prekinitev, je posredovala splošno pojasnilo o tem prispevku.

SPLOŠNO POJASNILO VARUHINJE

»RTV-prispevka ne plačujemo za poslušanje posameznega radijskega prispevka, gledanje posameznega televizijskega programa, branje posameznega spletnega članka, spremljanje posameznega podkasta, uporabo posamezne RTV-storitve itd., ampak kot prispevek za celoto programov in storitev javnega medijskega servisa. Več o tem si lahko preberete na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo>«
(⇒ Ponovitve in oglasi, JULIJ, str. 17)

Odzive na oglase lahko razdelimo na dve bistveni skupini:

- ▶ oglasi na javni televiziji – prepogosti, predolgi, preveč moteči (⇒ Ogllaševanje in športni prenosi, MAREC, str. 26; ⇒ Moteči televizijski oglasi, JUNIJ, str. 21; ⇒ Oglasne prekinitve Dirke po Franciji, JULIJ, str. 30; ⇒ Oglasi med oddajo Dobro jutro, AVGUST str. 50);
- ▶ pritožbe na vsebino oglasov (⇒ Zavajajoč radijski oglas, APRIL, str. 34; ⇒ Ponavljajoč in poneumljajoč oglas?, MAJ, str. 35; ⇒ Neprimerna vsebina oglasov?, SEPTEMBER, str. 41; ⇒ Strašljivi prizori v vladni promociji cepljenja, DECEMBER, str. 28).

V nadaljevanju je primer korespondenc.

Ko oglas prekine prenos ali zanimivo oddajo

»Pritožil bi se nad nenormalno veliko reklamnih oglasov med prenosi kolesarske dirke po Franciji. ali bolje rečeno, zakaj nacionalna televizija, katera nam mesečno izstavlja račune za ogled programa sploh vrti reklame? Ali ne zaslužite dovolj s pobiranjem naročnine? /.../ Razumem, da komercialne televizije potrebujejo reklame za preživetje; da pa si to privošči nacionalka, ki mesečno izstavlja račune državljanom, je pa absurdno!« (⇒ Moteči televizijski oglasi, JUNIJ, str. 21)

Direktorica TV Slovenija Natalija Gorščak:

»TV Slovenija od RTV-prispevka dobi le dobro tretjino sredstev, kar nikakor ne zadostuje za njeno delovanje, zato mora dobršen del svojega proračuna zaslužiti na trgu, kar pa pomeni, da oglase predvajamo v skladu z veljavno zakonodajo, kar nikakor ni vsakih 10 minut, ampak je lahko na vsakih 20 minut, kar striktno spoštujemo. To, da se en oglas dvakrat pojavi v istem bloku, je odločitev naročnika, ki je presodil, da bo dvakrat bolje viden kot enkrat. Komercialni programi svojega denarja ne dobijo le iz oglasov, ampak tudi iz vaše naročnine na kabelski sistem. Tako npr. ena od komercialnih televizij prejme 4 € od vaše naročnine za svoje delovanje,

medtem ko Televizija Slovenija ne prejme ničesar. Mimogrede, če pogledate RTV-prispevek, je delež televizije v RTV-prispevku glede na sedanji proračun okoli 4,6 €, ob tem da moramo za ta denar na Televiziji Slovenija poskrbeti za ves program, ki je pomemben za javno dobro, tj. za kulturo, izobraževanje, izvorni otroški in mladinski program, verski program, program za narodnostne in ostale manjšine. Obenem ima javna televizija velike omejitve, ko gre za oglaševanje, najprej v količini minut oglasov na uro, zatem pa v tem, kaj lahko oglašujemo in česa ne, ter kje lahko oglašujemo in kje ne. Če si izračunate, koliko kabelskih priključkov je v Sloveniji in to pomnožite z denarjem od vaše naročnine na kabelski sistem, boste ugotovili, da komercialne televizije prejmejo iz tega naslova velik del sredstev, obenem pa lahko izdatno tržijo, ni pa jim treba skrbeti za vse vsebine, za katere skrbi javna televizija. Kljub temu bi tudi mi kot ustvarjalci oddaj in snovalci programov z veseljem predvajali manj oglasov, vendar potem med drugim ne bi mogli spremljati vseh športnih prenosov, ki jih imamo, pravice za objavo so se namreč v zadnjih desetih letih ne samo podvojile, v večini primerov kar potrojile. Ko moramo tehtati med tem, ali naj imamo več oglasov in zato več športnih prenosov in med tem, ali naj imamo manj oglasov in posledično manj športa, se odločimo za prvo. Gledalci naše odločitve vedno znova potrjujejo tudi z visoko gledanostjo športnih prenosov, ki so, žal, odvisni tudi od velikega števila oglasov in TV-prodaje.«

»Oddaja je skoraj v vsakem primeru prekratka, gostje bi mogoče še marsikaj povedali, oddaja je precej polemična. Vendar pa se mora razprava dvakrat prekiniti zaradi reklam. Ali se to ne da urediti pred ali po oddaji? Ali je Tarča res tako interesantna za oglaševalce? Tudi za gledalce je zanimiva. V zadnjem času neprestano poslušam o padcu gledanosti. Načeloma komercialnih televizij ne gledam ravno zaradi dolgih prekinitev zaradi reklam. Prosim, da se reklame iz Tarče (dokler je še na programu) odstranijo.« (⇒ [Zamude v programu in oglasne prekinitve](#), NOVEMBER, str. 31)

Valentin Areh, v. d. direktorja Televizije Slovenija:

»Opozoriti moram, da je Tarča zaradi svoje gledanosti zelo zanimiva za oglaševalce. Oglaševanje je pomemben del poslovanja TV Slovenija in nam prinaša pomemben del prihodkov. Brez njih ali z njihovim zmanjševanjem bi morali ukiniti številne oddaje, kar bi bilo v škodo gledalcev.«

Zmotila je vsebina oglasov

»Zadnje dni, tako na prvem kot na drugem radijskem programu, poslušam reklamo za vozila Ford, katere ključni del je besedilo »tudi po sto letih ideje Henryja Forda ostajajo žive«. Ob svojem prevajanju leposlovja (sedem knjig s tako tematiko) sem se nekoliko bolj razgledal po antisemitizmu v 20. stoletju in postal občutljivejši za vse, kar je (bilo) z njim povezano. Zato mi »ideje Henryja Forda« pomenijo tudi njegove antisemitske ideje. Zagotovo se jih še bolj kot jaz zavedajo neposredno prizadeti. Sicer drži, da so ideje Henryja Forda – žal tudi te! – še vedno žive. Kakor kaže zadnje čase, žal tudi pri nas. Prepričan sem, da bi naročnik reklame

lahko besedilo ustrezno preoblikoval, se npr. omejil na tisto, kar je skoraj gotovo edino mišljeno, to je na tehnološke ideje Henryja Forda.« (⇒ Neprimerna vsebina oglasov?, SEPTEMBER, str. 41)

Vodja službe za trženje in promocijo Radia Slovenija **Petra Golmajer** je pripombo posredovala naročniku, ki je oglas na novo posnel.

7. TEHNIČNE ZADEVE

Odzivov, povezanih s tehnično in produkcijsko dovršenostjo RTV-vsebin, je bilo **44**, kar je bistveno manj kot v letu 2020, ki so ga zaznamovali protesti gledalcev zaradi nerazumljivosti domačih TV-nadaljevanj. V letu 2021 so se zgostili okoli treh tem:

- ▶ **neustrezna zvočna slika oddaj in programov** (⇒ Križanje zvoka in govora, JANUAR, str. 47; ⇒ Križanje govora in glasbe: analiza primerov, FEBRUAR, str. 29; ⇒ Prenovljene informativne oddaje, MAREC, str. 15; ⇒ O razmerju med glasnostjo TV-programa in oglasov, MAREC, str. 27; ⇒ Dramatičnost v glasbeni opremi in (ne)razumljivost, APRIL, str. 34);
- ▶ **manjkajoči prevodi** (⇒ Prispevek ni bil preveden!, drugič, JANUAR, str. 48; ⇒ Ponovno težave pri predvajanju podnapisov, FEBRUAR, str. 31);
- ▶ **razne pomanjkljivosti in napake** (⇒ Tehnične težave na TV SLO3, MAJ, str. 36; ⇒ Prenos iz DZ: ko govori en poslanec, v kadru pa je drug, NOVEMBER, str. xy).

Odzivi na (ne)razumljivost govora zaradi epidemioloških okoliščin (maske) so statistično vodeni in predstavljeni v poglavju **Izzivi epidemije**, odzivi glede tehnologij za dostopnost vsebin so v poglavju **Dostopnost**, odzivi na digitalne oz. spletne storitve pa v poglavju **MMC**.

V nadaljevanju so primeri ugotovitev in ukrepov.

Kar naprej manjkajo prevodi

»Ker se problem pojavlja prepogosto, da bi šlo za slučaj ali občasno napako, sprašujem po vzroku. Poudarjam, da ne želim sitnariti, samo zanima me, zakaj teh težav ni popoldne in zvečer, dopoldne in ob 13. uri pa so tako pogoste, da se mi voditeljica prav smili, ker se mora kar naprej opravičevati.« (⇒ Ponovno težave pri predvajanju podnapisov; FEBRUAR, str. 31)

»Že več časa opažam, da podnapisov ni, ko je potreben prevod. To se zelo pogosto dogaja, voditelji pa se samo opravičijo, kar v takem primeru ne pomeni dovolj. Mislim, da je to tehnična težava, ki bi morala biti že odpravljena!« (⇒ Manjkajoči podnapisi, NOVEMBER, str. 51).

Varuhinja je na težave opozorila vodji TV Produkcije Jožeta Kneza in Jureta Sovinka ter uredništvo Informativnega programa, saj je v vseh primerih šlo za informativne oddaje, ki potekajo v živo. Jeseni je na varuhinjino pobudo zaživela delovna skupina, sestavljena iz predstavnikov obeh enot; za večino primerov se je izkazalo, da niso tehnične narave, ampak posledica človeške napake.

Neidealna razmerja govora, glasbe, šumov

»Zopet se pojavlja preglasna glasba. Pri kvizu g. Katje in Marja sploh ne razumeš kaj govorita, kadar jih spremlja glasba. Čeprav vi ugovarjate da je to zaradi ljudi ki slabo slišijo, ampak tudi mi, ki še dobro slišimo slabo razumemo. Tudi pri napovednikih katere

spremlja glasba, je glasba preglasna. Nekaj časa je bilo v redu, sedaj se spet pojavlja Moram pohvaliti programe RTV, čeprav imam programov še in še, največ gledam RTV.« (⇒ [Dramatičnost v glasbeni opremi in \(ne\)razumljivost, APRIL, str. 34](#))

Tonski mojster in strokovni vodja skupine za zvok **Marko Vogrinc**:

»Ustvarjalci oddaje želijo imeti dinamično zvočno sliko za ustvarjanje vzdušja, od tišine in tišjih pasaž za napetosti, do dramatičnih glasnih delov. Po ogledu nekaj oddaj lahko povem svoj vtis. Uvodni nagovor voditelja se mi zdi preglasno podložen z glasbo, za odtenek mogoče tudi del oddaje »Bonus Joker«. Posnetek je sicer tehnično korekten in govor je razumljiv, predstavljam pa si, da ima določen odstotek občinstva težave, saj vendar ne slišimo vsi enako. Ob uporabi zvočne mase za ustvarjanje vzdušja pa je zadeva kaj hitro lahko dvorezen meč. Zelo težko pa bo narediti MIX, ki bo po volji vsem.

Predlagam, da se po dogovoru z uredništvom in vsebinskimi sodelavci nivo glasbe v omenjenih delih oddaj spusti za 2 dB. Oddaja je namreč preglasna tudi po EBU priporočilu R128, predstavljam si, da je to ravno zaradi skompresirane glasbe, ki nivo povprečne glasnosti (loudness) dvigne.«

Urednik in voditelj oddaje **Mario Galunič** je priporočilo upošteval.

Dinamičnost na škodo razumljivosti?

»Imam prizadet sluh in zato tudi slušni aparat. Moti me nova zvočna podlaga na Radiu Slovenija (ne morem reči glasbena). Ta ne pristoji našem radiu in če so kaj plačali za to, je stran vržen denar. Osebe z okvaro sluha slišimo določene frekvence bolj, druge manj. Ta podlaga iz elektronskih igrice oz. naprav pa me zelo moti, saj jo predvajajo tudi med govorom (napoved, vreme). Če hočem slišati govor, moram zvišati glasnost, da lahko ločim govor od videoigrice, kar pa je med vožnjo tudi lahko moteče.«

Menim, da se "odločevalci" niso posvetovali z Zvezo gluhih in naglušnih ali pa kakšnim zdravnikom specialistom. Zato prosim, da posredujete pri spremembi zvočne podlage. Ta naj bo zopet dostojna našega radia.« (⇒ [Prenovljene informativne oddaje, MAREC, str. 15](#))

Nataša Zanuttini, pomočnica direktorja Radia Slovenija:

»Tudi pri zvočni prenovi informativnega programa smo upoštevali EBU standarde, ki jih predpisuje za predvajanje programov. Po vseh tehničnih parametrih je podoba povsem primerljiva s prejšnjo. Verjamem, da morda malce zmotijo novi zvoki, ki pa v prihodnje ne bi smeli krniti poslušalčeve izkušnje. Nove glasbene podlage so uporabljene v uvodu in ob vmesnikih, informacija pa se kasneje ponovi brez podlage, tako da jo lahko razumejo tudi tisti, ki imajo težave s sluhom.

Naj dodam, da smo se ravno zaradi tega, da je javni servis dostopen vsem, odločili, da bralci (usposobljeni napovedovalci) berejo poročila brez zvočne podlage na Prvem programu Radia Slovenija in na programu Ars.«

Varuhinjin poudarek:

»Cilj javnega medija mora biti, da ga tisti, ki ga spremlja, tudi dobro sliši in razume. Kadar se torej glasbeni opremljevalci in tonski mojstri odločajo za podlago, vselej svetujem, da so pri tem bolj zadržani, kot bi jim to narekoval osebni okus. Menim, da je pri tem posebej pomembno, da je zvočna podoba v studijskih pogojih velikokrat brezhibna, medtem ko je na domačih sprejemnikih (v neidealnih okoliščinah) tega ne bi mogli reči.«

8. SPLOŠNO: VSE O JAVNEM MEDIJU

V to skupino so bili statistično všteti vsi tisti splošni odzivi, katerih edini skupni imenovalec je: javni medij. V letu 2019 jih je bilo 55, v letu 2020 pa štirikrat toliko, in sicer **234**. Razdelimo jih lahko v naslednje skupine:

- ▶ splošna sporočila o mediju, vsebinah in stanju na RTV ter pravicah občinstva (⇒ Mnenjski odzivi, FEBRUAR, str. 36; ⇒ O razmerah na RTV, AVGUST, str. 53; ⇒ O vdoru v stavbo RTV, SEPTEMBER, str. 47);
- ▶ skupni projekti RTV ali vsebine, ki jih pripravljajo različne enote RTV – epidemija, obletnice, prazniki (⇒ Program RTV Slovenija ob krščanskem prazniku, MAJ, str. 42; ⇒ 30 let države Slovenije v programih RTV Slovenija, JUNIJ, str. 24; ⇒ Srečanje predsednikov Slovenije in Italije, OKTOBER, str. 35, ⇒ Spre gledana tema?, DECEMBER, str. 33);
- ▶ protesti zaradi PPN (⇒ »Ukinitve« oddaj (Zvezdana, Studio City), AVGUST, str. 29; ⇒ PPN za 2022: Proti krajšanju oddaj in ukinitvi Političnega s Tanjo Gobec, OKTOBER, str. 38; ⇒ Ob sprejemanju PPN 2022, NOVEMBER, str. 53; ⇒ Ob sprejemanju PPN 2022, drugič, DECEMBER, str. 31);
- ▶ javna dejavnost in objave novinarjev RTV Slovenija na družbenih omrežjih (⇒ Delovanje programskih ustvarjalcev RTV zunaj službe; ⇒ Neprimerno komuniciranje na spletnih omrežjih, SEPTEMBER, str. 47).

Odzivi glede PPN, ki se vsebinsko navezujejo predvsem na spremembe TV-ponudbe, so vključeni v poglavje Televizija splošno. Odzivi na spremljanje epidemije so predstavljeni v poglavju Izzivi epidemije. Obravnava odzivov na objave programskih ustvarjalcev na družbenih omrežjih je predstavljena v poglavju Odzivi po vsebini.

V nadaljevanju je primer obravnave.

Tako pomembna tema, RTV pa nič! Ali res?

»Za veliko večino, ki živimo na Goriškem, je bilo srečanje predsednikov Slovenije in Italije to poseben dogodek, državnega in državniškega pomena. Po stoletjih bojov za Slovenstvo na tem območju, ki so jih doživljali naši pradedje, dedje in starši, je končno nastopil čas, ko se s sosednjim italijanskim narodom gledamo enakovredno in enakopravno.

Ob koncu včerajšnjega dne sem opravil lastno analizo poročanja. Vsi pomembni italijanski mediji so v večernih TV poročilih ob 20. uri kot prvo vest objavili srečanje v Novi Gorici in Gorici. ... Na tem mestu pa trčimo ob poročanje Vaše nacionalne RTV hiše. V radijski oddaji Dogodki in odmevi ob 15.30, ki jo redno poslušam, ni bilo niti besede o tem srečanju. Na TV Dnevniku ob 19.00 ste manjši prispevek objavili šele v 26. minuti dnevnika (tako kot komercialna POP TV). Na portalu MMC pa ta novica sploh ni bila izpostavljena na prvi strani. Bila je umeščena pod rubriko "Drugo".

Kot sem že dejal, ni moj namen soditi o uredniški politiki. Toda popolna ignoranca takega dogodka (s strani vseh RTVSLO medijev), ki ima državniški pomen, je zame (in za moje kolege in prijatelje, s katerimi sem o tem govoril) nerazumljiva. Ne znam si razložiti, zakaj se je to zgodilo.« (⇒ [Srečanje predsednikov Slovenije in Italije, OKTOBER, str. 35](#))

V. d odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**:

»Srečanje smo napovedali v Jutranjih poročilih, v Prvem dnevniku ob 13h je bilo javljanje iz Nove Gorice prva novica, v živo smo se z dogodka oglasili tudi v Poročilih ob 17h. V TVD smo pripravili prispevek, v Odmevih pa temo s pogovorom s senatorko v italijanskem parlamentu Tatjano Rojc. Na TVSLO 3 smo zvečer ob 20.56 objavili povzetek obiska z obema osrednjima govoroma v skupni dolžini 26 minut in 21 sekund. Dogodka nikakor nismo ignorirali, ob postavljanju vrstnega reda prispevkov in tem v oddajah pa imajo vsi uredniki pogosto, pravzaprav vsak dan dileme. S čim začeti in kam uvrstiti katero temo? Vsak urednik se odloča v skladu svojo avtonomno strokovno presojo. Dogodek je bil pomemben in zato smo ga uvrstili v vse naše oddaje, na terenu sta bili dve naši ekipi.«

Odgovorni urednika Prvega program Radia Slovenija **Danijel Poslek**:

»Hvala za dopis in tudi temeljito argumentacijo o pomenu poročanja ob obisku predsednikov v Novi Gorici. Nikakor pa se ne morem strinjati z oceno, da je šlo za popolno ignoranco dogodka. Uredniška odločitev informativnega programa Radia Slovenija je bila, da ima dogodek veliko težo, zato smo ga napovedali že v četrtek zjutraj v osrednji jutranji informativni oddaji Druga jutranja kronika. O njem smo poročali tudi v poročilih na Prvem programu in v novicah na Valu202. Prav tako smo ga še isti dan osvetlili v večerni informativni oddaji Radijski dnevnik. Obenem pa želim pojasniti, da je povsem napačen zaključek, da konkreten dogodek ignoriramo, če ga ne omenimo v Dogodkih in odmevih, ki so vsak dan ena izmed sedmih informativnih oddaj.«

Urednica uredništva novih medijev **Kaja Jakopič**:

Spletna novica na portalu rtvslo.si (MMC) je bila objavljena ob 13.59 in se je osveževala oz. dopolnjevala z AV gradivom vse do večera: [Srečanje slovenskega in italijanskega predsednika v pozdrav EPK-ju 2025 - RTVSLO.si](#). Članek je bil objavljen na vstopni strani rtvslo.si in na podstrani Slovenci v sosednjih državah. Ker je srečanje

potekalo v kontekstu EPK 2025, so ga uvrstili v sekcijo Kultura, saj rubrike EPK 2025 še nimajo aktivne.

Poudarki iz **varuhinjin**ega odgovora:

- Povsem razumljivo je, da gledalci, poslušalci in bralci RTV-vsebin ne moremo pogledati, poslušati in prebrati vsega, kar se objavi, zato si vtis ustvarimo na podlagi tega, kar vidimo, slišimo in preberemo – in to je praviloma le majhen del celotne produkcije.
- Vaš očitok o neporočanju o srečanju slovenskega in italijanskega predsednika v Novi Gorici 21. oktobra ni utemeljen. Razumem pa, da ste si tak vtis ustvarili zato, ker vsebina v oddajah, ki jih spremljate, ni bila posredovana na način oz. v obsegu, kot ste pričakovali.
- Dejstvo je, da uredniki iz dneva v dan tehtajo, kateri novici nameniti največjo pozornost in največji poudarek ter kako zagotoviti, da se v posameznih dnevnoinformativnih oddajah najde dovolj prostora za raznovrstne vsebine, od domačih do tujih, od političnih in gospodarskih do družbenih in kulturnih, od najbolj pomembnih do takšnih, ki ne vzbujajo pozornosti, a so vseeno zanimive. To je namreč naloga, ki se postavlja pred novinarje in urednike javnega medije, okvir zanjo pa so Programski standardi ter Poklicna merila in načel novinarske etike RTV Slovenija.
- Včasih sta izbira in razporeditev logični in se oddaja sestavi kar sama, kot rečemo v žargonu, večinoma pa je treba z različnimi sili presejati dnevno bero dogodkov in se naposled čemu tudi odreči. Ali so se uredniki v konkretnem primeru odločili prav? So meddržavna srečanja a priori dogodki dneva, ki sodijo v vsako oddajo oz. na vrh vsake oddaje, čeprav gre za neformalen dogodek, ki ima predvsem simboličen pomen? Ali pa dati prednost notranjepolitičnim ali družbenim aktualnostim, po načelu širše informativne vrednosti ali ocene konsekvenc, ki jih ima lahko nek dogodek v političnem ali vsakdanjem življenju? Kdaj ima tisto, kar je najpomembnejše za italijansko javnost, enako težo tudi z vidika slovenske javnosti? Kot rečeno, absolutnega ali samoumevnega odgovora ni.
- Občinstvo pa upravičeno pričakuje, da je tehtanje opravljeno strokovno in preiščljeno, z argumenti ter tako, da ne vzbuja vtisa o namernem spregledu ali podcenjevanju ali ozkosti. To je tudi temelj zaupanja in kredibilnosti.

PREGLED PO VSEBINI (standardi, merila, načela)

Občinstvo je večkrat opozarjalo na nedoslednosti in nepravilnosti, v pritožbah pa tudi na nespoštovanje in kršitev Programskih standardov RTV Slovenija ter Poklicnih meril in načel novinarske etike.

Bistveni očitki po vsebini so se nanašali na najpomembnejše vrednote javnega medija.

Strnemo jih lahko v naslednje skupine:

- ▶ Natančnost, preverjanje podatkov, odgovornost do dejstev
- ▶ Celovito, nepristransko, obseg mnenj (vse plati)
- ▶ Pogovorne oddaje (zasnova, vodenje, izbor gostov)
- ▶ Pravila žanrov: intervju, komentar, mnenjska intervencija, satira
- ▶ Izbor tem, spregled, preveč ali premalo
- ▶ Pazljiva obravnava družbenih skupin
- ▶ Dober okus, vrednote občinstva
- ▶ Veriga in hierarhija odločanja (urednik, novinar)
- ▶ Novinarji – javno in zasebno

V nadaljevanju sledi kronološki pregled oz. izbor najodmevnejših zadev in najbolj kompleksnih obravnav s poudarki iz varuhinjinih mnenj in priporočil.

Deset let od finančnega zloma Mariborske škofije, JANUAR, str. 9, FEBRUAR, str. 9

Na prispevka o desetletnici finančnega zloma družb v lasti Mariborske škofije v Odmevih 21. in 25. januarja se je pritožil nekdanji ekonom te škofije.

Poudarki iz varuhinjine obravnave:

- Posebej poudarjam, da varuh pravic gledalcev in poslušalcev po Zmedu nima nobenih pristojnosti. Varuhova vloga je, da se kot institut samoregulcije v javnem mediju na podlagi pritožb občinstva seznanja s programsko vsebino, ki je predmet odziva, da jo ovrednoti z vidika Programskih standardov ter Poklicnih meril in načel novinarske etike ter poda mnenje in v primeru ugotovljenih odstopanj tudi priporoči, kako ravnati, da bi se v prihodnosti izognili slabostim.
- V novinarstvu javnega medija velja, da že najmanjša napaka v navajanju dejstev lahko spodkoplje verodostojnost celotnega programa, oddaje ali prispevka. Zato sta načeli natančnosti in preverjanja podatkov med temeljnimi postulati, ki jih predpisujejo Poklicna merila in načela novinarske etike RTV Slovenija.
- Menim, da sta obravnavana prispevka (Odmevi, 21. in 25. 1. 2021) vsebovala pomanjkljive in netočne podatke finančne narave ter posplošitve o terjatvah in dolgu brez ustrezne časovne umestitve in konteksta, zaradi česar nista dosegla pričakovanih standardov.
- Poudarjam, da je podatke o propadu nadškofijskih finančnih družb vselej mogoče različno interpretirati, jih osvetliti z različnih zornih kotov in predstaviti v različnih

kontekstih (od moralnega in družbenega do finančnega in gospodarskega – tudi z ozirom na domače in svetovne politične oz. finančne razmere), vendar je pri tem treba izhajati iz preverljivih dejstev. Pri tem navajam znamenito maksimo angleškega časopisnega urednika izpred natanko sto let: dejstva so sveta, komentar je svoboden (Comment is free, but facts are sacred). Menim, da ta maksima tem bolj velja za prispevke finančne narave, kjer se operira s številkami, ne glede na to, kaj je predmet obravnave – zasebni, državni, javni ali civilnodružbeni posel.

Gost Odmevov o »ja pomeni ja«, FEBRUAR, str. 4

V oddaji Odmevi, 3. februarja, je o okviru obravnave spolnega nasilja v Sloveniji govoril pravnik, za katerega so pritožniki zatrjevali, da je bil premalo vsebinsko podkovan, da bi lahko komentiral predlagano redefinicijo posilstva (iz »ne pomeni ne« v »ja pomeni ja«). Voditeljici so očitali, da do izrečenega ni vzpostavila kritične distance.

Odgovorna urednica Informativnega programa **Manica J. Ambrožič**:

»V Informativnem programu TVSLO smo konec novembra prvi v Sloveniji v Tedniku razkrili zgodbo o obtožbah o spolnem nadlegovanju študentk na Filozofski fakulteti v Ljubljani, zaradi katerih je bil uveden postopek zoper prof. dr. Igorja Pribca. Prav tako smo prav v Informativnem programu TVSLO v Tedniku razkrili pretresljivo pričevanje slovenske igralka Mie Skrbinac, v naših oddajah pa smo obširno poročali tudi o predlogu novele kazenskega zakonika, ki bi na novo opredelil kaznivo dejanje posilstva po modelu "samo ja pomeni ja".

Tema omenjenega pogovora v Odmevih ni bila pobuda za spremembo zakona. To je stvar politične odločitve parlamenta in o njej bomo še govorili - v skladu z našimi poklicnimi merili in standardi – s predstavitvijo in soočenjem različnih mnenj - ko bo o predlogu odločal parlament. Tema je pogovora je bila, kakšne so možnosti žrtve, da v okviru obstoječih pravil v posameznih organizacijah, kodeksov, tudi zakonodaje ... doseže, da so storilci primerno sankcionirani.«

Poudarki iz **varuhinjin**ega mnenja:

- Menim, da so uredništva v obravnavi tematik, za katere je mogoče vnaprej predvideti, da se bodo o njih kresala strokovna in politična mnenja, dolžna še skrbneje tehtati o vsakokratnem fokusu in izbiri govorcev, ki lahko najbolj strokovno in kompetentno odgovorijo na posamezne dileme. Premišljena izbira gostov tudi zagotavlja, da se lahko voditelji podrobno pripravijo na pogovor, da se lahko razjasnijo izražena polemična stališča. Gre za temeljni postulat družbeno odgovornega novinarstva.
- Menim, da bi bilo v konkretnem primeru – če ga po razkritju osebne izkušnje nekdanje študentke AGRFT štejem za nov začetek javne razprave o (re)definiciji spolnega nasilja – primerneje, če bi bil k besedi povabljen gost, ki bi gledalcem strokovno in hkrati tenkočutno predstavil nove predloge zakona ter jih pojasnil v

kontekstu sodobnega razumevanja razmerja med spoloma. In ne gost, ki s predlogi zakona ter predvsem definicijo, kaj je posilstvo, kdo je žrtev in kako se privoli v spolni odnos, polemizira.

- Menim pa tudi, da je pogovor treba razumeti kot eno od programskih vsebin v nizu in da je uredništvo Informativnega programa TV Slovenija s serijo objav, v katerih so o dolgo prikrievanem spolnem nasilju spregovorile tudi žrtve, pomembno prispevalo k prekinitvi zarote molka in oživitvi javne razprave o modernih zakonodajnih modelih, ki so se že uveljavili v Evropi.«

Oddaja s sporno vsebino: objaviti ali ne objaviti?, MAREC, str. 6

Temeljni očitek oddaji Intervju, 14. marca, je bilo dejstvo, da je v njej gost poimensko obremenil tretjo osebo, temeljno vprašanje pa, ali je odgovorna urednica ravnala prav, ko je dovolila objavo te vnaprej posnete oddaje, ne da bi se imenovana oseba (ki je tudi novinarka uredništva) imela možnost braniti. Popravek po Zmedu je bil objavljen po naslednji oddaji Intervju.

Odgovorna urednica **Manica J. Ambrožič**:

»Ob vsaki oddaji, ki je posneta v naprej, ima odgovorni urednik dve možnosti: da jo objavi ali pa se odloči, da je ne objavi. Ko se bo odgovorni urednik ali urednica na RTV Slovenija odločil/a, da bo že posneto oddajo pospravil/a v bunker, bo to verjetno prelomni dogodek za slovensko novinarstvo in za RTV Slovenija. V zadnjih letih takega primera, vsaj po mojem vedenju, ni bilo.«

Nekaj poudarkov iz **varuhinjin**ega mnenja:

- Menim, da je odgovorna urednica ravnala v skladu s Poklicnimi merili na načeli novinarske etike. Menim pa tudi, da je bilo pri pripravi oddaje zamujenih več priložnosti, da bi se izognili objavi sporne vsebine, ki jo je bilo treba popraviti z objavo demantija.
- Menim, da je pri obravnavi sleherne programske vsebine smiselno upoštevati vse faze njenega nastanka, ki so v grobem: načrtovanje v okviru zasnove, opredelitev fokusa in konteksta, konkretne vsebinske priprave, izpeljava s predvajanjem v živo oz. – v primeru snemanja – finalizacija in objava.
- Ko govorimo o sklepnih fazi vnaprej posnete pogovorne oddaje, torej o njeni objavi, ima odgovorni urednik več kot dve možnosti, pod pogojem, da je z morebitno sporno vsebino seznanjen: lahko predlaga naknadni poseg oz. krajšanje programske vsebine, s čemer se morata strinjati tako novinar kot intervjuvanec.
- Odločitev, da vsebine ne objavi, je urednikova zadnja možnost, ki jo sprejema s tresočo roko, na podlagi presoje o (ne)skladnosti vsebine s poklicnimi merili in tehtanja škode oz. koristi, ki bi nastala z objavo ali neobjavo.
- Menim, da mora urednik v tehtanje vključiti tudi družbeni kontekst in presojo o posledicah, mdr. o škodi, ki bi bila mediju lahko povzročena z vtisom, da nekaj

prikriva, da se nečesa ali nekoga boji, da podlega posrednim ali neposrednim pritiskom interesnih skupin, politike ali posameznikov s pozicije moči itd.

- Bistveno je opomniti tudi na fazo priprave oddaj; ta je z vidika preprečevanja zapletov in napak, ki jih je treba popravljati, še pomembnejša. Menim, da bi moral odgovorni urednik opraviti ključno vlogo že v načrtovanju oddaj, skrbni izbiri sogovornikov in njihovi družbeni teži, ugledu in dosežkih v skladu z zasnovo oddajo.
- Teža odgovornosti se na novinarjevo stran prevesi v fazah priprave na oddajo in njene izvedbe. Za pripravljalo obdobje v oddaji Intervju sta značilna predvsem študij tematike, spoznavanje gosta in seznanjanje z njegovim družbenim prispevkom oz. opusom, ki so podlaga za načrtovanje dramaturgije in predvidevanje poteka pogovora. Pri takšni pripravi novinarja težje preseneti gostov diskurz o potencialno sporni temi in se nanjo lahko tudi pripravi. Zlato pravilo vodenja pogovornih oddaj je, da voditelj dopolnjuje manjkajoče informacije, pojasnjuje kontekst, presprašuje trditve, ki niso podkrepjene z dejstvi, po potrebi pa tudi zaščititi osebno integriteto oseb, ki jih intervjuvanec izpostavi, a jih ni v studiu, da bi se branile same.
- Omenjam, da lahko novinar pri snemanju oddaj tudi prekine pogovor in sogovorniku predlaga, da se izogneta razpravi ad personam o osebi, v tem primeru o kolegici, ki ne sodeluje v pogovoru. To možnost novinarji imajo in jo tudi izkoristijo.

Zadeva poslančeva diploma/opravičilo, MAREC, str. 8

Poročanje glede izobrazbe poslanca Desusa v TV Dnevniku med 18. in 24. marcem je bilo med odmevnejšimi zadevami v I. 2021. Prvi prispevek je temeljil na uradni informaciji iz Zagreba, da Branka Simonoviča ni med diplomanti njihove fakultete (18. 3.), sledili sta novice o tem, da je poslanec drugim medijem predložil fotografijo diplome (19. in 20. 3.), naslednji prispevek je vseboval informacijo iz Zagreba, da je dokument pristen in poslančevo izjavo o tem (22. 3), zadnji prispevek pa je bil povzetek poslančeve tiskovne konference, kronologije novinarske raziskave in s tem povezanih dilem (24. 3).

Ključni očitki oz. vprašanja so bili:

- zakaj je javni medij sploh raziskoval poslančevo izobrazbo oz. ali ni že poročanje o tem »gonja« oz. »napad« na poslanca;
- ali sta bila postopek preverjanja dejstev in način poročanja etično in poklicno pravilna (zlasti po preobratu, tj. poslančevi predložitvi dokumenta in sporočilu iz Zagreba, da je dokument pristen);
- kdo bi se moral poslancu (in občinstvu) opravičiti.

Poudarki iz **varuhinjinega** poročila:

- Menim, da občinstvo od javnega medija upravičeno pričakuje pozorno spremljanje izjav in ravnanj izvoljenih predstavnikov ljudstva in nosilcev javnih funkcij.
- Preverjanje neuradnih informacij o manjkajoči diplomski nalogi sodi med klasične novinarske naloge. Pri tem načelo natančnosti od novinarjev javnega medija terja

posebno previdnost in zadržanost do neuradnih virov ter veliko pozornost pri ugotavljanju dejstev.

- Menim, da je novinarka opravila svojo nalogo, ko je neuradno informacijo z dolžno skrbnostjo preverjala tako pri poslancu kot pri pristojni ustanovi, ki je diplomo izdala oz. vodi register diplom in diplomantov. Novinarka je pridobila odziv poslanca, ki ga te informacije zadevajo. K predložitvi diplome oz. dokazila o diplomi je bil povabljen pred pripravo novinarskega prispevka, pred njegovo objavo in tudi potem, ko so na pristojni zagrebški fakulteti dvakrat izrecno zanikali, da bi diplomiral pri njih. Priložnosti, da bi zadevo razčistil, ni izkoristil.
- Uredništvo je v nadaljevanju ravnalo prav, ko je informacije sproti dopolnjevalo z novimi dejstvi, kot to terja načelo celovitega poročanja v nizu dnevnoinformativnih oddaj.
- Odločitev, da se občinstvu podrobno predstavi potek novinarske raziskave, ki je privedla do razkritja, kakor tudi dileme, ki so se pojavile po preobratu oz. pojavu novih dejstev, je bila pravilna. Bila pa je tudi zamujena priložnost, da bi informacije o tem posredovalo s potrebno čustveno in kritično distanco.
- V sklepnih novinarskih prispevkih (22. in 24. marca) so se prepletala sporočila fakultete (prej in potem), odzivi oz. izjave poslanca (prej in potem) ter novinarkine poklicne sodbe in vprašanja. Zaradi zasnove prispevka (nekaj o novih dejstvih in nekaj o dosedanji raziskavi oz. dilemah) in ker je prispevek pripravila novinarka, ki je raziskovala domnevno nepravilnost in o njej tudi poročala, pa se je pri občinstvu lahko ustvaril vtis, da vztraja pri prvotnih informacijah in razkritju, da ne sprejema novih dejstev, da o njih dvomi, jih subjektivno komentira in je do njih pristranska. Poudarjam, da k vtisu pristranskosti lahko prispeva tudi uporaba besed ali prijemov, značilnih za poročevalski slog posameznega novinarja. Kot sem že večkrat poudarila: v televizijskem (in radijskem) mediju ni pomembno le, kaj se o čem poroča, ampak tudi, kako se to izreče in pove ter kakšen vtis se pri tem ustvari.
- Menim, da bi ločen prispevek, ki bi povzel utemeljenost raziskave, poklicna pravila, ki so bila upoštevana, ter vsebinske in etične dileme novinarke in uredništva lahko bistveno prispeval k razjasnitvi zadeve, brez tveganja, da bi se ustvaril vtis o mešanju dejstev in vrednostnih sodb ali komentiranju novih dejstev. Menim, da bi bila vsebinska in avtorska razločitev pomembna z vidika transparentnosti, verodostojnosti in zaupanja.
- In še glede opravičila: tudi sama pogrešam takšen epilog zadeve, ko bi se tisti, ki je odgovoren za napako, opravičil tako poslancu kot občinstvu javnega medija. V evropski medijski praksi opravičila programskih ustvarjalcev in medija niso redkost. Primera, ko bi se opravičili za napako drugega (npr. formalnega vira, ki je informacijo posredoval oz. z vso odgovornostjo potrdil), nisem našla. Znani pa so mi primeri, ko se je prek medija opravičil tisti, ki se je zmotil, naredil napako, zavajal ali sodeloval v dezinformaciji.

- Menim, da se novinarju, uredništvo ali mediju ni treba opravičiti za objavo informacije, ki jo je pisno posredoval uradni pristojni vir. Menim, da novinarka in uredništvo nista imela razloga dvomiti o resničnosti podatkov, pridobljenih pri javni univerzitetni ustanovi, in da so bile informacije uporabljene in objavljene v dobri veri, da je formalni oz. uradni vir, ki jih je posredoval, tudi verodostojen.

Neustrezna spolna sestava pogovornih omizji, APRIL, str. 4

Gledalki sta opozorili na spolno neustrezne sestave pogovornih omizij; povod za odziv je bila TV-oddaja o mednarodnem položaju države, 6. aprila.

Iz odgovora **varuhinje**:

- Za bistveno nesorazmerje v studijskih zasedbah (v številnih oddajah žensk sploh ni med gosti) je razlog tudi to, da uredništva prevečkrat trčijo ob neodzivnost potencialnih akterk in njihovo nezainteresiranost ali celo zavračanje medijskega izpostavljanja. Takšna pasivnost žensk ni dobra za slovensko družbo in jo tudi sama obžalujem.
- Menim, da bi k ustrežnejši spolni sestavi lahko bistveno prispevala tudi uredništva, z zavestnimi odločitvami, da v oddaje vztrajno vabijo strokovnjakinje in analitičarke in da takšne sestave posameznih oddaj in omizij uveljavijo kot izhodišče, pri katerem vztrajajo.
- Razumljivo je, da mora biti uredništvu v prvi vrsti pomembna ekspertiza ne pa spol, vendar ta argument (ob eklatantni pasivnosti) ne sme biti izgovor za neustrezno zastopnost ali celo odiranje žensk iz polja javne besede – kar lahko občinstvo dejansko razume tudi kot odrekanje enakih možnosti ter nepriznavanje strokovnosti in znanja ženskam. Kar bi bilo seveda v navzkrižju z vrednotami javnega medija.
- Uredništvom bom še enkrat v branje poslala resolucijo **Evropskega parlamenta o enakosti spolov v medijskem sektorju v EU iz leta 2018**, v kateri so nanizani ključni argumenti za enakopravno zastopnost žensk v programih, kakor tudi nestereotipno prikazovanje podobe žensk in vloge ženske v moderni demokratični družbi.

Ali v oddaji Dobro jutro lahko nastopajo ministri?, APRIL, str. 16

Gostovanje notranjega ministra v oddaji Dobro jutro, 13. aprila, je bilo povod za gledalčevo vprašanje, ali ima javni medij kakšna pravila o tem, v katerih programih lahko nastopajo politiki, kako se pri tem zagotavlja enakopravna razporeditev časa med vlado in opozicijo. Predvsem ga je zanimalo, zakaj se predstavnikom vlade omogoča, da nastopajo v vseh programih in oddajah, v katerih sporočajo ene in iste informacije:

»Po analogiji Dobrega jutra predlagam, da v osrednjem TV Dnevniku nastopi Helena Blagne in nam vsak teden eno zapoje, ker zakaj bi pela le v Dobrem jutru ali V petek zvečer, če nas lahko zabava in v teh težkih časih pomiri že v osrednjem TV Dnevniku.«

Usklajen odgovor dveh uredništev, Programa plus (Dobro jutro) in Informativnega programa (TV Dnevnik), poudarek:

»V zvezi z gostovanji ministrov pojasnujemo, da smo jih ob posebnih priložnostih v oddajah Dobro jutro gostili tudi že v preteklosti: ob začetkih šolskega leta na primer praviloma vedno gostimo aktualnega ministra za šolstvo, večkrat smo ob aktualnih vprašanjih v zdravstvu (primer: čakalne vrste) gostili tudi zdravstvene ministre. Ob posebnih priložnostih gostimo tudi npr. predsednika države ali pa npr. katerega od veleposlanikov.(...) Zjutraj smo v etru prvi – tudi pred informativnim programom – in enostavno si ne moremo privoščiti, da bi kuhali in peli, namesto obveščali gledalcev o novih ukrepih, ki so začeli veljati tistega dne. Pri tem upoštevamo predvsem dva uredniška kriterija: prvič, da vabljeni gostje govorijo o temah, ki bistveno vplivajo na naša vsakdanja življenja, in drugič, da gostje sodelujejo v svetovalnih in servisnih rubrikah, kjer so na voljo tudi gledalcem za njihova vprašanja in dileme.«

Iz mnenja **varuhinje**:

- Uredništva so dolžna ohranjati in braniti meje zasnov posameznih programov, programskih pasov in oddaj. To mdr. pomeni, da se je treba izogibati gostovanju politikov v nepolitičnih oddajah in da je v oddaje svetovalne narave, torej v takšne, v katerih gostje odgovarjajo na konkretna vprašanja gledalcev, treba vabiti strokovnjake in operativce. Ministri to niso. So politiki, ki politično usmerjajo delo ministrstev, pristojni so za kreiranje področnih politik, vodenje in nadzor ministrstva (in organov v sestavi) ter politično usklajevanje z vlado in svetovanje vladi.
- Zagotovo je treba upoštevati dejstvo, da so koronačasi s posebnimi okoliščinami in povečano informacijsko lakoto občinstva do neke mere zmeščali meje med žanri in posameznimi programi, programskimi pasovi in oddajami. Argument, da se v oddaje povabi vsakogar, od kogar se upravičeno pričakuje, da lahko občinstvu odgovori na pomembna vprašanja, je zato mogoče sprejeti. Vendar pa je v primerih, ko je edina možna izbira minister, treba zagotoviti, da se z vprašanji in potekom pogovora prepreči podajanje pojasnil, napoved ali izgovorov politične narave, saj bi se s takšnim odpiranjem vrat (katerikoli) vladni politiki neizogibno zastavilo tudi vprašanje o odpiranju vrat (katerikoli) opozicijski politiki.
- Menim, da občinstvo upravičeno pričakuje, da politične razprave potekajo v informativnih programih in da jim v oddajah dnevnega programa o nepolitičnih življenjskih temah svetujejo nepolitiki.

Neobjavljen pogovor/očitek cenzure, MAJ, str. 6

Novinar Informativnega programa TV Slovenija se je pritožil Programskemu svetu, ker se odgovorna urednica ni strinjala z objavo njegovega prispevka za Odmeve. Menil je, da je bil deležen pritiska in cenzure. Z urednikom Odmevov se je namreč dogovoril, da bo v poročilo o oboroženem spopadu med Izraelci in Palestinci vključil tudi izjavo izraelskega veleposlanika.

Odgovorna urednica je vztrajala, da je vanj treba vključiti tudi odziv palestinskega veleposlanika. V Odmevih je bila nato v okviru obsežnega bloka z zadnjimi novicami in analizami o Bližnjem vzhodu objavljena le izjava izraelskega veleposlanika, ki jo je posnel novinar. Naknadno je novinar pripravil daljši prispevek s pojasnili obeh veleposlanikov, ki je bil objavljen na TV SLO3.

Poudarki iz **varuhinjin**ega mnenja:

- Menim, da v konkretnem primeru ni mogoče govoriti o cenzuri, ki jo v najširšem pomenu besede razumemo kot preprečitev objave informacije, brez poklicno utemeljenih argumentov in s pozicije moči, običajno z namenom prikritja te informacije – npr. zaradi njene domnevne občutljivosti, škodljivosti, neprimernosti, neprikladnosti, pohujšljivosti, z motivom političnega oz. družbenega komformizma, ugajanja skupinam pritiska ali oblastem itd.
- V konkretnem primeru javnosti ni bila prikrita nobena pomembna informacija o poteku konflikta na Bližnjem vzhodu. Pristojna urednica je odločitev o zadržanju objave v obliki, kot je bila pripravljena, novinarju pojasnila in utemeljila s poklicnim argumentom celovitosti. V avtorski prispevek ni bilo poseženo od zunaj na način, da bi bila vsebina spremenjena. Informacija, ki jo je pridobil novinar, to je stališče izraelskega diplomata, je bila javnosti tudi posredovana.
- Pomembno je poudariti, da je urejanje vsebin – programa, časopisa, portala, oddaje, rubrike ali prispevkov – imanentno urednikovo delo. Uredniškega urejanja ni mogoče enačiti s cenzuro ali pritiskom, ki pomenita neargumentirano vplivanje na vsebino ali nedovoljeno poseganje v vsebino. Urednik ne sme sam posegati v novinarjev izdelek, lahko pa od novinarja zahteva, da ga popravi, spremeni, predrugači, dopolni, izboljša ..., pri čemer mora imeti za to poklicne, etične ali programske argumente. Končno odločitev o programski vsebini oz. ravnanju novinarjev in drugih programskih ustvarjalcev sprejema odgovorni urednik.
- Očitno je v postopkih dogovarjanja in sprejemanja odločitev prišlo do nesporazumov oz. kratkih stikov v verigi novinar – urednik uredništva/urednik oddaje – odgovorni urednik. Zato bi morali v uredništvu na podlagi tega primera preveriti delovne procese, odločevalsko verigo in pretočnost informacij med uredniki na različni ravneh, uredniki in novinarji ter dnevnimi ekipami posameznih dnevnoinformativnih oddaj, da bi se izognili primerom, ki lahko v javnosti ustvarijo neupravičen vtis o kršitvah, s tem pa škodijo ugledu programa in RTV Slovenija v celoti.
- Menim, da je v primeru sporov poklicne narave posredovanje odziva Programskemu svetu primerna pot za razjasnitev predvsem v primeru, če odpovedo notranji mehanizmi komunikacije med zaposlenimi. Nesporazume glede konkretnih programskih vsebin je primerneje razčistiti v delovnem okolju, kjer sodelujoči v razpravi najboljše poznajo delovne procese in vse vidike nesporazuma poklicne oz. etične narave, ki so sestavni del novinarskega dela.

- Smiselno bi bilo razmisliti o načinu objave popravkov in razjasnitev, morda na posebni spletni strani Zavoda (Corrections and clarifications).

Mnenjske intervence voditeljev, MAJ, str. 26

Poslušalci Vala 202 so se večkrat pritožili zaradi voditeljskih komentarjev, t. i. mnenjskih intervenc, v jutranjem in dopoldanskem programu. Občinstvo jih razume kot politiziranje in vsiljevanje enega pogleda na neko družbeno pomembno temo.

Varuhinjino mnenje o vodenju dopoldanskega programa 7. maja:

- Menim, da ste upravičeno opozorili na elemente subjektivnega in ekspresivnega v t. i. mnenjski intervenci/komentarju okoli 10.30.
- Mnenjske intervence razumemo kot voditeljevo/voditeljičino iskrivo povezovanje oz. poseganje v program, ki je na nek način tudi Valov zaščitni znak in pomemben element prepoznavnega avtorskega pristopa v vodenju. Običajno gre za sprotne opombe, domislice, besedne igre, včasih sarkastične in hudomušne, z zapikom in alternativnim pogledom na neko odmevno zadevo.
- Mnenjskih intervenc pa ni dovoljeno zamenjevati s komentiranjem, ko voditelj/voditeljica podaja svoj osebni pogled in razlago aktualnopolitičnih zadev. Pri tem posebej poudarjam, da s komentiranjem v javnem mediju ni nič narobe, če je poslušalcem nedvoumno povedano, da spremljajo komentatorski žanr, v katerem novinar izreka osebno mnenje, in če uredništvo na daljši rok poskrbi za raznovrstnost v podajanju komentarjev – avtorsko, vsebinsko in mnenjsko.
- Uredništvo tudi tokrat opozarjam na zakonitosti komentiranja v javnem mediju, omejitve pri izrekanju osebnih komentarjev in lastnih pogledov na dogodke, pojave itd., prepoved izrekanja subjektivnih stališč na način, kot bi šlo za objektivno dejstvo (npr. podajanje lastne interpretacije v prvi osebi množine), in obveznost, da komentatorji – če so v tej vlogi – izrečeno utemeljijo.

Odziv odgovornega urednika Vala 202, **Nejca Jemca**:

»Sprejemamo ključne opombe Varuhinje. V uredništvu smo opravili razpravo o pomembnih vrednotah javnega medija, tudi o nepristranskosti, verodostojnosti, razponu mnenj in komentiranju. Obenem smo se pogovorili o normativnem okviru delovanja na RTV Slovenija, pomenu celostnega pogleda na obravnavo relevantnih tem v programu kot celoti, ne le posameznih delih programa, potrebni presoji pri izbiri žanra za naslavljanje posamične teme, vključenosti urednikov v proces dela ter razlikovanju med intervenco in komentarjem. Na podlagi debate bomo spisali tudi jasnejša interna uredniška vodila za delo v prihodnje.«

V pritožbi glede spletne novice o bližnjevzhodnem sporu 13. maja so se prepletle štiri bistvene zadeve: umestitev dejstev v kontekst, dopolnjevanja novic in označevanje dopolnitev, podpisovanje novinarjev in uredniške pristojnosti v enoti MMC.

Poudarki iz **varuhinjinega** mnenja glede posameznih dilem:

- **(umestitev dejstev v kontekst)** Pomembno je upoštevati, da je članek le eden v nizu, ki jih je uredništvo objavilo med 8. in 21. majem, od prvih protestov prek vzajemnega raketiranja do prekinitve ognja. Ker gre za spor dveh strani, je treba dati glas obema stranema. Ker gre za vojaška delovanja, je gradiva, ki jih posredujejo različni viri, pomembno obravnavati s previdnostjo in distanco, saj je sestavni del vojskovanja tudi vojaška propaganda.
- V poročanju o oboroženih sporih pa je vselej treba biti tudi tenkočuten, spoštljiv in pieteten, saj gre za stiske ljudi, žrtve med civilnim prebivalstvom in nasploh človekove pravice.
- Pri dolgotrajnih in zapletenih konfliktih, kakršen je bližnjevzhodni, so še posebej aktualna vprašanja konteksta: koliko poenostavitev še prenese poročanje, ne da bi s shematskimi prikazi izkrivili sliko ali banalizirali dogajanje.
- Uredništva se ne bi smela zanašati, da občinstvo vse ve o takšnih sporih, ker so pač dolgotrajni in se je o njih že velikokrat poročalo. Gre za tipičen primer, ko bi javni medij občinstvu moral pomagati s preglednimi članki/prispevki o tem, kdo-je-kdo in kaj-je-kaj v izraelsko-palestinskem sporu, s kronološkimi, grafičnimi in interaktivnimi prikazi spora v daljšem časovnem obdobju in z različnih vidikov – družbenih, političnih, etničnih, verskih, geopolitičnih in mednarodnih.
- **(dopolnjevanja novic in označevanje dopolnitev)** Novica, ki je bila predmet odziva, se je dopolnjevala od 8:11 do 23:54, kot so se spreminjale razmere na terenu. Značilnost novic v spreminjanju je, da se jih sproti dopolnjuje, da jo piše več avtorjev, da se dodajajo bistveni poudarki in temu primerno tudi spreminjajo naslovi. S tem se izgubi sledljivost oz. informacija o tem, kakšne so bile prejšnje različice novic, če so bile drugačne od osveženih. Pritožba je dober povod, da uredništvo analizira prakso in prevetri pravila za označevanje takšnih novic.
- **(podpisovanje novinarjev)** Ker se avtorji spletnih novic, če predvsem povzemajo tuje novice, ne podpisujejo z imeni in priimki, ampak inicialkami, se pri bralcu zamegli in izgubi podatek, kdo je kaj napisal in kdaj. Primer je dober povod za analizo prakse in morebitne spremembe.
- **(status MMC, Uredništva za nove medije):** novičarska platforma rtslo.si nima odgovornega urednika, ampak za spletne vsebine velja deljena odgovornost – glede na tematiko so zanje odgovorni različni odgovorni uredniki. V morebitno ponovno razpravo o (re)organizaciji bi bilo smiselno vključiti tudi zadrege glede odgovornosti, s katerimi se srečuje varuh.

Pritožnik je glede intervjuja zatrjeval dve kršitvi: z izborom gosta (gostov v daljšem časovnem obdobju) naj bi bilo kršeno načelo nepristranskosti, s prikritjem pomembnega dejstva o gostu pa načelo celovitosti. Gostovo izrekanja skrajnih stališč o naj bi tudi terjalo pripravo oddaje s prikazom nasprotnih stališč.

Varuhinja je napisala obširno pojasnilo. Poudarki:

- Nedeljske pogovorne večere na TV Slovenija pripravljajo štirje novinarji, v okviru oddaje Intervju Jože Možina, Ksenija Horvat in Lidija Hren, enkrat na mesec pa je na sporedu oddaja z Mišo Molk. Menim, da programski pas v celoti in v daljšem časovnem obdobju zagotavlja prostor za izjemno širok nabor sogovornikov z najrazličnejših področij, bogato poklicno potjo in osebno zgodovino ter strokovno, mnenjsko, ideološko, vrednostno ... različnimi pogledi na družbeno stvarnost.
- Glede dejanskega izbora gostov se z odzivi občinstva odpira več dilem, in sicer zaradi občasnih nekonsistentnih in presenetljivih aktualističnih izbir, ki niso v soglasju z zasnovo, ampak v njenem nasprotju.
- Menim, da bi pristop, po katerem bi voditelji v studio vabili le goste po lastni izbiri, v skladu z lastnimi poklicnimi interesi, lahko hitro privedel do opaznih praznin ali sivih lis v odslikavanju družbene stvarnosti, saj bi se na ta način težko dosegla pričakovana vsebinska raznovrstnost v pokrivanju družbenih sfer (od znanosti do umetnosti, od civilne družbe do ustanov) in še vsa potrebna mnenjska, ideološka, politična, spolna, interesna itd. pluralnost programskih vsebin, ki je značilna za javni medij.
- S pristopom, ko bi vsak voditelj v studio vabil pretežno sogovornike, s katerimi ima podobne poglede na aktualne teme, sorodna področja poklicnega interesa, se z njimi strinjal ali jih poznal, bi lahko bistveno osiromašili potencialni nabor gostov in prispevali k utrjevanju prepričanja, da na RTV delujejo levi in desni novinarji, ki so »abonirani« na pogovore z gosti leve ali desne provenience.
- Menim, da bi glede vsebinskega izplena najbolj smiseln pristop, ko bi se goste definiralo po pomembnosti, zanimivost in aktualnosti (ne glede na to, kdo bo spraševal), in ne po osebnih afinitetah spraševalca oz. voditelja pogovora.
- Na vprašanje, ali je treba o intervjuvancu razkriti vse pomembne podatke, ki lahko vplivajo na razumevanje njegovega nastopa, strokovnega mnenja ali komentarja, je odgovor pritrdilen. Seveda ljudje v življenju opravljamo različne vloge in se na poklicni in življenjski poti spreminjamo. Zato medij ni dolžan vselej naštevati vseh vlog. Potrebno pa je razkriti tiste, ki lahko vplivajo na pozicijo govorca oz. razumevanje njegovih argumentov in stališč. V konkretni oddaji je v razpravi o delovanju nekdanje partije oz. partijskih vzorcih in partijskosti manjkal podatek o govorcevem odnosu do te partije oz. njegovi umeščenosti v nekdanji enopartijski družbi.
- V oddaji so bila izrečena tudi stališča do petkovih protestov. Te so v preteklosti komentirali različni govorniki v različnih časovnih kontekstih, vsak s svojega zornega

kota, zato ni mogoče zahtevati, da bi vsakemu takšnemu nastopu sledil nastop druge strani.

Vodenje majskih tarč, MAJ, str. 7

V odzivih na dve oddaji (spor STA/Ukom, 6. maja; epidemija in kultura, 13. maja) so gledalci navajali podobne očitke, in sicer da je bila voditeljica pristranska (bolj naklonjena eni strani), da je goste obravnavala neenakopravno in tistim, s katerimi se ni strinjala, agresivno in nesprejemljivo segala v besedo.

Odgovorna urednica Informativnega programa **Manica J. Ambrožič**:

»Oddaja Tarča je voditeljsko izjemno zahtevna, saj v njej gostje soočajo različne poglede o najbolj aktualnih in tudi polemičnih temah. Voditeljica si v časovni omejitvi prizadeva zagotoviti čim več odgovorov na ključna vprašanja, zato je potrebno občasno, ko se gostje izmikajo odgovoru, poseči v razpravo. Naš namen je vse teme čim bolj celovito osvetlili, ustvarjalci Tarče pa v mandatih vseh vlad delajo enako: kritično, profesionalno in odgovorno.«

Varuhinja je dodala pojasnilo. Poudarki:

- Na polemične oddaje Tarča kot varuhinja prejemam podobne odzive v obdobju vseh treh vlad (Cerarjeve, Šarčeve, Janševe). Poklicne dileme o tem, kako usmerjati studijske pogovore, nimajo ničesar opraviti s trenutnimi razmerami ali političnim razmerjem moči.
- Voditeljem pogovornih oddaj ni mogoče oporekati pravice do zastavljanja jasnih in neposrednih vprašanj, ki omogočajo razčiščenje zadev in razmejitev dilem, saj v studiu niso samo v vlogi nevtralnega, nezainteresiranega, tehničnega usmerjevalca pogovora, ki predaja besedo zdaj enemu zdaj drugemu govorcu in pri tem šteje sekunde, ampak so tudi sodelujoči v dialogu, ki v imenu javnosti zastavljati vprašanja in podvprašanja ter na podlagi poznavanja vsebine in predpriprav skrbijo, da polemika poteka v začrtanih vsebinskih in časovnih okvirih.
- Voditeljeva dolžnost je tudi, da omejuje nastope, ki so sorazmerno predolgi ali se oddaljijo od teme. Kako to izpeljati, ne da bi delovalo kot nasilno prekinjanje toka misli in razprave, je večno vprašanje. Pomembno pa je, da se voditelj izogiba neprijaznosti, napadalnosti, vidni čustveni navezanosti na eno stran v pogovoru ali sploh voditeljskim prijemom, ki lahko ustvarijo vtis o pristranskosti. Gre za temeljno spoštljivost do gostov in do občinstva.
- Za voditelja je poseben izziv, če se gost v oddaji z več sogovorniki odloči, da bo povedal, kar se je namenil povedati, čeprav v monologu, da bo preslišal vprašanja in da ne bo sodeloval v razpravi, h kateri je bil povabljen. Takšni primeri so redki, vendar se zgodijo. Pri tem je najbolj moteče, če pride do prekrivanja govora gosta – ki sporoča svojo tezo, misel oz. argument, in voditelja – ki zastavlja vprašanja, da bi pogovor peljali v skladu z zasnovo in dramaturgijo. Kako naj voditelj ravna v takšnem

neobičajnem primeru? Menim, da je smiselno, če se voditelj umakne, da gledalcem omogoči, da slišijo, kar ima gost povedati, in v nadaljevanju da več možnosti tistim, ki prej niso prišli do besede. Vendar potem to ni več dialog, ampak monolog znotraj (polemične) pogovorne oddaje.

- O tem, kako ravnati, se v praksi sprti odloča voditelj v studiu, vendar bi moral imeti pri tem tudi podporo oz. oporo v uredniku oz. ekipi v režiji, saj je potek oddaje iz studia velikokrat videti drugače kot prek očesa kamere. Menim, da bremena takšnih odločitev ne more nositi samo voditelj.«

Zadeva Intervju/Vovk, AVGUST, str. 6

Pritožniki so pisali po objavi napovednika in nato oddaje Intervju (na sporedu 8. avgusta), v kateri je gost izrekal mnenje o skupnosti LGBTQ in ustavni pravici do svobodnega odločanja o svoji spolni usmerjenosti.

Odgovorna urednica Informativnega programa **Manica J. Ambrožič**:

»Spodbujanje diskriminacije in posmehovanje ni, ni bilo in ne more biti uredniško načelo. Pri izbiri sogovornikov sledimo pluralnosti in vedno pričakujemo, da bo izražanje mnenj spoštljivo, brez spodbujanja nestrpnosti in s tenkočutnim razumevanjem različnosti in enakopravnosti. Žal ni vedno tako; uredniško delo pa je v teh časih, kjer se prepadi v družbi krepijo, vedno bolj razpeto med interesom po zagotavljanju pluralnosti različnih mnenj in skrbjo, da ob tem ni pohojeno dostojanstvo kogarkoli; posameznika ali skupine. Vsem, ki jih je omenjena oddaja prizadela, se opravičujem.«

Varuhinja je v obravnavi spomnila tudi na ponavljajoča se priporočila glede oddaje Intervju, ki niso upoštevana. Nekaj poudarkov:

- Menim, da so glede konkretne vsebine opozorila občinstva upravičena in da programska vsebina ni dosegala pričakovanih standardov.
- Uredniška opravičila so vselej dobrodošla, pri čemer pa se z opravičilom samo tistim, ki jih vsebina osebno prizadene, ne bi smeli izogibati resni razpravi o napakah, zlasti ponavljajočih.
- Poudarjam, da nikakor ne gre za dilemo, o čem se v javnem mediju sme ali ne sme govoriti, ampak za načela, kako naj se o čem govori. V javnem mediju mora biti dovolj prostora za različne poglede – tudi takšne, s katerimi se del občinstva ne more poistovetiti ali jih ne razume in jih ne more sprejeti.
- Javnost urednikom in novinarjem ne more odrekati pravice do avtonomne izbire tem ali gostov, kakor tudi ni upravičeno pričakovati, da bodo idealizirali stvarnost ali jo prikazovali takšno, kakršna ni. Če denimo v družbi obstajajo predsodki ali nesoglasja in se o njih razvnamajo razprave, je o tem treba poročati, navzkrižja ali nasprotja pa predstaviti v programih javnega medija.

Seksizem in komentiranje OI, AVGUST, str. 22

Občinstvo je protestiralo zaradi posameznih seksističnih opazk, izrečenih v komentiranju ženskih disciplin na olimpijskih igrah, predvsem 2. avgusta, s komentiranjem postav in videza tekmovalk v atletiki.

Odgovorni urednik Športnega programa **Gregor Peternel**:

»Z reporterjema atletike sem opravil pogovor in analizo njunega dela v prvih dneh atletskih tekmovanj na olimpijskih igrah. Ugotovil sem, da ju je pretirana sproščenost zanesla prek meja, za kar se gledalkam in gledalcem opravičujem. Veseli me, da sta reporterja sprejela moje napotke glede reporterskega dela, se posvetila izključno komentiranju atletike, dobro opravila svoje delo in da po tem nismo prejeli več nobene pritožbe gledalcev.«

Varuhinja o nesprejemljivosti seksizma:

- Razumem, da novinarji v nekaterih TV-formatih (zlasti v komentiranju daljših prenosov, ko je treba zapolniti čas med sosledjem dogodkov na športnih ali drugih prireditvah) iščejo načine, da bi ohranili pozornost občinstva in se pri tem pogosto odločijo za bolj sproščen in neformalen govor ob robu dogajanja. Vendar pa so pri tem dolžni paziti na ločnico med duhovitostjo, duhovičenjem in cenenostjo in spoštovati splošne družbene vrednote oz. načela dobrega okusa. Nikakor pa jim ni dovoljeno izrekanje opazk, sodb, trditev ..., ki so diskriminatorne oz. slonijo na stereotipih in predsodkih, tudi spolnih.
- V nasprotju s programskimi standardi bi bilo, če bi se v kateri koli programski vsebini dopuščalo, utrjevalo, gojilo ali podžigalo diskriminatorne poglede na posameznike ali skupine ljudi.
- Zadeva bo povod za opomnik uredništvom o bistvenih medijskih pravilih, povezanih s spoštovanjem spolne enakosti, predvsem o resoluciji Evropskega parlamenta o medijih in enakosti spolov ter o smernicah za spolno občutljivo rabo jezika, poročilo za januar, str. 41 in 54). Želim si, da bi ta pravila postala del vsakdanje medijske prakse.«

Nepriumno komuniciranje na spletnih omrežjih, SEPTEMBER, str. 47

Vse leto se je občinstvo odzivalo na primere, ko so sodelavci RTV Slovenija sodelovali v strastnih razpravah na družbenih omrežjih. Na primere, s katerimi je bila seznanjena, je opozarjala uredništva in vodstvo. Poudarki iz sporočil v prvi polovici I. 2021:

- Občinstvo protestira zaradi objav, ki jih je mogoče razumeti kot aktivizem, politikantstvo, izkazovanje pristranskosti, hujskanje, napade in klevete.

- Osebne diskreditacije in zaničljivo pisanje o javnem medijskem servisu se z družbenih omrežij prelivajo v (spletne) medije, od tam pa v odzive občinstva, ki si vtis o kredibilnosti medija ustvarja tudi na podlagi takšnih zapisov.
- Menim, da je poklicne in etične izzive potrebno reševati v neposredni razpravi v svojem poklicnem okolju, ne pa z medsebojnim obtoževanjem in obsojanjem na družbenih omrežjih, kar neizogibno sproža tudi žaljive in nespoštljive objave o novinarskih kolegi, novinarskem poklicu in javnem mediju.
- Vnovič opozarjam na 21. točko [Poklicnih meril in načel novinarske etike](#), ki programskim ustvarjalcem RTV Slovenija odsvetujejo javna ravnanja, ki lahko škodijo njihovi lastni verodostojnosti, kakor tudi ugledu njihovih sodelavcev in javnega medija v celoti.
- Zavzemam se za ureditev področja, podpiram pripravo smernic, pravil ali priporočil z zavedanjem o ustavni pravici do svobode javne besede, ki s pravili ne sme biti okrnjena. (gl. npr. ⇒ [Oddaja s sporno vsebino: objaviti ali ne objaviti?](#), MAREC, str. 6; ⇒ [Neobjavljen pogovor/očitek cenzure](#), maj 2021, str. 6.)

Do poletja so bile pripravljene [Smernice za nastopanje na družabnih omrežjih in digitalnih platformah](#). Veljati so začele 2. julija 2021. Medsebojnih obračunavanj to ni zajezilo.

Iz pisma generalnemu direktorju **Andreju Grah Whatmoughu**:

»Ugotavljam, da je vodstvo RTV Slovenija področje ustrezno uredilo s sprejetjem Smernic za nastopanje na družabnih omrežjih in digitalnih platformah, menim pa, da bi moralo poskrbeti tudi za uveljavitev teh etičnih načel, ravno zato, da bi se izognilo primerom, o kakršnem vam pišem. Tudi v tem primeru obžalujem, če nekateri zaposleni na RTV Slovenija menijo, da jim ni treba spoštovati ne 21. točke Poklicnih meril in načel novinarske etike ne prej omenjenih Smernic. Vodstvo pozivam, da se na očitno kršitev ustrezno odzove in javno obračunavanje obsodi.«

Generalni direktor RTV Slovenija **Andrej Grah Whatmough**:

».. Smernice predpisujejo pričakovan okvir obnašanja in so mišljene predvsem kot napotek zaposlenemu, kako naj se kot zaposleni na RTV Slovenija obnaša na družabnih omrežjih in digitalnih platformah. Pri pripravi Smernic smo se zgledovali po ureditvah tega področja v drugih javnih medijskih servisih, članicah EBU.

Same Smernice ne vsebujejo nobenih sankcij, saj smo menili, da je glede na dejstvo, da je bilo to področje na RTV Slovenija vrsto let povsem neurejeno, bolj smotno najprej jasno in javno povedati, kakšen je pričakovan okvir obnašanja, in šele nato sprejeti tudi sankcije za morebitne odklone. Pravilnik, ki bo urejal to področje, je v pripravi in bo sprejet po ustaljenem postopku, po posvetovanju z deležniki.

Radiotelevizija Slovenija je v službi javnosti in najširšega javnega ter nacionalnega interesa. Poleg osnovnega poslanstva, ki ga zaposleni izvajamo, se moramo zavedati, da je prav vsak od nas pomemben predstavnik pomembne ustanove, ki s svojim

načinom javnega nastopanja pomembno vpliva na ugled RTV Slovenija. Ne pozabimo, da je spoštljiv odnos do drugega odraz našega samospoštovanja. ...«

Varuhinja je menila, da bi moral dokument – čeprav ne predvideva sankcij – delovati kot pomemben etičen smerokaz za pravilno ravnanje. Generalni direktor Andrej Grah Whatmough o uresničevanju smernic:

»Že od nastopa mojega mandata v vodstvu skoraj vsak dan opažamo neprimerno vedenje oziroma pisanje zaposlenih na družbenih omrežjih. V vodstvu smo zato pozdravili smernice, ki ste jih pripravili v delovni skupini.

Žal ugotavljamo, da te ne zadostujejo. Še več, celo zaposleni so nas začeli pozivati, da pripravimo ukrepe, saj kot kaže, smernice niso zadostne. V vodstvu smo zato pristopili k pripravi Pravilnika, ki bo določal ukrepe oziroma sankcije zoper zaposlene, ki se bodo na družbenih omrežjih obnašali neprimerno, blatili delodajalca ali zaposlene, sodelavce. Ker gre za izjemno občutljivo zadevo, k temu pristopamo natančno in potrebujemo tudi svoj čas. Razmišljamo namreč, da bi vpeljali strokovno komisijo, ki bo ta neprimerna sporočila zbirala in nato generalnemu direktorju predlagala ustrezne ukrepe.

Upam, da razumete, generalno vodstvo mora težave reševati sistemsko in ne z opredeljevanjem do vsakega posameznega primera. Na RTV Slovenija je namreč zaposlenih več kot 2200 oseb, generalni direktor nima časa in tudi ne pristojnosti, da obravnava vsak zapis posebej.«

Poudarki iz mnenja **varuhinje**:

- Namero nadaljnje systemske ureditve področja kot varuhinja pozdravljam, saj iz vsakodnevnih stikov z občinstvom razberem, kako zelo lahko neodmerjeni javni nastopi prepoznavnih obrazov, glasov in peres RTV škodijo ugledu javnega medija, iz vsakodnevnih stikov s programskimi ustvarjalci pa, kako zelo lahko molk vodstva in nadrejenih ob takšnih javnih nastopih kolegov škodljivo vpliva na notranje odnose, saj se ustvarja vtis o nedotakljivih oz. o tem, da je nekaterim dovoljeno vse ali več kot drugim.
- Povsem razmem, da se ni mogoče ukvarjati z vsakim primerom posebej in da tega ne more početi generalni direktor in sploh ne ena sama oseba; tudi sama vem le za tiste objave, na katere me opozorijo. Pri tem se zavedam, da jih je veliko več in da nimam vpogleda v celoto. Prav tako se zavedam, da ni mogoče spregledati družbenega konteksta, ko neprimeren in napadalen govor na družbenih omrežjih in v javnem diskurzu nasploh normalizirajo tudi nosilci javnih funkcij, zaradi česar je urejanje področja znotraj ene ustanove še večji izziv. Zavedam se tudi, da lahko pri ad hoc in stihijskem odzivanju na posamezne ekscese pride do nesorazmernosti, krivic in napak.

- Vseeno menim – in to zapisujem v razmislek – da so tudi smernice zadostna podlaga, da se z vodstvene pozicije izkoristijo vse priložnosti, ki so na voljo, da se zaposlene – čeprav ne poimensko – še enkrat in še večkrat jasno in glasno opozori, kakšno je pričakovano ravnanje in da se odstopanje od obeh kodeksov obsodi.
- Menim, da je to tudi bistvo etičnih dokumentov. In da je vsak dialog o tako pomembnih zadevah boljši kot noben dialog.
- Nadaljnje urejanje področja pozdravljam. Pri tem pa opozarjam – kot že večkrat v preteklih letih, ko je tekla beseda o tem – da je pri večji regulaciji (in uvajanju sankcij) potrebna tudi večja previdnost, natančnost in preišljenost, saj govorimo o tanki meji med prepovedmi in svobodo izražanja.«

V Intelekti o pravici do splava, OKTOBER, str. 23

Bistvo pritožbe na radijsko oddajo Intelekt, 12. oktobra, posvečeno napadom na pravice žensk oz. učinkom konservativnih gibanj, je bil očitek, da so bile v razpravi o pravici do svobodnega odločanja o rojstvu otrok spregledane stiske mater, ki odločajo o življenju in smrti.

Pojasnilo odgovornega urednika Prvega programa Radia Slovenija **Danijela Posleka**:

»Oddaja nikakor ni bila zasnovana kot zavajanje ali kot promocija splava, ampak je želela opozoriti na nekatere družbene pojave, ki smo jim priča tako pri nas kot širše po Evropi. O stališčih, ki so nasprotna tem slišanim v oddaji, smo na našem programu poročali ob letošnjem Pohodu za življenje, tako da se ne morem strinjati z oceno, da 'na vašem radiu še nismo imeli priložnosti poslušati uravnoteženega prispevka'.

V uredništvu poteka intenzivna debata o nadaljnjih poročanjih (in morebitnih soočanjih) na to temo in ko bomo pripravljali nove ali dodatne vsebine, se obrnemo tudi na vas.«

Poudarki iz **varuhinjin**ih ugotovitev:

- Oddaja je bila pogovor s sociologinjo in psihologinjo, ki sta vsaka s svojega strokovnega zornega kota osvetlili pojave retradicionalizacije družbe, učinke patriarhata, vzroke in posledice konservativnih gibanj v povezavi s civilizacijsko pridobljenimi pravicami žensk.
- Fokus razprave ni bil na vprašanju umetne prekinitve nosečnosti, psiholoških posledicah za starše ali na etično-filozofskih vprašanjih spočetja in začetka življenja, ki bi terjala drugačno zasedbo. Prav tako ni šlo za soočenje mnenj o ustavi oz. med zagovorniki in nasprotniki ustavne pravice o svobodnem odločanju o rojstvu otrok, kjer bi bilo – če bi šlo npr. za postopke ustavnih sprememb – treba zagotoviti širok razpon nasprotujočih si pogledov in razlag.

- Celovitost in nepristranskost pomenita predvsem, da mora biti v posameznem novinarskem prispevku (glede na fokus, kontekst in žanr) predstavljenih dovolj dejstev, da si o dogodku/pojavu/dilemi itd. občinstvo samo ustvari mnenje.
- S kakšnim fokusom in v kakšnem žanru bodo predstavljali posamezne teme, je stvar vsakokratne presoje in tehtanja posameznega uredništva.
- Ni upravičeno pričakovati, da bi v vsaki programski vsebini osvetljevali vse vidike neke tematike in mehanično izenačevali poglede za ali proti. Zato je tako pomembna vsakokratna izostritev fokusa.

Polemiziranje v Tarči, OKTOBER, str. 5

V oddaji Tarča, 7. oktobra, o nasilnih protestih v Ljubljani in aktivaciji 9. člen Zakona o nalogah in pooblastilih policije, so pritožnike zmotili studijska zasedba (sodelovali so predstavniki policije, stroke in politike), potek in vodenje, govorjenje gostov drug čez drugega in nastop anonimnega sogovornika.

Varuhinjini poudarki:

- Občinstvo upravičeno pričakuje, da bo studijska zasedba v polemičnih oddajah zagotovila najširši nabor argumentov, pogledov, stališč in mnenj o obravnavani vsebini. Menim, da je uredništvo to zagotovilo in da so očitki o pristranskosti ali neuravnoteženosti neupravičeni.
- Nepristranskosti ali uravnoteženosti ni mogoče ugotavljati s štoparico v roki, kdo je torej govoril koliko sekund ali kolikokrat je bil kdo povabljen k besedi. Tudi mehanično vključevanje glasov za ali proti še ne zagotavlja celovitosti obravnave.
- Varuhinja pritrjuje pritožnikom, ki so menili, da je bila oddaja zaradi razgrete polemike in nizke ravni javne razprave zahtevna za spremljanje.
- Voditelji imajo pri vodenju polemičnih pogovornih oddaj težko nalogo, da na podlagi dobre vsebinske priprave razpravo usmerjajo v načrtanih okvirih, iščejo odgovore na vprašanja in dileme, ki so izhodišče oddaje, in sodelujoče opozarjajo, če prestopijo meje spoštljivega in sprejemljivega. Težava nastopi, kadar sogovornik ne želi upoštevati voditeljevih opozoril, se oddaljuje od zastavljene teme, si jemlje besedo, prekinja in preglasi ostale sogovornike. V takšnih primerih je toliko bolj pomembno, da ima voditelj v hipnem odločanju, kako oddajo peljati naprej, zagotovljeno stalno uredniško podporo iz režije.
- Gostje, ki sprejmejo povabilo v studio oz. pred mikrofonom javnega medija, prevzemajo tudi odgovornost za sodelovanje v spoštljivem in strpnem dialogu. Pri presoji poteka razprave je treba upoštevati razlike v retoričnih veščinah in govornih spretnostih nastopajočih.
- Sodelovanje anonimnega gosta v razpravi je po [poklicnih merilih \(tč. 5.3.1\)](#) dovoljeno, ko je vrednost informacije, ki jo lahko dobimo od anonimnega intervjuvanca, tako velika, da opravičuje odločitev za zakrito identiteto sogovornika. Enako velja, če bi

javna identifikacija intervjuvanca lahko povzročila osebno stisko ali ogrozila njegovo osebno varnost.

- Na nejevoljo ekipe Tarče zaradi obravnave zadeve varuhinja odgovarja, da se ne ukvarja s tem, kdo se pritožuje in zakaj oz. kakšno bi bilo lahko ozadje, temveč v ospredje postavlja vsebino pritožb.
- Ker so bili povod za oddajo protesti, je programske ustvarjalce smiselno spomniti pravila o poročanju o izrednih dogodkih (tč. [5.9 Poklicnih meril in načel novinarske etike RTV Slovenija](#)).

Pohod za življenje/shod za svobodno odločanje , OKTOBER, str. 15

Pritožba glede radijskega in televizijskega poročanja o dveh dogodkih, ki sta 2. oktobra hkrati potekala v Ljubljani (Pohod za življenje, ki je bil napovedan prvi, in shod za svobodno odločanje o rojstvu otrok, ki je bil sklican kot odgovor na prvega), je odprla zanimivo dilemo, kako razporediti pozornost med dogodek in protidogodek.

Poudarki iz odgovora **varuhinje**:

- Navedba, da bi bilo t. i. protishodu namenjene več pozornosti, ne drži. V napovedi prispevka in v prispevku samem je bilo pravilno povedano, kateri shod je bil sklican najprej, kateri pa je – neprijavljen – potekal kot odgovor na prvega.
- Novinar je v poročanje vključil tudi podatek o poteku in varovanju dogodka. O dogodku, poteku ali vsebini ni izražal mnenja, dejstva je nanizal nepristransko, v maniri poročevalskega žanra, v skladu s programskimi standardi in poklicnimi merili.
- V primerih, ko hkrati potekajo zborovanja/protizborovanja, shodi/protishodi, demonstracije/protidemonstracije, so uredništva dolžna skrbno pretehtati način prikaza, da npr. protidogodek ne »ugrabi« dogodka ali da bi bila javnost zaradi hkratnosti dogodkov prikrajšana za pomembne informacije.
- Uredništvo bi se po presoji lahko odločilo za dva ločena prispevka o dveh organizacijsko ločenih in vsebinsko nasprotnih dogodkih, da bi se izognilo prepletanju ali izgubi informacij, vendar so takšne odločitve izjema, saj lahko ustvarijo vtis o neupravičenem tehničnem ločevanju v medijskem prikazu vsebinsko povezanega ter prostorsko in časovno hkratnega dogajanja.

Poročanje o nemedicinskem sindromu, NOVEMBER, str. 4

Kaj je skotopični sindrom, kdo ga ugotavlja in kako ter kakšne posledice imajo lahko nepreverjene metode na zdravje otrok – je bila tema novinarskega prispevka v Odmevih, 5. novembra. Pritožili so se podporniki nemedicinske metode za odpravljanje bralnih težav. Menili so, da bi moral medij enakomerno predstaviti stališča zdravstvene stroke o pojavu, ki nima lastnosti medicinskega sindroma, in mnenje podjetja, ki se ukvarja z ugotavljanjem in »zdravljenjem« tega sindroma.

Varuhinja je pripravila obširno poročilo. Nekaj poudarkov:

- Povod za prispevek je bilo opozorilo Razširjenega strokovnega kolegija za oftalmologijo (RSKO) o širjenju medicinsko neutemeljene in neupravičene metode lajšanja učnih težav v šolski sferi.
- Novinarka je v analitičnem poročilu predstavila metodo in kompetence podjetja, ki presoja težave in prodaja pripomočke, preverila, kako se je nemedicinska metoda postopno uveljavila v javnem šolstvu, ter pridobila izjave vseh vpletenih – šolskega ministrstva, ministrstva za zdravje, nevrooftalmologa, kliničnega psihologa in predstavnice podjetja, ki opravlja testiranje ter svetuje in ponuja pripomočke za lajšanje težave.
- Novinarka je ravnala v skladu s poklicnimi načeli, v prvi vrsti z načelom natančnosti, ko je tematiko podrobno raziskala in posredovala še dodatna preverljiva dejstva:
 - da podjetje, ki se ukvarja s sindromom, ni bolnišnica, zdravstvena ali raziskovalna ustanova, kot to nakazuje njeno ime (Irlen klinika, Inštitut za skotopični sindrom),
 - da je ustanova registrirana kot podjetje za podjetniške in poslovne storitve,
 - da to podjetje nima dovoljenja za opravljanje zdravstvene dejavnosti, prav tako mu Ministrstvo za zdravje ni podelilo licence za zdravilca,
 - da v tem podjetju niso zaposleni zdravniki,
 - da se metoda, na katero se sklicuje podjetje, razširja prek mednarodnega omrežja podjetij, ki tudi nudijo rešitev s prodajo pripomočkov in imajo torej poslovni interes.
- Novinarka je nanizala tudi nekaj poklicnih sodb oz. logičnih sklepov, ki so temeljili na relevantnih in jasno predstavljenih dejstvih.
- Zadoščeno je bilo načelu verodostojnosti, saj je poročilo gledalcem ponudilo dovolj različnih informacij, da so si lahko oblikovali svoje stališče oz. svoj pogled na zadevo.
- Težišče prispevka, ki se nanaša na zdravje, je bilo na stališču stroke, s tem pa je sledila pravilu, da je v javnem mediju pri podajanju javnozdravstvenih vsebin treba slediti javnozdravstvenim smernicam v državi in argumentom zdravstvene stroke.
- Menim, da je javna televizija ravnala odgovorno, ko je tematiko, ki posega na področje javnega zdravja in posebej zdravja otrok, kritično raziskala. Ker se tudi znanost razvija, znanstvena dognanja pa se lahko spreminjajo, nadgrajujejo, zavržejo itd., upravičeno pričakujemo, da bo javni medij enako odgovorno poročal tudi o morebitnih spremembah glede priznavanja, diagnosticiranja in zdravljenja pojava oz. sindroma.

Ločnica med duhovitostjo in zasmehovanjem, NOVEMBER, str. 22

Rubrika Top5 Studia City, 8. novembra, je vsebovala tudi posnetek treh govorcev o epidemiji (minister Poklukar, vodja NIJZ Krek in vodja svetovalne skupine za covid Logar), na grafični opremi pa je bilo zapisano »Janezovi upognjenci«. Gledalci so protestirali zaradi posmehovanja strokovnjakom.

Urednica oddaje Studio City, **Alenka Kotnik**:

»Rubrika Top5 v oddaji Studio City je reden avtorski izbor pomembnejših dogodkov in odmevnejših izjav preteklega tedna, ki ga pripravljajo različni avtorji naše redakcije. Rubrika je zasnovana avtorsko, kar pomeni, da so tako izbor kot napisi pod izbranim dogodkom ali izjavo avtorski komentar. Gre torej za oceno in vrednotenje posameznega dogajanja, ki je subjektivno, saj je njegov namen, da avtor izbrano tematiko ovrednoti in umesti v družbeno-politično realnost.

V tistem tednu se je zvrstila vrsta sprememb v zvezi z epidemičnimi odloki, od napovedi popolnega zaprtja, napake v zapisniku, do petkove večerne novinarske konference. S napisom nismo diskreditirali strokovnjakov, ampak ubesedili mnenje, da je stroka svoja priporočila prilagodila političnim odločitvam.«

Varuhinja je menila, da so prestopili mejo duhovitosti. Poudarki:

- Rubrika ima avtorski, s tem pa subjektiven oz. komentatorski pečat. Avtorski je tako izbor izjav kot poimenovanje/opis teh izjav.
- V javnem mediju mora biti prostor tudi za avtorske pristope v subjektivnih žanrih (npr. komentar, satira, glosa itd.), ob spoštovanju pravila, da se varuje meja med duhovitostjo in duhovičenjem oz. humorjem in žaljenjem ali smešenjem. Bistveno je tudi, da se kritika, izražena z ekspresivnimi izrazi, nanaša na ravnanje neke javne osebe, ne pa na lastnosti, videz, osebne značilnosti te javne osebe.
- Menim, da je tudi najostrejšo in zajedljivo kritiko mogoče izraziti tako, da ni osebno žaljiva oz. da ne posega v osebno dostojanstvo posameznikov. Menim, da v tem primeru ločnica med duhovitostjo in zasmehovanjem ni bila spoštovana.
- Tako kot se v preteklosti nisem mogla strinjati z uporabo besede »idioti« za osebe, ki se ne cepijo proti gripi (v eni od kolumn), ali besede »lunatiki« za osebe, ki so zadržane do cepiv (v enem od tedenskih komentarjev), se ne morem strinjati niti s pejorativnim poimenovanjem posameznikov, ki imajo v epidemiji pomembno javnozdravstveno vlogo. Pri tem ne gre za vprašanje, ali njihovo ravnanje (oz. ravnanje javnih osebnosti sploh) sme biti predmet argumentirane medijske kritike. Sporno pa je, če se takšna kritika izreče s posmehljivim poimenovanjem, brez argumentacije, mimobežno.
- Znani so mi primeri, ko so najvišje poklicne, etične in tudi pravosodne inštanice obranile izjeme, če so novinarji družbeno nesprejemljive (nekorektne) izraze uporabili z namenom, da bi tako opozorili na bistveno nevarnejše družbeno ravnanje ali če je bila teža uporabljenega izraza sorazmerna s težo ravnanja javne osebe. Menim, da v tem primeru ne moremo govoriti o izjemi takšne vrste.

Pogovor/razkritje o zasebnosti, NOVEMBER, str. 7, DECEMBER, str. 7

Na oddajo Z Mišo, 28. novembra, je prispelo 23 pritožb. Skupni imenovalec je bil očitnik, da je voditeljica z vprašanjem o gostjini spolni identiteti prestopila mejo dopustnega in posegla v nedotakljivo polje intimnega. Bistven kontekst zadeve je tudi dejstvo, da širša javnost gostjo,

ki je dramska igralka, pozna po razkritju, da je bila kot študentka žrtev spolnega nadlegovanja.

Iz pojasnila, ki sta ga skupaj pripravili avtorica oddaje in odgovorna urednica programa:

»Voditeljica in gostja sta se ob koncu snemanja pogovarjali tudi o tem, da bi morda del oddaje, ki je nato tako močno odjeknil v javnosti, izrezali, a sta se nato strinjali, da oddaja izide takšna, kot je bila posneta. Tudi po prespani noči se je gostja strinjala z objavo oddaje v celoti.

Oddaja je vzbudila številne negativne odzive, spoštovana sogovornica, ki je seveda suvereno sprejela povabilo v oddajo, je med snemanjem izrazila stisko, a kljub izjemno težkim in osebnim temam je pogovor nadaljevala in z voditeljico sta prišli do konca oddaje. Na našo dolgoletno sodelavko, eno izmed najbolj izkušenih in prepoznavnih televizijskih ustvarjalk pri nas, pa se je po objavi oddaje usul plaz izjemno žaljivih in podcenjevalnih verbalnih in slikovnih napadov in žalitev, kar je nedopustno.«

Poudarki iz **varuhinjin**ega poročila:

- Menim, da sta se pri pripravi programske vsebine primerili dve napaki, in sicer:
 - v fazi priprave oddaje, ko je čas, da se za vsebinsko tekoč, poznavalski, poglobljen in zanimiv pogovor natančno definira ločnico med osebnim in intimnim, ki je sogovornik v javnem nastopu na javnem mediju ni pripravljen prestopiti. Ta faza je tem bolj pomembna v pripravi pogovornih oddaj, ki načenjajo vsebine osebne narave;
 - v fazi postprodukcije, ko je čas, da se programski ustvarjalec o potencialno sporni vsebini, ki bi iz katerega koli razloga lahko imela velik odmev, in še zlasti, če bi lahko pomenila prestopanje etične meje, posvetuje z nadrejenim urednikom. Ta faza je toliko bolj pomembna, če gre za pogovorno vsebino, do katere imata voditelj pogovora in sogovornik čustven odnos in je kljub novinarjevi izkušnosti potrebna presoja tretjega s kritične distance nevpletenega in izkušenega urednika.
- Za oddajo Z Mišo, ki zanimive posameznike portretira tudi na bolj osebni in izpovedni ravni, stopanje v polje intimnega nikakor ni prepovedano, je tudi pričakovano in zaželeno, bistveno pa je, da je sporazumno.
- Gostja je med pogovorom eksplicitno zanikala, da bi spolno identiteto javno razkrila (avtirala) na način, ki bi ga bilo mogoče razumeti kot samoumevno soglasje za javno razpravo o tem delu njene zasebnosti. Bilo je tudi očitno, da je gostja zaradi vprašanja v stiski, ta del pogovora je bil zanjo (in pozneje za gledalce) zaradi razgaljanja intimnosti očitno neprijeten in mučen.
- V takšnih primerih sta na voljo dve možnosti: prekinitev snemanja in nadaljevanje na drugačen način, ali popravek oddaje v t. i. postprodukciji (odstranitev dela oddaje), če

s tem soglašata tako novinar kot sogovornik in je s takšnim posegom seznanjen nadrejeni urednik. Nadrejeni urednik je tudi tisti, ki mora biti o zapletih, spodrseljajih ali kakršni koli posebnosti vnaprej posnete oddaje obveščen.

- Menim, da je opravičilo, ki ga je zapisala urednica, na mestu.
- Izražam osuplost nad nizko ravniyo javne razprave o programski vsebini. Izrekanje in zapisovanje žaljivk ter osebnih in poklicnih diskreditacij o programski ustvarjalki RTV Slovenija je povsem nezdržljivo s kulturo dialoga. Takšen način javne razprave odločno obsojam. Vse sodelujoče v razpravi pozivam k strpni in spoštljivi izmenjavi kritičnih mnenj.

Avtorica oddaje se z ugotovitvami ni strinjala, za objavo v naslednjem mesečnem poročilu varuhinje je opisala svoj pogled na zaplet.

Izrezana izjava/Dnevnik, DECEMBER, str. 5

Novinar je v dogovoru s področno urednico in dnevnim urednikom za komentar obravnavane teme zaprosil poznavalko področja. Njeno izjavo je uvrstil v prispevek, a jo je urednik TV Dnevnika brez njegove vednosti pred objavo izrezal, po navodilu v. d. odgovornega urednika Informativnega programa. Pritožila se je pravnica, ki je menila, da je to neobičajen način poseganja v vsebino, novinarski kolektiv (trije aktivi in sindikalna koordinacija) pa so menili, da je šlo za zlorabo urednikovih pooblastil in poseg takšne narave, ki bi ga lahko označili za cenzuro.

V. d. odgovornega urednika **Jdranka Rebernik** je odstranitev izjave utemeljila z argumenti, da v njej ni bilo dodane vrednosti, da je za razumevanje celote zadostoval pisni odziv formalno pristojne osebe in da izbrana govorka prepogosto nastopa v oddajah istega programa. Urednik TV Dnevnika je izjavo odstranil po navodilu nadrejene urednice, avtorja pa o tem ni obvestil v zmotnem prepričanju, da je že odšel iz službe.

Izjava je bila naknadno objavljena v Studiu City.

Poudarki iz **varuhinjinega** poročila:

- Menim, da v obravnavani zadevi ne moremo govoriti o cenzuri, ki jo razumem kot kratenje pravice občinstva do obveščenosti s prikritjem pomembne informacije, z namenom in motivi, ki niso strokovne narave, ampak so povezani z zunanjimi pritiski, neargumentiranimi prepovedmi ali osebnim konformizmom.
- Prispevek je tudi brez izjave in kljub okrnjenosti vseboval osnovne informacije o zapletu. Izločena izjava je bila naknadno objavljena v drugih programskih pasovih istega odgovornega uredništva in je bila dostopna javnosti.
- Odločitev o ad hoc naknadnem posegu v že končan novinarski prispevek je bila slabo argumentirana, prenačljena in tudi pretirana, saj ni šlo za vsebino takšne narave, ki bi terjala takojšnje ukrepanje za preprečitev škode. Poklicna merila in načela novinarske etike namreč dajejo odgovornemu uredniku zadnjo besedo pri odločanju o končni

obliki objave (in s tem pravico do posega v pripravljeno vsebino) le v primerih, ko bi poročanje lahko pomenilo kršitev teh poklicnih meril in etičnih načel. V konkretnem primeru ni šlo za obrambo teh načel ali za drug nujni razlog (npr. krajšanje prispevka zaradi pomembnejše novice).

- V običajni hierarhični razdelitvi vlog presojo o informativni ali dodani vrednosti izbranih izjav opravijo dnevni uredniki, odgovorni pa pri tem sodelujejo le v primeru, če se dnevni uredniki zaradi dvomov poklicne ali etične narave ne morejo odločiti sami. V tem primeru ni bilo tako.
- Drugi argument, da govorka prevečkrat nastopa v programih, pa nima neposredne povezave s konkretnim prispevkom in tudi po vsebini ni takšen, da bi terjal nujen poseg v izdelan prispevek. Ad hoc rezanje izjav in spreminjanje objav ne bi smela biti oblika post festum uveljavljanja uredniške politike; prostor za to so uredniški sestanki.
- Odločitev o nujnem spreminjanju nečesa, kar je novinar že dokončal, prvi nadrejeni urednik pa že potrdil, je v javnosti namesto videza o strokovno preišljeni potezi, ki jo od javnega medija upravičeno pričakujemo, ustvarila vtis o nejasnih in drugače motiviranih razlogih. Takšne razprave škodijo ugledu medija in krnijo medsebojno zaupanje med programskimi ustvarjalci.
- Odstranitev izjave je uredniška napaka. Je posledica vrste slabih presoj in napačnih odločitev, predvsem pa še en primer slabe komunikacijske prakse v verigi novinar – področni/dnevni urednik – odgovorni urednik.
- Menim, da so nove oblike posvetovanj in dogovarjanja, uvedene po tej zadevi, korak v pravo smer.

Pogovora s predsednikom vlade in opozicijo, DECEMBER, str. 6

Po dveh pogovornih TV-oddajah – s predsednikom vlade in z opozicijo, ki sta bili zaporedoma 29. decembra, so gledalci opozorili na bistvene razlike v načinu vodenja in poteku pogovorov. Intervju s premierjem naj bi bil preblag (propagandističen), pogovor z opozicijo pa preoster (zasliševalski). Zastavilo se je tudi vprašanje o udeležbi v opozicijskem omizju, saj so bili tja prvič povabljeni tudi predstavniki SNS in Desus.

V. d. odgovornega urednika Informativnega programa **Jadranki Rebernik** ni odgovorila na varuhinjin vprašanja, kar je kršitev 14. čl. Pravilnika o varuhovem delovanju.

Varuhinjine ugotovitve v obravnavi:

- Pogovor z opozicijo po daljšem pogovoru s predsednikom vlade je dolgoletna praksa v medijih RTV Slovenija, utemeljena na Poklicnih merilih in načelih novinarske etike, tč. 4. 2. Namen takšnega zaporedja je, da občinstvo o aktualnih političnih zadevah v najkrajšem času dobi zaokroženo informacijo z obeh plati, vladne in opozicijske. Zato se od obeh oddaj pričakuje, da sledita istim vsebinskim

izhodiščem, da imata obe strani priložnost odgovoriti na podobna vprašanja oz. razjasniti razlike v pogledih o istih temah.

- V pogovornih oddajah je bistveno, da voditelji ohranjajo enako kritično distanco in poskrbijo, da se z različnimi spraševalskimi pristopi in prijemi ne bi ustvaril vtis o morebitni čustveni navezanosti na nekatere sogovornike ali večji kritičnosti do drugih. Voditelji pogovorov z aktualnimi politiki se morajo posebej zavedati, da sprašujejo v imenu javnosti. Pri tem je pomembno izhajati iz dejstva, da imajo predsednik vlade in ministri v odločanju o javnih zadevah in upravljanju z javnim denarjem bistveno večjo odgovornost kot opozicija, zato jim je treba zastaviti vsa bistvena vprašanja o temi, ki je predmet pogovora.
- V obeh oddajah je glede teh izhodišč prišlo do asimetrije in velike razlike v poteku pogovorov, vsebini vprašanj in načinu spraševanja.
- Voditelj je premierju v razpravo ponujal vsebinske iztočnice v maniri portretnih pogovorov, ne da bi s kritično distanco vztrajal pri konkretnih odgovorih in razčiščenju ev. aktualno-političnih nejasnosti in dilem, medtem ko je voditeljica v slogu političnih intervjujev oz. polemik predstavnikom opozicije zastavljala eksaktna aktualnopolitična vprašanja in tudi terjala takšne odgovore.
- Razumljivo je, da imajo izkušeni novinarji – voditelji različne voditeljske in spraševalske sloge. Zato je dolžnost urednikov, da to upoštevajo pri tehtanju o tem, komu zaupajo različne tipe oddaj. Ko gre za zaporedje pogovornih oddaj z vladno in opozicijsko stranjo, je toliko bolj upravičeno pričakovati, da bodo slogi, spraševalski načini in prijemi sorodnejši, predvsem pa, da bodo vsebinska izhodišča enaka oz. usklajena. Odstop od tega, čemur smo bili priča v pogovorih, pa je pri občinstvu sprožil upravičene dvome o enakih vatlih, o blažjem pristopu do vlade in ostrejšem do opozicije. Del občinstva je to tudi pohvalil, izhajajoč iz lastnega horizonta pričakovanja.

POHVALE VSEBINAM (ilustrativen izbor)

»Moram pohvaliti včerajšnjo Tarčo, ki je kljub nenehnemu spuščanju megle večine prisotnih, uspela opozoriti na bistvene probleme v financiranju zdravstva. Odlična oddaja mi je razširila obzorje in dala misliti. Tudi Globus in Točka preloma sta bili odlični.« (⇒ [Odmevne januarske Tarče, JANUAR, str. 5](#))

»Včeraj zvečer sem gledala Intervju – oddajo, ki jo vodi izjemna novinarka Ksenja Horvat, s prof. Draganom Petrovcem. Ta intervju me je tako prevzel, da ne morem kaj, da ne bi komentirala. Vedno rada pogledam oddaje Ksenje Horvat, ta zadnja oddaja pa je bila izjemna. Izjemen, umirjen nastop, inteligentna vprašanja in seveda odgovori, izjemna, občudovanja vredna retorika, senzibilnost do ljudi, ki se je čutila v oddaji. To je bila oddaja, ki je dala veliko tem za razmislek in mislim, da se je dotaknila veliko ljudi. Prejela sem že klice od prijateljev, naj si jo ogledam, sem si jo že, mogoče jo bom še enkrat. Obema akterjema iskreno čestitam!« (⇒ [Več odzivov na oddajo Intervju, JANUAR, str. 11](#))

»Spet sem bil prijetno zadovoljen ob tokratni TARČI, ki je obravnavala ZLATE PALICE... Bravo ERIKA in hvala vsej ekipi, ki se je trudila pri zbiranju gradiva. Tudi udeleženci so bili pravi. Prave besede resnice pa nam je posredoval g. DR. MREVLJE. Samo v enostavnih stavkih je resnica.« (⇒ [Pohvale, FEBRUAR, str. 21](#))

»Želimo vam izreči vso pohvalo in zahvalo nad edinstvenim intervjujem, ki ga je imel vaš kolega Možina včeraj z dr. Avbljem. Vsi, s katerimi se pogovarjam, smo bili zelo prijetno presenečeni, da lahko nekaj takega vidimo na nacionalni TV. Čeprav je bila to majhna kaplja v morje, ste s tem intervjujem vendarle dokazali, da upanje še ni izgubljeno.« (⇒ [Več odzivov na oddajo Intervju, JANUAR, str. 11](#))

»Rada bi čestitala gospodu Bergantu za včerajšnje (Odmevi 28.9.21) vodenje pogovora s predsedniki štirih opozicijskih strank. Res odličen novinarski prispevek. Takšno je uravnoteženo poročanje.« (⇒ [Pohvala, SEPTEMBER, str. 17](#))

»Pogumno raziskovalno novinarstvo, ki ga v tiskanih medijih v Sloveniji zal ni več oz ga je zelo malo. Zato je vasa vloga obvescanja nase javnosti se toliko bolj pomembna. Prosim, da pri tej vlogi vztrajate in raziskujete naprej vsa področja, ki so v tiskanih medijih tabu oz predmet PR služb. Glede oddaje V zrelo kapitala upam, da bo odziv gledalcev velik. Ponovno hvala ga Mojci Dumancic in celotni ekipi!« (⇒ [V zrelo kapitala – pohvala, SEPTEMBER, str. 18](#))

»Osebno se vam zahvaljujem za izredno kvalitetno oddajo "SKUPAJ ZMOREMO". To je oddaja za katero bi moral vsak pri sebi urediti razumem, da se ne dela škoda sočloveku. To imam v mislih posameznike, ki so negativno vplivali za stanje v katerem smo danes. Zelo sem vam hvaležen, da ste imeli goste ki so zelo dobro in kvalitetno, strokovno ter z velike mera razuma podali in odgovarjali z izjavami.« (⇒ [Skupaj naprej: več odzivov, NOVEMBER, str. 17](#))

»Vsa pohvala moderatorki Lidiji Hren za vodenje oddaje "pogovor z opozicijo". Tako se dela neodvisni uravnoteženi program! Zahteva se odgovore na postavljena vprašanja, zavrača se

laži, ki pri nepoučenem gledalcu vplivajo na dojetje realnega stanja v državi.« (⇒ [Pogovora s predsednikom vlade in opozicijo, DECEMBER, str. 6](#))

»Hvala za Ku'Damm 56. Res mi je bila sreja zelo všeč in upam ter komaj čakam nadaljevanje. Upam, da boste v prihodnosti predvajali tudi Ku'Damm 63.« (⇒ [Hvala za Ku'Damm 56!, AVGUST, str. 18](#))

»Jezimo se na otroke, da so preveč pred TV ekrani, pa sebe pogledajmo odkar je začela Olimpijada v Tokiu!. Hvala našim športnikom za vse veselje, ki nam ga podarjajo in TV Sloveniji, da nam to veselje posreduje.« (⇒ [Pohvalimo, AVGUST, str. 24](#))

»Rad bi pohvalil športne prenose na TV Slovenija 2 v kombinaciji s TV Slovenija 3, kadar so se prenosi prekrivali. To smo si gledalci želeli že dolgo. Prav tako mi je všeč, da zvečer v posnetkih zavrtite kakšno tekmovanje, kot ste tudi npr. za Tour de France poleti.« (⇒ [Pohvale, FEBRUAR, str. 21](#))

»Navdušila me je oddaja Zadnja beseda in zdi se mi, da pred ekran privabi tudi nas, nekoliko "mlajše" gledalce. Vsaj kar se pogovarjam z vrstniki, kolegi. Sam bi si mogoče želel še več ostrejših debat, ampak ja... Razumem, da najbrž komentatorke morajo biti tako previdne z besedami, saj gre za komunikacijo na javni televiziji. Vedno so spoštljive in zelo "poštrikane". Skratka, vse pohvale za dobro delo, res zelo aktualne teme in program, ki pritegne.« (⇒ [Zadnja beseda, kritika in pohvala, JANUAR, str. 23](#))

»Hvala za lepo poživljajočo oddajo Poletno dobro jutro, ki je kot bi v tej vročini zapihal prijeten maestral iz morja.« (⇒ [Pohvaljeno poletno jutro, AVGUST, str. 29](#))

»Že spomladi, ko je bil Izodrom sem oddajo zelo rad gledal. Še rajši sem pa gledal Počitniški krompir in Sobotni krompir. Zadnja oddaja pa mi je bila najbolj všeč, ker je Nik zmagal, ker je boli vedno nekaj dobro in smešno pa poučno. Lep pozdrav, I. D. , 9.let« (⇒ [Tudi januarja nekaj pohval, JANUAR, str. 28](#))

»Pohvalim oddajo Ljudje in zemlja! Prispevki s terena, kar daje smisel tej oddaji, so enkratno pripravljeni, zanimivi predvsem pa me navdušuje spoznavati zanimive, pridne ljudi, ki jim delo ni tuje in radi delajo na zemlji in z živalmi. Odlično!!!« (⇒ [Tudi januarja nekaj pohval, JANUAR, str. 28](#))

»Sinoči sva si z možem ogledala na RTV SLO 1 pozno zvečer film MOKUŠ, režiserja Andreja Mlakarja in avtorja scenarija letošnjega Prešernovega nagrajenca Ferija Lajnščka. Ta vsebinsko bogat, dobro zrežiran in odlično odigran film z jasnim sporočilom moči klera, ki je obvladoval revne množice za svoje koristi, s tem pa prekrival svoje grehe, je naju prevzel. Prosiva in želiva, saj imate to moč in možnost, da ponovno predvajate ta film – MOKUŠ, v vašem najbolj gledanem terminu – ob 20.uri.« (⇒ [Pohvale, FEBRUAR, str. 21](#))

»Pomladni šopek pohval za novo oddajo V petek zvečer. Samo zaploskam lahko. S to oddajo se brez težav primerjate s Hrvati in oddajo A strana. Najbrž ste izgubili nekaj starejših gledalcev, dobili pa nekaj nas, malo sivih. Zmagovalna duet Vilija in Mirana. To si želimo gledati. Voditelja na zelo visokem nivoju. Od gospoda Švaba se to že pričakuje (po njegovih

prevoženih milijon km pred občinstvom) in tudi tokrat ne razočara. Voditeljica je pa pozitivno presenečenje. Brez izkušenj, zelo suvereno, sproščeno in neprisiljeno. Ko se bo še izpilila, bo veliko zavisti zelene barve na RTV.« (⇒ [Pohvale, MAREC, str. 14](#))

»Zelo zelo rada bi pohvalila zadnjo oddajo Zvezdana z gospo Izo Login. Super je bila. Inspirativna, vliva pogum in ljudem odpira vrata. Rada bi to povedala tudi gospe Login in gospe Zvezdani sami. Ta knjiga bo moja... Sigurno. Takšnih inspirativno-motivacijskih oddaj bi rada še več. Res sploh ta je bila res top of the top :)« (⇒ [Pohvale televizijskih vsebin, APRIL, str. 20](#))

»Pišem o dokumentarcu Ujete v medmrežju in oddaji Moje mnenje: Otroci v spletu zlorab. ki je sledila dokumentarnemu filmu. Odlicen prispevek, mnogo mnogo premalo smo izobrazevani o nevarnostih, ki prezijo na najranljivejše, nasode. Oddaj na to temo ni, oz. so, a so okolisenja, ta prispevek pa prav surovo prikazuje frakcijo zlorab. Upam, da je duh usel iz steklenice in, da bomo v tej dobi digitalizacije se večkrat izobrazevani o temi, o kateri rajši molcimo, stigmatiziramo pa kar žrtev.« (Pohvala, MAJ, str. 22)

»V oddaji V petek zvečer pohvalim vse: zasnovano, vodenje, potek, režijo, najbolj pa domišljeno izbrane glasovne kombinacije, virtuozni hišni bend in brezhibno tonsko produkcijo. Čestitam. Gledalci čakamo, da se oddaja ravzije v pravi televizijski show, iskreno upam, da s tem še niste zadovoljni in da boste hrabro dodajali vse, kar sodi zraven, vse do publike. Čestitke vsem, posebej glasbenim producentom in tonskim mojstrom.« (⇒ [Pohvale televizijskih vsebin, APRIL, str. 20](#))

»Iskrena hvala za izbrano gostjo intervjuja, gospo Alenko Puhar. Iskriv pogovor in veliko resnice – in besede, ki opišejo stvari s pravimi izrazi. Hvala.« (Pohvala, JULIJ, str. 17)

»Pohvalila bi dokumentarno oddajo Orgle – glasbeni sprehodi ter izbor resnično kvalitetnega dokumentarnega filma, ki je zelo informativen, a hkrati umetniški, in odpira vrata povsem novi tematiki, ponudi svežino, vpogled v drugo okolje in kulturo. Kolikor mi čas dopušča, spremljam sredine termine ob 20h na TV SLO2 in rada bi se zahvalila TV SLO, da s predvajanjem takih oddaj o glasbi (ki ni le razvedrilna, je poučna in daje globino) izobražuje in ponuja vsebine, ki jih ni na nobeni drugi televiziji v Sloveniji.« (⇒ [Pohvale: Intervju, dokumentarne oddaje ..., OKTOBER, str. 21](#))

»Na TV SLO sem si ogledal "Sled tisočletij: Dediščina Deželnega muzeja v Ljubljani" in bil navdušen nad oddajo in nad načinom, kako so ustvarjalci uspeli predstaviti muzej in predvsem delo ljudi v njem. Čestitam vsem vpletenim in upam, da bodo lahko še naprej ustvarjali take oddaje.« (⇒ [Pohvale, NOVEMBER, str. 33](#))

»Pohvalim oddajo Pisave, ki je bila posvečena dramatik, pisatelju in esejistu Zorku Simčiču. Zelo preudarno in preiščeno ste izbrali vsebine in pogovore za polurno oddajo, kar verjamem, da je bil velik izziv, ki ste ga odlično rešili.« (⇒ [Pohvale, NOVEMBER, str. 33](#))

»Vaša oddaja Mestne promenade je bila ČUDOVITA! Koliko lepega in zanimivega ste odkrili o Kranju! Menil sem, da ga vsaj deloma poznam, a sva skupaj z ženo ugotovila, da je to daleč od tega. Res vse premalo poznamo naša čudovita mesta in prav Vaše Promenade jih

odkrivajo vsem nam v vsej svoji lepoti, bogastvu in zgodovinski vlogi. Čestitam!« (⇒ [Pohvale TV-vsebin, DECEMBER, str. 17](#))

»Vse pohvale ustvarjalcem nocojšnjega sobotnega dnevnikovega izbora "Smrtonosna balkanska migrantska pot". Odlično, poglobljeno in sočutno predstavljena težka tema! In ko sem že pri pohvalah: Oddaj "Kaj dogaja" je še vedno odlična, kljub temu da ste jo skrajšali, v njej pa še posebej blesti Magister Baltić z besedo tedna.« (⇒ [Pohvale TV-vsebin, DECEMBER, str. 17](#))

»Želim Vam sporočiti, da je imela oddaja Božična noč izreden odmev pri gledalcih. Izjemno skrbno so bili izbrani ljudje, ki so prepoznavni po širini duha in misli. Z veseljem in občudovanjem, pa tudi s hvaležnostjo gledamo znano voditeljico Bernardo Žarn, ki izraža izjemno empatijo do vseh ljudi. Takih oddaj si res želimo.« (⇒ [Pohvale TV-vsebin, DECEMBER, str. 17](#))

»Ne bom se pritoževala, bom pa pohvalila nov način poročil na Radio Prvi. Všeč mi je, da po rednih poročilih ob 13h slišim še nekaj o dogodkih po Sloveniji. Tako ob kuhanju kosila slišim še nekaj slovenskih novic, ker časopisa pač ne utegnem vedno prelistati.« (⇒ [Prenovljene informativne oddaje, MAREC, str. 15](#))

»Hvaležna sem za vse oddaje o slovenskem jeziku Jezikanje, ob petkih zjutraj na radijskem programu.« (⇒ [Pohvala za rubriko Jezikanje, MAREC, str. 23](#))

»Moram priznati, da ste se popravili pri izboru glasbe, da bolj upoštevate našo rock generacijo, za katero mislim, da tvori največ vaših poslušalcev. Pa naj kdo reče karkoli, rock pomaga tudi pri premagovanju korona težav.« (⇒ [Čestitka ob obletnici, pohvale za pogovorni oddaji in glasbo, OKTOBER, str. 31](#))

»Petkova centrifuga: fantastična oddaja, pohvale za odločitev, da vsak teden "centrifugira" drug novinar ali novinarka, pohvale tehnikom za izvedbo, všeč mi je tudi glasbena podlaga. Jezikanje: tudi super, voditelja sta duhovita, teme pa zanimive. Svetovalni servis: kakšna krasna oddaja, navdušujejo z izborom tem in sogovornikov. Umetnost možnega: spet pohvale, z veseljem poslušam nove epizode.« (⇒ [Pohvale radijskih vsebin, DECEMBER, str. 22](#))

»Koncert Prva vrsta: Tomaž Hostnik in Matija Krečič s Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija je bil res poseben, poln možnosti premislekov. Zagotovo so ta dela obogatila tako slovenski glasbeni opus kot vaš radijski program. Čestitke tudi vsem ostalim ustvarjalcem.« (⇒ [Pohvale radijskih vsebin, DECEMBER, str. 22](#))

»Pohvalila bi izbor dokumentarnega filma na spored. Nasploh je izbor dokumentarnih serij in filmov na RTV Slovenija odličen in aktualen. Največkrat si jih ogledam za nazaj iz arhiva in očitno po izkušnjah s predvajanjem v živo je to tudi najboljša opcija za nas malo mlajše generacije, ki doma nimamo klasičnega televizorja :)« (⇒ [Težave pri predvajanju v živo, JANUAR, str. 40](#))

»Moram pohvaliti programe RTV, čeprav imam programov še in še, največ gledam RTV.« (⇒ [Dramatičnost v glasbeni opremi in ..., APRIL, str. 34](#))

»Zadnjih nekaj dni smo lahko poslušalci in gledalci RTV SLO lahko spremljali olimpijske igre. Za tako odlično delo, ki so ga prikazali vsi ustvarjalci in sodelavci pri tem velikem dogodku si

zaslužijo vse pohvale. O vsem smo bili obveščeni sproti, komentarji na visokem nivoju, prenosi brez težav...Skratka odlično. Pohvale veljajo enakovredno, tako za televizijski kot radijski del in seveda tudi MMC. Le tako naprej. Če je možno, prenesite te pohvale zaslužnim za to vrhunsko opravljeno delo.« (⇒ [Pohvale za projekt Olimpijske igre, str. xy](#))

»Iskreno se zahvaljujemo uredništvom, urednikom in novinarjem RTV Slovenija, ki so svoj čas in medijsko pozornost v času pred, med in po paralimpijskih igrah namenili našim paralimpijcem. Posebej bi radi izpostavili športno uredništvo TV Slovenija, Val 202 in spletna portala dostopno.si in rtslo.si. Takšne pozornosti, kot smo jo beležili letos, še nismo imeli, zato iskrena hvala, da podpirate slovenski parašport in skupaj z nami gradite mostove v družbi, s pozitivno podobo, ki jo parašportnikom soustvarjate v javnosti, pa tudi spodbujate mlade invalide k aktivnemu športnemu udejstvovanju.« (⇒ [Pohvale za prenos paraolimpijade, 46, str. xy](#))

IZZIVI EPIDEMIJE

V drugem letu epidemije covid-19 so se nadaljevale in poglobljale dileme glede posredovanja javnozdravstvenih vsebin ter **odgovornosti javnega medija nasploh**.

Značilnosti leta 2021

- ▶ Še vedno povečan obseg odzivov.
- ▶ Strastno odzivanje na prelomnice: cepljenje, cepiva, (samo)testiranje, pogoj PCT.
- ▶ Pritiski za lažno uravnoteženje med dejstvi in mnenji, stroko in laiki.
- ▶ Pošiljanje verižnih pisem o domnevni nestrokovnosti stroke.
- ▶ Polarizacija: cepilci/proticepilci; za ukrepe/proti ukrepom.
- ▶ Občutek, da je medij spregledal tiho večino.
- ▶ Kritičnost do posegov v intimo (igle, bolniki).
- ▶ Zasičenost z epidemijskimi temami.
- ▶ Zahteve po dostopnosti vsebin v času napihujočih se mask.

Varuhinja je iz meseca v mesec občinstvu pojasnjevala naloge javnega medija in bistvene smernice in priporočila.

Sledi ilustrativen izbor odzivov, povezanih z vsebinami o epidemiji, in nekaj izstopajočih zadev s tega področja, ki jih je obravnavala varuhinja.

Nenatančnost v sporočanju navodil in podatkov

»Napovedali ste, da bo Slovenija ta teden dobila manjšo količino cepiva od načrtovane, ter pri tem zamolčali, da to velja za prav vse države EU in ne zgolj za Slovenijo! Torej: napoved novice na televiziji, ki spoštuje standarde in pravila poročanja ter deluje profesionalno, bi morala biti, da bodo vse države EU, vključno s Slovenijo, dobile manj cepiva od napovedane!« ([⇒ O cepivih in hitrih testih, JANUAR, str. 19](#))

»Ob ogledu Tv dnevnika 21.3.2021 sem slišal podatke, ki so me zmedli in ne dvomim, da gre za hud zdrs. Ob poročanju je napovedovalka navedla, da ima država Izrael že 80 % cepljenih državljanov?! Ob končevanju TV dnevnika pa je ob uvajanju voditeljice Odmevov le ta navedla, da ima država Izrael nekaj več kot 50 % cepljenih?! Kdo ne preverja kaj je res in zdi se mi, da nekdo »navija« za Izrael ali pa ekipa ne obvlada osnovnih veščin poročanja?« ([⇒ kateri podatki držijo?, MAREC, str. 8](#))

»Clanek podaja izjavo gospe Mateje Lebar: "Zanimivo je, da smo dolgo poslušali o tem, kako je na Švedskem, zdaj ko je tam precepljenost blizu 90-odstotna, pa primerjava s Švedsko ni več tako popularna". Ta izjava je neresnicna, saj je po uradnih podatkih na Švedskem na tisti dan bilo precepljenih zgolj 53%, z vsaj enim odmerkom pa 67% prebivalcev (vir). MMC portal sem opozoril na napako 25.8. in jih pozval naj odstranijo neresnicno izjavo gospe Lebar. Do danes (28.8.) portal izjave ni odstranil. Kot večina clankov o covidu je tudi ta izrazito neobjektiven z navajanjem zavajajočih izjav politikov in pristranskih strokovnjakov.« ([⇒ Ko je citatno naveden napačen podatek, AVGUST, str. 36](#))

»Zakaj se v praktično nobenem članku ne omenja ključnega faktorja - starostne strukture ljudi, ki potrebujejo bolniško posteljo in intenzivno terapijo, oz. umrejo? Statistika kaže, da je 95% bolniških postelj za intenzivno nego zasedenih s strani oseb starejših od 65 let in temu primerno bi moralo biti ukrepanje vlade in javnosti. Članek govori o vplivu cepljenja na zasedenost postelj, pri tem pa avtor pozabi omeniti da je ta vpliv ključno odvisen od starostne strukture precepljene populacije. Kako naj ob taksem poročanju javnost izbere pravilne informirane odločitve?« ([⇒ Kaj pa starost hospitaliziranih covid bolnikov? NOVEMBER, str. 39](#))

O zdravju le strokovnjaki

»Omogočiti bi morali soočenje enih in drugih strokovnjakov. Tudi drugače mislečih znanstvenikov, zdravnikov in pravnikov je zelo veliko, če bi se jih le upali poiskati. In še za konec: tam ste zaradi nas vseh.« ([⇒ Poročanje o epidemiji in ukrepih, AVGUST, str. 8](#))

»Prosim za pojasnilo uredniške odločitve, da primernost testov ("sredstvom, ki ga proizvajalec ni ne predvidel za diagnostiko ne testiral v diagnostičnih postopkih") in njihove zdravstvene posledice ("lahko povzroči hudo in trajno poškodovanje nosne votline in sluznice") interpretirata pravnik, ki za tovrstno presojo nista strokovno usposobljena. Dejstvo je, da je g. Teršek v javnosti že v preteklosti razširjal stališča glede PCR testov, ki ne držijo in niso skladna z znanstvenimi dognanji. V podporo svojim trditvam navaja raziskave vprašljive kakovosti in laične interpretacije. MMC je leta 2021 v svojem članku za razlago medicinskih postopkov dal prostor pravniku, ki je za to očitno manj usposobljen kot študent prvega letnika biologije. S takšno uredniško odločitvijo MMC širi teorije zarote glede proticovid ukrepov (v tem primeru primernosti PCR testov) in otežuje uspešno omejevanje širjenja covid-19.« ([⇒ Ko zdravstveno trditev izreka pravni strokovnjak, AVGUST, str. 37](#)).

► **POROČANJE O JAVNOZDRAVSTVENIH TEMAH**

V javnem mediju je pri podajanju javnozdravstvenih vsebin treba v prvi vrsti slediti javnozdravstvenim smernicam v državi in argumentom stroke. Pri obravnavi javnozdravstvenih (kakor tudi drugih strokovnih, znanstvenih itd.) tematik ni dovoljeno matematično izravnati strokovnih argumentov, ki slonijo na dejstvih in dognanjih, in nasprotnih mnenj, ki slonijo na občutkih, strahovih, nedokazanih trditvah, neprimerljivih podatkih ali podatkih, ki jih je stroka ovrgla.

Lažno uravnoteževanju (false equivalence), ko se primerja neprimerljivo, ni združljivo z odgovornim novinarstvom v javnem mediju. Dolžnost javnega medija je, da daje prednost dejstvom, strokovnim ugotovitvam pred laičnimi mnenji in laičnimi interpretacijami teh podatkov in dokazov. Vendar pa je za celovit prikaz javnozdravstvenih tematik, ki očitno tudi delijo in sprožajo nasprotovanja, treba poiskati ustrezen način za vključitev ločenih pogledov in pri tem upoštevati vsakokratni fokus, kontekst in žanr obravnave.

Kako obravnavati razlage in mnenja, ki se napajajo pri osamljenih znanstvenih oz. strokovnih argumentih ali v teorijah zarot? Vsekakor ne s posmehovanjem, norčevanjem, zvišenostjo in podcenjevanjem. Menim, da je treba prisluhniti tudi

pomislek in zadržkom zanikovalcev, dvomljivcev, proticepilcev in pri odgovornih v imenu tega dela občinstva iskati odgovore na njihova vprašanja, dvome in strahove.
(⇒ Varuhinjsko poročilo glede poročanja o javnozdravstvenih temah, SEPTEMBER 2020, str. 4)

O ukrepih: vlada/opozicija/protestniki

»Nit glavnine vsebine tokratne oddaje je bila usmerjena predvsem v slabosti PCT ukrepov. Ob tem ni bilo niti enkrat omenjeno trenutno epidemiološko stanje v Sloveniji, naraščajoče število bolnih v bolnišnicah in tudi umrlih zaradi covid-19, kar bi pomembno prispevalo k bistvu razprave. Situacija epidemiološko ni dobra in če kaj nas lahko reši precepljenost, tako kot je to jasno razvidno iz rezultatov precepljenosti evropskih držav, ki živijo sproščeno prav zaradi ukrepov, ki so jih izvajali in ozaveščenosti ljudi o cepljenju. Pri nas pa se raje išče slabosti, ne pa tudi prednosti in koristnosti in s tem samo krepimo nezaupanje med ljudmi. So tudi slabosti, vendar je koristnost vseh ukrepov zlasti cepljenja bistveno večja od tveganj. Res da o cepljenju ni bilo direktnega pogovora, so pa PCT ukrepi usmerjeni v tej smeri.« (⇒ Preskopo o PCT v Studiu City?, SEPTEMBER, str. 9)

»Policija je s pet ravnala nekorektno. Policija je izzvala incident tudi pred ministrstvom za kulturo. Vaš molk o današnjih demonstracijah in o tem, da policija izziva spopade, zbuja dvom tako glede vaše »neodvisnosti« kakor glede vaše strokovnosti.« (⇒ Zakaj nič o protestih 3. septembra, SEPTEMBER, str. 14)

»Zakaj novinarji TV SLO in voditelji TV dnevnika objavljate senzacionalistične komentarje, ne pa objektivnih informacij o dogajanju med torkovimi nezakonitimi demonstracijami? Resda ste striktno uporabljali pridevnik "domnevna prekoračitev pooblastil Policije", a vaša napaka je v tem, da take populistično obarvane novice sploh objavljate. Namesto tega bi bilo bolje, da bi objavljali resnico o posledicah Covida, o težavah, ki doletijo necepljene, ne pa izjave necepljenih, ki nočejo biti "poskusni zajčki", pa o izmišljenih posledicah, cepljenja itd. Mislim, da je skrajni čas, da postanete glasniki resnice, in ne trobilci nekdanjih struktur.« (⇒ Kako poročati in polemizirati o protestih, OKTOBER, str. 4)

Napuhovanje mask

»Za nas naglušne, ki si pomagamo razumeti sogovornika z branjem z ustnic, so postale informativne oddaje RTV Slovenije v primerih, ko gostje oddaje nosijo maske, povsem nerazumljive. Zato vas prosim, da na RTV Slovenija naslovite zahtevo, da informativne oddaje, v katerih gostje nosijo maske, podnaslovijo, ali pa med pogovorom uporabljajo zaščitne pregradne stene, ki jih imajo. Izgovor, da na nacionalni televiziji nosijo maske zaradi edukativnih namenov, je za naglušne grobo žaljiv.«

»Prispevki ki so posneti in imajo nastopajoči nameščene maske so težko razumljivi mislim da bi bilo dobro opremiti s podnapisi. Težko razumljivi so tudi tisti ki se oglašajo preko VIBRA ali skypa. Za goste ki pa so v studiu pa bi se dalo rešiti na kakšen drugačen način da nebi imeli nameščene maske. In problem je tudi o prepoznavnosti gostov, ker samo za trenutek napišete kdo je govoreči. Mogoče še to napisan je samo ime in priimek ne pa tudi v katerem imenu (ustanove, funkcije) zastopa.«

Nasvet gledalcem glede podnapisov za slovenske vsebine:

- ▶ Vključitev prek teleteksta: TV SLO1 = TTX 771 in TV SLO2 = TTX 772
- ▶ V spletnem arhivu RTV 4D: vključitev s tipko CC.
- ▶ Več informacij: <https://www.rtv slo.si/dostopno>

► **Varuhinja** je izkoristila vse priložnosti, da je sogovornike opozarjala na nujen razvoj tehnologije, ki bi omogočala sproten oz. samodejen zapis govornjene slovenščine; na to nujnost so dodatno opozorile covidne razmere, zlasti v oddajah, ki potekajo v živo, in zato ni mogoče prej pripraviti podnapisov, znakovnega jezika pa občinstvo s starostnim pešanjem sluha oz. naglušnostjo praviloma ne razume. (⇒ [Vidimo napihovanje mask, razumemo pa nič!](#), JANUAR, str. 44)

Še kar te igle in vbodi

»Obvarujte nas pred totalnim nasiljem nad tv gledalci s stalnimi prizori paličkanja po nosovih in pritiskanja igel v meso potencialnih bolnikov. To je postala že prava obsedenost snemalcev, reporterjev in režiserjev na vseh televizijah.« (⇒ [Kar naprej te igle, prizanesite nam](#), JANUAR, str. 25)

»Ni niti enega dogodka, da bi vaši novinarji ne omenili tega nesrečnega kovida. in ni pogleda na ekran, ko bi vaši sodelavci ne snemali tiščanje palčk v nosove ali pa zbadanje z injekcijami (⇒ [Zopet moteči prizori cepljenja](#), MAREC, str. 11.)

Kdaj maske ja in kdaj ne

(»Zanima me, zakaj na primer gostje v informativnih oddajah, kot so Dnevnik, Odmevi, Studio City ipd., dosledno nosijo maske, v drugih oddajah pa ne (npr. Intervju). Zanimivo, da prejšnji teden tudi v SC zadnja dva gosta, dr. Čeferin in dr. Hribar, nista nosila maske.

Ponekod tudi voditelji nosijo maske (npr. v Zadnji besedi). Nedolgo nazaj sem opazila, da so nekateri gostje v oddaji Dobro jutro nosili maske, drugi pa ne (žal se ne spomnim datuma dotične oddaje). Je to odvisno tudi od tega, ali so gostje že bili cepljeni oz. da imajo negativen test na koronavirus ali tem odločitvam botruje kaj tretjega?

Moj sporočilo ni pritožba, preprosto me zanima, zakaj veljajo različna pravila za različne oddaje znotraj iste hiše.

Moram priznati, da je zelo prijetno gledati oddaje, kjer nihče nima maske, da vidimo cel obraz nastopajočih. Se pa zavedam, da je v času najhujše epidemiološke slike bila uporaba mask pred kamerami verjetno pravilna odločitev - vseeno gledalci komaj čakamo, da jih bodo v studiih sčasoma vsi opustili.« (⇒ [Uporaba mask v studiih TV Slovenija](#), MAJ, str. 19)

Iz pojasnila o studijskih pravilih:

- Med gosti mora biti razdalja NAJMANJ 1,5 m,
- če razdalje ni mogoče zagotoviti, gostje nosijo maske ALI PA imamo med njimi pregrado iz pleksi stekla.

Varuhinja opozarja:

► Nekateri gledalci so menili, da bi morali tudi voditelji informativnih oddaj nositi maske, ker da bi s tem dajali dober zgled, spet drugi so sporočali, da je to zelo moteče, zlasti z vidika razumljivosti (gluhi in naglušni so npr. opozarjali, da gledajo napihovanje mask, ki jim onemogoča branje z ustnic in spremljanje obrazne mimike).

Z vidika varnosti pri delu in v okviru javnozdravstvenih smernic je sicer določeno, kakšne razdalje morajo biti med sogovorniki in koliko ljudi sme biti hkrati v posameznih studiih.

Zaskrbljenemu občinstvu je pomembno pojasniti, da so studii različno veliki (od miniaturnega Studia 5 do največjega, koncertnega Studia 1), da so poleg oseb, ki nastopajo, v studiu tudi še drugi ljudje, od kameramanov do asistentov, in da kamera lahko prikaže drugačno razdaljo med sogovorniki, kot je v resnici.

Nekaj odmevnejših zadev

Zadeva Nedeljski gost/poklicni standardi, JULIJ, str. 23

V oddaji Vala 202 Nedeljski gost, 11. julija, je biokemik in farmacevt izrekal kontroverzna stališča, ki ne slonijo na stroki. Uredništvo se je po predvajanju oddaje opravičilo občinstvu in odločilo, da pogovora ne arhivira na spletu:

»Gost, dr. Tomaž Makovec z Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, je v oddaji delil svoja mnenja. Težava je, da ob izrekanju polemičnih stališč ni dobil niti enega kritičnega vprašanja in da ni bil izražen niti kakršen koli dvom o njegovem mnenju. Gostu je bilo tako med drugim omogočeno širjenje sporočil, ki ogrožajo zdravje ljudi. Intervjuja zato ni v arhivu. Izpostavljene teme bi se dalo nagovoriti v drugačnem formatu oddaje ob ustrezni novinarski izvedbi.«

Poudarki iz **varuhinjine** obravnave:

- Pogovor ni bil izveden v skladu s Poklicnimi merili in načeli novinarske etike. Objava takšne vsebine v radijskem etru je bila napaka. Uredništvo se je odločilo prav, ko se je odločilo, da vsebina ne bo spletno arhivirana oz. dostopna v digitalnem okolju.
- Uredništvo naj sprejme takšne ukrepe, ki bodo zagotavljali pravilno delovanje verige odločanja, ustrezno načrtovanje programskih vsebin in preprečili ponovitev napake oz. objave programskih vsebin »mimo uredniških odločitev«.
- Novinarji in uredniki Vala 202 naj se še enkrat podrobno seznanijo z vsemi določili Poklicnih meril in načel novinarske etike, na katera se je varuhinja sklicevala v obravnavi, in opravijo poglobljeno notranjo razpravo o tč. 17 teh meril, ki govori o obveznem posvetovanju z uredniki.

Zadeva Intervju/Laična izjava o zdravju, OKTOBER, str. 9

Glede oddaje Intervju, 17. oktobra 2021, na TV Slovenija 1, v kateri je priznani sociolog izrekel mnenje o varnosti cepiv, se je odzvala **Zdravniška zbornica Slovenija**.

»V oddaji je gost (sociolog, raziskovalec, predavatelj in publicist) izražal stališča o varnosti in učinkovitosti cepljenja, ki ga je primerjal z genskim inženiringom. Kot Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev Radiotelevizije Slovenija ste v primerljivem primeru spomladi 2020 že ocenili, da ravnanje enega od uredništev ni bilo preiščeno v primeru, ko je komentiranje zdravstvenega vidika epidemije covid-19 omogočilo gostji, ki ni zdravnica, ki nima medicinskega znanja, ki na področju ohranjanja zdravja ne deluje na podlagi znanstvenih spoznanj in strokovno preverjenih metod. Prav tako ste takrat opozorili, da intervju ni primeren žanr za podajanje polemičnih in skeptičnih stališč o javnem zdravju. Ne glede na tedanje stališče je tokratni intervju potekal na način, pred katerim ste svarili.«

Poudarek iz pojasnila avtorice **Ksenije Horvat**:

Dr. Mastnak je že prej v pogovoru poudaril, da ni 'proticepilec'. Izrecno je dejal, da govori o 'negativni utopiji' kot delu svojega intelektualnega premisleka. Sam je poudaril tudi, da govori kot laik in se je torej že sam distanciral od možnosti, da bi bil razumljen kot strokovni interpret virusa ali cepljenja. Iz teh razlogov se mi v tistem trenutku ni zdelo utemeljeno bolj odločno reagirati v skladu s siceršnjo uredniško politiko naše hiše, da o strokovnih vprašanih javnega zdravja lahko govorijo le strokovnjaki. Svoje sklepanje o mRNA cepivih je dr. Mastnak že sam opredelil kot »negativno utopijo« in v tem smislu bi njegovemu sklepu voditeljsko težko nasprotovala. Na vsak nadaljnji pomislek, ki bi ga izrazila v oddaji, bi se gost lahko odzval z dodatnim utemeljevanjem, ki bi naju še oddaljilo od temeljnega namena pogovora. Še zlasti, ker gost ne sodi v klasično skupino 'cepilcev in proticepilcev', temveč prav v območje odtenkov med obema poloma.«

Poudarki iz **varuhinjinega** poročila:

- Menim, da bi bila intervencija, ki bi poudarila ločnico med laičnim in strokovnim ali dopolnila informacijo, primerna in zaželena.
- Menim, da v konkretnem primeru – glede na izhodišče, kontekst in fokus pogovora, kakor tudi na podlagi gostove samoopredelitve (da ni »proticepilec«) – ni bilo mogoče predvideti digresije v razpravo o cepivih. Menim tudi, da programske vsebine v celoti – kljub govorčevemu odmiku od temeljne vsebine – ni mogoče razumeti kot neutemeljeno izražanje skepse do medicine ali javnozdravstvenih ukrepov v Sloveniji, kar bi bilo v navzkrižju z odgovornostjo in vlogo javnega medija ter standardi, merili in načeli RTV Slovenija.
- Menim, da bi bil naknadni poseg v vsebino (odstranitev izjave z namenom varovanja javnega zdravja) v konkretnem primeru nepotreben in pretiran, saj je bilo iz pogovornega konteksta jasno razvidno, da gost ne strokovno ne institucionalno ni razlagalec javnozdravstvenih ukrepov ali medicinskih pojmov, prav tako je ob opisu lastne dileme glede cepiv sam izrecno dejal, da o tem izreka laičen pogled.

Zrcalo tedna: o cepljenju in lunatikih, JANUAR, str. 4

V oddaji Zrcalo tedna, 17. januarja, je avtorica za nasprotnike cepiva proti covidu in nasploh ljudi, ki ne zaupajo v znanost, uporabila besedo »lunatiki«. Pritožniki so se počutili osebno užaljene in prizadete. Odgovorna urednica in novinarka sta se opravičili.

Poudarki iz **varuhinjske** obravnave:

- »Menim, da je opravičilo na mestu. Uporaba žaljivih oznak za posameznike ali skupine v programih javnega medija ni upravičena. To ni dovoljeno niti v oddajah, kakršna je Zrcalo tedna, ki sodi v komentatorski žanr in dovoljuje izražanje avtorjevega osebnega (subjektivnega) pogleda.
- O argumentiranem in omikanem izražanju kritičnih mnenj in spoštovanju osebnega dostojanstva posameznikov sem večkrat pisala, med drugim l. 2019 v kontekstu cepljenja (gl. [kolumna o cepljenju](#)).
- Dodajam, da je javni medij v spremljanju javnozdravstvenih tem dolžan slediti javnozdravstvenim smernicam v državi (gl. [priporočilo: kako poročati o javnem zdravju](#)). Novinarjem se izrecno odsvetuje, da bi posmehljivo ali zviška govorili o tistih, ki imajo drugačne poglede, strahove ali dvome. Smiselno je, da te dileme upoštevajo, ko v imenu občinstva iščejo odgovore in pomagajo razčistiti dvome.

»Omogočiti bi morali soočenje enih in drugih strokovnjakov. Tudi drugače mislečih znanstvenikov, zdravnikov in pravnikov je zelo veliko, če bi se jih le upali poiskati. In še za konec: tam ste zaradi nas vseh.« (⇒ [Poročanje o epidemiji in ukrepih, AVGUST, str. 8](#))

»Zakaj ni bilo niti ene javne razprave kjer bi se tehtalo argumente za in proti? Ljudje bi zelo radi slišali obe plati, soočanje strokovnjakov, ki zagovarjajo cepljenje, in tistih, ki so do tega zadržani. Kaj je smiselno? Zbližanje stališč, slišati in biti slišan.« (⇒ [Poročanje o epidemiji in ukrepih, AVGUST, str. 8](#))

»...iskreno se zahvaljujem za današnji odličen prispevek oz intervju z Matejo Logar. Hvala, ker sprašujete, ne popuščate in dvomite! Bil je že skrajni čas in v res veliko veselje mi je bilo poslušati posnetek, ker je nekaj povsem svežega v prostoru, kjer so novinarji povsem nehali dvomiti, zastavljati prodorna vprašanja in se spraševati o smiselnosti slišanege. Vprašanj je vendarle veliko, odgovorov pa ni.« (⇒ [Covid-19: pohvaljen Vroči mikrofoni, SEPTEMBER, str. 31](#))

Tarča o samotestiranju šolskih otrok, NOVEMBER, str. 9

V oddaji Tarča z naslovom Samotestiranje v šolah, 18. novembra, so po mnenju pritožnikov nasprotniki samotestiranja dobili priložnost, da širijo dezinformacije, pozivajo k neposlušnosti in poglobljajo razdor v družbi. Uredništvo naj bi nastop omogočilo manjšini, ki pa je bolj glasna.

V. d. urednika dnevnoinformativnih oddaj, ki je pristojna tudi za četrtkov večerni informativni pas v okviru Studia 3, **Nataša Rijavec Bartha**:

»V zadnjih dneh, ko je nekatere starše vznemirilo napovedano samotestiranje v šolah, se nam je zdelo pomembno, da na to opozorimo tudi z druge strani, nenazadnje tudi v imenu otrok, ki se zaradi dilem staršev nehote znajdejo v posebni stiski. Zato smo g. Zadela kot glas razuma ta teden v našem programu lahko slišali dvakrat, najprej smo ga povabili v oddajo Odmevi, nato še v oddajo Tarča. Namen oddaje Tarča je bil odgovoriti na številne dileme, ki nastajajo ob uvajanju samotestiranja, kot smo posebej poudarili, sicer le pri peščici staršev, ki pa so dvignili veliko prahu, tudi s protesti. Verjamemo, da so pristojni na večino vprašanj odgovorili in da je velika večina vendarle razumela nujnost tovrstnih ukrepov za normalno delovanje šol v razmerah, ki se vse bolj zaostrojujejo.«

Poudarki iz **varuhinjin**ega mnenja:

- Uredništvu je pri namenu, da bi odgovorili na številne dileme, v veliki meri spodletelo, saj ni ustrezno definiralo in zamejilo fokusa oddaje. Iz poteka razprave, kakor tudi iz zasedbe studijskih gostov in gostov na terenu ni bilo razvidno in nedvoumno jasno, o čem teče beseda: ali o pedagoških dilemah v epidemijskih razmerah, psihološki stiski otrok, staršev in učiteljev (vključenih v izobraževalni proces), vladni politiki in vladnih ukrepih, javnozdravstvenih razmerah in ukrepih ali nasploh o covidu, obstoju in širjenju virusa, zdravljenju obolelih, pogoju PCT, varnosti cepiv in cepljenju.
- Zaradi razrahljanega fokusa tudi ni bilo jasno, ali so bili povod za razpravo zadržki peščice staršev, ki samotestiranju nasprotujejo, ali morebitne nadaljnje dileme učiteljev in večine staršev, ki samotestiranju ne nasprotujejo, a bi vendarle želeli še kaj vprašati ali povedati.
- Menim, da je uredništvo pri tem spregledalo bistveno maksimo javnega medija v času epidemije, in sicer, da ni dovoljeno odmerjati enakega prostora tistim, ki dvome utemeljujejo na osebnih mnenjih, napaberkovanem polznanju, govoricah ter dezinformacijah, in tistim, ki strokovno znanje nedvomno imajo. Temeljna odgovornost javnega medija je, da prepreči lažno uravnoteževanje (false equivalence) med mnenji/nevednostjo in znanjem/stroko. Pri tem posebej poudarjam, da to pravilo ne pomeni zamolčanja dejstev, da strahovi, dvomi, nasprotovanja in dileme obstajajo, ampak posredovanje teh dejstev tako, da se strahov, dvomov, nasprotovanj in dilem ne podžiga, da se jim ne daje enake teže kot argumentom stroke, a se nanje – kolikor je to sploh mogoče – odgovori.
- Napaka je bila, da je bilo medicinske trditve oz. trditve, ki oponašajo medicinsko stališče, dovoljeno izrekati posameznikom, ki nimajo medicinskega znanja. Menim, da bi uredništvo, ko se je odločilo za vabilo staršem, ki nasprotujejo testiranju, moralo predvideti, da bodo navajani tudi nestrokovni argumenti. Kljub temu uredništvo ni poskrbelo, da bi navajanje netočnosti o domnevni naravni imunosti in zdravju otrok ustrezno ovrgli z navedbo dejstev, ki jih je overila stroka. Zdravnik, ki je po stroki pediater, ni mogel prevzeti vloge specialista imunologa,

epidemiologa ali virologa, ampak je bil kot eden izmed skupaj osmih govorcev v oddaji potisnjen v vlogo strokovnjaka, ki moleduje, naj ljudje vendarle verjamejo pediatrom in preverljivim podatkom o stanju v zdravstvu.

Čivkanje v oddaji *Dobro jutro, MAREC*, str. 10

Na gregorjevo, 13. marca, je voditeljica oddajo *Dobro jutro* začela z naslednjimi besedami:

»'Na gregorjevo — otec, še veš? — se ptički ženili so, za šolskim vrtom v mejici gostili se, pili so...'. Ja, če danes opazite nenavadno veliko ptičkov okoli sebe, ne pozabite, da je prišel njihov veseli dan ljubezni, danes praznujemo gregorjevo, slovensko valentinovo, ko se ptički ženijo, dan, ki ga je tako lepo opisal tudi pesnik Oton Župančič v svoji pesmi *Duma*. In bolje, da čivkajo ptički, kot pa naša vlada po Twitterju: ste opazili, čivk čivk, pa so spet kakšni novi ukrepi, 30 dni epidemije ... Bomo mi kar pri dnevu ljubezni ostali, namreč danes godujejo tudi vsi Gregorji, čestitke vsem.«

Pritožnica je menila, da je bil ta nagovor uperjen zoper vlado oz. vladne ukrepe, da takšno ravnanje ogroža ljudi in da se tako javni medij posmehuje vladi, posvetovalni ekipi, celotnemu zdravstvenemu sistemu in tudi ljudem, ki so umrli za covidom.

Odgovorni urednik **Rok Smolej**, urednica jutranje oddaje **Daša Lamut Prosen**:

»Izrečene besede niso bile del besedila ali scenarija, ki bi bil pripravljen vnaprej, temveč je šlo za pripombo voditeljice, ki je med oddajo nastala spontano. To sicer pri oddaji v živo, ki teče kar 3 ure, ni nič nenavadnega, voditelji se seveda odzivajo s spontanimi reakcijami, pri čemer vsaka beseda ne more biti določena vnaprej, ko je izrečena, pa gre nepovratno v televizijski eter. Pri sto in sto izrečenih besedah v oddaji v živo, dan za dnem, leto za letom se seveda zgodijo tudi spodrsaljaji, in v tem smislu je odgovornost voditeljev živih oddaj ogromna. ... Voditeljica je pojasnila, da je šlo za »hudomušno besedno igro, primerjavo čivkanja ptic za enega najlepših slovenskih praznikov, gregorjevega, in čivkov vlade na Twitterju.« Navaja še, da njen namen nikakor ni bil žaliti ali se posmehovati, še najmanj vladnim ukrepom za zajezitev epidemije, ki jih tudi sama spoštuje in o njih prek svojega javnega delovanja ves čas osvešča tudi javnost.«

Povzetek **varuhinje** obravnave:

- ▶ Menim, da ni šlo za kršitev standardov in meril, denimo načela dobrega okusa ali načela nepristranskosti, temveč za premalo domišljeno voditeljsko intervenco, ki jo je del občinstva lahko razumel narobe in si o njej ustvaril vtis, kot bi šlo za vpletanje aktualne politike v nepolitično oddajo ali izrekanje odklonilnega stališča do epidemioloških ukrepov ali celo – kot razberem iz vašega pisma – kot politično stališče do vladnih ravnanj.
- ▶ Vsekakor je voditeljske intervence, ki se stikajo z žgočimi aktualizmi, treba skrbno premisliti in v uredništvu vnaprej »preizkusiti«, ali bodo imele dobrodušen in

humoren učinek, kot je bilo mišljeno, ali pa jih je mogoče razumeti tudi drugače oz. narobe. Sestavni del medijskega dela je namreč tudi zavedanje, da se pomen povedanega lahko razlikuje zaradi različnih horizontov pričakovanja občinstva. Torej glede na to, kdo in s kakšnimi pričakovanji posluša ter si o tem ustvarja mnenje.

- ▶ Jezikovni vidik zadeve: Ali je beseda čivk (čivkanje) posmehljiva? Odgovor je nikalen. Glagol čivkati je v besedišče slovenskega jezika uvrščen tudi v pomenu tvitati. Za uveljavitev slovenskega prevoda angleške besede, ki pomeni uporabo globalnega družbenega omrežja Twitter, so si sicer prizadevali tudi jezikoslovci. Drži pa, da čivkanju ni uspelo spodriniti bolj uveljavljene tujke tvitanje. Voditeljica je različne pomene glagola (spodaj kopiram pomene iz eSSKJ) povezala v besedno igro, pri tem pa – kot kaže vaša pritožba – očitno podcenila dejstvo, da beseda nosi tudi druge ekspresivne pomene, zaradi česar bi jo kdo lahko razumel narobe.
- ▶ Menim, da si gledalci ne bi želeli, da bi voditelji sproščeni, družinskih, jutranjih, razvedrilnih in drugih podobnih oddaj iz strahu pred morebitno napako opustili sproščen voditeljski pristop, ki dopušča domisljice, igre besed, zbadanje, blag humor itd., in se zatekli v predvidljiv, suhoparen formalizem, saj bi zaradi tega trpela tudi zasnova oddaje, kakršna je Dobro jutro.

Strašljivi prizori v vladni promociji cepljenja, DECEMBER, str. 27

Gledalko je zmotil eden iz serije osmih oglasov, ki so se v različnih TV-terminih predvajali med 27. novembrom in 10. decembrom, ter so bili namenjeni ozaveščanju državljanov o nevarnosti bolezni covid-19 ter smiselnosti cepljenja. Naročnik oz. plačnik oglasov je bil Ukom. Večina jih je bilo sestavljena iz pričevanj prebolelih oz. preživelih po okužbi, objavljenih v dokumentarnem filmu Mitja Okorna Covid-19.

Iz **varuhinjinih** ugotovitev:

- Menim, da večina oglasov ne z vsebino ne z vizualizacijo oz. montažnim in zvočnim pristopom ni takšne narave, da bi jih mogli šteti med otrokom nevarne oz. takšne, da pri otrocih posebej vzbujajo strah in tesnobo.
- V seriji oglasov sem opazila tudi dva, ki prikazujeta razmere v bolnišničnih covidnih oddelkih, in bi ju bilo zaradi vzdušja napetosti in strašljivosti ter posameznih prizorov bolnikov primerneje predvajati v večernih urah.
- Opozarjam na hišni kodeks (pravilnik o Estetskih in etičnih načelih: <https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo/zakoni-predpisi-in-dokumenti/estetska-in-eticka-merila/475068>), ki je še veljaven, čeprav ga je treba deloma uskladiti z zakonodajo.
- Menim, da oglas z izbranimi bolnišničnimi prizori, ki vključujejo gole dele teles zelo bolnih in morda umirajočih, ki se borijo za življenje, še posebej pa zaradi uporabljenih zvočnih in montažnih učinkov, ki poudarjajo strašljivost, napetost in nevarnost, pri otrocih zbuja tesnobo in strah, kar je natanko to, pred čemer svari prej omenjeni pravilnik.

- Menim, da gre za takšno vrsto oglasa, ki ga ne bi smeli predvajati pred večernimi urami, in sicer v duhu ZAVMS, ki v 14. členu omejuje predvajanje AV vsebin, ki niso primerne za otroke.

Pogovorimo se o covidu in vlogi RTV

Ob izbruhu nasilnih uličnih protestov jeseni 2021 je varuhinja pripravila analizo primerov dobre in slabe prakse in jih opremila z dodatnimi iztočnicami za razpravo in kot pomoč za nadaljnje reševanje dilem. V nadaljevanju so poudarki. (⇒ [Pogovorimo se o covidu in vlogi RTV, SEPTEMBER, str. 52](#))

Shematska delitev na cepilce/proticepilce vodi v neustrezno poenostavljanje in spregled odtenkov in razlik.

- ▶ Nepoznavanje, nerazumevanje ali neupoštevanje teh razlik neizogibno pripelje do nesporazuma med občinstvom in medijem.
- ▶ Bolj kot kdaj je očitno, da se občinstvo deli po vseh mogočih družbenih ločnicah in da se posameznikov horizont pričakovanj otipljivo spoji z njegovimi lastnimi pogledi na epidemijo in ukrepe.

Odpira se vprašanje prepoznavanja dezinformacij ter razlikovanja med dejstvi in »dejstvi«.

- ▶ Kaj to pove o medijski pismenosti in kakšno vlogo ima javni medij pri sistematičnem razbijanju mitologije in preverjanju dejstev (t. i. fact check)?

Občinstvo upravičeno opozori, če so ogrožene temeljne vrednote javnega medija: natančnosti, preverjanja dejstev, uporabe verodostojnih virov, celovitosti, nepristranskosti. To se zgodi, kadar:

- podatki niso točni, dovolj natančni ali preverjeni,
 - viri niso kredibilni ali ustrezno navedeni,
 - so dejstva predstavljena parcialno ali navijaško,
 - se primerja neprimerljivo,
 - se mešajo dejstva in komentarji,
 - se k besedi vabijo eni in isti govorniki (strokovnjaki, analitiki, politiki),
 - se presliši glasove zaskrbljenih državljanov in da se gre premalo med ljudi,
 - zdravstvene trditve izrekajo posamezniki, ki nimajo medicinskega znanja,
 - se v oddajah ali člankih samo navržejo podatki, ki zbegajo in ostanejo v zraku,
 - se v preohlapnih razpravah mešajo pojmi,
 - se prevečkrat politizira,
 - se velikokrat ne ve prav dobro, o čem teče beseda, saj se govori o vsem po malem in zato o vsem premalo.
- ▶ V kolikšni meri in kako je mogoče takšna opozorila – čeprav včasih tudi slabo argumentirana in splošna – uporabiti kot orodje za samorefleksijo, ugotavljanje pomanjkljivosti, izboljšave in pravilnejše odločitve?

Vsak gledalec, poslušalec in bralec RTV-vsebin ima svoj primarni medijski kanal, ki ga uporablja za informiranje: posamezne radijske programe ali pasove, televizijske oddaje, spletne (pod)strani, podkaste in teletekst.

- ▶ Kako naj javni medij poveže znanje in razpršene informacije, zagotovi sinergije in križno uporabo RTV-medijev, da bi občinstvu prek njegovih primarnih kanalov posredoval čim več čim bolj kakovostnih informacij?

Bistvena naloga javnega medija je, da občinstvu pomaga na kompleksno krizo pogledati iz čim več zornih kotov. Pri vsakokratni obravnavi pa mora biti jasno, kaj je v fokusu in kdo je ciljno občinstvo.

- Pomembno je, da se od primera do primera izbere **najprimernejši žanr** za posredovanje vsebine glede na fokus obravnave in ciljno občinstvo.
- Pri presoji o ciljnem občinstvu se je treba **izogibati shematičnih predstavam o delitvi družbe** samo na tiste, ki so za in proti, saj je med dvema poloma še veliko odtenkov.
- Pri poročanju o javnem zdravju je treba strogo slediti **priporočilom** ter poiskati način, da se vedno znova odgovori na vprašanja javnosti, čeprav se zdi, da gre za vprašanja, na katera je že bilo odgovorjeno.

Za vsakokratno obravnavo, glede na fokus, žanr in ciljno občinstvo je treba poiskati **najbolj kompetentne sogovornike, tako strokovnjake za posamezne vidike in ravni epidemije kot predstavnike vlade in druge odločevalce**, predstavnike ustanov in civilne družbe. V vsakokratno uredniško tehtanje naj se vključujejo **dileme, ki jih je mogoče izluščiti iz kritičnih ali pohvalnih odzivov občinstva**, mdr.:

- kdaj zadostujeta informiranje in povzemanje,
- v katerih primerih je treba dodatno preverjati dejstva in kako,
- kdaj je informacije treba nadgraditi z nasveti in pojasnili, kdaj pridejo na vrsto analiza, soočenje mnenj in komentar,
- katerih vsebin ni mogoče kakovostno razjasniti z enim sogovornikom,
- koliko časa je potrebnega za umirjen, kakovosten in strpen dialog,
- kako se soočiti z naveličanostjo občinstva, ki si je ustvarilo vtis, da o epidemiji govorijo vedno isti obrazi in glasovi,
- kako k besedi povabiti ljudi, ki se počutijo preslišane in spregledane, a jim epidemija narekuje in otežuje življenje,
- kako preprečiti vrivanje politike v strokovne razprave,
- kateri medijski pristopi so lahko občinstvu v pomoč pri odgovornem državljskem ravnanju in odločanju,
- kako preprečiti, da bi medij sodeloval v antagonizmu nasprotnikov/zagovornikov,
- kako nagovoriti občinstvo, ki se primarno informira na družbenih omrežjih in ne prepozna lažnih novic in dezinformacij,
- kako uporabiti in povezati znanje, ki so ga pridobili v drugih uredništvih javnega medija.

VODNIK PO PRIPOROČILIH

Vodstvu RTV Slovenija

- ▶ Prenovi naj se kodeks o označevanju vsebin za otroke Estetska in etična merila, saj ni usklajen z zakonom oz. je zastarel (⇒ [O napovednikih in otrocih](#), FEBRUAR, str. 19; ⇒ [Pobuda za prenovu estetskih in etičnih meril RTV Slovenija](#), APRIL, str. 42; ⇒ [Strašljivi prizori v vladni promociji cepljenja](#), DECEMBER, str. 27);
- ▶ Premisli naj se o vzpostavitvi spletne strani za objavo sprotih razjasnitev uredniških, tehničnih in korporativnih zadev, pojasnil, popravkov in opravičil, kot jo poznajo in negujejo različni evropski mediji (t. i. Corrections and Clarifications) (⇒ [Zadeva poslančeva diploma/opravičilo](#), MAREC, str. 8, ⇒ [Neobjavljen pogovor/očitek cenzure](#), MAJ, str. 6)
- ▶ Uredi naj se področje udejstvovanja zaposlenih na družbenih omrežjih (⇒ [Neobjavljen pogovor/očitek cenzure](#), MAJ, str. 6)
- ▶ V okviru vsebinskih izobraževanj naj se pripravijo delavnice, ki bi programske ustvarjalce bolje poklicno in etično opremile za poročanje o pravicah in položaju istospolnih, kakor tudi drugih tematikah, ki terjajo veliko mero znanja in tenkočutnosti, denimo o spolnem nasilju (⇒ [Pogovor/razkritje o zasebnosti](#), NOVEMBER, str. 7)
- ▶ Premisli naj se o statusu MMC in uredništva za nove medije, saj se zaradi deljenih uredniških pristojnosti zamegljuje odgovornost. (⇒ [\(Ne\)pristransko o izraelsko-palestinskem sporu](#) (splet), MAJ, str. 27)

Vsem uredništvom

- ▶ Umik vsebin s spleta (digitalnega okolja) naj bo skrajna poteza le v primerih, ko ne zadostuje ravnanje v skladu s tč. 5.6 Poklicnih meril in načel novinarske etike. (⇒ [Zadeva Nedeljski gost/poklicni standardi](#), JULIJ, str. 23)
- ▶ Novinarji in uredniki naj se vnovič seznanijo s pravili poročanja o javnem zdravju ([Kako poročati o javnem zdravju](#), [O javnem zdravju še posebej odgovorno](#)), priporočili za odgovorno posredovanje informacij o epidemiji in smernicami za odgovorno poročanje samomorih. (⇒ [Zadeva Nedeljski gost/poklicni standardi](#), JULIJ, str. 23; ⇒ [Pogovorimo se o covidu in vlogi RTV](#), SEPTEMBER, str. 52, ⇒ [Tarča o samotestiranju šolskih otrok](#), NOVEMBER, str. 9)
- ▶ Kontinuirano naj poteka notranja razprava o pomembnih točkah Poklicnih meril in načel novinarske etike: 5.2.1 Zasebno in javno življenje, 1.8 Pravičnost, 17 Obvezno posvetovanje z uredniki, 10.4 Bolečina in trpljenje, 12.3 Odnos do spolnih manjšin. (⇒ [Pogovor/razkritje o zasebnosti](#), NOVEMBER, str. 7)

Vodstvu TV Slovenija, TV Produkciji in Informativnemu programu

- ▶ Za brezhibno delovanje govorne sinteze naj vsi vpleteni določijo natančen protokol podnaslavljanja, ki bo preprečil izpade, z obveznimi postopki pa seznanijo vse, ki sodelujejo pri oddajah, zlasti dnevnoinformativnih. (⇒ [Zakaj govorna sinteza ne deluje?](#), APRIL, str. 35)

Informativnemu programu TV Slovenija

- ▶ Uredniki in novinarji naj se vnovič seznanijo z javnozdravstvenimi smernicami, pravili poročanja o zdravju in bistvenimi načeli komentiranja. (⇒ Zrcalo tedna: o cepljenju in lunatikih, JANUAR, str. 4)
- ▶ V uredništvu naj se pogovorijo o zlatih pravilih pogovornih oddaj, o različnih dilemah, ki jih občinstvo odpira ob nedeljskih večernih intervjujih, in tudi o mnenju v konkretni zadevi, z namenom, da bi se izognili ponovitvi v prihodnje. (⇒ Oddaja s sporno vsebino: objaviti ali ne objaviti? (oddaja Intervju), MAREC, str. 3)
- ▶ Opravi naj se poglobljena razprava o načrtovanju polemičnih oddaj in zlasti o upravičenih pričakovanjih občinstva glede posredovanja informacij o epidemiji. (⇒ Tarča o samotestiranju šolskih otrok, NOVEMBER, str. 9)
- ▶ Na podlagi konkretnega primera, ki je sprožil veliko odzivov, naj se opravi strokovna razprava o varovanju meje med intimnim, osebnim in javnim. (⇒ Pogovor/razkritje o zasebnosti, NOVEMBER, str. 7)
- ▶ Uredništvo naj preveri delovne procese, odločevalsko verigo in hierarhičen protokol odločanja, izčisti pretočnost informacij med uredniki in novinarji na vseh ravneh ter spremlja učinkovitost sprejetih ukrepov, da se ne bi ponovil nedovoljen poseg v novinarsko vsebino in da bi se izognili primerom, ki lahko v notranji in/ali zunanji javnosti ustvarijo vtis o nepravilnostih. (⇒ Neobjavljen pogovor/očitek cenzure, MAJ, str. 6; ⇒ Zadeva/Izrezana izjava Dnevnik, DECEMBER, str. 5)
- ▶ Aktualni pogovori s predsednikom vlade in opozicijo, ki se predvajajo en za drugim, naj se načrtujejo preudarno in tako, da bosta zagotovljena primerljivost in simetrija v poteku pogovorov, vsebini vprašanj in načinu spraševanja. (⇒ Pogovora s predsednikom vlade in opozicijo, DECEMBER, str. 6)

Informativnemu programu TV Slovenija in TV Maribor

- ▶ Opravi naj se poglobljena razprava na podlagi konkretnega novinarskega prispevka, in sicer o točkah Poklicnih meril in načel novinarske etike: 1.1 Natančnost, 1.3. Zbiranje podatkov in 1.8 Pravičnost. (⇒ Deset let od finančnega zloma Mariborske škofije, drugič, FEBRUAR, str. 9)

Uredništvom, ki pripravljajo informativne vsebine

- ▶ V primerih, ko je treba javnosti posredovati bistveno drugačne informacije od dotedanjega poročanja in hkrati pojasniti postopke novinarskega dela, ki so privedli do napačnih sklepov, naj se zagotovi avtorsko in vsebinsko ločeno posredovanje teh vsebin na eni strani o obravnavani zadevi in na drugi o medijski raziskavi in morebitnih še odprtih vprašanjih. (⇒ Zadeva poslančeva diploma/opravičilo, MAREC, str. 8)

Uredništvom, ki poročajo o finančnih in gospodarskih temah

- ▶ Uredništva naj novinarjem omogočijo izobraževanje o pravilih finančnega novinarstva in strokovno izpopolnjevanje ter jim zagotovijo čas za zbiranje podatkov in temeljito pripravo. (⇒ Deset let od finančnega zloma Mariborske škofije, drugič, FEBRUAR, str. 9)

Uredništvom, ki pripravljajo pogovorne in zahtevnejše oddaje

- ▶ Opravi naj se notranja razprava o kakovostnem sodelovanju med novinarji in uredniki v verigi nastajanja programskih vsebin v vseh fazah, od zasnove do objave, ki vključuje tudi razpravo o žanrskih ter poklicnih in etičnih usmeritvah. (⇒ Oddaja s sporno vsebino: objaviti ali ne objaviti? (oddaja Intervju), MAREC, str. 3; ⇒ Zadeva Intervju/Vovk, AVGUST, str. 6)

Uredništvom, ki gojijo subjektivne avtorske žanre in pristope

- ▶ Novinarji naj se vnovič seznanijo s standardi, merili in načeli o komentiranju ter in ločnici med duhovitostjo in smešenjem. (⇒ Ločnica med duhovitostjo in zasmehovanjem, NOVEMBER, str. 22)

Uredništvu Programa plus TV Slovenija

- ▶ V uredništvu naj pri obravnavi tematik, ki se dotikajo aktualnopolitičnih tem kakor tudi drugih tematik, ki imajo potencial kontroverznega in delitvenega, vnaprej pretehtajo in »preizkusijo« učinke, čeprav gre samo za drobno voditeljsko intervenco. (⇒ Čivkanje v oddaji Dobro jutro, MAREC, str. 10)

TV Produkciji

- ▶ V montažah ali v sinhrostudiih naj se pri tehtanju, kako glasno je preglasno v glasbeni opremi vselej odločijo za znižanje jakosti, upoštevaje, da je v Sloveniji vsaj četrta milijona ljudi, ki slabo slišijo in da imajo le redki doma idealne zvočne pogoje oz. naprave, ki zagotavljajo kakovostno zvočno sliko. (⇒ Križanje govora in glasbe: analiza primerov, FEBRUAR, str. 29)

Valu 202

- ▶ V uredništvu naj definirajo ločnico med mnenjsko intervenco in komentarjem ter opravijo razpravo o nepristranskosti, verodostojnosti, razponu mnenj in komentiranju v javnem mediju, kot so opredeljeni v tč. 1.2, 1.4, 2.2 in 5.7 Poklicnih meril in načel novinarske etike. (⇒ Mnenjske intervence voditeljev, MAJ, str. 27; ⇒ Globalna vas: namesto o Kitajski o Sloveniji, SEPTEMBER, str. 32)
- ▶ Uredništvo naj zagotovi pravilno delovanje verige odločanja (tč. 17 Poklicnih meril in načel novinarske etike) in takšno načrtovanje programskih vsebin, s katerim bodo preprečili ponovitev napake oz. objave programskih vsebin »mimo uredniških odločitev«. (⇒ Zadeva Nedeljski gost/poklicni standardi, JULIJ, str. 23)

Uredništvu za nove medije

- ▶ Uredništvo naj v primerih, ko prejme opozorilo na očitno nenatančnost, napako ali dvomljivo navedbo, spletno novico dopolni, in sicer s preverjeno informacijo oz. z uredniškim pojasnilom. (⇒ [Ko zdravstveno trditev izreka pravni strokovnjak, AVGUST, str. 37](#))
- ▶ Izkoristijo naj se priložnosti spletnega medija, da bi v kompleksnih temah, kakršna je pandemija, bralstvu pomagali s sintetičnimi, kronološkimi, analitičnimi, grafičnimi ... pregledi posameznih segmentov te tematike. (⇒ [\(Ne\)pristransko o izraelsko-palestinskem sporu \(splet\), MAJ, str. 27](#); ⇒ [Ko zdravstveno trditev izreka pravni strokovnjak, AVGUST, str. 37](#))
- ▶ Prevetri naj se način označevanja novic, ki se dopolnjujejo glede na spreminjanje razmer na terenu, analizira in po potrebi spremeni naj se tudi način podpisovanja novinarjev, ki se v primeru, ko predvsem povzemajo agencijske novice, podpisujejo z inicialkami. (⇒ [\(Ne\)pristransko o izraelsko-palestinskem sporu \(splet\), MAJ, str. 27](#))
- ▶ Uredništvo naj zagotovi ažuriranje podatkov na spletni podstrani o novem koronavirusu in poskusi najti način, da bi dragocene informacije, ki jih zberejo, preverijo in objavijo v različnih uredništvih in medijih RTV Slovenija, sproti posredovali v pregledni obliki občinstvu, ki do vsebin javnega medija dostopa prek spleta. (⇒ [Ko zdravstveno trditev izreka pravni strokovnjak, AVGUST, str. 37](#))
- ▶ Novinarji in uredniki naj se seznanijo s pravili poročanja v nizu, kot je opredeljeno v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike (2.3.2 in 2.3.3), in v primerih, kot je bil obravnavan, v najkrajšem času poskrbijo za ustrezno dopolnitev oz. posredovanje celote informacij z novim člankom, ki bo predstavil tudi ostala relevantna dejstva. (⇒ [Pomanjkljiv članek o epidemičnih razmerah na Islandiji, AVGUST, str. 39](#))

Službi za dostopnost, za komuniciranje in vodstvu RTV Slovenija

- ▶ Poišče naj se način, da bi se populariziralo storitve, ki so na voljo za gluhe in naglušne oz. slepe in slabovidne – podnapisi prek TTX ali spleta, govorni podnapisi in opisi – tudi v širši javnosti, zlasti med starejšimi, ki jim peštata sluh in vid. (⇒ [Pobuda Srebrne niti glede dostopnosti, NOVEMBER, str. 49](#))

Vsem snovalcem programa RTV Slovenija

Priporočila za PPN 2022

Iz odzivov gledalcev, poslušalcev in bralcev RTV-vsebin ter uporabnikov storitev javnega medijskega servisa v letih 2017–2021 je mogoče izluščiti nekaj ponavljajočih se odzivov, ki jih varuhinja zapisuje v oporo načrtovalcem PPN 2022.

1. INFORMIRANJE, RAZISKOVANJE: sprotno in kontinuirano posredovanje javno pomembnih informacij v vseh medijih RTV; hitro odzivanje na prelomne novice (t. i. breaking news); v poročanju celovitost in natančnost z jasnim fokusom in kontekstom, širokim razponom mnenj, pojasnil in razlag, spoštovanjem ločnice med komentarjem in poročanjem, ohranjanjem nepristranske drža in kritične distance do obravnavanih vsebin; v pogovornih formatih poleg polemike tudi več dialoga in

strokovnih razprav; poudarek na raziskovalnem, preiskovalnem in analitičnem novinarstvu (preverjanje dejstev, t. i. fact checking; poglobljeni članki, t. i. long read); pregledno povzemanje parlamentarnega dogajanja.

Volilni in referendumski program: poštena in enaka obravnava kandidatov, v soočenjih čim manj anketnih in čim več vsebinskih oz. programskih razprav; enakopravnost v predstavljanju referendumskih opredelitev ZA in PROTI, poleg soočenj organizatorjev kampanje tudi vsebinska predstavitev konsekvenc, kot opora za kvalificirano državljansko odločanje; strokovno opravljene in natančno predstavljene javnomnenjske raziskave in zanesljive vzporedne volitve.

2. SVETOVANJE, INTERAKCIJA: več programov, oddaj, rubrik, zapisov itd., namenjenih poljudnemu in strokovnemu svetovanju/izobraževanju o različnih družbenih in življenjskih zadevah; o zdravju le z najbolj kompetentnimi sogovorniki, v času epidemije celovito in vsestransko o virusu, bolezni in cepivih na podlagi verodostojnih virov; odpiranje kanalov za občinstvo, ki želi slišati/prebrati odgovore na svoje dileme in z vprašanji in mnenji soustvarjati program javnega medija.

3. POVEZOVALNOST, PRIHODNOST: o preteklosti in tematikah, ki delijo javnost, politiko in stroko, s čim več konteksta in ozadja, dialoško, spoštljivo in pietetno, kot opora v medsebojnem poslušanju in razumevanju ter premagovanju družbenega razkola; usmerjenost v prihodnost z odpiranjem razprav o družbi znanja, etiki in vrednotah, solidarnosti, znanosti, gospodarstvu, inovacijah, razvoju in okolju v spreminjajočem se svetu.

4. SLOVENIJA, SLOVENŠČINA, DOMOZNANSTVO: v vseh programih, medijih in vsebinah skrb za zborna izreka in visoko jezikovno raven; zagotavljanje zastopanosti različnih krajev, regij in delov Slovenije kot antipod ljublanocentrizmu; z informativnimi, izobraževalnimi, dokumentarnimi, igranimi, razvedrilnimi pristopi širiti vedenje o delovanju države in civilne družbe ter o etnoloških, jezikovnih, kulturnih, zgodovinskih, verskih, naravnih in drugih posebnostih države in naroda; večja vidnost Slovencev v sosednjih državah in po svetu ter narodnostnih skupnosti v Sloveniji z degetoizacijo teh vsebin.

5. KAKOVOSTNA IGRANA, UMETNIŠKA IN GLASBENA PRODUKCIJA: čim več slovenskih filmov in nadaljevank, tako novih kot ponovitev; dovolj prostora za promocijo slovenske umetnosti, dediščine in kulture; posebna skrb za kakovostne glasbene programe, v katerih bodo sodelovali in se predstavljali domači izvajalci, ki ustvarjajo v različnih žanrih; pretehtan izbor tuje (zlasti evropske in neameriške) igrane, dokumentarne in glasbene produkcije.

6. RAZVEDRILO, ŠPORT: čim več pozitivnih vsebin za vse generacije, kakovostnega humorja in satire ter interaktivnih razvedrilnih formatov (tekmovanja, kvizi); športni prenosi velikih tekmovanj v Sloveniji, na tujem pa tistih, na katerih se z uspehi slovenskih športnikov kuje nacionalni ponos; širjenje programov za različne športe, ne

le največje, najbolj popularne in najbolj množične, tudi za šport invalidov in rekreativne panoge.

7. DOSTOPNOST, RANLJIVE DRUŽBENE SKUPINE: širjenje, nadgradnja storitev in novih tehnologij dostopnosti vsebin za gluhe, naglušne, slepe, slabovidne in občinstvo s težavami razumevanja; posebna skrb za kakovostno zvočno sliko in razumljivost govornih programov, prijazno do občinstva s pešajočim sluhom; snovanje programov z upoštevanjem generacijske, spolne, kulturne itd. raznovrstnosti družbe.

8. NAVADE OBČINSTVA: pretehtano poseganje v uveljavljene gledalske, poslušalske in bralske navade; previdno uvajanje sprememb: odprto komuniciranje z občinstvom.

9. MANJ OGLASOV, VEČ PROGRAMA: iskanje rešitev za omejitev predolgih, motečih in vsiljivih oglasnih prekinitev, križanje oglasov in vsebin, televizijske prodaje, infokanalov, ponovitev in pasov za napovedovanje prihodnjih vsebin.

10. VLOGA IN VREDNOTE JAVNEGA MEDIJA: uporaba vseh medijskih poti in lastnih platform za širjenje vrednot javnega medijskega servisa ter pojasnjevanje ustroja, dejavnosti, delovanja in financiranja RTV Slovenija.

(⇒ Priporočila za PPN 2022, MAJ, str. 44)

DELOVANJE VARUHINJE

Varuhinjina prioriteta je bila ohranjati čim bolj pristne in odprte stike z občinstvom ter nadaljevati tradicijo, da si vsako vprašanje zasluži odgovor. Priprava odgovorov, pojasnil, mnenj in priporočil je bila zaradi velikega pripada časovno najbolj zahtevna naloga. Načrt, da bo večkrat sprožila obravnave v imenu občinstva, a na lastno pobudo, se je v glavnem izjalovil; to ji je uspelo le v nekaj primerih.

Sodelovanje s programskimi ustvarjalci je bilo utečeno in stalno.

Stiki z vodstvom RTV Slovenija in Programskim svetom so bili dobri.

Komunikacija je večinoma potekala na daljavo, neposredni stiki so bili skrčeni na minimum.

Delo **varuhove pisarne** je potekalo v ustaljenih okvirih, zaradi epidemije pa tudi po nareku sprotnih ukrepov in okoliščin. Običajne naloge so bile:

- ▶ sprejemanje odzivov gledalcev, poslušalcev, bralcev, uporabnikov RTV-vsebin (branje pisem, e-sporočil in telefonski pogovori z občinstvom),
- ▶ pridobivanje odzivov pristojnih in pisanje odgovorov,
- ▶ obravnava pritožb, priprava mnenj in priporočil,
- ▶ predlaganje rešitev,
- ▶ dialog s programskimi ustvarjalci,
- ▶ priprava mesečnih poročil o odzivih in ugotovitev ter objava poročil do 10. v mesecu,
- ▶ predstavljanje poročil oz. odzivov in ugotovitev Programskemu svetu, delovnim telesom PS, programskim odborom ter notranji in zunanji javnosti,
- ▶ komunikacija s strokovno in drugo zainteresirano javnostjo,
- ▶ negovanje stikov z vodstvom in z zaposlenimi prek Sveta delavcev,
- ▶ javno delovanje, medijski in drugi nastopi.

1. DIALOG Z USTVARJALCI RTV-VSEBIN

Notranji dialog s programskimi ustvarjalci – novinarji, uredniki, ekipami in vodji – je potekal redno in brez zastoja na vseh ravneh. Glede na epidemične razmere je potekal v okviru možnega, večkrat v obliki ad hoc posvetovanj, bodisi z osebnimi srečanji bodisi na daljavo.

▶ Več kot prejšnja leta je bilo razprav in posvetovanj na pobudo urednikov in novinarjev, ki so iskali odgovore na poklicne in etične dileme; zanimala jih je razlaga in uporaba posameznih standardov, meril in načel v praksi. Tako se je po večletnem trudu »prijel« model vzajemnega učenja, ki ga varuhinja razume kot bistvo samoregulacije.

Po formalnih in neformalnih poteh je programske ustvarjalce seznanila s povzetkom leta 2020 (po objavi letnega poročila 2. marca), sproti pa o izstopajočih ugotovitvah. Občasno jih je nagovorila tudi z **okrožnicami uredništva**, zlasti glede poročanja o covidu in cepivih.

Zainteresirani sodelavci so vsak 10. dan v mesecu prejeli mesečno poročilo varuhinje; to je bilo tudi redno objavljeno na intranetu v okviru platforme Med nami.

V letu številnih kadrovskih menjav je navezala stike z vsemi novimi vodji in uredniki: z **Ingrid Kovač Brus**, novo odgovorno urednico radijskega programa ARS, **Anžetom Ančimerjem**, novim vodjem MMC, **Juretom Sovinkom**, novim vodjem TV Produkcije, in **Rokom Kovačem**, novim vodjem RA Produkcije.

Po koncu mandata odgovornega urednika Programa Plus TV Slovenija **Roka Smoleja** in odstopu odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija **Manice J. Ambrožič** je sodelovala z obema v. d. odgovornega urednika, **Vanjo Vardjanom** in **Jadranko Rebernik**.

V rednem stiku je bila z **neformalno lektorsko koordinacijo RTV Slovenija** (vodja Petra Jordan) in Službo za komuniciranje (vodja **Polonca Komar**).

Januarja je sodelovala v **izobraževalnem projektu za mlajše novinarje RTV Slovenija**, ki so ga leto prej pognali na varuhinjino pobudo. V organizaciji Izobraževalnega središča sta bili pripravljene dve delavnici o vrednotah javnega medija, ključnih poklicnih dilemah in orodjih za njihovo reševanje. Sodelujoči: **varuhinja**, odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**, odgovorni urednik Prvega programa Radia Slovenija **Danijel Poslek**, direktor Radia Slovenija **Mirko Štular** in predsednica Sveta delavcev **Petra Bezjak Cirman**.

2. ODNOSI Z VODSTVOM RTV

Odnosi z vodstvom RTV Slovenija so bili dobri. Generalnega direktorja **Igorja Kadunca**, ki je to delo opravljal do aprila, in pozneje novega generalnega direktorja **Andreja Graha Whatmouga** je seznanjala z ugotovitvami v odmevnejših pritožbah; z njima je urejala tudi statusne oz. delovnopravne zadeve.

Po potrebi je bila v stiku z novo ekipo generalnega direktorja, s strokovnima direktoricama **Sabino Muratovič** in **Vesno Zadravec**.

Glede zadev, povezanih z Radiem Slovenija, je bil v rednih stikih z direktorjem Radia Slovenija **Mirkom Štularjem**.

Na kolegiju direktorice TV Slovenija **Natalije Gorščak** je do njene razrešitve redno predstavljala bistvene ugotovitve iz mesečnih poročil; dvakrat tudi na kolegiju v. d. direktorja **Valentina Areha**.

Vsebinske zadeve

Glede vsebinskih zadev je tudi v I. 2021 opozarjala na primere zunajslužbenega delovanja programskih ustvarjalcev, ki so sprožali etične dileme, in na nesprejemljive objave na družbenih omrežjih. ⇒ [Delovanje programskih ustvarjalcev RTV zunaj službe, FEBRUAR, str. 33.](#)

► Sodelovala je v sklepni razpravi in zadnjem branju **Smernic za nastopanje na družbenih omrežjih in digitalnih platformah RTV Slovenija**, ki so začele veljati z objavo 1. julija 2021. Po uveljavitvi je generalnega direktorja v več primerih opozorila na bistveno odstopanje od smernic oz. na njihovo nespoštovanje. ⇒ [Nepriumno komuniciranje na spletnih omrežjih](#), SEPTEMBER, str. 47.

► Večkrat je spomnila na nedokončan projekt iz leta 2016: **prenovo Poklicnih meril in načel novinarske etike**. Od spomladi 2020, ko je je podala vsebinske pripombe na osnutek dokumenta, se prenova ni premaknila z mrtve točke. Tudi leto 2021 je bilo glede tega izgubljeno leto.

Ob robu zadeve, ki jo je obravnavala spomladi, je vodstvu predlagala osvežitev in prenavo Estetskih in etičnih meril ter navodil iz l. 2007. ⇒ [O napovednikih in otrocih](#), FEBRUAR, str. 19.

Izrazila je pripravljenost za sodelovanje v projektu Bele knjige o pričakovanjih občinstva od javnega medija, ki je bil napovedan oktobra, v upanju, da bo pri snovanju tega dokumenta upoštevano tudi bogato gradivo, zbrano prek instituta varuha pravic gledalcev in poslušalcev. ⇒ [Predavanja, udeležbe in ostale aktivnosti](#), OKTOBER, str. 46.

Spremljala je javne polemike o javnem mediju, tudi glede kadrovske menjave in »podatkov«, ki so bili v medijih objavljeni glede posameznih zaposlenih. Te objave se vselej negativno odražajo v odzivih občinstva. ⇒ [O razmerah na RTV](#), AVGUST, str. 53.

V okviru priprav **osnutka PPN 2022** je prispevala besedilo za poglavje o varuhovih nastopih v medijih RTV, kot je predvideno v pravilniku o varuhovem delovanju.

Spomladi je vodstvu že tradicionalno posredovala priporočila ob pripravi **PPN 2022**, konec poletja mnenja občinstva glede morebitnih jesenskih sprememb TV-sheme in jeseni glede načrtovanih sprememb v letu 2022. ⇒ [Priporočila za PPN 2022](#), MAJ, str. 44; ⇒ [»Ukinitve« oddaj \(Zvezdana, Studio City\)](#), AVGUST, str. 29; ⇒ [PPN za 2022: Proti krajšanju oddaj in ukinitvi Političnega s Tanjo Gobec](#), OKTOBER, str. 38; ⇒ [Ob sprejemanju PPN 2022](#), NOVEMBER, str. 53 in DECEMBER, str. 31.

Delovnopravne zadeve

Varuhinja se je z vodstvom Zavoda uspešno dogovarjala o delovnih pogojih varuhinjine pisarne: letni proračun in poraba, delo od doma, ureditev prostorskega vprašanja, priprave na primopredajo poslov pred nastopom dolžnosti nove varuhinje v januarju 2022.

Generalni direktor je v skladu z dopolnjenim pravilnikom o varuhovem delovanju prvič pripravil predlog ocene varuhove uspešnosti in ga posredoval v odločanje Programskemu svetu. Zadeva je bila obravnavana na zadnji seji PS v tem mandatu, januarja 2022.

3. SODELOVANJE S PROGRAMSKIM SVETOM RTV

Varuhinja je imela redne stike s predsednikom Programskega sveta **Cirilom Baškovičem** in tajnico Programskega sveta **Bojano Simovič** predvsem glede priprav na seje in pravočasno pripravo gradiv. Sodelovala je tudi pri pripravi letnega poročila o delu PS, v razdelku o odzivih občinstva.

Poročanje in sodelovanje v razpravah

Odzivi in varuhinjinina poročila so bili redno uvrščeni na dnevni red vseh sej Programskega sveta in komisij kot redna točka Poročilo varuhinje. Varuhinja se je udeležila vseh rednih in izrednih plenarnih sej (in nadaljevanj) ter vseh sej komisij, na katere je bila vabljena.

► V letu 2021 je ta točka večkrat zdrsnila proti dnu dnevnega reda plenarnih sej, zaradi česar je za razpravo zmanjkovalo časa oz. je bilo treba točko in razpravo prestaviti na nadaljevanje prekinjene seje. Programski svet tudi s tem varuhu sporoča, kakšno težo daje avtonomnemu institutu samoregulacije, ki ga je ustanovil tudi kot strokovno podporo pri obravnavi odzivov občinstva.

O letnem poročilu za 2020 ter mesečnih poročilih in ugotovitvah je varuhinja podrobneje poročala na sejah komisij, kjer je bilo tudi več časa za razpravo o večjih dilemah in odmevnejših primerih. V razpravah je vedno poudarjala, da nasprotuje obravnavi ad personam, da so bistvene vsebine in ne avtorji, da iz števila odzivov ni mogoče soditi o tem, ali je bilo s kakšno vsebino dejansko kaj narobe.

► Varuhinjin poudarek v razpravah: v javnem mediju ni prepovednih tem ali gostov, poročati ali pogovarjati se je dovoljeno o vsem, bistveno pa je, kako se poroča ali pogovarja. Vselej je treba definirati kontekst, zorni kot in žanr obravnave ter upoštevati programske standarde, poklicna merila in etična načela, ki veljajo na RTV Slovenija. Samo z upoštevanjem teh izhodišč je mogoče presojati o konkretnih programskih vsebinah, vselej od primera do primera.

Varuhinja je večkrat predlagala, da se v tovrstnih razpravah sledi Metodologiji programskega nadzora, ki je nastala tudi z namenom, da bi čim bolj zmanjšali tveganje neutemeljenega poseganja programskih svetnikov v medijsko – uredniško in novinarsko – avtonomijo.

Na sejah večine komisij so razprave potekale o vsebinah in storitvah, ki so bile predmet odzivov. Izhodišče teh razprav so bila pojasnila pristojnih in varuhinjinine ugotovitve, zapisane v mesečnih poročilih in podrobneje predstavljene na komisijah. Značilnost razprav na Komisiji za informativne programe je bila, da so programski svetniki odpirali tudi druge teme, da so imeli o obravnavanih zadevah drugačna stališča kot varuhinja in da so večkrat razpravljali o uredniški odgovornosti oz. osebni odgovornosti urednikov ter pričakovali/zahtevali spremembe.

Najodmevnejši so bili Zadeva poslančeva diploma/opravičilo (⇒ MAREC, str. 8), Neobjavljen pogovor/očitek cenzure (⇒ MAJ, str. 4). Stalnica so bile razprave o zasnovi in vodenju posameznih oddaj, o covidu in ukrepih, poročanju s petkovih protestov in vladnem delovanju.

Varuhinja se je posebej angažirala v razpravah na sejah Komisije za Slovence v sosednjih državah in po svetu. To je edina komisija, ki jo poleg programskih svetnikov sestavljajo tudi predstavniki manjšin iz Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške, ki niso neposredno vpeti v odločanje v okviru PS. Ker imajo poleg tega zaradi oddaljenosti manj možnosti za stike z uredništvu, si je varuhinja dodatno prizadevala, da so bili njihovi glasovi slišani pri programskih ustvarjalcih.

Komisije in Programski svet so ob koncu razprav o varuhinjinem poročilu sprejeli seznanitveni sklep.

► V okviru julijske seje oz. sej delovnih teles pred tem je programskim svetnikom predstavila **Priporočila ob pripravi PPN 2021**; v deset točk je strnila ključne odzive in pričakovanja občinstva. ⇒ [Priporočila za PPN 2022, MAJ, str. 44.](#)

Jeseni je na sejah komisij tudi razpravljala o morebitnih posegih v PPN 2021 ter osnutku in predlogu PPN 2022. ⇒ [Priporočila za PPN 2022, MAJ, str. 22](#); ⇒ [»Ukinitve« oddaj \(Zvezdana, Studio City\), AVGUST, str. 29](#); ⇒ [PPN za 2022: Proti krajšanju oddaj in ukinitvi Političnega s Tanjo Gobec, OKTOBER, str. 38](#); ⇒ [Ob sprejemanju PPN 2022, NOVEMBER, str. 53 in DECEMBER, str. 31.](#)

Primer varuhinjske komunikacije z občinstvom pred sprejemanjem PPN 2022

»V razpravah vselej opozarjam, da je pred vsako bistveno spremembo treba imeti pred očmi občinstvo oz. ustaljene gledalske, poslušalske in bralske navade. Zato svarim pred ad hoc, prenagljenimi in radikalnimi posegi v sheme, npr. premik s programa na program, novi urniki, krajšanje oddaj, krnitev vsebin, ukinjanje oddaj itd.

Zavedam se, da so spremembe sestavni del medijske produkcije in da si jih želi tudi občinstvo – pač glede na osebne preference, želje, okus in zanimanja, generacijsko pripadnost itd. Menim tudi, da morajo imeti v oblikovanju programske ponudbe – pri kateri je resnično treba upoštevati veliko različnih dejavnikov, od denarja do časovnih, kadrovskih, avtorskih omejitev – glavno besedo strokovno podkovani programski ustvarjalci.

Kot varuhinja sem sicer doslej le enkrat izrecno nasprotovala posegu v shemo, in sicer ob zamenjavi zaporedja Kulture in Športa po Odmevih (konec I. 2017, začetek I. 2018), saj sem menila, da se je vodstvo neupravičeno sklicevalo na načelo gledanosti (namesto na načelo javnega interesa in poslanstva javnega medija) in da pri načrtovanju tega posega v shemo ni upoštevalo vsebinskih argumentov pristojnega uredništva ter zainteresirane javnosti. Takrat se je po štirih mesecih shema vrnila v prvotno zaporedje (Odmevi, Kultura, Šport).« ⇒ [»Ukinitve« oddaj \(Zvezdana, Studio City\), AVGUST, str. 29.](#)

Na seji PS 29. novembra, ko je tekla sklepna razprava o PPN 2022 (ki je bil nato z dodatnimi sklepi glede Informativnega programa TV Slovenija tudi sprejet), žal ni mogla opozoriti na nekaj ključnih pasti, ki jih je opazila, ter nauke in primere slabih/dobrih praks iz preteklosti, saj ni dobila besede.

Primer varuhinjske komunikacije z občinstvom, po sprejetju PPN 2022

»Posebej poudarjam, da varuh nima nobenih pristojnosti glede PPN, kot angažiran posrednik med občinstvom, programskimi ustvarjalci, vodstvom in programskimi svetniki pa se vsako leto vključim v razprave. Najprej že spomladi ob nastajanju osnutka tega dokumenta, ko iz odzivov občinstva izluščim nekaj priporočil za snovalce PPN (gl. npr. priporočila za I. 2022:

<https://www.rtv slo.si/varuh/mnenja-in-priporocila/deset-priporocil-varuhinje-za-let-2022/590863>), pozneje pa tudi v razpravah o osnutku in predlogu, pri čemer sodelujoče spomnim na dileme, pričakovanja ali upravičene skrbi občinstva.

To seveda ne pomeni, da bi varuh govoril kot nasprotnik sprememb, saj so spremembe medijska stalnica; pomembno pa je vedno znova spomniti na vrednote javnega medija, kakor tudi na to, kakšne posledice imajo lahko pretirani, prenagljeni ali premalo pretehtani posegi v sheme in ponudbo. In kako pomembna je skrb, da v iskanju potencialnega novega občinstva ne bi izgubili tega, ki ga javni medij že ima.

Dodajam splošno pojasnilo, da PPN pripravi vodstvo RTV Slovenija na podlagi dialoga s programskimi ustvarjalci, o njem pa odloča Programski svet, ki ga sestavlja 29 predstavnikov javnosti: <https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo/nadzor-in-soupravljanje/programski-svet/sestava-ps/471843>. Tokrat se je prvič zgodilo, da je bil del PPN pripravljen brez soglasja programskih ustvarjalcev oz. le s soglasjem nekaj članov uredništva; od 143 članov kolektiva Informativnega programa TV Slovenija mu jih je nasprotovalo 134: <https://www.rtv slo.si/slovenija/kolektiv-informativnega-programa-tv-slovenija-to-je-nepremisljen-in-neusklajen-programski-nactr/602553>.

Odgovore na nekatera javna vprašanja in očitke si lahko preberete na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/rtv/za-medije/sporocila-za-javnost>. Letne načrte in poročila najdete na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo/zakoni-predpisi-in-dokumenti/letni-nactri-in-porocila/471839>. PPN za leto 2022 še ni objavljen; običajno to storijo potem, ko Nadzorni svet potrdi pripadajoči finančni načrt.«

Razpis za delovno mesto varuha, izbira nove varuhinje

Programski svet RTV Slovenija je na seji 18. oktobra sprejel sklep o objavi javnega razpisa za prosto delovno mesto varuha pravic gledalcev in poslušalcev v mandatnem obdobju 2022–2027. Javni razpis je bil objavljen 25. oktobra.

Na seji 6. decembra 2021 so programski svetniki odločali med dvema kandidatka, dotedanjo varuhinjo Ilinko Todorovski in Marico Uršič Zupan. Izbrali so, s 14 glasovi, Marico Uršič Zupan.

Dopolnitev pravilnika o varuhovem delovanju, ocenjevanje

Programski svet je na seji 18. oktobra sprejel dopolnilo k Pravilniku o delovanju varuha pravic gledalcev, poslušalcev in bralcev ter uporabnikov programskih vsebin RTV Slovenija, in sicer s členom 6.a. Ta je omogočil implementacijo aneksa št. 8 h Kolektivni pogodbi JZ RTV Slovenija iz l. 2020, ki vsebuje tudi določilo o letnem ocenjevanju varuha.

Ocenjevanje v skladu z novim členom 6.a je bilo prvič realizirano za l. 2021; oceno odlično (5) je PS izglasoval januarja 2022 na svoji zadnji seji v prejšnjem sklicu.

4. PROGRAMSKI ODBORI

Varuhinja se je udeležila vseh sej Programskega odbora za problematiko **programskih vsebin za invalide**, ki ga vodi **Tomislav Špilak**. Predstavljala je odzive občinstva na vsebine o invalidih, pohvalila primere dobrih praks. Sodelovala je v razpravi o poimenovanju invalidov

– glede na specifične invalidnosti (npr. senzorno ovirani, gibalno ovirani) ali konkretno obliko invalidnosti. Spodbujala je prizadevanja za večjo dostopnost programskih vsebin, predvsem za gluhe in naglušne ter slepe in slabovidne, a tudi za uporabnike novic, napisanih v tehniki lahkega branja.

Na sejah Programskega odbora za programe **madžarske narodne skupnosti**, ki ga vodi **Robert Požonec**, je sodelovala na daljavo. Na tak način se je udeležila tudi seje Programskega odbora za programe **italijanske narodnostne skupnosti** (predsednik **Alberto Scheriani**), na katero je bila vabljena.

5. SVET DELAVCEV

Na povabilo predsednice Sveta delavcev **Petre Bezjak Cirman** je varuhinja redno sodelovala na sejah tega organa soupravljanja do konca mandatnega obdobja 2017–2022. Tako je imela možnost spremljati razprave o razmerah v Zavodu, kar ji je pomagalo pri razumevanju posameznih okoliščin, zaradi katerih programske vsebine in storitve občasno niso dosegale pričakovane ravni. Na seji sveta **21. aprila** je predstavila poudarke in ugotovitve v letnem poročilu za leto 2020 in povzetek odzivov v prvih mesecih leta 2021.

6. STIKI Z OBČINSTVOM, JAVNO DELOVANJE

Javni nastopi, srečanja z občinstvom, udeležba na javnih dogodkih in delovni sestanki so bili zaradi epidemičnih razmer skrčeni na minimum, v fizični obliki jih je bilo le za vzorec, prevladovali so dogodki na daljavo.

Varuhinja je morala oklestiti načrte za neposredne stike z občinstvom in zainteresirano javnostjo oz. se jim skoraj povsem odpovedati.

Spletna stran in novičnik

Bistvene informacije – novice, pomembnejše ugotovitve, razlage posameznih zadev, povzetke, pojasnjevalne članke, ugotovitve in priporočila je varuhinja s sodelavkama občinstvu sporočala prek spletne strani www.rtvlo.si/varuh. L. 2021 je docela zaživela tudi možnost prijave na **novičnik oz. e-časopis**.

Varuhinjina spletna stran – ustrezno umeščena tudi na vse spletne strani oz. platforme rtvlo.si – je delovala kot vstopna točka za podajanje odzivov, spremljanje, dostopanje do mesečnih in letnih poročil, pomembnih dokumentov, koristnih povezav, pogostih vprašanj in odgovorov. Na tej strani so bili objavljeni tudi varuhinjini nastopi v medijih RTV Slovenija.

Potekala je izmenjava informacij z Akosom v okviru projekta MiPi (www.mipi.si) in na podlagi protokola o **sodelovanju na področju medijske in informacijske pismenosti**, ki sta ga direktorica Akosa in varuhinja podpisali l. 2020.

Delavnice in predstavitve

Marca, aprila, junija in septembra je varuhinja na daljavo izpeljala cikel spletnih delavnic, na katerih so novinarji, uredniki in vodstva javnih medijskih servisov na območju Zahodnega Balkana spoznavali model samoregulacije in pritožbeni mehanizem na RTV Slovenija. O tem je na ločenih dogodkih spregovorila udeležencem z RTV BiH, Srbije, Kosova, Severne Makedonije, Albanije in Črne Gore. Delavnice so potekale v organizaciji ERNO (Eurovision Regional News Exchange for South East Europe), v okviru podpornega projekta javnim medijem Zahodnega Balkana, ki ga financira EU, uresničuje pa konzorcij partnerskih organizacij: EBU, EFJ, IFJ, ERNO, BIRN in ORF. Predvidoma junija bosta še delavnici za javni medijski servis Albanije in Črne Gore.

Varuhinja je 14. oktobra model samoregulacije RTV Slovenija predstavila nevladni organizaciji Mediacycenter iz Črne Gore, in sicer v kontekstu uvajanja tega instituta v črnogorskem javnem medijskem servisu.

O javnem mediju in izzivih medijske pismenosti je oktobra in decembra predavala učiteljskemu zboru OŠ Franceta Prešerna Kranj in OŠ Loka Črnomelj.

Udeležba in nastop na javnih dogodkih

Varuhinja se je 28. maja udeležila slovesnosti ob vpisu slovenskega znakovnega jezika v ustavo.

Na mednarodnem dogodku EASIT 14. junija, ki je bil posvečen tehnikam lahkega branja v medijih, je imela nagovor, v katerem je spomnila na pionirsko vlogo javnega medija pri razvoju tehnik za dostopnost medijskih vsebin in premikanje meja tudi na področju lahkega branja. Dogodek je skupaj s partnerji projekta organizirala Služba za dostopnost programov RTV Slovenija.

Predstavitve letnega poročila 2020

Letno poročilo, objavljeno marca, je varuhinja do poletja postopno predstavila zainteresirani javnosti: aprila sodelavki prijavnne točke **Spletno oko** Urši Valentič, maja pa direktorici **Agencije za komunikacijska omrežja in storitve (AKOS)** Tanji Muha in sodelavcem, **varuhu človekovih pravic** Petru Svetini, v. d. generalnega direktorja Direktorata za medije na **Ministrstvu za kulturo** Uršuli Menih Dokl in njenimi sodelavcem, predstavnicam **Društva novinarjev Slovenije** – predsednici Petri Lesjak Tušek, generalni sekretarki Špeli Stare in predsednici Novinarskega častnega razsodišča Tatjani Pirc ter sodelavcem **Zagovornika načela enakosti**.

O sodelovanju z Zdravniško zbornico

Pritožba glede programske vsebine o cepivih je bila povod za delovno srečanje z vodstvom **Zdravniške zbornice Slovenija** 23. novembra. V pogovoru s predsednico dr. Bojano Beović, podpredsednikom Boštjanom Kersničem, generalno sekretarko Tino Šapec in vodjo oddelka za stike z javnostjo Andrejo Basle so opredelili nekaj možnih oblik nadaljnjega sodelovanja med zbornico ter institutom varuha pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija.

Kot zagovornica odprtega dialoga z javnostjo varuhinja okrnjene načrte na tem področju šteje za eno od najbolj neprijetnih posledic delovanja v covidnih razmerah. Odreči se je morala tudi nadaljevanju uspešne akcije iz leta 2019, ko je pod skupnim naslovom Varuhinja sprašuje in odgovarja obiskovala različne kraje po Sloveniji ter na šolah, v javnih knjižnicah in lokalnih medijih govorila o vrednotah RTV Slovenija.

Medijski nastopi

Varuhinja je redno odgovarjala na medijska vprašanja o konkretnih obravnavah in ugotovitvah, vlogi javnega medija, delovanju varuha in modelu samoregulacije.

V pogovornih in kontaktnih radijskih in televizijskih oddajah ter v klepetalnici MMC je predstavila letno poročilo za leto 2020.

Čeprav se tudi v tem letu ni odločila, da bi z odgovornimi uredništvii pripravila natančnejši načrt nastopov, ki bi ga umestili v PPN (kar varuhu omogoča pravilnik), je bilo teh nastopov več kot leto prej. Ob izteku mandata so jo pred mikrofonom povabili v praktično vseh uredništvii, da je še zadnjič prek RTV-kanalov nagovorila RTV-občinstvo.

Ob koncu mandata je napisala poslovilno kolumno, objavljeno na varuhovi spletni strani, v internem glasilu Kričič in na MMC.

7. PISARNA VARUHINJE, STATUS IN DELOVNI POGOJI

Kadrovska sestava varuhinjine pisarne

Leta 2021 se je varuhinjina pisarna kadrovske popolnila in iz tandema postala tim.

Strokovna sodelavka **Anja Nab Huš**, ki se je konec pomladi vrnila z odsotnosti, in strokovna delavka specialistka **Evi Semič**, ki je pred tem od l. 2020 opravljala vse dolžnosti v pisarni, sta si spet razdelili naloge, kar je normaliziralo delovne procese, olajšalo organizacijo dela in predvsem zagotovilo bolj tekočo komunikacijo z občinstvom.

Če v pisarni ni »kadrovske rezerve«, se povečuje tveganje za napake in nespoštovanje rokov, ni časa za poglobljeno obravnavo odzivov ter angažirano iskanje in predlaganje sistemskih izboljšav. Servisiranje odzivov je med bolniško odsotnostjo ali dopustom ogroženo.

Ekipa je večino časa delo opravljala od doma, za kar so imele varuhinja in sodelavki zagotovljene vse potrebne tehnične in informacijske pripomočke.

Naloge varuhinjinih sodelavk:

- ▶ vodenje registra odzivov, delovodnika, statistike odzivov in arhiva,
- ▶ predpriprava in distribucija mesečnih poročil,
- ▶ komunikacija z občinstvom,
- ▶ zbiranje strokovnih gradiv, sprotno strokovno izobraževanje,
- ▶ skrb za spletno stran, sprotne objave, novičnik,

- ▶ organizacija dogodkov in srečanj,
- ▶ administrativna dela (potni nalogi, naročilnice, evidenca prisotnosti).

Za nemoteno delo varuhove pisarne je treba zagotavljati kadrovske popolnjenost. V perspektivi bi bilo treba ustrezno sistemizirati delovna mesta.

Prostorska ureditev varuhove pisarne

Prvič od ustanovitve varuhovega instituta leta 2008 ima varuh ustrezno rešeno prostorsko pisarno.

Institut varuha ima od 30. septembra zagotovljen ustrezen prostor za opravljanje dela varuhinje in njenih strokovnih sodelavk. Januarja 2017, ob začetku varuhinjinega mandata, na RTV Slovenija ni bilo pisarne, namenjene za opravljanje varuhovega dela; prva varuha sta namreč za čas svojega mandata ohranila prostore, v katerih sta pred tem opravljala novinarsko delo. Spomladi 2017 je varuhinja dobila namensko pisarno, zdaj pa je zagotovljen tudi trajen prostor za strokovno podporo. S tem so le malo pred iztekom varuhinjinega petletnega mandata izpolnjeni prostorski in kadrovske pogoji za nemoteno delo varuhovega instituta.

Po dolgotrajnih varuhinjinih prizadevanjih se je na pobudo strokovne direktorice za pravo in kadre Sabine Muratović našla rešitev, ki jo je odobril generalni direktor Andrej Grah Wathmough: za varuhovo delo sta zagotovljeni dve povezani pisarni, kar olajša organizacijo dela, pretočnost in komunikacijo, ko se delo opravlja na sedežu Zavoda.

Izobraževanje

Varuhinja in sodelavki so se udeleževale spletnih oblik izobraževanja ter različnih dogodkov in delavnic za pridobivanje novih znanj ali osvežitve že pridobljenih, in sicer v okviru ponudbe RTV Slovenija, Akosa, Spletnega očesa in EBU-ja.

Variabilni stroški

RTV Slovenija za finančno skromno in varčno delovanje varuhove pisarne namenja dovolj denarja, velikega dela rezerviranih sredstev niti ni bilo mogoče porabiti.

Načrti za leto 2021 so bili očitno preoptimistični, saj zaradi nadaljevanja epidemije ni bilo mogoče izpeljati vseh dejavnosti, zlasti terenskih obiskov uredništev v Lendavi, Kopru in Mariboru.

Odpadla so tudi načrtovana srečanja z občinstvom po Sloveniji v okviru akcije Varuhinja sprašuje in odgovarja, ki se je v predkoronskem letu 2019 izkazala za odličen način komuniciranja.

Poraba je bila zaradi krčenja načrtovanih dejavnosti bistveno manjša od načrtovane, znašala je **1.422** evrov.

2021 REALIZACIJA	2021 Načrtovani stroški	2020 realizacija	2019 realizacija	2018 realizacija	2017 realizacija

1.422	4.230 €	3.046 €	4.268 €	3.996 €	3.807 €
--------------	---------	---------	---------	---------	---------

Sredstva so bila porabljena za časopise, pisarniški material, telefonske stroške, literaturo.

ZAKLJUČEK IN POVZETEK PETLETNEGA MANDATA

Zadnje varuhovo letno poročilo v petletnem mandatu kar kliče po povzetku in ponovnem zapisu bistva: **varuh ne varuje interesov vsakega posameznega gledalca, poslušalca, bralca in uporabnika, temveč vrednote javnega medija**. Bistvene je mogoče strniti v tri točke:

- ▶ v RTV programih ni tabu tem in prepovedanih gostov, nujno pa je izostriti fokus, upoštevati kontekst, pravilno izbrati žanr ter upoštevati standarde, merila in načela;
- ▶ javni medij posebej tenkočutno in pietetno deluje v vsebinah, ki se nanašajo na človekove pravice in ranljive skupine;
- ▶ pri vsebinah, ki delijo javnost in stroko, RTV ne sme delovati razdiralno ali se vključevati v ideološko-kulturni boj, ampak povezovalno, s poudarjanjem dialoga in iskanjem družbenega soglasja ter predvsem s takšnim posredovanjem preverjenih dejstev, da pomaga v odgovornem državljskem odločanju.

Varuh svojo odgovorno medijsko vlogo **dobro opravlja le, če si ne dovoli narekovati in se ne pusti ustrahovati, temveč deluje premočrtno kot:**

- **najbolj kritičen gledalec, poslušalec, bralec** RTV-vsebin in uporabnik RTV-storitev, eden od vogalov javnega medijskega servisa, ki podpira transparentnost;
- **dostopen komunikacijski kanal**, ki občinstvu odgovarja in pojasnjuje;
- **korektiv samopašnosti** tistih, ki pozabljajo, da ne delajo zase, ampak za javnost;
- **»pritožbeni organ«** za strokovno ugotavljanje napak;
- **zaveznik občinstva**, ki noče biti samo plačnik RTV-prispevka ali le številka v podatkih o gledanosti, poslušanosti ali kličanosti;
- **pomočnik vodstvu in programskim ustvarjalcem v reševanju dilem** s pripravo mnenj in priporočil ter spodbujanjem strokovne notranje razprave;
- **sodelavec programskih svetnikov** v programskem nadzoru z razpravami o standardih in poslanstvu javnega medija ter predlaganjem izboljšav;
- **brnik medsebojne spoštljivosti**, ki vztraja pri kulturnem dialogu;
- **neutruden ambasador medijske pismenosti in javni govorec o javnem mediju**.

V letu 2021 je bilo opravljanje te kompleksne vloge samoregulatorja še za las zahtevnejše, ne le zaradi razgretih epidemioloških in političnih razmer, ampak tudi vrivanja politike v prostor strokovnih razprav ter poskusov poseganja v uredniško in novinarsko avtonomijo. **O javnem mediju lahko razpravlja vsak, ni pa vsaka razprava kvalificirana, vsebinska, koristna, dobronamerna**. Varuh je tisti, ki o tem govori in na to opozarja tudi tiste, ki bi si želeli o programih, novinarjih in mediju razpravljati s pozicije moči.

Ko gre za te naloge, ob koncu leta 2021 nihče ne bi mogel reči, da je varuh kot institut neviden, neslišen, nemočen in nepomemben fikus v nacionalkini dnevni sobi – kot so mu napovedovali. Pot za nove varuhe v novih mandatih je dobro tlakovana.